

Dějiny o **Paraguay**

z misijí Společnosti Ježíšovy
v těchto zemích.

Podle francouzského pátera Franciskuse de Charlevoix
zvěčnělého kněze Společnosti Ježíšovy.

Druhý díl

S mapou země Paraguay

Vídeň 1830

Tisk a nakladatelství Mechitaristen – kongregace knihkupectví

1.

Příchod vizitátora do redukcí. P. Lorenzano mezi divochy. Následky obrácení jedné Indiánky. Války. Pokus o obrácení Guaycurrusů. Město Santiago žádá jezuity zpět. Misionáři u Diaguitů.

První redukce u Guaranů se rozmáhaly viditelně k velké útěse a nejvroucnější radosti misionářů. Naproti tomu Španělé hleděli na nové církve závistivýma očima a jako na zkázu svého štěstí, a tito kněží se měli všeličehos obávat; až v roce 1693 přišel náhle z Madridu vizitátor, kterého pověřil král, aby bděl nad vykonáním jeho rozkazů co se týká těchto Indiánů. Tento, když obhlédl redukce, nazval všechno, co misionáři vykonali, za dobré a udělal na nějaký čas přítrž škádlení. Toto dobré Indiány potěšilo skutečně velice jeho objevení se a jeho opatření zapůsobila tak dalece, že také ostatní národy Guaranů, které doposud nepřestaly brojit proti Španělům, se rozhodly k míru. Jeden z těchto kaziků se dokonce nabídl s velkým počtem Indiánů uznat krále Španělska za svého nejvyššího pána, pokud by mu chtěl poslat misionáře.

Guvernér, potěšen nanejvýš touto zprávou, sdělil to ihned biskupovi, a požádal ho, aby splnil žádost kazika; tento mu však přímo řekl, že nemá jediného kněze, který by se chtěl vydat všanc těmto lidožroutům; k tomu že má sám nedostatek pracovníků a nemůže těch málo, co pracují na spáse věřících, v žádném případě poslat k barbarům, na které se nedá spolehnout. Guvernér mu namítal, že se snad taková příležitost nebude opakovat, aby se provincie osvobodila od nepřátelství těchto divochů, a že budou moci očekávat od nich ještě větší ukrutnosti, pokud se jim tato prosba odmítne. Biskup mu klidně naslouchal a zeptal se ho, jestli by mohl těmto kněžím dát zároveň silný vojenský doprovod? Místodržitel chtěl na to učinit protiopatření. Avšak biskup zůstal neoblomný.

Tu se guvernér obrátil na P. Torreze, provinciály jezuitů, postěžoval si na svou tíseň a řekl mu, že jeho veškerá naděje spočívá na horlivosti jeho duchovních. P. Torrez odpověděl, že ba mohl počítat jenom s jedním, rektorem kolegia v Assumptionu, se kterým chce promluvit. A dodržel slovo. Když tedy nyní přednesl věc v kolegiu a zeptal se slovy proroka: „Koho mám poslat? A kdo tam půjde?“ poklekl si P. Lorenzano před rektora, a odpověděl s tímtež prorokem: Zde jsem; pošli mne (Iz. 60). A provinciál jej pozvedl, objal ho a předal potom zprávu guvernérovi; a všichni užasli v obdivuplné radosti nad svatou horlivostí tohoto starce, který okamžitě odcestoval ještě s jedním mladším knězem do této divoké země. Nenašli však zdaleka obyvatele tak ochotné, jak to kazik líčil; a museli mnoho vytrpět od těchto hrubých vysoce pověřivých a téměř stále opilých divochů. Dokonce se dovídali, že více jak jednou bylo rozhodnuto o jejich smrti.

Už pracovali celý rok zbytečně, když se konečně nechal pokřtít kazik, který je zavolal, ještě s jedním dalším z jejich náčelníků; a jejich příklad přitáhl také jiné; takže vznikla naděje, že bude získán v krátkém čase celý kraj. Avšak radost misionářů byla narušena velmi odporným případem. Jedna Indiánka, jejíž muž nechtěl naprosto dovolit, aby přijala křest, uprchla se svou dcerou do osady, kde se misionáři zdržovali. Nato se muž rozzuřil; srotil dohromady značný počet Indiánů, poněvadž byl ve veliké vážnosti, a zaklínal se, že se pomstí na španělských misionářích. Protože se však přece neodvážil napadnout sám osadu. Přepadl Mahomasy, národ, který byl spojencem Španělů, velkou část z nich povraždil a ještě větší část vzal do zajetí.

P. Lorenzano vysvětlil křesťanským kazikům, že jejich čest a prospěch vyžaduje, aby se netrpěla taková křivda a ani aby se nepřipustilo, aby náboženství sloužilo za záminku pro taková nepřátelství. Oni to také nahlédli (uznali) a požadovali zajaté. Avšak ti druzí odpověděli povýšeně, že dříve nepřestanou, dokud nevypijí krev posledního Mahoma v lebce nejstaršího misionáře. tato odpověď popudila kaziky, všichni křesťané a neofyté se spolčili; jeden statečný kazik jménem Uniangara byl jmenován velitelem a vydal se ihned s tím malým

vojskem k řece Parana, kde nepřátelé bydleli. Cestou se k němu připojil španělský kapitán s celou svou kompanií a třemi sty Indiány, a ti v bitvě porazili divochy a osvobodili všechny Mahomasy, aniž by sami ztratili jediného muže. Krátce nato přemístili misionáři toto malé stádo, které se k jejich radosti denně rozrůstalo, do vhodné krajiny a pojmenovali tuto redukci, která ještě dodnes stojí a která je první ze třinácti na Parana, jménem svatého Ignáce, pod jehož ochranu ji postavili.

Nicméně když krátký čas nato znovu začala nepřátelství a v Assumptionu se domnívali, že P. Lorenzana tam není v bezpečí, byl vyslán důstojník s mužstvem, aby ho odvedl; avšak nemohli ho přimět k tomu, aby svou misii opustil; a jeho přítomnost zde byla o to nutnější, když krátce nato vypukla nakažlivá nemoc, která zachvátila velký počet nově pokřtěných. Mnozí také se rozprchli a spílali mu, protože jim namluvili, že vinu na všem tom neštěstí má křesťanství. Avšak většinu z nich získala opět jeho mírnost, trpělivost a stálost, a brzy nato byla redukce více kvetoucí nežli před tím.

Zatím co se tyto věci odehrávaly v krajích řeky Parana, odvážil se P. Torrez pokusit se o obrácení Guaycurrů; měl současně i úmysl smířit tento národ s Španěly, kterým byl velice na obtíž a kteří se neodvážili doufat, že je přemohou zbraněmi; a chtěl tím také dosáhnout snadnější dorozumění mezi provinciemi Paraguay a Tucuman. Jeho záměr se navýsost líbil guvernérovi i biskupovi; ale říkali, že se nedá zaručit úspěch. P. Torrez jim však odpověděl, že to nesmí apoštolského pracovníka odstrašit; Bůh se denně dotýká srdcí, od kterých se sotva dá co nadít, a že Jeho vyslanci se nesmějí nechat odradit žádnými pochybnostmi, když mu získávají duše.

Odeslal tedy jednoho velmi zbožného kněze, jménem Gonzales de Santa-Cruz, a přidal mu ještě mladšího pomocníka, jménem P. Griffi. Sotva však tito překročili zem těchto Indiánů, když se hned rozšířila fáma, že je chtějí Španělé donutit do poroby pod záminkou náboženství, a poslali ihned špióny do hlavního města Paraguaje, aby vyzvěděli skutečné úmysly cesty těchto misionářů.

Oba tito otcové poznali brzy nebezpečí, ve kterém se nacházeli; přesto však šli s důvěrou do první osady a vysvětlovali kazíkovi, že jediným jejich úmyslem je zasít trvalý mír mezi jejich národem a Španěly, a je přivést k poznání pravého Boha. Že jim není neznámo jakému nebezpečí se při tom vystavují; aby ho však přesvědčili o upřímnosti svého záměru, že se přenechávají jeho úvaze a požádali ho o dovolení zůstat v jejich osadě v první řadě proto, aby se naučili jejich řeč; poněvadž s ním mluvili s pomocí tlumočníka.

Tato otevřenost zmírnila nedůvěru Indiána, a on zakázal svým podřízeným ublížit kněžím. Nyní se misionáři zaměřili se vší horlivostí na to, aby se naučili řeč těchto divochů. Porotže však tito divoši viděli, jak se neustále domlouvají se svým tlumočníkem a jak si zapisují všechny jeho odpovědi, domnívali se, že sepisují plán, jak zradit jejich zemi Španělům; a rozhodli o jejich smrti. P. Gonzales, který uhodl jejich úklad, přišel na nápad, že přečte veřejně všechno, co napsal; byly to však první a základní poučky křesťanství v jejich řeči. Toto čtení uklidnilo i ty nejrozhročenější, a kazi, který se nechal nazývat Dom Martin, byl tím tak pohnutý, že k nim pojal zvláštní náklonnost a prokázal jim se svou manželkou mnoho dobrého, co také těmto pohanům přineslo později milost obrácení. Nicméně měly jejich práce mizivý pokrok; pokřtili jenom několik dětí před jejich smrtí; a protože provinciál nechtěljiž ponechat v těchto neúrodných polích pracovníky, které mohl jinde lépe použít, rozhodl, že je odvolá.

Přišel právě z Chile do Corduby, kde obdržel zprávu rychlého posla od guvernéra, který ho naléhavě prosil, aby poslal dva ze svého řádu ke Diaguitům, kteří se chopili zbraní, poněvadž Španělé zavraždili několik jejich náčelníků. P. Torrez vyslal okamžitě PP. Johannes Daria a Diego de Borena, z nichž ten první krátce před tím smířil Calchaquity. Když přišli do Santiaga zajásali všichni obyvatelé, že je opět vidí; protože jak bylo vzpomenuť, byli pro

svou účast s Indiány odsud vyhnání; a jak oni sami tak i obyvatelé od té doby nepřestali prosit o jejich návrat; což jim pak bylo později na přimluvu guvernéra povoleno.

Když tedy obdrželi rozkazy o tom od místodržitele, připravovali se na cestu, přešli s nevypověditelnou námahou hory, kde Pánu získali velký počet duší, a přišli konečně k národu Diaguitů, kteří je přijali jako své ochránce a se slzami jim říkali: „Kdybyste byli bývali u nás, nebyli by naši náčelníci zavražděni!“ V krátkém čase nastolili mír; a tito Indiáni jim přislíbili, že na všechno zapomenou, pokud nebude usilováno o jejich svobodu a nechají je na pokoji. Otcové jim dali na to nejlepší ujištění; potom je napomenuli, aby se obrátili úpřímně k Bohu, a shledali je tak učenlivé a ochotné, že jich pokřtili na pět set, a ty, kteří byli před několika roky pokřtěni, smířili ve svátosti smíření. Indiáni nabízeli všechno, aby je drželi nazpět u sebe; avšak oni se museli na každý pád vrátit, aby podali zprávu guvernérovi; utěšovali a poučovali je, co mají zatím dělat, než jim pošlou misionáře.

2.

Rozkaz krále ke vztahu k Indiánům. Španělé jsou kvůli tomu jezuitům nepřívětivě nakloněni. Obrácení prvních čtyřech redukcí. Nevýslovné námahy. Nebezpečí a práce misionářů.

Mezitím přišel do Tucumanu Dom Francesco Alfaro jako královský vizitátor a přinesl sebou nejodměřenější rozkazy krále, odstranit robotu Indiánů, a zacházet s Indiány comendů se šetrností. Přesto však po mnoha vyjednáváním zůstalo skoro vše při starém. Když pak přicestoval vizitátor s nově jmenovaným guvernérem Paraguay a provinciálem do Assumptionu, aby tam nechal vykonávat tytéž královské rozkazy, byl velice příjemně překvapen synem kazika Doma Martina, kterého tam poslal jeho otec, aby - za něho složil poklonu -, a tento vykonal svůj úkol takovým způsobem, že se všichni nad tím radostně podívovali. Brzy nato přišel po něm sám Dom Martin v doprovodu P. Gonzalese a s velkým doprovodem Guaycurrů do Assumptionu a byl tady pokřtěn. Poprosil pak o misionáře a také je dostal; ale P. Gonzales zde už dlouho nesetřval, nýbrž byl nahrazen P. Romerem.

Když tedy vizitátor v Assumptionu objasnil vůli krále a poručil v jeho jménu, že Guaranové a Guaycurrové nemají být nikdy propůjčováni za komendy, nýbrž mají být považováni za přímé podřízené koruny, tu upadli obyvatelé do velkého hněvu proti jezuitům, a dokonce jim předhazovali, že oni to způsobili taková opatření. Ano, došlo to tak daleko, že tito otcové museli dokonce opustit město a zavřít se do svých dvorců. A i když ti nejrozumnější brzy uznali bezpráví, a opětovně je žádali, aby se vrátili do svého kolegia, tak přece jim bylo město od této doby nepřívětivě nakloněno; jak se to následně v tomto příběhu dostatečně ukáže. Tito otcové projevíli tu jako všude velkou lhostejnost pro svůj návrat, aby si snad nikdo nemyslel, že změnili své mínění, co se týká robotářské služby Indiánů; a byli také pevně rozhodnutí nezměnit na tom to nejmenší.

Nato pak směřoval P. Torrez všechny své myšlenky na Guayra. Bez prodlení tam poslal P. Ruiz de Montoya, který nedávno dorazil ze Španělska, aby podpořil otce Maceta a Cataldino, kteří už nestačili na udivující množství Guarranů, kteří se k nim vypravili. Nicméně nebyly ještě čtyři z redukcí založených těmito misionáři obzvláště obydleny křesťany; a tito otcové poznali, že se nejvíce z nich sem vlastně odebralo v naději, že už nebudou znepokojováni Španěly a Portugalci z Brazílie, a že tak budou také lépe s to bránit se proti svým dávným nepřátelům. Ostatně přinesli do těchto svobodných míst celou svoji divokost spolu s hloupostí, která hraničila s úplnou blbostí; a při tom byli neučenliví, nevázaně pyšní na svou špatně chápanou svobodu ve své pověřivosti. Nicméně bylo již dost dosaženo tím, že byli zbaveni svého potulného způsobu života a mnoha svých starých neřestí; a také dost rádi poslouchali, co se jim říkalo, jakkoliv mnohým z nich se omrzela spořádaná

život, k jakému zde byli přidržováni; a, než se kdo nadál, vrátili se nazpátky do svých lesů a do svých hor.

Aby předešli tomuto uprchlictví museli se misionáři vystavovat velkým nebezpečím, a často vyslechnout pomlouvačné řeči těch, kteří již nedali sluchu žádnému rozumu, ze všeho čerpali podezření, upadali ho zuřivosti a při sebemenším podezření považovali misionáře jako na své nejnebezpečnější nepřátele; ano, museli snášet veškerou snahu pekla zničit dílo Boží; a bdít současně nad bezpečností redukcí a o nic méně se starat o zaopatření těch, které zde shromáždili; při čemž se denně ocitali v nebezpečí, že s nimi bude špatně zacházeno uvnitř od těch, které chránili od špatného zacházení zvenčí. Konečně se přece podařilo neúnavné pevnosti těchto apoštolských mužů zvítězit nad všemi překážkami. Velký počet těch, kteří se nejneústupněji bránili milosti, naléhavě prosilo o křest a další přicházeli v takovém množství, aby byli přítomni vyučování, že se muselo přemýšlet o založení nové kolonie.

Často bylo nutné vyhledávat divochy v jejich nepřístupných úkrytech. Jeden misionář se pak vypravil ven v doprovodu nejstarších a nejčilejších neofytů, kteří, špatně ozbrojeni, byli nejvýš nuzně opatřeni potravinami, a museli se více než na luky a šípy spoléhat na prozítnost. A často našli pouze divoké plody a hořké kořeny, velmi vzácně pitnou vodu. Když pak šli celý den v žhavém slunečním horku, nemohli často najít vhodné místo k odpočinku; a také tento odpočinek byl často přerušen nesčíslným množstvím komárů, kteří ožehovali jejich obličej; a tak se jim stávalo, že vyčerpáni hladem, žízní, vedrem, nevyspáním, onemocněli, a byli pak ponecháni bez pomoci, nuceni se vrátit, anebo pokračovat ve své cestě; poněvadž nemohli s jistotou zůstat v divočině.

Jak obvykle, jak náhle a jak strašné jsou v této zemi záplavy, to jsme viděli již v dřívějším svazku; v ročních obdobích, kdy se člověk nemusí obávat něčeho podobného, se velmi často stává, že se nelze hnout z místa bez sekery v ruce, aby si proklestil cestu neproniknutelnými lesy. Avšak postupovat tímto způsobem lze jenom tehdy, když jdou misionáři příkladem; a často ze začátku se stávalo těmto otcům, že uprostřed takových lesů je všichni Indiáni opustili a oni byli také nuceni se vrátit zpět, kvůli dravým zvířatům, před nimiž se nemohli bránit, nebo aby se nevydávali nesmiřitelným nepřátelům. A toto nevýslovné nepohodlí bylo přesto maličností oproti odporu, který museli trpět tito duchovní od těch, kteří všude hledali Indiány, aby z nich udělali otroky; ano, také teď bylo blízko k tomu, že Španělé zmařili veškerou práci, kterou na sebe vzali tito otcové pro sjednocení a obrácení Guaranů.

3.

Schůzka P. Lorenzana s divochy. Usazování jezuitů v Paraguay. Nový provinciál jezuitů a jeho opatření. Práce P. Gonzalese. Nesprávnost guvernéra a nebezpečí, které od něj tento misionář odvrátil.

Bylo již dříve vzpomenu, že P. Lorenzano zřídil redukcí Guaranů při řece Parana pod jménem Sanct-Ignác, a že její zřízení bylo skutečně za velkého odporu nevěřících. Po nějaké době byl mu poslán na pomoc P. Gomzales; a ten byl toho mínění přeložit osadu na výhodnější místo. Pronikl tedy až do krajiny, kde se vlévá do Parana malá řeka Xejui. Když za tím účelem procestoval dlouhou trasu, a narazil na mnohé hordy Indiánů, udivil tyto divochy svojí odvahou, že pronikl beze vší ochrany tak daleko, jak ještě nikdy žádný Španěl nepronikl. On jim ale odpovídal: „Dobře vím, že jste se stali hroživými pro všechny své sousedy a dokonce Španěly; avšak já stojím pod ochranou Boha, jehož jsem vyslancem a jehož vůli vám zvěstuji. Také vám mám přinést jenom slova míru.“ Divoši naslouchali a obdivovali ho; také muráři sloužili jako ukazatelé cesty. A tak udělal sto mil cesty a všude kázal Krista, který byl ukřižován pro spásu lidí. Avšak dobře viděl, že toto dobré semě potřebuje čas, a vrátil se zpět do Sanct-Ignáce, kde, i když zde setrval sám, neboť P.

Lorenzano byl povolán zpět do Assumption, kde měl opět převzít rektorát svého kolegia, počet Indiánů této redukce natolik vzrostl, že nakonec rozhodl nechat je na stejném místě.

Jezuité v Paraguay nicméně viděli, že jim všude byli velmi nepřátelští, a drazé platili za ochranu, kterou poskytoval král všemu jejich podnikání; poněvadž všechno co jenom mohla vymyslet pomstychtivá pomluva, bylo jim připisováno; a pokud i byla taková lež později odhalena, tak přece jenom měli jejich nepřátelé okamžitou škodolibou radost. Dokonce duchovní tlačili na to, aby byli misionáři z jednotlivých redukcí odvoláni, aby potom neofyté, bez ochrany a bez pastýřů, byli snadněji vykořisťováni; a zatímco biskupská stolice v Assumptionu byla uprázdněna, vysvětloval její správce zcela nahlas, že chce od nich očistit provincii Guayra. Nechal skutečně přijít P. Montoyu do Assumptionu, aby se ospravedlnil z nějakého falešného obvinění; a zatímco nyní P. Maceta byl sám amštnán vedením všech těchto církví, svedli mu část jeho nově pokřtěných, a mezi nimi i jednoho kazika jménem Maracona, který doposud pevně obhajoval misionáře. Avšak přišel trest soudu Božího na původce této bezbožnosti; neboť už příští den byl maracona ještě se dvěma jinými postižen smrtí, a správce biskupství byl po svém návratu do Assumptionu uštknut zmijí a vzal bídný konec. Nakonec byl P. Montoya dokonale ospravedlněn ze všech obvinění, a krátký čas nato, rozkvetlo nové křesťanství v redukcích, které chtěli pohřbít pod suť, ještě nádherněji nežli před tím.

V témže roce 1615 dostal P. de Torrez P. Pedro de Onnateho jako svého nástupce ve vedení své provincie. Opatřil této sedm roků před tím sedm duchovních, a svému nástupci v ní předal jich sto sedmnáct. A určitě si mohl zasloužit tento moudrý a skromný stařec ve všem svém podnikání pro Boží čest ten nejskvělejší úspěch, kdyby jen ten mohl záviset od těch, od kterých pode práva měl záviset; vždyť papež, král, biskupové a guvernéri působili společně k tomu, aby misionáře chránili ve všech jejich apoštolských konáních. Avšak to právě jim přivolalo nenávisť a rozličnou mrzutost od mnohých soukromých osob, a vyžadovalo to nejvyšší opatrnost vyhnout se všemu, co by mohlo zavdat jen co nejmenší zdání proti těmto řádovým mužům.

Po mnoha patřičných jednáních pro blaho misí a ostatních opatřeních pro vedení provincie, jmenoval nový provinciál P. deTorreze za představeného kolegia a noviciátu v Cordubě, a zaměřil pak svou pozornost přednostně na Guarany, mezi nimiž bylo stále ještě několik národů, které byly smrtelnými nepřáteli Španělů. Velká část těch, kteří obývali okolo Parana, pokračovala bez přestání ve svém nepřátelství a dokonce vyhrožovali, že zničí město Corrintes, které bylo vybudováno při soutoku Parana a Paraguay. S námahou se podařilo P. Gonzalesovi některé z nich upokojit; a ti mu pak museli sloužit při tom poznávat lépe zemi, ve které si nepředsevzal nic menšího než založit mnohé křesťanské obce. Během svých apoštolských cest narazil na mnohé národy, které obdivovaly jeho odvahu a které si získal svou přívětivostí, a hledal také skutečně místo, kde by založil novou redukci.

Mezitím co však plul dále vzhůru po Parana, potkal jiné, kteří byli ozbrojeni kyji a luky, a byli pomalováni po celém těle. Jejich náčelník, který se vydával za boha se ho tázal, jak se opovážil nechat se vidět v zemi, kam se nepodařilo ještě žádnému Španělovi proniknout. „Věz,“ říkal, „ještě žádný Evropan nepřekročil tento břeh, aniž by ho nezbarvil svou krví. A ty přicházíš zvěstovat nového Boha, pak máš co do činění se mnou, který je tu jediný ke vzývání!“

Tato řeč byla přijata s velkým potleskem od těch, kteří kazika doprovázeli. Misionář však odpověděl, aniž se ho to dotklo: „Nemysli si, že jsem se lekl tvých výhrůžek. Já jsem vyslancem jediného pravého Boha, kterého musejí vzývat všichni smrtelníci. Jeho služebníci dají s radostí svou krev za Něho, poněvadž to je to největší štěstí, které je může potkat. Kdybych sem přišel činit vám zlo, tak byste mne viděli ozbrojeného a svelkým doprovodem; avšak já nemám žádný jiný úmysl než vás naučit jak máte jako lidé žít, a zvěstovat vám

zákony Boha, který vám dá nekonečnou blaženost, když ho budete poslouchat jako jeho stvoření.

Tato pevnost vzbudila údiv Indiánů; nechali se vtáhnout do rozhovoru s mužem Božím, který si je získal svou mírností. Někteří mu dokonce projevovali oddanost anikdo nebránil jeho průchodu. Když konečně přišel asi padesát mil výš, zastavil se na místě zvaném Itapua, kde se shromáždili čtyři kazikové se svými poddanými, avšak přemožení jeho apoštolskými slovy přenechali se jeho vedení. Dal jim na srozuměnou, že potřebuje pomoc, aby je všechny poučil a protože si ji chtěl přivést z Assumptionu, okamžitě tam odcestoval.

Sotva je opustil, byli napadeni od svých sousedů protože tak ochotně přijali misionáře. Soupeřící strany si byly nerovné, přesto se však spravedlnost přiřadila k menšímu počtu. Proselyté vzývali Boha, kterého se naučili znát od P. Gonzalese; a dostalo se jim dokonalého vítězství, které připisovali Jemu samotnému. Když mezitím dorazil P. Gonzales do Assumptionu, tu užaslo celé město a radost byla všeobecná. Nikdo nemohl pochopit, jak člověk, sám, bez jiných zbraní nežli krucifixu, překročil hranice, které byly až doposud považovány za neproniknutelné. On se tu ale dlouho nezdržel, nýbrž spěchal zpět s nezbytnou pomocí do Itapuy, aby tam založil redukci.

Nicméně byl by guvernér, který byl jeho švagrem, navzdory své nejlepší vůli, zničil skoro celý podnik; poněvadž chtěl tato zařízení vidět, proti čemuž měl vždy P. Gonzales námítky. Protože ho misionář nemohl odradit, šel před ním, aby oznámil kazíkům jeho příchod a aby je uklidnil. Když tento nyní šel se svým mužstvem okolo misijního kříže, pozdravili ho salvou z pušek na důkuvzdání za to, že skrze sílu kříže mohou vstoupit na půdu, kde se dříve nemohl žádný Španěl objevit. Krátce nato přišel mu vstříc P. Gonzales a jeho společníci, a guvernér, aby dosvědčil před divochy úctu, kterou je člověk povinen služebníkům Božím, políbil oběma uctivě ruku.

P. Gonzales nyní uspořádal osadu a dosadil v ní úředníky, jak to bylo zvyklé v ostatních osadách. Tu se náhle rozšířily pověsti a Indiáni, polekaní příchodem guvernéra a španělských vojáků, se shromáždili, aby mu odřízli zpáteční cestu. P. Gonzales to předvídal a varoval guvernéra, který jeho obavu nazval slepým strachem. Nezbyvalo mu tedy nic než se s největším spěchem vzdálit, což také udělal pod záminkou, že mu jeho obchody nedovolují žádný delší pobyt, a že přišel jenom proto, aby je navštívil a ujistil je svým přátelstvím svou ochranou. Bez odkladu se také nalodil aniž by věděl, že tři sta mužů na něho číhalo na místě, kde nutně musel okolo jet. Avšak P. Gonzales, který se nalodil s ním, odzbrojil tyto Indiány svou výřečností. Když nyní guvernér viděl, že zbraně z jejich rukou vypadly, nabídl jejich veliteli, jménem Tabacambe, velitelskou hůl jménem krále Španělska. Avšak kazík mu odpověděl: „Poručím už dlouho v této zemi bez tvé hole a ty si ji můžeš podržet až najdeš někoho, kdo je po ní chtivější než já!“ Po této kousavé odpovědi se vzdálil; ale guvernér, který ušel tomuto nebezpečí, kterému ho vystavila jeho nerozumnost, nahlédl a doznal, že misionáři jsou daleko vhodnější nežli bojovné mužstvo pro přemožení národů Nového světa.

4.

Kvetoucí stav redukcí. Marné práce u Guaycurrů. Zázrak při křtu. Velká nebezpečí misionářů a hrdinné ctnosti u nových křesťanů. Přichází velký počet jezuitů z Evropy. Práce u Calchaquitů.

Zatímco se dolní krajiny na Parana osídlovaly křesťany tímto způsobem, vzkvétaly redukce v Guayra nejkrásnějšími nadějemi pro misionáře, kteří o ně pečovali. Denně byly přiřazovány ke stádu Kristovu nové ovečky, a ještě rychleji by se tu bylo křesťanství rozšiřovalo, kdyby se misionáři museli bránit pouze proti pohanům; avšak Španělé v této provincii a Portugalci z Brazílie, chtěli za každou cenu dostat otroky, a my brzy uvidíme, jak

těžce tím redukce trpěly. Na druhé straně neodpovídaly plody, ve které se od Guaycurrů doufalo, těmto nadějím, a nakonec byla vidět nutnost odvolat zpět misionáře, kteří před sebou neviděli žádnou možnost zajistit přístup evangelia u těchto národů. Nicméně učinili otcové Romero a Moranla ještě jeden pokus; když však brzy nato vypuklo nanovo nepřátelství mezi tímto národem a Španěly, octli se oba tito duchovní mnohokrát v nebezpečí přes ochranu kaziků, Dom Martina a Dom Juana že budou od těchto barbarů zavražděni.

Nakonec bylo v Assumptionu rozhodnuto nevydávat už déle takové výborné pracovníky na pospas těchto zuřivých Indiánů, které nebylo možné získat po dobrém. Dva jmenovaní kazikové odejeli namísto, aby přednesli guvernérovi své stížnosti. Nakonec došlo k přátelskému zprostředkování a P. Montoya tam zůstal, aby vyčkal na vyučování dětí a nově pokřtěných, pokud se nějací přihlásí; P. Romero ale pronikl hlouběji do země a získal si lásku velkého počtu Guaycurrů v tak hojné míře, že mu přikládali jméno svého bývalého kazika, jehož památka byla u nich ve velké vážnosti; což mu opatřilo příležitost zajistit spásu noha Indiánů. Přišel však také na pomoc Pán s několika znameními své všemohoucnosti, aby změkčil zatvrzelost těchto Indiánů. Neboť když se tu udílel u vícero umírajících křest svatý, zakořenil se u nich předsudek, že nově pokřtění musí co nejdříve zemřít; a cokoliv jim misionáři o tom chtěli říci, bylo zbytečné, až konečně na modlitbu P. Romera několik umírajících, kterým udělil křest, dosáhlo uzdravení.

Misionáři ale také velice mnoho vytrpěli pro pověru, divokost a vrtkavost těchto národů; a sotvaže ušli jedné bídě a nesnázi, stála hned jiná přede dveřmi. Hned jim někdo usiloval o život, hned byla napadena jejich pověst tím nejpotupnějším způsobem. Občas náhle zmizeli ti z jejich nově obrácených, na které se nejvíce spoléhali. Často s nimi bylo špatně zacházeno od běsnících a opilců, ano, nezřídka byli zrazeni právě od takových, kteří se zdáli být jim nejvíce oddaní. Takovými a podobnými strastmi byla ctnost těchto apoštolských mužů vytríbená a posilněna, a přitáhla z nebe dolů požehnání na jejich práci. Také viditelným způsobem se ujímalo dílo Boží a bylo tím pevněji založeno když spočívalo na základech tvrze kříže a strastech.

Počet věřících nejenže vzrostl, nýbrž bylo také vidět v těchto ještě klíčících církvích příklady ctznosti, nad nimiž samotní pastýři žasli, a které je bohatě odškodňovaly za všechny strasti, které museli vytrpět. Jednou to byl případ v Guayra, kde byl pouze malý počet pracovníků příčinou, že se nesklonila pod jeho evangelia celá provincie. Sice se tam mohli poslat ti, kteří se zbytečně namáhali u Guaycurrů; avšak vyčkávali tito misionáři se svatou trpělivostí času, kdy se Nejvyššímu zalíbí dotknout se srdcí těchto divochů; a pak také se nemohli rozhodnout opustit nevelký počet těch, kteří otevřeli svá srdce volání milosti.

Konečně se objevila dlouho a toužebně očekávaná pomoc, kterou poslal generál řádu P. Mutio Vittelleschi na naléhavou prosbu provinciála a biskupů do Paraguay, a dorazil do Buenos-Ayres P. Viana s velkým počtem otců Společnosti. Byli přijati s nepopsatelnou radostí a P. Ornante nechal nato bez prodlení otevřít kolegia v Buenos-Ayres, v Sanate-Fé a v St. Michael, jimž se až dosud nemohli dát žádní profesori. Poslal také dva kněze do Esteco, kteréžto město prosilo již delší čas o jezuitu, zvětšil počet pracovníků všude, kde žeň byla nejvydatnější a čtyři z nich určil k podniku, k němuž se zdráhal tak dlouho pouze kvůli nedostatku pracovníků.

Calchaquiové, kteří byli často přinuceni ke klidu, začali totiž znovu se svým nepřátelstvím, a v Tucumanu byli přesvědčeni, že by byli snadno zkroceni, pokud by mohlo dojít k tomu, aby se jezuitům dostalo stálé sídlo v jejich údolí. Jakmile se tedy vědělo, že jich má přijít dost velký počet, byl provinciál ohledně toho požádán, a poslal také čtyři misionáře, které si vybralke Calchaquitům, kteří je velmi dobře přijali. Postavili zde také dva kostely a prošli celé údolí; přesto nemohli na těchto tak dlouhých a namáhavých cestách získat ani jediného proselyta. Protože tyto národy, které byly svými válkami oslabeny, přijaly misionáře dobře jen proto, že se začali obávat, že by si je nakonec Španělé úplně podrobili, a hleděli jen

získat čas, aby odvrátili nebezpečí. Stáhli se tedy do svých nepřístupných bydlíšť a misionáři byli opětovaně nuceni přenechat je zatvrzelosti jejich srdcí.

Zatímco se toto dalo v Tucumanu, procestoval P. Gonzales krajiny okolo Parana, aby získal Pánu nové ctitele; i přesto že mu nebylo neznámo, že na něj číhá mnoho ozbrojenců, a že také často nenašel jediného nově obráceného, aby ho doprovázel na tak nebezpečných putováních. Avšak nikdy neprojevil tento velký apoštolský muž větší pevnost, než když byl od všech lidí opuštěn; a často odzbrojilo tyto barbary jeho slovo. Snadnější byla pro misionáře práce v Guayra, i když také oni byli vystaveni neustále trojím nepřítelům; z nich nejmenší byla nakažlivá choroba, která způsobila veliké zpustošení v redukcích;. Měli však při tom útěchu, že tato velká úmrtnost byla vždy časem žní pro nebe, Druhým nepřítelem, který je znepokojoval hrozným způsobem, byli obyvatelé ve Villarice, kteří nespouštěli se zřetele odvést z redukcí tolik obyvatel kolik jenom mohli do otroctví a připravili je také při tom o dobro víry. Aby je zbavili tohoto nebezpečí, byla redukce přesazena za Paranapane; avšak zatímco se vyhnuli jednomu nepříteli, přiblížili se ke druhému, a jehož blízkost přinesla brzo všem těmto novým církvím obrovské neštěstí. Tím byli obyvatelé ze St. Paulus z Piratininga, městečka v provincii St. Vincenc v Brazílii a jejichž původ a povahu chceme tu něco málo popsat.

5.

Původ tak zvaných Mameluků v Brazílii. Plenění a záludnost této loupežnické chatry. Pověry čarodějnictví. Pověsti Indiánů o svatém apoštolovi Tomášovi, který v těchto zemích zvěstoval evangelium.

Když Portugalci dobyli Brazílii vybudovali město St. Vincenc na břehu moře, vyslali do země kolonisty; tito zde budovali města, z nichž jedno z nejproslulejších je St. Paul, které bylo položeno v krajině, nazvané podle domorodců země Piratininga. Tu právě přijal velký počet Indiánů křesťanské náboženství činností misionářů Společnosti Ježíše; nemohli však přes své horlivé námahy zabránit tomu, že tu zakrátko nabyla převahu největší zkáza mravů. Toto zlo přišlo ze sousední kolonie, kde se smísili Portugalci s Brazilčany; neboť z tohoto smíšení povstalo zvrácené pokolení, jehož výstřeky všeho druhu byly tak odporné, že byli tito míšenci pojmenováni jménem Mamelukové.

Všechno, co mohli udělat guvernéri, vrchnosti a jezuité s veškerou podporou duchovních svrchovaných pastýřů, aby zastavili proud zkaženosti, bylo marné; nemravnost byla všeobecná a mamelukové odhodili brzy všechnu božskou a lidskou úctu. Velký počet pouličních lupičů různých národností, Španělů, Portugalců, Italů a Holanďanů, kteří uprchli před lidskou spravedlností a Boží spravedlností se neobávali, se k nim přidružil; také k nim přeběhlo mnoho Brazilců; a poněvadž jejich hlavní vášní byla vášeň loupeživá, zpustošili brzy velkou část země tím nejhorším způsobem. Přemoci je, muselo by se použít početné vojsko, které tehdy nemohla ani Brazílie ani provincie Paraguay sesbírat. také by pro to musly být oba národy zajedno, k čemuž však nikdy nedošlo. Bylo to však vše tím více udivující, protože země vynášela všechny životní potřeby v nadbytku, a oni vedli na svých loupežných výpravách ten nejbědnější život, vystavovali se nevýslovným obtížím, vězeli v neustálých nebezpečích a kromě toho mnozí přišli o život. Zbavili tyto velké země dvou miliónů lidí; často zůstávali celé roky pryč; a mnozí shledávali při svém návratu, že se jejich ženy opět provdaly. Zcela jistě by jejich vlastní země zůstala bez obyvatel, kdyby nebyli nahradili zajatci, které přiváděli ze svých bojových výprav místa těch, kteří se z výprav nevrátili.

Španělé v Paraguay však netrpěli o nic méně než indiánské osady od této loupeživé chatry. Avšak zavinili si to vlastní vinou; poněvadž kdyby podporovali redukce, nemohli by mamelukové nikdy prorazit hranice..Avšak viděli v těchto nových církvích jen plot, který stál

v cestě jejich chtivosti, a poznali přednost bariér teprve tehdy, až byly tyto hranice zničeny a zbaveny lidí. Když však zároveň zpočátku nenašli mameluci nějaký odpor u těchto nových křesťanů a nechťeli se oslabit v otevřených bojích, použili lest a podvod, aby je pochytili.

Jedna záludnost, která se jim nějaký čas na začátku dařila, spočívala v tom, že se objevili v malých tlupách, jejichž velitel byl oblečený jako jezuité. Toto dělali totiž v krajích, kdy věděli, že tito misionáři odešli získávat nové obrácené. Zasadili tedy nejprve kříž, dali Indiánům, kteří na ně narazili, malé dárky, nemocným dali léky; a protože jim byla řeč Guaranů běžná, napomínali je, aby se stali křesťany, a také jim vysvětlili v stručných větách podstatné učení křesťanství. Když shromáždili tímto podvodem značný počet lidí, tak jim navrhli, aby se usadili na příhodnějším místě, kde, podle jejich ujištění, najdou v přebytku všechno potřebné. Většina se nechala od těchto vlků v rouše beránčím odvést pryč, až nakonec zrádci odložili převlek, oklamané spoutali; kteří se vzpírali, byli zavražděni; a zbylé odvedli sebou. Nicméně přesto jim občas někteří utekli, kteří pak svým vyprávěním uvedli všechny ve strach; a nežli byl tento podvod odhalen, mnozí Indiáni pokládali bandity za skutečné jezuity; takže byli tito otcové často vystaveni velmi velkým nebezpečím a hlouhý čas nemohli získat jediného Indiána.

Nevím, jestli mám k těmto nepřátelům křesťanské republiky připočíst také domnělé čaroděje, kteří často zneužívali lehkomyšlnost tohoto národa, aby je svedli. Jedno je jisté, že projevovali silnou náklonnost k této pověře, a že výsostná drzost těchto podvodníků byla dlouhý čas překážkou Božímu dílu. Teprve když misionáři získali velkou úctu v mysli tohoto národa, mohli vyplenit úplně tuto plevel.

Dlouhý čas se udržovala v těchto sousedních provinciích pověst, a kazik Maracona, o němž byla již dříve řeč, spolu s několika nejváženějšími mezi Guarany, ujišťoval misionáře, že slyšeli od svých prarodičů, že v jejich zemi kázal nebeskou víru jedn svatý muž, jménem Pay Zuma nebo Pay Tuma; že také mnozí tehdy přijali víru, a že on jim při svém odchodu předpověděl, že oni a jejich potomci opět službu pravému Bohu opustí, ale že po mnoha stoletích přijdou noví poslové téhož Boha se stejným křížem a ustanoví opět mezi jejich potomky náboženství.

Když potom o několik roků později pronikli PP. de Montoya a de Mendoza do krajiny Tayati, o které bude řeč později, a tito Indiáni viděli, že k nim přicházejí s křížem v ruce, přijali je s projevy velké radosti; takže se nad tím tito otcové velice podívovali. Když však obyvatelé viděli jejich údiv, vyprávěli jim tutéž pověst, kterou vyprávěl Maracona otcům Cataldino a Macetovi; s touto se také shoduje brazilská pověst. Podobně jsou také k vidění na jedné výšině u Assumptionu stopy nohou muže, které jsou i k vidění na jednom místě v Peru, kde se vypráví o mnoha zázracích od tohoto Pay Tuma, který je pokládán za svatého Tomáše.

6.

Stav redukci na Parana. O krajině Yaguapua. Objevení se tady P. Gonzalese. Neohroženost tohoto misionáře a pozhnané působení jeho úsilí. Marné práce u Guaycurrů. jezuité pracují na obrácení mouřenínů.

Redukce na Parana nebyly o nic méně těžce zkoušeny než ta v Guayra. Hladomor tam dostoupil na nejvyšší míru a špatné potraviny měly za následek mnoho nemocí, které zachvátily mnoho neofytů. Zlo také zasahovalo daleko do okolí a usmrtilo dokonce mnoho potulných Indiánů. P. Romeo, jemuž již Guaycurrové nenaslouchali, šel na pomoc P. Gonzalesovi; a za krátký čas je následoval jejich provinciál, který schválil jejich záměr přeložit nové osady až nahoru k Uruguay; do níž se vlévalo množství řek, jejichž pramen nebyl daleko od Parana, kam ještě nikdy Španělé nepronikli. Nato obdržel P. Romeo rozkaz založit redukci v krajině zvané Yaguapua, a byl mu přidělen P. Thomas de Urvenia, kterému

uložil založení této osady, zatímco sám cestoval kol dokola, aby poznal okolo ležící zemi. Dostal na této cestě tak veliký přírůstek nově obrácených, takže se tato redukce brzy stala jednou z nejsilnějších, nýbrž také všichni Indiáni v okruhu sta mil se zdáli být nakloněni přijmout křesťanství.

Země sama je jednou z nejkrásnějších; kdysi se tu vyskytovalo mnoho divokých a dravých zvířat; avšak byly větším dílem postříleny a ostatní se ztratily ve vzdálenějších krajích. Když sem přišli Španělé, byla země velmi silně zalidněna; ovšem dnes by byla bez křesťanských redukcí skoro liduprázdná. Dom Ferdinand Arias, guvernér v Paraguay, se pokusil v roce 1610 dělat zde výboje; ale Indiáni uzavřeli přístup takovým způsobem, že mu nebylo možné proniknout. Bylo to vyhrazeno až síle kříže podrobit tuto provincii Bohu a katolickým králům.

Když někteří Indiáni z krajin okolo Uruguay slyšeli o blaženosti redukcí okolo Parana, chtěli na vlastní oči vidět, co je na celé věci. P. Gonzales je přijal velmi přátelsky a jejich radost ho přesvědčovala o tom, že by u nich našel dobré přijetí. Napsal tedy svému provinciálovi, a pravděpodobně ten přišel sám po tomto psaní, jak bylo vzpomenu, a dal P. Gonzalesovi souhlas. Tento se ale potom vydal s větším počtem horlivých nově obrácených až k malé řece Aracana, která se vlévá do Uruguay.

Jakmile se tam objevil, přišel k němu velký zástup divochů nahých od hlavy až k nohám a zdaleka na něho volali, aby neudělal ani krok kupředu, pokud je mu život milý. On však kráčel srdnatě dále a odpověděl jim, že nepřišel z takové dálky, aby se vrátil s nepořízenou; že přišel s posláním od Stvořitele a nejvyššího Pána nebe a země; a že by nebyl hoden tak vznešeného poslání, když by ho strach ze smrti odradil splnit rozkazy Nejvyššího. Těchto málo slov a jeho neohrožený pohled způsobilo, že zmlkli a jeví se bez hnutí. Přiblížil se k nim a vysvětlil jim několika slovy nejpřednostnější body křesťanského náboženství; a i když je taky nepřesvědčil, přesto tím byla jejich zuřivost v malé míře zmírněna.

Když se tito barbaři vzdálili, předkládali mu nově obrácení, že by se dalším postupem zbytečně vydal jisté smrti; a prosili ho, aby se vzdálil dokud je to možné. On je však propustil v pokoji a nechal u sebe jenom dvě děti, které ho nechtěly opustit. Přenocoval s nimi v lese, kde sloužil následující den mši svatou za spásu Indiánů, na jejichž spásu chtěl pracovat. A viz, ještě téhož dne dostal návštěvu kazika, který ho ujišťoval ochranou proti všem, kdo by mu chtěli ublížit. Ba, tentýž vyhledal také další kaziky a pohnul je k tomu, aby šli sním a vyslechli zcela mimořádného muže, který se zdál mít jenom přátelské úmysly; a přivedl je k Božímu služebníkov. Ti se velmi radovali z jeho výřečnosti, a nejmocnější z nich, jménem Nizzu, ho pozval, aby šel do jeho osady.

Hned po svém příchodu viděl se P. Gonzales obklopen množstvím Indiánů, kterým zvěstoval Ježíše Krista. Naslouchali mu s úctou; a povzbuzen tak dobrým úspěchem, postavil kříž, před nímž si po jeho příkladu všichni poklekli. Nato pak šel dále až k místu zvaném Ibitaragua, kde položil dne 8. prosince 1620 základy k redukci, které dal jméno Conception. Tato se začala zalidňovat nově obrácenými, které neúnavný misionář vyhledával v jejich skrýších. Nicméně byly pokroky v této církvi přece jen pomalé, protože nevěřící bez přestání opakovali nově obráceným, že je španělský kněz shromáždil pouze s tím úmyslem, aby je vydal svému národu jako otroky; a uplynulo více roků nežli zcela zmizela tato obava.

V této době byl tento pás zemský rozdělen na provincie Paraguay a Rio de la Plata, jak je najdeme zakresleny ještě dnes na mapách. Avšak město Assumption, které bylo stále znepokojováno a to více jak jindy od Guaycurrů, vynaložilo všechno k tomu, pohnout jezuity, aby se nenechali odstrašit tvrdostí srdcí těchto divochů; a dostalo se jim toho od provinciála, že tam byl poslán namísto P. Romera, který byl daleko užitečněji zaměstnán někde jinde, P. Joseph Orighi. Tento misionář na místě odcestoval a byl docela dobře od Guaycurrů přijatý; avšak celá útěcha, která se omezila na to, že pokřtil kazika Doma Martina

při jeho smrti; poněvadž se ten dosud bránil přijat tuto svátost. Protože ho následoval jeho syn, který byl ve velké vážnosti, doufal P. Orighi, že by ulehčil svým postavením a svými dobrými příklady obrácení svých poddaných. Avšak velmi se zmýlil; neboť se zdálo, že tomuto národu přibývá právě tolik na divokosti jako se vynakládá na jeho vzdělání, a misionář se nakonec viděl přinucen je opustit. Stejný případ byl kdysi také u Calchaquitů, kteří byli vždy potěšeni, když k nim přišli jezuité když se měli čeho obávat od Španělů, a vždycky zůstali zatvrzelí k vnuknutí Boží milosti. Avšak v této době se misionáři mnohonásobně zabývali vyučováním a obracením mouřenínů, které nechávali přicházet za otroky z Afriky do těchto zemí; což dalo podnět k nemalým zmatkům.

7.

Poměry jezuitů v Paraguay. Objevitelské cesty P. Romery. Guaycurrové požadují opět misionáře. Nové redukce v Guayra. Co se tu přihodilo podivuhodného s jedním nepřátelským vojskem. Kazik Tayoba se svým národem. P.P. Montoya a Salazar u těchto lidožroutů. Jejich odhodlanost. Smrt P. Johanese Romera a P. Fildse. Další objevitelské cesty. PP. Gonzales a Petrus Romeo zakládají redukci na Piratini.

Jezuité bděli s velikou pečlivostí nad udržováním stavu svobody u nově obrácených, kteří pod žádnou záminkou nesměli být propůjčeni za komendy (commendes); a tím byli vystaveni velké nenávisti; což ale právě nebyl případ u misionářů z františkánského řádu, jejichž církve se sice také nazývaly redukcemi, přesto byly přidělovány za komendy; Jinak měli jezuité v té době (1623) ve všech těchto provinciích kvetoucí kolegia, kde s horlivostí pracovali, což je jejich instituci vlastní; mezitím řídili P. Cataldino redukce v Guyara, a P. Gonzales ony na Parana a zákonově zřízené okolo Uruguaye.

V právě tom roce obdržel P. Mastrilli, strýc, zázraky a svou mučednickou smrtí proslaveného P. Marcella Mastrilliho v Japonsku, vedení provincie Paraguay místo P. Onnateho. Krátce před jeho příchodem vyhledal guvernér v Rio de la Plata P. Petrus Romera ve věci, která mu velice ležela na srdci; totiž jít po Uruguay až k jejímu prameni; což také tento misionář za doprovodu jediného Španěla začal dělat. Potkával všude nahé divochy, kteří se živili lovem a vyhrožovali mu smrtí, pokud by přišel blíže. On se přesto nenechal odradit a pronikl ještě sto mil až k prvním obydlím Guaranů. Jeho úmyslem bylo jít odsud až do Conseptionu, kde doufal najít neofyty; kteří by ho potom dovedli až k prameni uruguay; ti však, kteří ho doprovázeli až k místu, kde se nacházel, byli unaveni z denního běhání při ustavičném nebezpečí a odvedli ho proti jeho vůli nazpět do Conseptionu.

Tady potkal právě došlého provinciála P. Mastrilliho. Který ho poslal ke Guaycurrům, kteří opětovně dávali naději ke svému obrácení, a poslali k němu poselstvo, aby ho poprosili o misionáře. Když tedy tento otec jim slíbil, že splní jejich přání pokud se odřeknou svých nespravedlivých válek a neustálým loupežným výpravám, slíbili mu to slavnostně; avšak P. Romeo brzo viděl, že nehledě na své dobré přijetí od nich, nebyl tento národ vůbec nakloněn tomu, aby dodržel slovo, a že se nedalo spolehnout na jejich slovo.

Větší pokrok měly misie v Guayra a daleko prospěšněji byl tento apoštolský muž tady využit. P. Cataldino tam krátce před tím založil novou redukci a proměnil ty nejuživější vlky v mírné ovečky stáda Kristova. Této nové církvi dal jméno svatého Františka Xavera. Sotva se to však dověděl kazik z okolí, který mu chtěl ztížit vstup, tak shromáždil v krátkém čase vojsko a vytáhl s ním proti třem řádovým mužům několika neozbrojeným nově obráceným a mluvil, že by chtěl vidět, jestli maso křesťanských kněží je lepší než ostatních lidí. Byl vzdálen pouze hodinu cesty, když P. Montoya dostal zprávu o jeho výpravě. Okamžitě to oznámil svému nadřízenému, který nechal pracovat na kostele; tento však mu odpověděl s velkým klidem: „Vůle Pána staň se!“ a pokračoval v udělování rozkazů

dělníkům. Kazik osady byl přítomen této odpovědi; a udivený tak velkou duševní silou a proniknutý úctou pro tohoto sluhu Božího, odešel ihned pryč, odebral se k nepřítelům a řekl jim, co právě viděl a slyšel. Jeho úmyslem bylo přemluvit je, aby nechali tak úctyhodné muže na pokoji; nepodivil se nemálo, když viděl, že na jeho vyprávění bylo celé vojsko zachváčeno strachem a ihned se rozprchlo. Když se jim pak později přikládalo za hanbu tak rychlý útěk, odpovídali, že veliký klid těchto misionářů jim vlil obavu, že budou brzy přepadeni mnohem větším vojskem než bylo to jejich.

Nicméně byla před tento ústup redukce ještě silněji opevněna; usadilo se v ní přes čtyři sta rodin; ano, nejvíce jich přišlo od těch samých, kteří se chopili zbraní, aby ji zničili; a P. Cataldino se tu zdržel, aby jí dal podobu ostatních redukcí, a vyslal oba své pomocníky na podnik, který byl daleko obtížnější nežli ten, který tak šťastně skončil.

Bylo již vzpomenu, že Villarica leží na řece Guibay třicet mil od místa, kde se vlévá do Parana. Nad tímto městem teče zmíněný proud krajinou, kde bylo na jejím břehu vybudováno osm osad Guaranů. Dále nahoru už není možné jít, poněvadž u poslední osady se proud stává tak dravým, že Indiáni nemohou dále se svými loďkami plout. Nejpřednější kazik této krajiny jménem Tayoba, uzavřel se všemi ostatními úmluvu o udržování všeobecné dosavadní svobody, pro kterou byli připraveni vše obětovat. Jinak byli tito divoši tak chtiví po lidském mase, že, pokud jim chybělo nepřátel, sežrali ze svých ty, které mohli potajmu zardousit.

Už po dlouhý čas stal se Tayoba v Guayra hrozivým a proto nazvali Španělé onu celou krajinu jeho jménem. Avšak zasloužili si všeho zla, které jim způsobil. Několik roků před tím ho komisař přilákal ještě se třemi jinými kaziky do Villaricy, kam se vydali na jeho slovo. Avšak namísto darů, které jim byly slíbeny, byli spoutáni a vhozeni do temného žaláře, kde je chtěli donutit, aby jim vydali určitý počet svých poddaných. Druhové Tayobovi chtěli raději zemřít hladem, než by slíbili to nejmenší; on sám byl právě tak pevný; avšak byl šťastnější; neboť našel způsob jak utéci a vrátit se do své osady. Pak tedy slavnostně odpřisahal, nepustit pod žádnou záminkou žádného Španěla do země a pomstít se na všech, kteří by mu padli do rukou. Občas mu dělali dost lákavé návrhy; avšak nikdo z poslušů se nemohl dostat až k němu. Nakonec si mysleli, že to Indiánům usnadní, když je pošlou až k němu; nechal je přijít, uškrtil je a snědl je.

K těmto lidožroutům poslal P. Cataldino otce Montoyu a Salazara. Když první z nich s patnácti neofyty přišel do první jejich osady, viděl, že je obklopen houfem krvežíznivých barbarů, z jejichž tváří byla zřejmá živoucí vražedná vášně. Tu hned připravoval své neofyty na smrt, dal jim rozhřešení a divochům objasnil několika málo slovy přátelský úmysl svého příchodu. Oni ho však nazývali zrádcem a vyhrožovali mu smrtí. Na radu svých nově pokřtěných se vzdálil; sotva však udělal několik kroků, padal na něho déšť šípů; sedm jeho křesťanů padlo mrtvých k jeho nohám, ostatní se zachránili a spolu s ním byli pronásledováni až na břeh řeky; zde v okamžiku dorazili dva starci s loďkou, do které bez meškání nastoupili. Oba tito muži přišli sem téměř z Božího popudu; oni sami totiž nemohli udat jediný důvod, který je přiměl, aby tam jeli. Říkali dokonce, že vykonali za dvě hodiny cestu, kterou by nejlepší veslaři udělali s obtíží za dva dny.

Nyní se zdálo rozumné podle lidského rozumu neodvažovat se dalšího pokusu o proniknutí do těchto krajin, a sám P. Montoya vyrozuměl z toho, že Prozřetelnost tak jasně chránila jeho odchod, že nebe ponechává tento národ tvrdosti jejich srdcí. Přece však neodsuzoval a neřídil se úsudkem lidské moudrosti; neboť on, jako apoštolský muž, věděl, že krev mučedníků propůjčuje víře růst, cítil se více jako před tím povzbuzen dovést své podnikání do konce, a uvidíme brzy, že mu následky daly za pravdu.

V této době, totiž v roce 1625, ukončil svůj apoštolský život v Chili, P. Johannes Romeo, o němž byla často činěna zmínka na začátku této historie, a Pán, který ho oslavil, osvědčil jeho velkou svatost více zázraky. Také P. Fields, jeden z prvních apoštolů v Guayra,

zemřel tehdy ve vysokém věku a měl také, nežli ho Bůh povolá, vidět útěchu, že pole, které vzdělával za nevýslovných námah, začalo přinášet nejbohatší úrodu. Stejně jako Guayra dávala také provincie Uruguay přehojné naděje, a P. Petrus Romero, kterého guvernér v Rio de la Plata tak naléhavě žádal, vyhledat pramen Uruguaye, pracoval na tom také s neutuchající horlivostí lásky. Poněvadž však ona věc pořád ještě ležela guvernérovi naléhavě na srdci, poprosil nyní P. Gonzalese, aby pokračoval v tomto objevu; a tento se také vydal za tím účelem na cestu s kazikem Niezu a několika nově obrácenými.

Když nyní přišli po své cestě do Buenos-Ayres, aby mu podali zprávu, přijal je tento na čele šlechty na koních, a nechal před nimi pochodovat pěchotu; nato je vedl za hlaholu trub na místodržitelství, kde jim nechal předložit občerstvení, potom do biskupského bytu, kde, aby ukázal novým křesťanům úctu, kterou prokazují Španělé knížatům církve, poklekl před biskupem a políbil mu ruce.

To na Indiány hluboce zapůsobilo; Niezu slíbil králi Španělska poslušnost a přislíbil bdít nad tím, aby byly rozkazy krále a guvernérů plněny na všech místech jeho panství; avšak pod dvěma podmínkami, totiž, že jim nikdy nepošlou jiné misionáře nežli otce Společnosti Ježíšovy a že nemá být žádný Indián podroben službě Španělů; což jim bylo také slavnostně slíbeno. Když bylo nyní všechno uspořádáno, odcestoval nazpět P. Gonzales s P. Ampuerem a s Indiány ke své církvi. Cestou získal ještě dva národy, které se pod podmínkami slíbenými Niezuovi, podřídily jeho vedení; a jako první když přijel do Conception hledat příhodné místo, kde by těm dvěma založil redukce. Po různých pracích, obtížích a nebezpečích nalodili se oba misionáři na Ibicuy a když se po ní plavili asi pět a dvacet mil, potkali je Indiáni, kteří je varovali, aby dále nešli, pokud mají rádi svůj život. Tu poslal P. Gonzales svého společníka zpět a pokračoval sám ve své cestě; při tom pojal úmysl obhlédnout krajinu Tape, která uzavírala provincii Uruguay na východě a táhla se až k Brazílii. Tato krajina je vlastně horský řetěz v délce dvě stě mil a převážně velmi úrodná. Samotní Tapezové jsou kolonií Guaranů a od přírody velice dobromyslní, Bydlí ve středně zalidněných osadách. Samotní Španělé nazývají obyvatele v redukcích všeobecně hned Tapezy a hned Guayany. Avšak P. Gonzales, který tu přestál nemalá nebezpečí života, jelikož obyvatelé z lásky ke svobodě všem cizincům na výsost nepřáli, brzy poznal, že tento národ není ještě zralý pro setbu evangelia, a vrátil se zpátky do své misie se značnou znalostí země.

Zde se dověděl, že při malé řece Piratini prohlašuje jeden národ, že je připravený ho přijat. Vypravil se tedy na cestu s P. Petrussem Romerem, narazil však brzy na dvě stě Indiánů, kteří ho chtěli donutit k návratu. On jim však vysvětlil, že to naprosto neudělá, a připojil, že přišel do této země jediné proto, aby všem lidem prokazoval dobro, a že se nemají ničeho obávat ani od něho ani od Španělů, dokud on bude u nich. Tato slova je odzbrojila, odvedli ho ke svým obydlím a všichni projevovali ochotu mu naslouchat. Apoštolský muž využil tuto dobrou náladu, založil zde novou redukci pod jménem Hromnice, a pověřil tím svého společníka, který zde v krátké době shromáždil tři tisíce tohoto národa, kteří se nazývali Taazapaminasové.

8.

P. Maceta zřizuje novou redukci. Obrácení kazika Tayaoby a následky toho. Škodlivé chování Španělů ve Villarice. P. Montoya zrušil svůj záměr a založil redukci U Archandělů. Národ Ukřižovaných. Nové redukce tady. Chytrost a odvaha Mendozy.

Ještě početnější a podivuhodnější obrácení zplodily naděje, že se brzy celá Guayra podřídí zákonům evangelia. Nicméně zde kazik, jménem Guiravera, jeden z nejhorších lidí, které zem nosila, přísahal misionářům záhubu, a byl několikrát rozzuřen na P. Macetu. Tomu

Božímu muži to nebylo neznámo; aby však ukázal tomuto barbarovi, že se ho nebojí, zřídil redukci z jeho nejbližších sousedů, ba dokonce z jeho vlastních poddaných. Guiravera vynaložil všechno na to, aby se tomu podnikání vzepřel; avšak marně; redukce byla zřízena před jeho očima; shromáždilo se tu osm set rodin a jejich počet brzy vzrostl na čtyři tisíce duší.

Tayoba, onen strašný kazik, o němž byla právě řeč, a který vládl skoro celé provincii jako neomezený vládce, by však nemohl hledět na rychlé šíření evangelia v těch krajinách, bez určitého druhu bázně vůči misionářům. Divil se jejich odvaze; a co se mu vyprávělo o jejich svatosti ho přivádělo do ještě většího údivu. Aby se tedy ujistil, zda v tom ohledu není klamán, poslal oba své syny s jedním podřízeným kazikem do St. Franciscus Xavier, kde nějaký čas pobýli, aniž je kdo poznal. Přesto se to nakonec dověděl jeden chlapec, který sloužil P. Diaz Mannovi, jenž řídil církev a informoval ho o tom. Tu je misionář pozval k sobě a projevoval jim velkou přívětivost. Nato pak je zavedl na veřejné místo a zeptal se jich v přítomnosti všech obyvatel, které zde nechal shromáždit, za jakým úmyslem sem přišli. Oni pak odpověděli, že přišli jenom proto, aby se poučili a aby svému otci podali zprávu, jaký život tu křesťané vedou; a zároveň aby na vlastní oči viděli, jestli je skutečně pravdou, co se vypráví o moudrosti a ctnostech misionářů. „A co si myslíte vy o našem náboženství?“ zeptal se nato P. Diaz „Zdá se nám být obdivuhodné a určitě, co se nás týká, uděláme všechno, aby je náš otec zavedl všude, kam sahá jeho moc, odpověděli na to.“

P. Diaz Tanno, kterého velice potěšila jejich nenucenost, dal jim při jejich odchodu nějaké dárky a podal zprávu P. Montoyovi, co se tu událo. Tento představený misíí v Guayra vydal se pak bez meškání do St. Franciscus Xavier. To se dověděl Tayaoba a přišel mu vstříc se svou ženou a třemi svými dětmi a s velkým doprovodem. Jakmile jej spatřil, běžel k němu, objal ho a prosil ho, aby ho přijal za svého učedníka. Zároveň mu představil manželku a tři syny a prosil ho o tutéž milost pro ni a své děti. Boží muž polaskal děti, které byly ještě velmi malé a vyjevil rodičům svou radost, že konečně otevřeli své oči svaté pravdě.

Tayaoba jej pak pozval k sobě a připravil mu nádherné uvítání; byly tu i tři triumfání oblouky a byl přijat i s hudbou. Jako první ale bylo to, že vztyčil misionářský kříž přu řece Quibay; potom zřídil jednu redukci a pokřtil osm a dvacet malých dětí Tayaoby, které měl tento kazik s dalšími ženami.

Chtěl vyčkat se křtem dospělých tak dlouho, dokud by je dostatečně nepřezkoušel; avšak náhlý vpád velkého vojska barbarů, kterému se mohl Tayaoba postavit jenom s nerovnou silou, pohnulo ho k tomu, že vyšel vstříc jeho naléhavé prosbě a udělil mu křest. Sotva však byl obřad u konce, objevil se nepřítel, který přednostně šel na P. Montoyu. Tayaoba ale nutil otce, svou ženu a své děti, aby ho následovali na bezpečné místo. Brzy je pak následoval sám se svými válečníky, kteří se statečně bránili; nepřítel ale, když viděl, že mu P. Montoya unikl, se stáhl brzy zpět. Nato se kazik vrátil do redukce a činil opatřní, aby se pro budoucnost předešlo podobným přepadům; a redukce se v krátké době stala jednou z nejbývalých vzkvétajících v zemi.

Nicméně se hledělo ve Villarice na tato každodenní obrácení Indiánů s bolestí, poněvadž se tím stávali svobodnými od roboty. Potože však přes to považovali Španělé za nevhodné se stavět právě proti pokroku křesťanství, měli lstivý nápad a přestírali, že by bylo snadné pomstít kazika Tayaobu na jeho nepřátelích; shromáždili tedy malé vojsko; skutečným ale jejich úmyslem bylo získat při této příležitosti pěkný počet zajatců a udělat z nich otroky. P. Montoya uváděl všechny důvody, aby je odradil od tažení; mluvil však ke hluchým uším. Zbývalo mu jenom jediné, že Španěly doprovázel, aby je zdržel od všech násilností, které by mohly být náboženství škodlivé. Konečně vyrazili a přišli do malé vesnice, která se zdála být opuštěná. Dříve než si ji však obhlédli, létaly okolo nich šípy, aniž bylo vidět ty, kdo na ně vystřelili. Začali nakonec střílet; nato se nepřátelé odebrali do lesa, ale stále pokračovali ve vítání Španělů šípy.

Tu někteří učinili návrh ke stažení nazpět. Když však ale neznali cesty lépe než nepřítel, bylo považováno za doporučitelné opevnit se dokud neobdrží posilu z Villaricy. Tato rada byla také provedena. Mezitím se však počet divochů každým okamžikem rozmnožoval a tito drželi Španěly v tak těsném sevření, že se žádný z nich nesměl nechat vidět. Nakonec se divoši rozhodli je napadnout; jakmile však vystřelili své šípy, začali na ně Španělé střílet a nově obrácení P. Montoaye je zahnali úplně na útek. Místo aby děkovali Bohu, který je zachránil z tak tíživého nebezpečí, přišli Španělé na nápad zmocnit se těchto nových křesťanů, kteří při nich stáli s tak mocnou pomocí, jako otroků, protože nemohli chytiti žádné nepokřtěné Indiány. Avšak P. Montoya, který byl o tom potajmu zpraven, nechal dát novš pokřtěným potajmu pokyn, aby se odebrali jakmile nastane noc do hor, a aby ho tam čekali. Když nyní Španělé viděli zničený svůj nápad takovým způsobem, vydali se nazpět do Villaricy s trpkým hněvem v srdci.

P. Montoya doprovodil potom neofyty do St. Paul, odkud vytáhli a založil nato jinou redukci s nevýslovnou námahou a pojmenoval ji jménem Svatí archandělé. Při tom se projevila ochrana Nejvyššího viditelně, poněvadž všichni, kteří se stavěli proti tomu podniku, přišli bídým způsobem o život; a Tayoaba, na jehož doporučení redukci založil, mu při tom pomáhal s horlivostí skutečného misionáře. Krátce nato vybudoval tento apoštolský muž ještě další církev poblíž národa, kteří nesou jméno Korunovaní, protože si nechávají růst vlasy, a kteří se zpočátku nanejvýš protivili a chtěli násilím zničit novou kolonii, poněvadž na ni pohlíželi jako na nástroj ke zničení své svobody. P. Mendoza, který ji vedl, byl při tom často vystaven těžkým nebezpečím; avšak jeho moudrost a ochrana Boží pomáhala mu ze všech béd apremohla všechny nástrahy barbarů.

Nějaký čas na to, byla tato osada a samotná redukce St. Franciscus Xavier přepadena vojskem divochů, kteří přišli od hranic Brazílie a zajali dokonce několik nově pokřtěných. Zpustošili také vesnici Korunovaných, dost hodně ukořistili a odvedli odsud mnoho zajatců. P. Mendoza však svolal všechny své statčné a nechal tyto loupežníky pronásledovat; a byla jim všechna kořist odebrána a všichni zajatí osvobozeni. Tato důležitá služba měla za následek, který si od toho misionář sliboval; deset kaziků Korunovaných žádalo, aby byli vyučováni; protože však měli zatím co do činění s nepřítelem, bylo toto dílo na nějaký čas odloženo; a v následujícím uvidíme toho průběh.

9.

Prekážky v šíření evangelia v Chaco. Dobyetí této provincie. Jsou tam posláni misionáři. Holanďané v Paraguay. Zrada Niezova. Mučedníci PP. Gonzales, Rodriguez a Castillo. Válka s jejich vrahy. Ti byli poraženi a vrazi popraveni.

Když obrácení Guaranů, které, bez ohledu na největší překážky všeho druhu, nabralo tolik žádaný pokrok, bylo možné pomýšlet na to, že by se mohlo pracovat se stejným úspěchem na obrácení ostatních národů a snad celého Chaca ku prospěchu náboženství a státu. Avšak stále bylo dáváno těmto národům jako podnět k víře to, že je chtějí sklonit pod jeho evangelia jen proto, aby je pak oloupili o jejich svobodu. Chtěli je ovšem později zbavit tohoto omylu; avšak až potom když bylo pozdě.

Vicekrál z Peru dosadil Doma Ledesma Valderannu za guvernéra v Tucumanu a uložil mu podmínku, aby dobyl Chaco a aby tam vybudoval nejméně dvě města. Volba vicekrále nemohla být lepší; neboť Dom Ledesma byl statečný a při tom zbožný a moudrý muž, který také dobře nahlížel, jak by bylo důležité mít na pomoc misionáře. P. Mastrilli mu je také slíbil; ale zároveň mu řekl, že pokud by přitáhli s válečným vojskem, nezískají u těchto národů žádnou důvěru; pročež měl nejdříve dokončit dobyetí země.

Guvernéř shledal tuto řeč opodstatněnou, vtáhl do Chaco, kde nenašel žádný zvláštní odpor, vybudoval tam místo, které vzrostlo brzy na město a pojmenoval ho podle

jména vicekrále Santiago z Guadalcazaru. Jestli však také hleděl získat přísnou vojenskou kázní a přívětivostí přízeň obyvatelstva, pak to nejvíce co dosáhl bylo, že už Španěly neznepokojovali; nato pak napsal P. Mastrellimu a prosil ho, aby splnil dané slovo; provinciál pak odeslal co nejdříve P. Gaspara Osoria.

Tento misionář tam dorazil v srpnu roku 1627, a shledal obyvatele dost přívětivé. Strach před Chiriguany je přiměl k tomu, aby se podrobili Španělům v naději, že u nich najdou ochranu; zdálo se také, že četné sousední národy jsou příznivě nakloněny křesťanskému náboženství, kdyby je on sám vedl. P. Mastrilli neměl v úmyslu nechat tohoto misionáře dlouho v této zemi; neboť měl opodstatněnou naději obdržet ze Španělska nové pracovníky; a skutečně dorazilo jich v dubnu roku 1628 dost velký počet do Buenos-Ayres, kde byli přijati s velkou radostí.

Sotva tito misionáři došli, byla spatřena v tomtéž přístavu válečná loď bez vlajky, jejíž paluba byla plná lidí, kteří měřili hloubku a šířku řeky. Bylo dobře poznat, že to není žádná španělská loď a že není samotná. Nadto se také vědělo, že totéž nedávno udělali Holanďané v Brazílii, a přepadli tam hlavní město. Guvernér proto poručil všem zbraně schopným, aby se chopili zbraně. Avšak loď se za tři dn ztratila a na břehu řeky se našlo množství výtisků manifestu ve španělské řeči napsaného a v Holandsku vytištěného, v němž byli obyvatelé Paraguaye vybízeni pod skvělými sliby, aby odhodili jho papeže a krále Španělska.

Abychom navázali na předešlé, misionáři přišli v pravý čas. Redukcí každým dnem přibývalo, a horlivost získávat duše nadchla nově obrácené podivuhodným způsobem; takže se s největší radostí vystavovali všem možným nebezpečím, aby dosáhli obrácení pohanů. Avšak velmi chybělo pastýřů, a PP. Gonzales a Romero se často viděli obklopeni nesmírným zástupem služebníků bůžků, kteří se jich všude dovolávali. Připadalo velmi bolestné těmto otcům, že nenohou vyhovět jejich touze, protože nemohli opustit svá shromážděná stáda.

Jakmile se však dověděli, že přišla tak velická posila, nekladli už své horlivosti žádné hranice; a P. Gonzales pronikl do nesmírných polejí Caro, kde se setkal se šedesáti kaziky. Protože mnohé z nich získal, navrhl hned plán redukce, kde se shromáždilo z blízka na pět set indiánských rodin, kteří všichni byli poddanými Niezovi, který zde měl velkou moc. Avšak plný ješitné pýchy odhodil tento barbar několikrát jho víry, všude se dělal hrozivým a vyžadoval pro sebe božskou poctu.

P. Gonzales, který se nevzdával naděje opět ho získat, přemluvil ho, aby s ním šel do nové redukce a Niezu byl tak velice pohnutý způsobem jakým tam byl přijatý, že po svém návratu domů zbudoval kapli a byt pro jednoho misionáře, kterého jemu apoštolský muž slíbil. Poněvadž však nezměnil způsoby svého života, viděl dobře P. Gonzales, že to nebude žádná lehká věc, a že to bude vyžadovat velkou trpělivost a pevnost pro jeho obrácení.

Obě tyto vlastnosti upozoroval na jednom mladém misionářovi, P. Johannesovi Castillovi, kterého dovedl k Niezimu, kde vybudovali dne 15. srpna 1628 redukci jménem Maria Nanebevzatá, kterou mu P. Gonzales předal. Nato potom sám pronikl hlouběji do země Caro, kde narazil posledního října téhož roku se svými druhy na místo, kde ho očekávalo více kaziků se svými poddanými. Vztyčil tu kříž, pokřtil všechny děti a začal zřizovat redukci. Nicméně ale choval tento apoštolský muž největší naději, že uvidí v celé zemi uctívat Krista, ale ho samého tu čekala mučednická koruna.

Jeden nešťastný opilec, který planul vůči misionářům nenávistí, jaké je jen člověk schopen a který zapřel víru, vnukl vztek Niezovi, jehož smýšlení dobře znal a jemuž podkuřoval jako Bohu, aby se pomstil na misionářích, kteří ho tak hluboce ponížili a připravili ho o uctíváče. Niezu pak, který jenom čekal na příležitost, aby sňal masku, byl tím velice potěšen a činil všechny přípravy, aby otce Gonzalese a Rodrigueze úkladně zavraždil; což se také stalo ráno dne 15. listopadu, když tito otcové právě pracovali na stavbě kostela;

načež se tito barbaři pustili do všech prostopášností, kříže hodili do ohně, svaté nádoby znesvětili a začali všechny bezbožné ohavnosti, které se dají čekat od zuřících barbarů. Jeden stařec, který byl teprve katechumenem, se odvážil vytknout jim tento zločin a tázal se jich, co je pohnulo k tomu, že zavraždili tak zbožné muže, kteří jim prokazovali jenom dobro. Tato horlivost mu přinesla křest krve a on obdržel s nimi mučednickou korunu.

Mezitím vrazi, kteří zakončili své hrůzné činy slavnostní hostinou, šli potom na totéž místo, kde vhodili rozkouskovaná těla mučedníků do velkého ohně, a užasli, že tato nebyla skoro vůbec poškozena. Ještě více vzrostl jejich úžas, když zaslechli hlas, který se zdál vycházet ze srdce P. Gonzalese a takto hovořil: „Já jsem vás něžně miloval a vy jste mne za to strašným způsobem zavraždili. Těžce budete za tuto vraždu pykat; přesto však vás neopustím a dám vám ještě důkaz mé lásky!“

Nově obrácení, kteří upadli při zprávě o smrti těchto otců do nejtěžšího žalu, chtěli se za ně pomstít nejstrašnějším způsobem na barbarech; ale jejich misionář je od toho zdržel a řekl jim, že náboženství nevyžaduje za krev mučedníků žádnou jinou pomstu, nežli obrácení jejich pronásledovatelů. Křesťané uposlechli; vydali se ale hned v ozbrojených zástupech a přinesli drahocenné pozůstatky mučedníků Kristových, při čemž se jenom těžko vzdali pomsty, kterou by mohli snadno vykonat, poněvadž nepřátelé nebyli sjednoceni, nýbrž rozptýleni. Potom byly kosti obou pohřbeny a zbožnost a bolestné slzy neofytů byly největší slávou této pohřební slavnosti.

Avšak krvelačnost odpadlého a bezbožného Niezua nebyla ještě utištěna; usiloval také jiným misionářům o život a onen opilec, jménem Potirava, který ho svedl k vraždě obou otců, převzal ještě s dalším kazikem provedení jeho rozkazu k zavraždění P. Castilla, který ještě nic nevěděl o umučení svých předchůdců. Tento misionář přijal příchozí s radostí, pohlížel na ně jako na neofyty, které mu poslalo nebe, obejmul je a dal jim malé dárky, když najednou viděl, že je svázaný. Po mnohém a těžkém mučení, které mu připravili, prostřelili ho nakonec šípy, vypíchli mu oči a ubili ho úplně kyji. Tento misionář byl teprve 38 roků star a jeho umučení se stalo 27. listopadu roku 1628.

Niezu, který je následoval, nechal zapálit kostel, rozbít svaté nádoby a navlékl si potom kněžský oblek. Prohlásil pak těm, co ho poslouchali, že se už nemusejí obávat zpusťování svých polí, že si mohou vzít žen kolik jen chtějí a že on s určitostí doufá, že se už nenajde nikdo, kdo by pochyboval o jeho božství. Nato si pak nechal předvést všechny pokřtěné děti, umyl jim hlavy teplou vodou, vydrhl jim jazyky solí a oškřabal je mušlí v pevné víře, že je zbavil křtu. Nato dal rozkaz, že se půjde příští den do St. Nicolas na řece Piratini, zavraždit otce Aragonu a otce Clavica; ti zde však nebyli, protože je jejich nově obrácení, kteří se dověděli, co se odehrálo, dovedli do bezpečí.

Když je tedy tito zběsilci nenašli, zničili jejich obydlí a založili oheň v kostele a na kostele, který byl postaven jen ze slámy. Avšak ať se sbevíce snažili zapálit kostel, zůstávala všechna jejich snaha bez úspěchu. Zatím co k tomu zdvojnásobili své úsilí, shromáždilo se velké množství dobře vyzbrojených neofytů, kteří je donutili k ústuou, když před tím mnoho z nich zabili nebo zranili. Tento úspěch je povzbudil a křesťanský kazikové mezitím shromáždili na prosbu misionářů vojsko a rozhodli se s těmi pohany formálně válčilo. Kazik Neanguira vytáhl směrem k Piratini, kde očekával posilu.

Mezitím se dověděl, že Niezu vyzval indiánské národy, kteří bydleli nejbliže moři, aby se s ním spojili. Avšak Neanguira, k němuž se mezitím připojili spojenci, se nacházel několik dnů nato při východu slunce tváří v tvář velkému vojsku, kterému velel osobně Niezu. Ačkoliv tedy byli mnohem slabší a nemohli se s ním měřit, dal přesto Neanguira pokyn k útoku, a přepadli nepřátelské vojsko s neslýchanou statečností, pokryli bitevní pole mrtvými a zbylé donutili k útoku. Niezu prchal; později se dověděli, že padl do rukou zástupu potulných Indiánů a ti ho zavraždili. Nicméně byla porážka Niezova jenom předeherou daleka dokonalejšího vítězství, které následovalo potom.

Neboť zatímco Neanguira donutil s několika málo statečnými spřisahance na útěk, vytvořila se v Guayra u řeky Parana silná armáda, aby opět nastolila klid a pořádek v Provincii Uruguay. Portugalský šlechtic, jménem Emanuel Gabral, který bydlel v Sanct Johann de Corrientes, postavil na své náklady eskadru španělského jezdeckva; a protože P. Borea nemohl město Assumption naladit k tomu, aby se šlo křesťanům na pomoc, postavil v Guyara značné vojsko a dovedl jej k řece Piratini, které Gabral určil za shromaždiště křesťanského vojska. Když potom dorazilo ke Hromnicím pět set nepřátelských Indiánů, aby odvedli misionáře, nechal je sem přiblížit, aniž by se ukázal; když se ale oni toho nejméně nadáli, přepadli je tak náhle, že ztratili všecken pořádek a zahnal je, aniž jim poskytl čas, do lesa, kde byli ze všech stran obklíčeni; pak Neanguira, který byl nablízku, jim vpadl do zad za palbou z mušket, velké množství jich zabil a padesát z nich vzal do zajetí, mezi nimiž byli dva kazikové a různí další z těch, kteří měli největší podíl viny na smrti třech misionářů.

Následujícího dne se vítězové vydali do redukce Všech svatých, kde Habral shromáždil náčelníky, aby vyslovili nad zajatci rozsudek. Marně namítali jezuité, že nemohou nikdy souhlasit, aby se prolévala krev těch, kvůli jejichž obrácení byli ochotni prolít poslední kapku své krve; dostalo se jim odpovědi, že jednají a myslí, jak to přísluší jejich stavu; avšak aby nechali druhé jednat podle zákonů spravedlnosti. Přistoupili na jejich žádost; a Dom Gabral navrhl střední cestu, nechal pověsit jenom dvanáct nejzaslouženějších zločinců, asmilostnil zbylé, když si od nich nechal před tím slíbit, že už nikdy nevezmou zbraně proti křesťanům. Potivara, první původce zla se ukryl; ale samotní nevěřící ho vydali a byl namísto popraven. Jeden z vrahů potvrdil zázrak onoho hlasu a řekl, že poznal splnění prorocství svatého mučedníka do posledního bodu.

10.

Apoštolské práce P.P.Montoyi a Tanno u Gualachů. Jejich chování k hroznému kazikovi Guiraverovi a proti Mamelukům. Kterí přepadli redukci u Vtělení. Nové redukce. Obrácení Indiánů, které svedl Niezu, a kazika Giravera.

Zatímco probíhaly tyto věci v provincii Uruguay, obrátili PP. Montoya a Diaz Tanno po upevnění církve, kterou založili v kraji Tayaoba, svůj pohled ke Gualacheům, kteří byli některými nazýváni Guancay; jakokoli tito byli zcela jiný lid. Tito Gualachové neměli žádné spojení se svými sousedy, žili bez obdělávání polí, pouze z lovu a stavěli se hroznými vůči všem sousedícím národům; Evropan se nesměl nikdy u nich nechat vidět. Nicméně obrácení Tayoby, který je porazil ve válce nejstrašnějším způsobem, jim vnuklo názor o vznešenosti křesťanského náboženství; poslali dva vyslance k P. Montoyovi, aby ho pozvali k nim; ten také nenechal pohasnout dobré naladění tohoto národa, odebral se tam s P. Diazem Tannem, a dorazili tam konečně dvěma různými cestami za častého nebezpečí, že budou utraceni bojujícími hordami lidožroutů. Když se tedy spolusešli, našli tu zemi v největší bídě, poněvadž tam řádil mor; a pokřtili několik umírajících, které připravili bez větší námahy. Prošli pak zemí jejich práce byly Pánem tak velmi požehnány, že v krátké době založili dvě redukce a mezi nimi jednu u kazika jménem Gurita, který často Španěly přivedl do velkého strachu.

Když se to rozhlásilo ve Villarice, tak se všichni podívali nad takovým mimořádným dílem, na které se pohlíželo jako jenom na dobrodružný podnik; a nemohli pochopit, jak mohli být tito otcové přijati tak velkou úctou u tak divokého národa, ba dokonce samotným Guritou, který byl známý jako nejvíce divoký a nejzuřivější kazik. Jejich podivení však dostoupilo nejvyššího vrcholu, když se dověděli, co mají zrovna teď misionáři v úmyslu, totiž přivést celý národ pod jeho Pána.

Již dříve byla řeč o Guiraverovi, jednom kazikovi, který byl jedním z nejmocnějších v celé Guyara, ale který se také nejvíce vzpíral křesťanství. Jeho ukrutnost byla tak velká, že ho Španělé nazývali pouze Zhoubcem. Jeho zamilované jídlo bylo lidské maso a všichni kouzelníci v zemi ho pokládali za svého náčelníka. Říkal často, že největší potěšení, které by mu mohl někdo prokázat, by bylo zabít misionáře, z něhož by si rád připravil oblíbené jídlo; z toho se dalo usuzovat, v jak velkém a neustálém nebezpečí se tento misionář nacházel. Nicméně měl Guiravera jakýsi druh úcta před jezuitu a občas chválil jejich ctnost a jejich odvalu; protože si však nechal prokazovat božskou poctu, obával se, že spadne z tohoto vysokého stupně dolů, pokud by se stalo křesťanské náboženství vládnoucím v zemi.

Současně měl velikou touhu uvidět P. Montoyu, kterého považoval za mimořádného muže; a když byl jednou tento misionář v redukci, tu přišel neočekávaně a volal hlasitě hrozivým hlasem, že je tu velký kazik Guiravera. P. Montoya považoval nicméně za záhodné pokořit jeho pýchu, aby mu ukázal, že se ho nebojí, přesto že byl doprovázen ozbrojeným houfem. Nepovstal tedy před ním, nýbrž zůstal sedět s P. Macetou na veřejném místě a pokynul kazikovi, aby se posadil na lavici. Guiravera tím byl dotčen, přesto se však posadil, hned však zase vstal a obhlížel osadu. P. Montoya ho nedoprovázel, ale nechal porazit dva voly, jimiž ho a jeho doprovod pohostil. Když ku konci jídla misionář zpozoroval, že kazik chová podezření, že ho chtějí zadržet, tak ho oslovil:

„Neboj se, Guiravero, my sami jsme připraveni zemřít, abychom získali Bohu ze všech nejvyššímu, který nás poslal, ty, kdo ho budou ctít. Víme zcela dobře, že by ses rád nasýtil naším masem; avšak my stojíme pod ochranou Nejvyššího a přišli jsme, abychom opatřili věčnou blaženost těm, kteří Jemu, svému stvořiteli, slouží. Ty zde platíš za velkého muže a jsi tak zaslepený, že se sám považuješ za Boha. Přesto jsi však pouze smrtelný člověk jako já, a brzy se naše těla rozpadnou na prach a popel. Naše duše jsou však nesmrtelné a vrátí se k Bohu. Avšak běda těm, jejichž duše se ukáže tak hanebně poskvrněna jako je tvá; protože On ji uvrhne do věčné bídy! Ty nejsi první, který byl tak zpozdilý, že se považoval za Boha. Ale jak se můžeš jako chytrý muž domnívat, že jsi stvořitelem světadílů? Zdali pak znáš aspoň její tisíce díl? Nahlédni, že si nemůžeš osobovat čest Nejvyššího, která ti nepřísluší; protože On je nejvyšší spravedlivý a žárlivý na svou čest. Je však také nejvyšší milosrdný k těm, kteří litují svou vinu. Proto, jestli jsi chytrý, tak poslechni mou radu a nevydávej se nekonečné strasti!“

Tato řeč udělala na barbara pramalý dojem a on chladnokrevně řekl, že si to rozmyslí. Ale někteří z jeho doprovodu řekli potajmu misionářovi, že by jim mohl poslat jednoho ze svých bratrů; a rádi by následovali jeho vedení. Misionář jim dal pro to nejlepší naději; protože mu velmi záleželo na tom, aby ho získal, nechal při jeho odchodu prokázat mu velké pocty, což ho o to více potěšilo, že si to sám nemohl opatřit. Sluha Boží mu chtěl dokonce oplatit návštěvu, když se náhle dověděl, že mamelukové přešli přes řeku Tabariva, poblíž St. Franciscus Xavier, a že vyhrožují přepadnutím všech redukcí v Guayra.

Zlo bylo ještě větší než jak to šířila pověst. Mamelukové přepadli redukci Vtělení, kde se zmocnila hrůza všech obyvatel; nově obrácení se dali na útěk a množství těch, co pracovali na poli, bylo vzato do zajetí. P. Montoya přispěchal, radil křesťanům, aby se chopili zbraně a donutili nepřátele k vydání svých bratrů; avšak před tím poslal otce této redukce s několika nejváženějšími k veliteli těchto pouličních lupičů. Sotva však k nim přišli blíže, vystřelili tito na ně množství šípů a z pušek. Jeden z neofytů padl k jejich nohám mrtev. Také P. Mendoza byl zraněn; nedbaje však na to, pronikl až k veliteli a radil mu, aby se stáhl, pokud nechce mít co do činění s Indiány ze všech redukcí. Požadoval také nazpět zajaté, a ačkoliv mu tato prosba byla odřeknuta, šel nedbaje na to se svými průvodci dále, osvobodil je, odvedl je sebou, aniž se někdo odvážil se jim protivit, protože celé vojsko bylo při tom ochromeno údivem. Také lupiči se vzdálili a dlouho nebylo o nich nic slyšet; tento čas pokoje byl ale pečlivě využit.

Neboť během této doby byla zřízena u Korunovaných, o nichž již byla řeč, redukce pod jménem Sanct Michael; P. Montoya sám založil krátce na to jinou u Ibiguanů pod jménem St. Antonius; a protože mnoho kaziků, kteří byli vazaly Guiravery prosilo, naléhavě P. Diaze Tanno, aby založil u nich podobnou osadu, shromáždil je na jedné výšině nazývané Hřbitov Pay Zумы, kde podle pověsti nechal svatý Tomáš pohřbít křesťany; a tato redukce, kde se shromáždilo osm set rodin, byla nazvána jménem tohoto svatého apoštola. Ano, dílo Boží se rozmáhalo tak velice, že v roce 1629, kdy přišel do Paraguay P. Franciscus Basques Trurillo, aby ji převzal místo P. Matrilliho, který se nyní nacházel v Peru, bylo již založeno jeden a dvacet redukcí v Guyara na Parana a v Uruguay; přesto že některé z nich teprve začaly zkvétat. A i když mnozí z těchto nových křesťanů se ještě neosvobodilo od svých starých neřestných vlastností, tak také nebylo nijak zvláštní vidět případy heroických ctností ve starých redukcích.

Ve stejné době dávali Indiáni, které svedl Niezu, najevo známky velké lítosti. To se misionáři dozvěděli, vyhledali je a našli všechny proniknuté hlubokým žalem a připravené udělat všechno, co by se od nich žádalo. Služebníci Boží je utěšovali, napomínali je k důvěře v Boží milosrdenství, a řekli jim, aby se ani nechtěli mstít kvůli jejich zavražděným bratrům, ani jim nezáviděli jejich blažený osud. Nato nechali vztyčit kříž a všichni se shromáždili, aby vzývali ukřižovaného Vykupitele, a slavnostně se zavázali, že přivedou opět všechno do bývalého pořádku. Také provinciálové, který zpraven o všem sám sem přišel, prokazovali největší pocty, a všichni se ženami a dětmi padli mus pláčem k nohám a prosili ho o milost a odpuštění. Provinciál byl sám nad tím k slzám dojatý, objem náčelníka, že může připsat tak šťastný obrát jenom přimlouvám mučedníků; připoměl jim, že hlas ze srdce P. Gonzalese, který je tak velice miloval, je ujistil, že je neopustí, a že nyní neviditelně přišel splnit své slovo.

Tato odpověď na ně zapůsobila tak hluboce, že všichni hlasitě vzlykali a vzdělili se aniž mohli promluvit jediné slovo.

Na druhý den sloužil P. Trullillo Mši svatou na místě, kde P. Gonazales dokončil svou oběť; nato pokřtil velký počet dětí, náčelníkovi dal dary, pojmenoval tuto církev jmény tří japonských mučedníků a ustanovil tu P. Orighiho za pastýře nad ní. V téže době založil také P. Boroa novou redukci na přítoku Tabati v Uruguay; stejně jak v následujícím roce PP. Montyoa a Maceta v zemích Guiravery. Tento kazik se zprvu protivil založení této osady, když však viděl, že všidhni, kteří mu dříve prokazovali nejvyšší božskou poctu, spěchají ve velkém počtu do těchto nových redukcí, upadl nad tím do zuřivosti. P. Macetu, který tu zůstal sám, zpravili o tom, že jeho život je ve velkém nebezpečí, avšak jeho horlivost byla tím ještě živější. Více jak jednou zadržel svou pevností výbuchy zuřivosti tohoto kazika, nakonec ho sám získal a obrátil ho na víru v Krista. A dlouho jej zkoušel, než ho připočetl k počtu křesťanů; a teprve když obstál ve všech těchto zkouškách, že z toho bylo jasné pravé nezpochybnitelné obrácení, udělil mu svátost nového narození a dal mu jméno Paulus.

11.

Vpády mameluků do redukcí. Jejich plenění. Odvádějí obyvatele do zajetí. Činná láskyplná horlivost misionářů při této příležitosti. Požadují osbobození svých po portugalském guvernérovi. Jejich marné námahy.

Nějaký čas před tím odcestoval ze Španělska Dom Ludwig de Cespedes, aby nastoupil na své místo jako guvernér v Paraguay. Zakotvil navzdory všemu zákazu v přístavu Brazílie, aby se odtud vydal po souši do Assumptionu; a právě se nacházel v redukci St. Paulus od Piratininga, když tu se právě chystalo devět set mameluků a dva tisíce Indiánů pod velením Antono Raspozo, jednoho z nejslavnějších svých velitelů, aby pronikli do Guayra.

Když přišel do Loretta, nechal mu P. Montoya prokázat velké počty; on však častoval tohoto misionáře velmi tvrdými slovy, který ten mlčky snesl; přesto nic méně se tento guvernér podivil obdivuhodným pořádkem, který našel v této redukci. P. Montoya ho naléhavě prosil o přispění proti nepřítelům, kteří, podle všech známek, by vnikli z této strany; on to však zcela odmítl; což mu bylo později připočteno královskou radou pro indické záležitosti za zločin. Událost bohužel ukázala, jak pravdivě hovořil P. Montoya; a P. Mola, který byl v St. Antonu, se právě připravoval, že bude ze všech stran napaden.

Skutečně se tu obevily hordy lupičů, pobili všechno, co se jim postavilo na odpor, uškrtili dokonce u oltáře všechny, kteří zde hledali útočiště, dali náčelníky do pout, vyplenili kostely; a když někteří vstoupili do obydlí misionáře, kde doufali že najdou velkou kořist a nenašli nic jiného nežli obnošené taláry a nějaké roztrhané prádlo, ukázali to vše Indiánům a řekli jim, že musejí být opravdovými blázny, když přijali za své pány cizáky, kteří přišli do jejich země jen proto, že neměli ve své zemi z čeho žít. Že by se jim lépe dařilo v Brazílii, kde by jim nic nechybělo a kde by nebyli nuceni živit své pastýře. Toto poučování přišlo trochu pozdě; protože to přednášeli těm lidem, které spoutali, když před tím zavraždili jejich rodiče, příbuzné a spoluobčany před jejich očima.

Když neustále pokračovali ve svých hrozných násilnostech, zapřísahal P. Maceta velitele a padl před ním dokonce na kolena, a prosil ho, aby položil meze zuřivosti svých lidí a ochránil nevinu a jednoduchost těchto chudých Indiánů. Jeho prosby a slzy odzbrojily často lidožrouty; avšak tady se dověděl, že srdce takových křesťanů, kteří šlapou nohama po Božích a lidských zákonech, jsou sama tvrdší než srdce nejvíce divokých barbarů.

Misionáři poradili ve své veliké nouzi svým neofytům, aby uprchli do redukce Vtělení, poněvadž byli toho mínění, že se mamelukové neodvážejí redukce napadnout, když by se dověděli, že se tu shromáždilo mnoho Indiánů a že jsou na stráži; někteří také poslechli této rady, a P. Mantosilla sám tam některé nově obrácené přivedl, aby jim neponechal čas změnit své rozhodnutí, a vrátil se zpět do St. Michael, kde přemluvil ty, kteří nenásledovali své bratry, aby hledali úkryt v lese. Nicméně ocitli se v ještě větším nebezpečí nežli jejich neofyté; poněvadž se v mnoha redukcích šířila hloupá fáma, že mamelukové konali své loupežné jenom se souhlasem jezuitů; neboť již častěji rozšiřovali tyto bandité podobné pověsti, aby udělali jezuitu u Indiánů podezřelými a nenáviděnými.

Z redukce Vtělení mezitím vyslali silnou vojenskou jednotku do St. Michaela, aby přivedli ty, kteří se tam ještě nacházeli; avšak na cestě se potkali se značnou jednotkou mameluků, ti je všechny vzali do zajetí, odvedli je pryč a od základů zničili St. Michael. Sám P. Mendoza byl při té příležitosti těžce zraněn. Děs a hrůza byly pak všeobecné v celé Guayra. Když však redukce, v níž zůstal Guiravera po svém křtu, byla silně zalidněna pokládalo se za jisté, že se nepřítel neodvážejí ji napadnout, utekli se sem lidé ze všech stran jako na jediné bezpečné místo. Ale soudilo se mylně, protože se nevědělo, že je další vojsko těchto lupičů na cestě.; a Emmanuel Morato, který je vedl, blížil se k této osadě tak potajmu, že se žádný člověk nedověděl tu nejmenší zprávu. P. Maceta, který ji řídil, doufal, že přinejmenším velitel bude mít úctu před jeho kněžským stavem, a přiblížil se k němu; avšak bylo s ním jednáno potupně a jeden kazik, který káral toto nedůstojné zacházení, byl zastřelen a padl mrtev k nohám misionáře.

Nato nepřítel vtáhl bez zábrany do osady a zpustošili ji podobně jako ostatní redukce. Někteří chtěli učinit násilí křesťanským dívkám, ale tyto se nechaly raději zavraždit, než by svolily k jejich zvířecím choutkám. Všechno, co se zatím nezachránilo útekem, bylo zabito nebo spoutáno a sám Guiravera se svou manželkou patřil k zajatým. P. Espinoza spěchal s velkým počtem svých neofytů z redukce Archandělů; z téhož důvodu šel i P. Diaz Tanno se třemi sty muži z redukce St. Thomas; avšak tato pomoc přišla příliš pozdě; nicméně dali se přece za mameluky, vzali jim některé zajaté a zavedli je do redukce Vtělení, kde bylo ujednáno, že PP. Maceta a Manzilla budou následovat nepřítelů až do Brazílie a budou tam

požadovat spravedlnost za takové násilnosti od portugalských poddaných, kterých se dopustili v zemích krále Španělska.

Tito otcové odešli také ještě tentýž den a brzy mameluky dohonili. Při pohledu na své milované neofyty, které odváděli jak otroky na galejích bylo srdce P. Macety dojata a probudilo veškerou jeho horlivost. Spěchal, aby je obejal a nenechal se odradit ani namířenými puškami, kterými na něho mířili, ani ranami do žeber, které musel při každém kroku vytrpět. Nakonec pozvedl hlas a úpěnlivě prosil velitele tím nejújmavějším způsobem, aby mu vrátil jeho milované děti Kristovy, anebo ho spolu s nimi spoutal. Vysmáli se mu jako bláznů a neustále do něho vráželi, když přišel blíže. Nakonec mu důstojník odstoupil ty, kteří mu připadli losem, za výkupné, které mu misionář slíbil.

Povzbuzen tímto dobrým začátkem, obrátil se ke druhému houfu zajatců, kteří byli spoutáni řetězy, a prohlásil jim, že je neopustí, dokud nedostane souhlas k jejich svobodě. K tomuto houfu patřil také Guiravera a jeho žena. Apoštolský muž řekl tomuto kazikovi, který ho před svým obrácením těžce urazil a políbil při tom jeho řetězy, že ho ze srdce těší, že našel příležitost dokázat mu úpěnně, že nechová v srdci ten nejmenší hněv k němu a ujistil ho, že nabídne a odváží se všeho, aby ho osvobodil. Tyto projevy, které by byly schopny dojmout i nejtvrďší srdce, zpočátku ještě více rozhořčily důstojníka, jemuž zajatci patřili; a více jak jednou přiložili misionářovi pistoli na prsa, aby ho donutili se vzdát. Nakonec však přece zvítězila jeho neústupnost nad zatvřelostí válečníka, který mu přenechal Guiraveru, jeho ženu a šest dalších zajatců, které P. Maceta poslal ihned s jednotkou do redukce Vtělení.

Konečně dospěli do St. Paul v Piratininga, kde měli jezuité své kolegium. Nebyli však, přes tak neslýchané obtíže vyčerpání a oslabení, k pohnutí, aby si několik dnů odpočinuli; nýbrž spěchali do Rio de Janeiro, a předali, jakmile tam došli, královské radě Portugalska dvě písemné žádosti, v nichž žádali svobodu pro své nově obrácené a o ochranu pro své redukce. Održeli však odpověď, že pouze místodržitel může dát povolení k jejich žádosti. Nato se odebrali do zátoky – Věch svatých; a provinciál jejich Společnosti, se kterým se setkali v Rio de Janeiro, je tam doprovázel.

Místodržitel je pak přijal velice laskavě, jmenoval komisaře s pověřením, aby je doprovodil do St. Paul v Piratininga, a aby jim opatřil ve všech bodech jejich žádosti spravedlnost. Prptže jim však nedal žádný ozbrojený doprovod aby mohl svůj úkol důrazně provést, nahlédli brzy oba misionáři, že to všechno byla pouhá formalita. V podstatě to myslel guvernátor dobře; ale bránily mu dva důvody, aby jednal tak účinně, jak by rád učinil. Prvním bylo, že se Holanďané právě zmocnili pobřeží u Fernambucu a ohrožovali Brazílii zcela úplným napadením; v kterémžto případě by potřeboval celou svou válečnou moc, aby zahnal zpět tak mocného nepřítele; druhým bylo, že patnáct tisíc zajatců, které mamelukové právě přivedli z Guayra, byli již prodáni v různých námořních přístavech a koupili je mocné osoby, se kterými se v tak zlé době nechtěl dostat do sporu, kdy musel všechny chránit.

Když pak komisař, kterého místodržitel poslal k urovnání celé věci do St. Paul, chtěl provádět svá úřední jednání, vystřelili na něho a vyložili mu, že se raději nechají zbavit křtu, než strpět, aby on jednal podle rozkazů místodržitele; viděl, že je nucen se rychle zachránit útekem; otcové se však museli vrátit s nepořízenou do svých redukcí, kde viděli s bolestí, že velký počet jejich neofytů více jak jindy byl přesvědčen, že je jenom proto shromáždili, aby je vydali otroctví.

Co všechno jim tito otcové mohli předložit a jasně jim ukázat, že by neměli nejmenší užitek z takové křivé přísahy; ba jak mnoho oni sami vytrpěli zuřivostí nepřátel, a jak se často sami obětovali: zoufalství těchto nešťastníků bylo tak velké, že nechtěli nic slyšet, ani pochopit. Mnozí již měli v úmyslu učinit veřejnou vzpouru a spáchat na spáchat na misionářích násilí, když jejich obhajobu veřejně převzal Guiravera a hlasitě volal, že všechno, co bylo vysloveno proti těmto zbožným mužům, byly holé pomluvy; ba šel od osady k osadě a nahlas vyprávěl, že vděčí za svou svobodu a svůj život otci Macetovi, který se sám vystavil

četnému nebezpečí smrti, aby ho zachránil z pout a, že pokud by to na něm samém záleželo, byli by všichni zajatí svobodni. A to vysvětloval tento kazik v době, kdy začal v náboženství zrovna kolísat, a které dle pověsti následně úplně zapřel.

12.

Zhoubné působení některých tak zvaných kouzelníků v Guyara. Válka Calchaquitů proti Španělům. Neopatrnost jistého Urbiny. Další pustošení Calchaquitů. Obdivuhodné námahy misionářů u ubohých národů Taiguazů. Kvetoucí stav redukcí v Paraguay.

Krátce před těmito posledními událostmi, událo se v Guyara něco, co misionáře zde nemálo pobouřilo. Obyvatelé osady Vtělení, kteří sestávali z pěti set rodin, přešli od ohybné divokosti k obdivuhodné mírnosti, že se skoro nedalo věřit, že jsou to ti samí lidé. Ale při prvním sblížení s mameluky se stala ještě podivnější proměna; skoro už nikdo nechtěl mluvit o Bohu; vyhýbali se kostelu, schovávali úzkostlivě své děti, aby nebyly pokřtěny, a vyhýbali se P. Diazu Tanno, svému pastýři, kterého před tím vroucně milovali už zdaleka. Marně přemýšlel nanejvýš ohromený misionář o důvodu tohoto zvláštního chování a o tomto obratu; konečně se dověděl příčinu za pomoci dítěte, které mu posluhovalo při oltáři. Totiž do vesnice se vplížili tak zvaní čarodějníci a omámili skoro všechny obyvatele svými čary. Ti také postavili na dvou horách dva chrámy a přenesli do nich mrtvoly dvou svých známých kouzelníků, kteří krátce před tím zemřeli; a těm prokazovali božskou poctu a tvrdili o nich, že dávají věštecké výroky. A ustanovili jim také kněze a kněžky a kejkle a ohavnosti, které při tom tropili, svedly daleko mnohé. Při tom jim také říkali, že je hrozným zločinem přiblížit se ke svým misionářům, dotknout se jich; a zvolili ke svým hanebnostem nedělní a sváteční dny, aby v tom čase nepřišel nikdy do kostela.

P. Diaz se o tom poradil s představeným misíí a s jinými, a bylo rozhodnuto, že by se měly v následující noci se skupinou nově obrácených oba chrámy zbořit; kteréžto rozhodnutí bylo také provedeno. Našli tam kostru, která byla zahalena v oděvu a ozdobena pestrým ptačím peřím. Také v druhém chrámu se nacházela podobná kostra; avšak Indiáni, kteří to sstřežili, při prvním hluku utekli. Byli však brzy chyceni, odebrali jim kostry a následující den přivedli oba do Vtělení. Byla tehdy právě neděle Svaté Trojice, a při zvěsti o tom, co se přihodilo, vydali se skoro všichni do kostela. P. Cataldino měl mocnou řeč o těžkém zlu odpadu od víry a o modlářství; naslouchali mu s pozorností a dávali najevo lítost. Nato nechal P. Cataldino přinést obě kostry na veřejné místo, kde měli všichni dost času podle chuti se podívat; pak jim poručil, stoupnout na ně nohama, kterýž rozkaz věrně splnili; a tu vyskočila z lebky jednoho velká krysa. Nad tím se začervenali i ti trestunejhodnější a styděli se, že prokazovali úctu tak směšným bůžkům.

Mezitím se šířilo, byť za velkých námah, náboženství u Qualacheů, kam se vydal P. Cataldino; v Tucumanu však, kde už dlouhý čas panoval hluboký mír, se rozvinula válka, jejíž konec byl pro Španěly velmi zničující. Viděli jsme právě, že jezuité začali v údolí Calchaqui dvě redukce. Tyto osady byly velice příhodné zajišťovat klid provincii z této strany; avšak tím byla omezena chtivost Španělů; jako kdyby tito Indiáni, jakmile v nich přestali vidět své nepřátele, měli hned být jejich otroky. Nicméně nechali je mluvit; a přesto že se nedalo u tohoto národa doufat, že by se rychle obrátili, misionáři věřili, že udělají již dost pro provincii a pro náboženství, když je odradí od jejich loupežných výprav, pomalu je zkrotí a získají jejich úctu a důvěru. Také bylo u nich pokřtěno mnoho dětí, které se nacházely v nebezpečí smrti.

To trvalo tak dlouho, až konečně nemohli už déle postrádat misionáře, kteří pracovali v údolí Calchaqui. Sotvaže je však odvolali, začali obyvatelé ze Santa-Fé a Rioja škádlit nanovo Indiány, aniž tomu kdo bránil. Jistému Urbanovi dokonce napadlo zbudovat si na jejich hranicích venkovský dům a také ho opevnit, jako kdyby ho chtěl určit za ozbrojené

místo. Calchaquiové se toho polekali, uzavřeli smlouvu se svými sousedy, obklopili tento dům, spálili ho, zavraždili Urbinu a jeho manželku a odvedli jeho dceru, která musela být vykoupěna za velké výkupné. Nato začali znovu se svými loupežnými výpravami a ničili, pustošili a spalovali všechna obydlí Španělů, kterých se mohli zmocnit.

Tento první úspěch učinil jejich stranu mocnou a učinil je ještě více vzdornými; k tomu se ještě vzbouřili Indiáni, kteří se nacházeli ve službě Španělů a mnoho z nich, kteří své pány zabili, uprchlo do údolí Calchaqui. Sice proti nim vytáhl guvernér Tucumanu, také je porazil, a vybudoval potom citadelu, kterou obsadil dost silnou posádkou; když se však jednou její velitel se svou posádkou trochu více vzdálil, aby pronásledoval nepřátelský sbor, tu mu odřízli zpáteční cestu, zabili ho se všemi jeho lidmi a citadelu zahladili. Brzy měl tentýž osud London, také okolí u Salta bylo zpustošeno a celý Tucuman byl vydán na pospas loupežným výpravám nepřítele, který si z toho dělal potěšení srdce.

Misionáři, nanejvýše zarmoucení, že během této desetileté války zmizely všechny stopy jejich námahy u tohoto národa, hleděli nahradit tuto ztrátu misemi v Parana, kam ještě mamelukové nepronikli. Několik jezuitů objevilo v nesmírných lesích mezi touto velikou řekou a Uruguají dost početný a velmi divoký národ, který neměl žádné stálé obydlí a neustále se potuloval v malých houfech. Nazývali se Caaiguasové, to znamená obyvatelé lesů. Jejich řeč je navýsost těžká k učením, protože současně pískají neartikulovaná slova hrdlem. Tito Indiáni měli sotva v sobě vlastnosti, které rozlišují člověka od zvířete; a mnozí jsou divocí až k zuřivosti. Nikdy se nepodařilo Španělům být jen jediného z nich udělat krotkým; a když některé z nich chytili, kousali do pout, jimiž byli svázáni a pěnili podobni běsnícím, kteří byli napadeni zuřivostí. Jeden z jejich kmenů je tak strašný, že by je člověk mohl považovat za zuřivá zvířata, než za lidi; číhali na okolojdoucí, zavraždili je a sežrali je; když však byli sami chyceni, nedotkli se žádné potravy, nýbrž umřeli hladem; a pokud jsou zraněni, tak nestrpí, aby je někdo hojil, nýbrž přenechají se svému vzteku a zoufalství.

Misionáři, kterým se podařilo nalákat některé z těchto divochů do svých redukci, nemohli nikdy ani jediného udržet; upadli do nejtěžší trudnomyslnosti, že se musejí zdržovat v obvodu jedné osady, a brzy onemocněli. Přívětivost, se kterou se s nimi zacházelo a jejich vlastní stav je činil dost učenlivými; vyučovali jak jen to bylo možné a pak je pokřtili; brzy však zemřeli. Věřilo se, že by bylo snadnější učinit je krotkými, kdyby se člověk zdržoval mezi nimi; a P. Alvarez se kvůli tomu podrobil pokusu. Proklestil si cestu hustými a tak trnitými cestami, že byl zraněn po celém těle, šel přes řeky a bažiny, kde voda sahala až po krk a často nenašel jiné místo k odpočinku, jako cesty, které prorazili tygři a jiná divá zvířata, a kde často nacházel zbytky lidských těl, které pohltila tato zvířata.

Nakonec přece přišel k prvním úkrytům těchto divochů, ale brzy nahlédl, že stavba redukce v těchto lesích by byla dobrodružnou myšlenkou, a vynaložil všechno na to, aby tyto nešťastné Indiány pohnul k tomu, aby ho následovali na bezpečnější a vhodnější místo k bydlení; avšak získal pouze osmnáct, které vedl stejnou cestou, kterou sem přišel do své osady, kde je s nevýslovnou námahou natolik poučil, kolik bylo nezbytně nutno, aby je pokřtil; a zdráhal se s touto svátostí až do jejich smrti, která následovala brzo; protože ať s sebevíce namáhal, aby je udržel, přesto bylo nemožné jen jediného zachránit. Učinil potom ještě několik pokusů po sobě, avšak se stejným nešťastným úspěchem. Nakonec se omezili misionáři na to, chválit milosrdenství Boha pro těch několik, jejichž spásu zajistili a vzývali jeho skryté soudy, týkající se těch ostatních, jakož že se také utěšovali vědomím, že udělali všechno možné, aby tento nešťastný národ učinili účastným dobrodiní vykoupění.

O to úspěšněji vzkvétaly misie v Paraguay, kde v roce 1630 byly znovu založeny dvě krásné velké redukce, kde mameluci natropili škody. Všeobecně se spěchalo využít tuto pokojnou dobu; protože se neustále bylo obávat nepřítele, který si mohl beztrestně všechno dovolit; a po marných námáhách u místodržitele, kdy nemohli dostat žádnou ochranu pro

nové křesťany, se jen divili nad nečinností mameluků, o nichž se vědělo, že teprve nedávno uzavřeli smlouvu s Tupisy, nejzuřivějším národem v Brazílii.

13.

Opětovný vpád mameluků do redukcí v Guayra, které pustoší a jejich obyvatele berou do zajetí. Guvernér jim odpírá pomoc. Jiné redukce jsou pustošeny morem. Velké ctnosti neofytů. Činnost misionářů. Vystěhovávají se se dvěma nejstaršími a nevzkvétajícími redukcemi. Hrozná bída při tom pochodu. Mamelukové ničí od základu města Eindah a Villarica.

Avšak v témže roce 1630 objevili se zcela náhle v redukcí St. Paul mamelukové a P. Suarez, který je spravoval se to nedověděl dříve až když k němu přišel velitel a přiložil mu pistoli na hrud'. On však odhalil svou hrud' a řekl mu, že je připraven položit svůj život za své ovce; jen ho zapřísahal pro přísný soud Ježíše Krista, aby se s tím spokojil a ušetřil křesťany, kteří si na žádný způsob nezasloužili, aby byli odvedeni do otroctví. Důstojník nad tím užasl, vzdálil se, přesto však dal rozkazy pobít všechno, co by se chtělo bránit a jeho rozkazy byly přesně vykonány. Totéž se stalo v dalších dvou redukcích k nejtrpčímu bolu misionářů, kteří tomu nemohli zabránit.

P. Montoya, který byl zrovna u Qualachů, spěchal, jakmile dostal zprávu že je nepřítel v Guayra, na pomoc redukcím, které byly nejvíce vystaveny nebezpečí; a protože je našel pusté, chtěl dovést všechny bloudící a prchající neofyty do okolí Villaricy. Avšak obyvatelé tohoto města ho předstihli; neboť si udělali z neštěstí redukcí vlastní užitek a zajali všechny, kteří byli natolik šťastní, že ušli mamelukům. Při této zprávě hořekoval nad takovou křičící nespravedlností; poněvadž ale ničeho nedosáhl, poslal P. Diaze Tanno ke guvernérovi a zapřísahal ho, aby učinil opatření pro bezpečnost redukcí.

Dom Ludwig de Gespedes však nevěnoval misionáři sluchu, a řekl mu, že mu z Villaricy napsali, že jezuité vyvolali kvůli maličkosti velký pokřik, a učinili se všeobecně nenáviděnými; a zdráhal se poslat mužstvo do Guayra na podporu křesťanů. ba dokonce nechal vydat nespravedlivé rozkazy, které ztěžovaly jezuitům přístup, což bylo v tom okamžiku o to nebezpečnější, když mamelukové plenili zemi. Musel však přece stáhnout zpět tyto rozkazy na opatření královského soudního dvoru.

K těmto nehodám se přidalo ještě to, že v provincii v Uruguayi, kde založili misionáři dvě vzkvétající redukce, způsobil velké zpusťování mor, který se rozšířil až k Parana. Nebe tak získalo mnoho duší; a vzbudilo velký údiv, že lidé, které považovali za sotva schopné zdravého úsudku, byli dokonale oddáni do vůle Boží, mluvili o Něm s podivuhodnou vroucností a pěstovali ctnosti, které měly znaky největší svatosti. Ano, byli i nově obrácení, a dokonce ani ne pokřtění, kteří se nabízeli podílet se na pracích se svými duchovními otci, a doprovázet je na jejich apoštolských cestách, prokřestit jim cestu, a celé národy souhlasily s tím, že se zařadí pod praporek svaté víry.

Nicméně mamelukové pokračovali ve svých loupežných výpravách; a když přišel provinciál do Villaricy a dověděl se, že tito zločinci jsou v St. Franciscu, pohnul mnohé Španěly k tomu, aby oné redukcí spěchali na pomoc. Ti však ji už našli zpustošenou a všechny křesťany v poutech; nepřítel se však opevnil v troskách osady. Když sem tedy dorazili, napadli se vši rozhodností toto zabarikádování; když však byl jeden z nich zabit a druhý zraněn, dali znamení k ústupu. Daleko více odvahy prokázal P. Sylveira, který byl ustanoven nad touto církví, protože zachránil z pěti set rodin, ze kterých jeho stádo pozůstávalo, nejméně pět set osob. V další redukcí zachránil provinciál na čtyři sta. Mnoho dalších se uchýlilo do lesů a P. Suarez založil na těchto troskách novou redukcí v krajině u Loretta.

Avšak tato hrozná loupežná válka se rozšiřovala stále dál; různé kvetoucí redukce byly zničeny, mnoho křesťanů odvedeno do zajetí; a vyskytli se dokonce Španělé, kteří se nestyděli využít k vlastnímu prospěchu nouzi církve, jejíhož zániku litovali o to méně, jako je bolelo její zřízení. Misionáři trpěli nad záhubou tak mnoha svých milovaných dětí, které získali evangelium za vyčerpávajících námah a pracích. Byli zrovna shromážděni s malou skupinou neofytů, z nichž mnozí viděli zavraždit své rodiče, jiní své děti, jiní své manžele před vlastníma očima, a radili se, co by se mělo udělat v tak naléhavé nouzi, když dostal P. Montoya rychlým poslem zprávu, že bylo vidět u Villaricy vojsko mameluků, jiné houfy těchto lupičů že se shromažďují na jihu Brazílie a že jsou dokonce ohrožena všechny obydlí a města Španělů.

Na tuto zprávu dal vyzvat velitele z Villaricy jménem krále a v moci Jeho majestátu, aby mu poslal ozbrojené mužstvo; a na jeho odpověď, že není v stavu poskytnout mu nejmenší pomoc, dal vyklidit redukci St. Ignáce a Loretto, jediné, které ještě v Guyara stály nepoškozené a které byly nejstaršími zde založenými. Mohly se srovnávat s nejlepšími španělskými městy v Paraguay; jejich kostely byly dokonce větší a krásněji vyzdobené a nově obrácení se lišili od starých křesťanů svou nevinnou a zbožností. Měli výborná stáda, pěstovali bavlnu a získávali jí tolik, že se nejen sami ošatili, ale také jí obdarovávali jiné redukce, které se ještě nedovedly dobře o sebe postarat, ba dokonce i chudé Španěly; všechna jejich pole byla výborně obdělána, a dalo se doufat, že ostatní je brzy napodobí.

To právě vzbudilo u otců misie strach, že nikdy nepřemluví tyto nově obrácené, obrátit se zády k tak krásným osadám, neopustí plody tak mnohých pracích, jejichž plody právě začali užívat, aby šli tak daleko a hledali místo vyhnanství a při tom podstupovali nebezpečí, že je ani nedosáhnou. Ale P. Montoya byl neobyčejně překvapen, když při první výzvě, aby opustili všechno, co si nemohou sebou vzít, jednohlasně odpověděli: „Milovaný otče, vy jste nám opatřil nedocenitelné dobro víry; potřebujeme vás, abyste nám ji chránil, kam tedy půjdete vy, tam Vás budeme následovat a snášet kvůli svaté víře hlad a žízeň a všechny obtíže, které jsou na tak dlouhé cestě nevyhnutelné!“ A to nebylo snad jen první vzplanutí přechodné horlivosti, nýbrž při prvním znamení k odchodu se shromáždili, nechali všechno na pospas, nalodili se a plavili se po Parana až k velkému vodopádu kam přišli nebo byli shromážděni ti, které mohli misionáři pohnout k tomu, aby od nich neustoupili.

Přece však byla radost misionářů, kterou až doposud měli, velmi oslabena pohledem na nouzi, ve které se teď nacházeli a vzpomínkou na onu, kterou ztratili a ve kterou nemohli doufat, přivést je do stáje Kristových ovcí, jakož neméně myšlenkou, že nyní v Guayra vyhasne všechno vzývání Krista. Jejich žal však dosáhl nejvyššího stupně, když se dověděli, že mamelukové ve svém zoufalství, že se jim nepodařilo přepadnout obě tyto redukce, urazili dlouhé dny cesty stejnou cestou, kterou oni sami právě šli, a že jediný prostředek, aby neztratili všechny křesťany, pozůstává v tom, opevnit je za velkým vodopádem, u něhož se shromáždili; to však bylo podrobeno mnoha obtížím a vyžadovalo čas.

Největší nesnází však bylo spustit dolů dostatek lodí a potom vést toto velké množství mužů, žen, dětí, starců, a nemocných ještě třicet mil hroznou divočinou, než by se došlo na rovinu. Nicméně tu nebyla žádná jiná rada, a také ani okamžik k ztracení. Svěřili tedy lodě proudu, a všechny se rozlámaly, mnoho neofytů se utopilo, mnozí zemřeli obtížemi osmidenního pochodu žhoucím pískem a přes strže, kde byl nebezpečný každý chybný krok. Kromě toho byli všichni přetížení, jeden zavazadlem, druhý nemocným, ženy malými dětmi, misionáři svou kaplí a svými pastýřskými starostmi. Došli také všichni více méně mrtví do cíle, kde jim začaly chybět potraviny; jakkoliv jim bylo přinášeno občerstvení.

Ale ani zde nemohli zůstat, nýbrž museli po několika dnech odpočinku pokračovat ve své cestě v jednotlivých karavanách. A když konečně dorazili po nevýslovných námáhách do redukce Kristovo narození a Maria velká při řece Iguazu, rozmnožili tu hladomor, který tu

nějaký čas panoval, protože žně zklamaly; a vznikly nemoci, které zkosily v krátkém čase v obou těchto redukcích jedenáct set lidí. Tehdy se rozprchli všichni, kteří zůstali naživu, do lesů, aby hledali plody a kořeny; a mnozí zde zemřeli a zchřadli, aniž jim jejich vůdci, kteří sami trpěli vším nedostatkem, mohli jinak pomoci, nežli že je připravili ke křesťanské smrti.

Když konečně úmrtnost polevila, shledalo se, že ze sto tisíce duší, ze kterých se skládala církev v Guayra, jich je ještě přibližně s misionáři dvanáct tisíc; misionáři pak z penzí, které král nechal poukazovat otcům misí, zabezpečovali péči o ně, a opět je rozdělili do dvou redukcí při malé řece Jubaburru, která se vlévá do Parana, a jimž dali jméno Loretto a St. Ignatius.

Španělé nikdy nechtěli přiznat, že tyto redukce zajišťovaly velkým dílem jejich bezpečnost v této provincii, a že jejich zdráhání vydalo na pospas města Eindah a Villarica loupežným výpravám mameluků. Nakonec otevřeli oči, když viděli okolí těchto měst zaplavená těmito loupežníky, kteří za sebou táhli celá vojska Indiánů. Avšak už bylo pozdě. Když už mamelukové nenacházeli v Guyara žádné nové křesťany, z nichž chtěli udělat otroky, přepadali nejdříve venkovská obydlí a zničili pak od základů obě tato města, aniž ušetřili biskupa v Assumptionu, který přispěchal, aby jim se jim bránil. Část obyvatelstva uprchla do Paraguay, jiní sami hledali útočiště u svých nepřátel.

*****.

14.

Město Xeres požaduje jezuity. Konec války Calchaquitů proti Španělům. Obrácení a nové redukce v Tape. Práce jezuitů u Itatinů. Nové přepady mameluků. Guvernér a biskup znepřátelují redukce. Jezuité naladují obě ke smíru.

Na sever od Assumptionu se začalo formovat nové křesťanství. Totiž v té době, kdy byli misionáři ještě u velkého vodopádu Parana se svými neofyty, opakovalo město Xeres své prosby, že by mohli jezuité přijat v jejich městě dům; neboť už roky neviděli žádného kněze, s výjimkou některých otců Společnosti, kteří tu občas měli postní kázání a vzbudili ještě větší touhu, mít zde dům jejich řádu. Avšak jedním z důvodů, kterým hlavně doufali pohnout P. Montoyu k přijetí jejich nabídky, bylo ujišťování, že se zdá, že mnohé indiánské národy v blízkosti Xeres jsou nakloněny k přijetí náboženství spásy; a to byl skutečně důvod, který přesvědčil P. Montoyu, aby jim vyhověl.

Kromě toho poručil provinciál misionářům v Guayra, aby občas navštívili Itatiny, kteří byli v okolí tohoto města, proto hned tam poslal P. Ranconiera, Francouze, spolu s P. Mansillou, aby se přesně informovali o náladě tohoto národa; a poručil jim, aby se k ničemu nezavazovali, pokud by mu nedali přesnou zprávu a neobdrželi jeho odpověď. Byli přijati s velkou radostí, shledali věci tak, jak byly P. Montoyovi vyličený; tento tam ale po jejich zprávě ihned poslal kromě nich ještě PP. Henarta a Martineze, kteří prozatím pracovali v této vinici Páně.

V této celé době pokračovala stále válka mezi Španěly a Calchaquity a město Rioja v Tucumanu tím nejvíce trpělo. Guvernér však rozhodl, že se jednou provždy vážně zbaví těchto obtížných nepřátel, postavil oddíly a vyslal proti nim Doma Gabreru; ten ale přijal pověření pod jednou podmínkou, že s ním vytáhne jeden jezuita; a jakkoliv velký byl odpor těchto otců, objevit se na čele vojska, které válčili s Indiány, museli přesto poslechnout.

Tento kapitán je statečně několikrát porazil a když se nakonec dověděli, že ve vojsku Španělů je jezuita, dali ho vyhledat, aby jim zprostředkoval mír.

Nebyla to však nijak lehká úloha; poněvadž tito Indiáni, kteří byli kdysi jednou podrobeni, vykonali strašnou přísahu, že neušetří žádného Španěla, vyjímaje otce Společnosti, kteří jim vždy prokazovali dobro; a také je k sobě často zvali, protože mnozí z nich byli jimi

pokřtěni. P. Hurtado jim tedy zprostředkoval mír; avšak nezachovali ho dlouho, nýbrž zpustošili a pohřbili krátký čas nato znovu celý kraj, takže vícekrát z Peru musel sem znovu poslat oddíly, aby je zkontrolovali. Hlavním důvodem toho všeho však mohlo být to, že Španělé jim, jako jednomu dříve podrobenému národu, nechťeli poskytnout svobodu, kterou požívaly redukce Jezuitů; a bylo o to více podivné, když ještě zdaleka nebyli schopni uložit meze svému loupežnictví (?).

Nicméně však měli před očima příklad, jak velice tato svoboda přitahovala národy ke křesťanství a podřizovala je španělské koruně. Neboť rok před tím, 1631, obdrželi jezuité zprávu, že obyvatelé Tapé jsou daleko více nakloněni přijat křesťanství, nežli za času P. Gonzalese; a P. Romeo se sám okamžitě vydal, aby se o tom přesvědčil. Když tam tedy se svými společníky přišel, spěchali mu různí kazikové vstříc s velkou radostí; byli všude přijati jako andělé Boží a shledali dokonce, že mnohé osady již samy právě založily redukce, vybudovaly kostely a domy pro misionáře a očekávali je s nevýslovnou touhou. Misionáři byli pevného přesvědčení, že tato velká proměna jejich srdcí, byla následkem přímlov blaženého mučedníka Gonzalese; neboť nejhorlivější při tomto díle byli právě ti, kteří zabránili tomu Božímu muži, aby pronikl dále do země.

Avšak zatímco se téměř celá krajina podrobila svaté víře, u Itatinů neodpovídaly naděje misionářů zdaleka tak moc tomu, co otcové očekávali; a P. Ransonnier, který u nich byl, brzy nahlédl, že najde největší těžkosti při jejich obracení. Neboť tento národ byl nanejvýš nedůvěřivý a více jak jednou upadl tento misionář do nebezpečí stát se obětí jejich podezření; i když tato hořká nedůvěra se do jisté míry dala omluvit. Byl totiž u nich několik roků před tím portugalský kněz, jménem Acosta, a ten shromáždil velké množství Indiánů pod záminkou, vzdělávat je a vést k poznání pravého Boha. Avšak potajmu je prodal lidem svého národa, kteří je měli odvést do Brazílie. K jeho neštěstí odhalili tuto zradu a zavraždili ho. Tato skutečnost, která byla ještě v živé paměti, vzbudila u nich strach, že má misionář tentýž úmysl; zvláště když i jiný Evropan několika z nich řekl, že všichni, kteří se připojí k tomuto jezuitovi, budou vydáni Španělům za otroky.

Nicméně však nebe vzalo misie do ochrany a mnozí z nich, kteří se opovážili misionáře urážet a na něj nadávat, byli namísto potrestáni náhlou smrtí. A tato viditelná pomsta Boží zapůsobila tak hluboce na jejich mysl, že i ti, kteří se až dosud nejvíce stavěli proti křesťanství, vykazovali velkou horlivost je přijat. Ba, práce to byla tak velká, že by byl misionář pod jejím břemenem padl, kdyby se nebyli objevili PP. Henart a Martinez, aby mu pomohli. První starost těchto misionářů spočívala v tom, vybudovat redukci, kterou pojmenovali po sv. Josefovi; a postup jejich práce byl tak šťastný, že vybudovali ještě v témže roce tři další pod jménem Anděl sv. Petra a sv. Pavla.

Ta poslední redukce ležela v blízkosti Paraguay, na druhé straně a téměř naproti obydlí Payaguasů, kteří byli v té době úhlavními nepřáteli Španělů. Toto sousedství mělo zpočátku smutné následky pro redukce, protože tam našli útočiště nestálí neofyté, kde se nemuseli obávat, že budou odvedeni. Když se však Payagusové ptali těchto přeběhlíků, jak zacházejí jezuité s Indiány, kteří se jim vydali do vedení, a tito upřímně doznali, že nemohou o nich říci nic jenom dobré, byli mnozí z nich zvědaví je poznat. Jednou přišla celá skupina těchto barbarů do redukce a ujišťovali misionáře, že by chtěli být také tak šťastni jako Itatinové; a usadili se na nějaký čas mezi nimi; ale dlouho to netrvalo; poněvadž jejich přirozená lehkomyšlnost jejich loupeživá náruživost je dohnala brzy k tomu, aby se znovu chopili svého původního způsobu života.

Protože se redukce denně víc zalidňovaly, že rozšíří křesťanské náboženství daleko na sever; a jejich dům v Xeres by jistě tento úmysl velmi požadoval. Protože se však s tím velmi dlouho otálelo, nakonec na to nedošlo. Je však jisté, že Španělé nenahlédli, jak důležité je pro ně, udržet a opevnit toto město, které jim mohlo zajišťovat celý tok Paraguay až

k jezeru Xarayes; a že se neměli na pozoru před mameluky, kteří na této straně zatarasili jejich spoluobčanům cestu k objevům, což je pro Španěly nenahraditelnou ztrátou.

Příležitost, která se právě teď znovu přihodila, jim měla zcela vážně o tom otevřít oči. Protože náhle a aniž o tom měl kdo tušení, se nanovo objevili mamelukové v velkém počtu a v doprovodu silného vojska Tupisů, přepadli redukce, některé z nich zcela zničili, porubali všechny, kteří se postavili na odpor, množství odvedli do zajetí. A podařilo se věrným pastýřům zachránit sotva několik málo svých ovcí za největších námah a nejtěžšího zlého zacházení.

Redukce, které ležely na Parana vyšly z toho tentokrát jen s velkým strachem avšak hrozila jim těžká nepohoda ze strany oněch, kteří je nejvíce měli ochraňovat; totiž ze starny guvernéra a biskupa. O prvním se sice vědělo, že od svého ustanovení zde nepřál křesťanským koloniím; a člověk se jenom divil, že to neprováděl ještě zlostněji; jakkoliv zle zacházel s kaziky a ostatními nově pokřtěnými Indiány; čímž způsobil brzy všeobecné povstání, které utlumili jezuité jenom s velkou námahou.

Ještě horší bylo utišit druhou bouři s biskupem Domem Christophem de Arestim . Tomu náhle přišlo na mysl, že by mohl významně rozmnožit příjmy své církve, kdyby byly redukce obsazeny pastýři, kteří by na něm byli více závislí nežli jezuité. Zakázal jim proto všechny církevní úkony a vzal si k tomu za záminku, že noví křesťané, kteří byli pod jejich vedením, neodvedli ani desátý ani čtvrtý díl plodů země. Takový násilný čin vzbudil velký údiv u všech a velmi se pochybovalo, že při tom zůstane při takovém začátku. Také guvernér neupustil od svých požadavků, a lidé mlčky čekali, jaký konec vezmou věci, když se najednou objevil P. Romeo z daleké Uruguay v Assumptionu.

Ihned se vydal ke guvernérovi a zdůraznil mu, že by měl dobře uvážit, co dělá, protože králové španělští přísně zakázali, zacházet násilně s Indiány, zvláště s těmi v křesťanských redukcích, a vůbec je nepřidržovat k jakékoliv robotě. Guvernér se zpočátku nechtěl podrobit těmto důvodům, avšak P. Romero si vedl s takovou naléhavou výřečností, aby ho přesvědčil, že to konečně vzdal; slíbil mu také, že nechá nové křesťany na pokoji a že zajaté propustí z jejich zajetí.

Obtížnější nežli sním to bylo s biskupem. Protože s ním P. Romero nic nepořídil s důvody, předal mu buly papežů a indické vrchní rady a dokázal mu, že zjevně překročil svou moc, když zakázal misionářům křesťanské úkony. Ale on mu přesto nedal žádnou jinou odpověď, než že on sám má obsazovat farnosti svého biskupství faráři. P. Romero namítal, že redukce jezuitů nejsou vlastně farnostmi; on však neustále tvrdil, že ti, kteří je vedou, jsou faráři, kteří jsou jako ostatní podřízeni ordinariátu. Provinciál, který během těchto vyjednávání zrovna přišel do Assumptionu, předal biskupovi patenty krále, jimiž monarcha komukoliv, ať jakoukoliv hodnost by zastával, při své nemilosti zakázal odejmout otcům Společnosti Ježíše vedení jejich nově obrácených a rušit je pod jakoukoliv záminkou ve výkonu jejich církevních úkonů. To zapůsobil; guvernér sám nyní podporoval jezuitu a biskup se stal po návštěvě jejich redukcí jejich nejlepším přítelem.

*****.

15.

Nové nájezdy Mameluků. Apoštolské práce v provincii Uruguay a u Itatinů. Misionáři chrání ty poslední proti nárokům Španělů. Apoštolské cesty P: Borea. Mučednická smrt P. Espinozy a P. Mendeze. Nepříznivé následky mírnosti jezuitů vůči nepřátelům. Vítězství věřících. Nevraživosti guvernéra proti jezuitům. Následky toho. Mor v redukcích a v Tape. Nové, strašlivé plenění mameluků. P. Diaz Tanno a P. Montoya jsou posláni do Evropy.

Sotva však se ztratila tato nepohoda, když najednou poděsila nanejvýš všechny zdejší redukce pověst, že Mamelukové táhnou proti Parana. A nebyl to žádný planý poplach; neboť brzy přicházely ze všech stran zprávy, že se nepřítel usadil nad velkým vodopádem a že se přibližuje v silných denních pochodech. Avšak misionáři se rychle poradili, nechali redukce vyklidit a převedli je v rychlosti a v pořádku na Itapuu a na břeh Uruguaye. Tato rychlá opatření zmařila všechna opatření nepřátel, kteří se neodvážili proniknout dále do země, kterou dostatečně neznali a vrátili se zpět v zuřivém hněvu.

Když teď byl P. Romero nazpět v provincii, přiložil naposled ruku k založení páté redukce, se kterou začal v roce před tím v Tape pod jménem St. Terezie. Tato redukce ležela téměř na prameni Igai, v nejpřívětivější krajině země. Když šel nato přes pohoří, šel mu naproti jeden kazík se všemi svými vazaly, který ho žádal, aby u nich založil redukci; a ujišťoval ho, že mnoho sousedních národů je připraveno je následovat. P. Romero, který si to nade všechno přál, přiložil hned ruku k dílu a postavil osadu pod ochranu St. Joachima. Právě v tuto dobu byl provinciál na návštěvě v misiích, a přesto že si zlomil nohu, nechal se zanést do těch, které ještě neviděl. Překročil dokonce pohoří Tape a založil tam dvě nové redukce.

Během této doby se začala také církev Itatinů zotavovat ze své ztráty; ale byla blízko tomu, že bude zničena od Španělů. Při první zprávě o vpádu mameluků poslal tam guvernér provincie dva bataliony pěšáků, kteří však přišli pozdě. Tu ho někteří přemluvili, že by neměl přiznávat těmto novým misiím stejná práva, jako redukcím Guaranů, nýbrž odvolat jezuitu a na jejich místo dát světské kněze. Tento návrh se mu zalíbil, a kdyby mu P. Trurillo neukázal, že k tomu nemá nejmenší právo, tak by byla svoboda vzala za své. Provinciál mu však také předložil všechny královská opatření a rozkazy, které výslovně uváděly, že Indiáni v redukcích, které založili jezuité, jsou naprosto osvobozeni od otroctví; a doložil mu, že by mu to přineslo přímý užitek, kdyby chtěl považovat Itatiny za výjimku; že by tito při prvním náznaku, že jim chtějí dát jiné pastýře, se ihned domýšleli, že se to dotkne jejich svobody, a že by se nepochybně stáhli do svých hor. To guvernér uznal a nechal je na pokoji.

Vůbec už dlouho si jezuité stěžovali, že jim zmařili skrze takové nepředloženosti často všechny jejich námahy a opatření pro získání těchto Indiánů Kristu a španělské koruně. Nepřestávali také prosit vysokou královskou radu pro indické záležitosti o účinnou výpomoc; a také jiní, jimž leželo na srdci dobro těchto nevěřících, podporovali jejich představ, které se té věci týkaly. Filip IV. Dobře viděl, že příčina toho zla spočívá v zneužívání komendů, bez ohledu na výslovné a velmi přísné zákazy jeho předchůdců, což se zvrhlo ve skutečné otroctví; a vydal v témže roce 1633 ohledně té věci nový rozkaz vicekráli v Peru, který vycházel ze skutečně královského srdce a který bral otcovsky ohled na blaho těchto národů; přesto však při jeho provádění se vyskytl odpor a protivenství, které vlastně ani překonat nechtěli; proto tedy také věci zdaleka zůstaly při starém. Protože i ty nesmutnější zkušenosti nemohly udělat Španěly v Paraguay chápavější, že jejich vlastní prospěch vyžadoval, ztotožnit se s názory monarchy, a že je k tomu zavazovalo i náboženství a spravedlnost.

V témže roce následoval P. de Borea P. Trurilla v úřadě provinciála; a hodlal právě podniknout všeobecnou vizitaci ve své provincii, protože chtěl vidět na vlastní oči, v jaké stavu se nacházejí redukce. Byla to však cesta dvou tisíc mil, a člověk by musel jako on zešedivět v namáhavých misionářských pracích v Paraguayi, aby se nezalekl obtíží a nebezpečí, kterým se vystavoval, a které žádný jiný člověk nemohl lépe znát nežli on sám. Cestou utrpěl ztroskotání lodi na Uruguay a byl zachráněn pouze odvahou některých nově obrácených, kteří se sami vydali v šanc zjevnému nebezpečí smrti. Avšak pohled na kvetoucí redukce, kde se napočítalo za uplynulá léta třináct tisíc osm set křtů; na krásné kostely, které se stavěly na všech místech; na nové křesťany, kteří zapálení žhavým úsilím o duše, bez ustání se svými pastýři, a často i bez nich, běhali za nebezpečí smrti lesy a divočinou, aby učinili nevěřící účastnými své blaženosti, to vše odškodnilo apoštolského muže jakým byl

provinciál, nepřekonatelný ve všech námáhách, které podstoupil, aby byl toho svědkem a měl sám na tom podíl.

Náramně bylo však jeho srdce zasaženo událostí, která se přihodila v té době. Křesťané redukcí, které zničili mamelukové a které byly převedeny na řeku Parana, ocitli se téměř v úplné nahotě, protože se nevydařila bavlna. Pověřil tedy P. Motoya P. Espinozu, aby šel do Santa-Fé a koupil ji tam. Když se tento misionář vydal s pěti nově obrácenými na cestu, tu padl do rukou Guapalachů, se kterými Španělé zle zacházeli a kteří hledali příležitost se pomstít. Ve své zuřivosti připravili o život nejprve neofyty a potom mučili Božího muže hrozným způsobem, rozkouskovali jeho tělo a části rozházeli po lese, aby posloužily za potravu divé zvěři. P. delt echo vypráví, že v noci jeho smrti viděl ho misionář u Itatinů z zářivém světle, a že na něj pokojně volal: Bůh s vámi, milý otče, jdu do nebe! Řádový muž pak zaznamenal den a hodinu zjevení a později se dověděl, že to přesně souhlasilo s časem jeho mučednické smrti.

V následujícím roce 1635 byl také P. Mendoza velice horlivý a zbožný misionář, o kterém byla již často řeč, oslaven mučednickou palmou. Tento sluha Boží navštívil kraj Tauguapé, kde zamýšlel zřídit redukcí. Na jeho cestě tam, byla hora, kde měli někteří Indiáni své shromáždění, které bylo vykřičené v celé zemi kvůli jejich čarodějnickým praktikám. Jejich náčelník, jménem Taguba, byl nesmířitelným nepřítelem křesťanství v Tape. Křesťané ho jednou přistihli v St. Michaeli, kde vynakládal celou svoji výřečnost, aby odvrátil nově obrácené od křtu. A tam ho svázali a zavřeli do domu misionáře, totiž P. Mendoza. Když ho tedy tato příhoda připravila o velkou část jeho vážnosti, zuřil se zběsilostí se pomstít. Když se proto dověděl, že P. Mendoza půjde brzy přes jeho horu, umínil si, o to jistější svou pomstou, že ho v dobrém přijme. Šel mu dokonce naproti, zdržel ho několik dnů ve své osadě a řekl mu, že chce shromáždit velký počet Indiánů kolik jen bude možné, aby se svěřili pod jeho vedení; a pak ho poprosil, aby k nim po svém návratu přišel a poučil je o víře, což jim tento přislíbil.

Když se však vydal na cestu, tu na něho číhali u jedné řeky, přes kterou musel jít a tu začalo silně pršet. Zatímco se Indiáni, kteří ho doprovázeli vzdálili trochu pod stromy, aby hledali přístřeší, objevili číhající nepřátele a většina myslela na svou záchranu; jenom několik příběhlo, aby varovali svého duchovního otce, a aby ho buď hájili nebo s ním zemřeli. On sám měl koně a mohl snadno ujít; avšak mezi těmito Indiány byli někteří katechumeni, které chtěl nejdříve pokřtít. Ti se právě dostali s nepřítelem do rvačky a zatím co se chtěl k nim připojit, zůstal jeho kůň vězet v močálu. Tu na ně zavolal, aby se dali na útěk, což oni udělali; a on zůstal sám uprostřed této hordy barbarů, kteří vyrazili hlasitý a strašný řev. Vystřelili na něho ze všech stran šípy a smrtelně ho zranili. Tu se přiblížil jeden z nich a zasadil mu kulem úder do hlavy; on padl a oni pokračovali a tloukli ho kule; usmrtili ho nejstrašnějším způsobem, vhodili ho do potoka a připravili pak mrtvoly dvou mladých Indiánů, kteří přísluhovali svatému muži při oltáři a kteří padli po jeho boku, k hostině.

Sotva se však rozšířila v Tapé zpráva o jeho smrti, tu vyrazili křesťané a proselyté, jejichž byl pastýřem a kterého dětsky milovali, aby pomstili jeho smrt. P. Mola se všemožně snažil, aby je od toho odvrátil; ale nemohl zabránit tomu, aby odešel útvar čtyř set mužů pod záminkou odnést drahocenné pozůstatky svého otce a prokázali mu poslední poctu. Při svém příchodu do nepřátelské země narazili na Tagubu, který byl v čele početného vojska. Na to nebyli nachystáni a v prvním překvapení se nemohli dobře uspořádat; avšak brzy se stali pány věci a sevřeli se do řad a napadli nepřátele s takovou silou, že pokryli bitevní pole mrtvolami, aniž sami ztratili jediného muže. Když kazik ze St. Michael spatřil Tagubu, běžel k němu, chytil ho a otázel se, kde usmrtil Božího muže; donutil ho, aby ho sám zavedl na to místo a roztránil mu hlavu na témže místě. Našli tu pozůstatky mučedníka, přinesli je do redukce a v slzách ho pohřbili.

Bylo snadné pro tyto válečníky očistit při této příležitosti kraj Tapé od velkého počtu podvodníků, kteří sváděli národy svými tak zvanými kouzly; a následky ukázaly, že jezuité neudělali dobře, když je od toho zdrželi. Protože když byl poslán P. Diaz Tanno do této země, aby nahradil P. Mendozu, našel jeho redukci téměř zničenou vyvražděním části obyvatel a útekem velkého jejich počtu. Napočítalo se tři sta dětí, které tito barbaři usmrtili za zlořečených ceremonií a pak je sežrali. Zbylé církve v Tapé byly blízko tomu, že je potká stejný osud; a, dát jedny do prádku a druhé obnovit, muselo se znovu začít s válkou a udělat opatření, jejichž výsledek byl nejistý.

Nicméně Bůh nebeských pluků se brzy projevil věřícím, kteří se chopili zbraní, aby zabránili znesvěcení jeho svatyní a aby mu zachovali jeho ctitele. Ostatně nebojovali tito noví Makabejští, ne tak proto, aby proléváli krev svých nepřátel, jako aby jim jeho učinili velmi snesitelným a aby ho sejmuli, jakmile poznají, že jsou upřímně připraveni sklonit šíji pod mírné jeho Kristovo. Stálo mnoho času a mnoho námahy, vyplnit mezery, které způsobilo nepřátelství církvím, které tomu byly nejvíce vystaveny; ale i to se také podařilo proti všemu doufání.

V následujícím roce 1636 navštívil Dom Martin de Ledesma, který nastoupil po předešlém guvernérovi v Paraguay, redukce při Parana a chtěl na podnět obyvatel Assumptionu dvě z nich, které byly převedeny z Guayra do této provincie, přivést do blízkosti města, aby je potom přidělil obyvatelům za komendy. Marně mu jezuité namítali, že Španělé nemají žádné nároky na jejich služby; neuznal jejich důvody, dokud mu P. Diaz Tanno nepřinesl rozkaz od Vysoké královské rady, tuto záležitost zastavit.

Témuž oponoval guvernér z Rio de la Plata, který choval vůči jezuitům velké zášti; a ve své zlosti proti nim chtěl vybudovat město při Uruguayi. Zpravil krále, že toto je nevyhnutelně nutné, aby udržel v mezích nové křesťany v této provincii, kteří se značně rozmohli. Filip IV. shledal přesto tento důvod podivným; poněvadž věděl, že v žádném případě nebylo nutné mít se na pozoru před těmito neofyty, nýbrž je považoval za nejlepší zábranu (zeď) na této straně proti nepříteli a poslal guvernérovi rozkaz, aby od té myšlenky upustil.

Vznikla ještě třetí nepohoda, která tak rychle nepřešla. V Assumptionu se tvrdilo, že křesťanští Itatinové nejsou zahrnuti v dopise o svobodě, kterou jezuitům zaručoval v ostatních redukcích; a že se mohou proto propůjčovat za komendy. Chamtivci, kteří to tvrdili, získali pro sebe dokonce duchovní úřady a bylo rozhodnuto, jezuity odtamtud odstranit a nahradit je světskými kněžími. Věděli dobře, že nad tím nebude P. Diaz jásat a předešli ho u královské vysoké rady, když poslali dopis, podepsaný mnoha jmény a který obsahoval množství hanebných lží proti jezuitům.

To samotné však bylo příčinou, že jejich celý plán ztroskotal. Neboť jeden z podepsaných, trýzněn svým svědomím, odhalil Vysoké radě celý podvod; a dostal od tohoto královského soudního dvoru nejpřísnější zákaz, aby cokoli v té věci dělal. Avšak tento zákaz přišel pozdě; neboť tento úklad Španělů se stal známý v redukcích, a obava před robotou zapůsobila tak hluboce na tyto nové křesťany, že největší počet z nich se uchýlil k pohanům. K naplnění neštěstí vypukl mor, který mnohé sklátil a ostatní rozehnal. Otcové Henart a Nanconnier sklesli námahami a mrzutostmi, z toho onemocněli; a P. Mantosilla, který měl sám vést toto plaché stádo, měl více práce s tím, aby je opět sjednotil, nežli měl práce s jejich shromážděním.

Také v Tapé zuřil mor a sklátil zrovna velký počet neofytů, když se najednou dověděli, že se mamelukové opět chystají a to s veškerou silou vpadnout do země. V této hrozně loupežné válce byly opět četné redukce zcela zničeny, a velký počet křesťanů odveden jako otroci. Otcové misíí pracovali nad své síly, přinejmenším také část z nich zabezpečili; avšak nemohli zabránit tomu, že jim odváděli jejich milované děti v zástupech před jejich očima do zajetí. Marně spěchal provinciál a představený misíí do Assumptionu, do Corrinthu

a do Buenos-Ayres, aby dostali posádky; marné byly všechny jejich naléhavé připomínky, že nepřítel brzy napadne tato samotná města; dostalo se jim místo pomoci, kterou žádali, pouze tvrdých slov a výtek. Počet zajatých, které mamelukové v těchto třech válkách sebou odvedli a prodali, se odhadoval na šedesát tisíc duší.

Provinciál, který nyní viděl, že nemá vůbec nic k očekávání od Španělů pokud se královská vysoká rada jeho věci nezastane, napsal sám na toto vysoké místo, podal zprávu o všem, co se stalo, a vylíčil smutné postavení nových křesťanů v Paraguay.

Odeslal své dopisy lodí, která plula do Portugalska; a věřil, že je svěřil někomu, na koho se může spolehnout. Ale dvě sta mil před Lisabonem byly tyto vhozeny do moře. Nicméně ti, kteří k tomu dali rozkaz, nic tím nezískali; protože krátký čas nato byl balík nalezen v přístavu Lisabon a předán králi Španělska.

V následujícím roce 1637 byl P. Diaz Tanno poslán do Říma P. Montoya do Madridu. Poslední byl pověřen, aby žádal Vysokou indickou radu o silnou podporu proti mamelukům, a aby podal zprávu, co brání pokrokům náboženství v Paraguay. Ukolem P. Diaze však bylo vyhotovit zprávu svému představenému generálu řádu o stavu provincie a požádat o misionáře. Biskup z Tucumanu napsal při stejné příležitosti králi a vylíčil mu smutný stav svého biskupství, obrovskou práci jezuitů a její plody, nedostatek světských kněží a jejich velká neznalost; a naléhavě prosil a zapřísahal krále poslat mu čtyřicet otců Společnosti Ježíšovy, aby se vypomohlo smutnému stavu biskupství.

Ač byla také jakkoliv velká touha obou vyslaných vydat se do Španělska, museli se přesto očekávat půl roku loď v přístavu Rio de Janeiro, aby mohli pokračovat ve své cestě. Nicméně využili tohoto zdržení, aby kladli Portugalcům na srdce, jak hanebný je tento obchod s Indiány, které uloupili mamelukové, a jak je nedůstojný cti dbalého člověka. Také je zapřísahali, aby pamatovali na přísné vyúčtování které jednou budou muset ohledně toho skládat před Božím soudem. P. Montoya o tom několikrát mluvil na kazatelně; a jeho naléhavá napomenutí nezůstala úplně bez užitku; neboť mnozí soukromníci, dali otrokům, které koupili od mameluků, svobodu; a vrchnosti vydaly nejprísnější zákaz, aby se pokračovalo v tomto hanebném obchodě. Avšak misionář dobře nahlízel, že to neodpomůže zlu a věřil, že se musí učinit působivější opatření, aby neofyté v Paraguay byli chráněni před nepříteli; a následky ukáží, co pořídil.

16.

Přeložení některých misí kvůli opětovným vpádům mameluků. Zvláštní pobožnost těchto loupežníků, kteří odvedli celou redukci do zajetí. Apoštolské práce v Tucumanu. Otcové františkánského řádu požadují nazpět jednu redukci. Následky toho požadavku. Mučednictví otců Ozoria Riparia. Mamelukové pokračují ve svých loupežných výpravách. Práce misionářů, aby zachránili své misionáře.

Nebylo však ničím malým vést úřad představeného v Tapé za těchto okolností; a P. Almaro, který tím byl pověřen za nepřítomnosti P. Montoya, i když byl také zkušený a horlivý muž, měl nemalou starost ho řídit; a musel začat s tím, že přeložil redukce St. Joachim a St. Therezia blíže na Uruguay, poněvadž mamelukové byli rozhořčenější než kdy před tím na křesťany v Tapé. Nebyl to však žádný lehký úkol; neboť nově obrácení se tomu bránili všemi způsoby a říkali, že země, kam je chtěli odvést, není méně vystavena nepříteli nežli ta, kde se právě nacházejí; a někteří dokonce zosnovali přísahu proti misionářům.

Mezitím se však přece rozšířilo zděšení všude, poněvadž mamelukové se blížili; mnoho neofytů se rozprchlo, St. Therezia byla přepadena a všichni obyvatelé byli odtud odvedeni do zajetí. To se událo v době svatých vánoc a v den této slavnosti se mamelukové objevili s hořícími svícemi v kostele a vyslechli tři Mše P. Ximenese. Misionář vystoupil na

kazatelnu a poukázal jim na jejich nespravedlnost a krutost hrozivými slovy. Oni mu nicméně naslouchali s tak velkým klidem, jakoby se jich to netýkalo, a darovali mu dva chlapce, kteří sloužili při oltáři. Když nyní misionáři viděli, že jinak nic nedostanou, ukryli svaté nádoby a ostatní ozdoby oltáře do země a stáhli se zpět do Uruguay.

Na jejich cestě je potkávali jednotliví neofyté, kteří bloudili divočinou, a P. Ximenes je odvedl na Parana, kde byli přijati s otevřenou náručí. Mnoho jiných, kteří ještě nebyli pokřtěni a nechtěli nedočkat mameluků, se vrátili nazpět do své divočiny ku svému dřívějšímu životu; a mnozí uvěřili pověstem, které všude mamelukové šířili, že je jezuité shromáždili jenom proto, aby jim je vydali; takže brzy nebyli misionáři nikde bezpeční a často se s nimi špatně zacházelo.

I když však utrpělo náboženství v Tapé, měreno lidsky, nenahraditelnou ztrátu, pracovali misionáři v Tucumanu dle intence svého zbožného biskupa s o to větší zásluhou, nežli ti, které znamenitě vyučovali, jim o to méně naslouchali; neboť nemohli tyto osvobodit od robotnictví Španělům, jako v ostatních redukcích. P. Osočil na žádost biskupa pracovali v Chaco, u Ocloiasů, nedaleko Jujui na řece Vermejo. Nevěděl, že tento národ, i když nebyl ještě podroben, byl dán generálu Domu Juanu Ortizovi jako komandové; a pracoval s P. Ihnazem de Medinou s neúnavnou horlivostí na jejich obrácení; kde zrovna před několika roky působili otcové františkánského řádu; kde ale současně vyhasly poslední stopy křesťanství.

P. Medina měl plán sjednotit je v jedné osadě, poněvadž byli roztroušeni v malých houfech a on je nemohl všechny navštěvovat bez velké ztráty času. Oni radostně souhlasili s jeho návrhem a osady byla zřízena čtyři hodiny od Jujui. Zbudovali tu velký kostel, av krátké době zde bylo pokřtěno přes šest set osob. P. Medina se v Pánu radoval nad růstem svého stáda a choval naději, že se brzy obrátí celý národ ke křesťanství, a dělal právě přípravy k zeložení dvou nových osad, když náhle vystoupili otcové františkánského řádu se stížností, že jezuité položili srp na jejich žně.

Marně jim předkládali jak guvernér tak biskup, že by měli při nejmenším uplatňovat své právo jindy, že by jejich požadavek zmařil dobytí Chaco, na němž záleželo jak náboženství tak státu; a že by jim jezuité, když bude toto zajištěno, s radostí odstoupili jejich starou misii. Nepřijali žádný návrh, a řekli, že přivedou, pokud se jim v Tucumanu nedostane práva, svou stížnost před soud metropolitní, a dokonce před královský dvorní soud.

P. Osočil upřímně věřil, že se tito otcové dávno zřekli této misie; a kromě toho nepracovali jezuité zrovna rádi u Indiánů, které nemohli zbavit roboty, a jenom tehdy, jak tomu bylo v tomto případě, nemohli odřeknout prosbu biskupovi. Kromě toho byli také připraveni obětovat všechno míru s jinými řády. Ať jakkoliv i Ocloiasové prosili P. Medinu, aby u nich zůstal, poslechl přesto ihned svého provinciála, který mu poslal rozkaz, aby se vzdálil.

Nicméně se stalo, co se předvíдалo; dobytí Chacy bylo zmařeno, a stálo to životy, kteří se misii zasvětili. Otcové PP. Osočil a Ripario, kteří si museli razit cestu ke svému určení, cestovali nějaký čas s Indiány, kteří se jim nabídli za průvodce. Když však přesto neměli žádného spolehlivého průvodce, šel P. Osočil do Jujub, aby odtud nějakého přivedl a setkal se potom opět se svým druhem; oba otcové se vzájemně objali a oba si sdělovali předtuchu své blízké smrti, kterou často jiným předpověděli. Sotva začali pokračovat ve své cestě, když se setkali s Indiány různých národů, nejvíce Chiriguány, kteří se nabízeli, že je doprovodí.

Přijali jejich nabídku; když však tímto zvětšením společnosti začaly brzy chybět potraviny, poslal P. Osočil jednoho mladého Španěla, jménem Sebastian Alcaron, který měl přání vstoupit do řádu jezuitů, a naučit se mezi těmito dvěma misionáři apoštolskému životu, do Jujub, aby tu nakoupil potraviny. Dva Chiriguanové ho chtěli doprovázet; a otcové neměli nic proti tomu, neboť všichni tito Indiáni rádi poslouchali řeči o náboženství, takže doufali, že

je brzo získají pro křesťanství. Avšak tito barbaři měli při tom zcela jiný úmysl. Alcaron byl od svých průvodců zavražděn a tito ho sežrali.

Nato se vrátili nazpět a v noci přišli na místo, odkud odešli. Oba misionáři dostali brzo zvěst o té události a jejich nově obrácení je chtěli přemluvit, aby využili noci a zachránili si život. To však oni pokládali za nemožné; k tomu jim také řekli, že pokládají za štěstí, zemřít při svém povolání. Vzdálili se tedy, aby se modlili a trochu si odpočinuli. Za několik okamžiků nato, slyšeli šramot; byli to ti barbaři, kteří ničili jejich zavazadla; pokládali to za znamení své blízké smrti; a připravovali se k tomu zbylou noc.

V časném ránu, když byli ještě ponořeni do modlitby, přišli Chiriguanové ozbrojeni luky a kyji a napadli je. Neofyté, kteří byli nedaleko, utíkali ihned k lesu a nepochybovali o tom, že je misionáři budou následovat. Když však při svém příchodu tam se ohlédl, spatřil, jak tito barbaři utloukli kyji otce k smrti a odřezali jim hlavy, poplenili je, otevřeli jim břicha a potom odešli. Neofyté ihned přiběhli, a poněvadž neměli žádné nářadí tak je přikryli větvemi a podali zprávu jezuitům v Saltě, co se právě viděli. Oba tito misionáři ukončili svoji oběť dne 1. dubna 1639. Biskup z Tucumau rozkázal slavit triumf obou vyznavačů Krista slavnostně ve všech kostelích svého biskupství.

Nicméně ale pokračovali mamelukové ve svých loupežných výpravách v provincii Uruguay dále; i když ale zničili také některé redukce shromáždilo se přes to silné vojsko těchto nových křesťanů a porazilo je několikrát se střídavým štěstím. Povzbuzeni tímto úspěchem, posílili se nakonec ještě více, až je při jejich zpětném tažení do Brazílie porazili na hlavu a snad by je úplně vyhladili, kdyby je jeden španělský důstojník, který se k nim přidal s několika Španěly, proti opatřením jezuitů, kteří doprovázeli své Indiány v těchto bojích, nenechal svobodně odtáhnout za podmínek, které stejně nedodrželi.

Nyní ale považoval provinciál za nezbytné odvést všechny neofyty na místa, kde by byli zajištěni proti těmto hordám lupičů, a postavit jim redukce na Parana; což se však stalo za nejvyšších těžkostí, neboť jen málokterí souhlasili s vycestováním do zcela neznámé země a chtěli se raději vystavit všem nebezpečím. Také mnozí uprchli a dali se jen těžko pohnout k návratu; nemálo jich také nebylo zajedno se svými dobrodinci, namlouvali si pevně, že je odvádějí daleko, aby je vydali Španělům, a jednali špatně s misionáři; a yblo neustále zapotřebí nejsvatější a nejtrpělivější mírnosti k tomu, aby se překonaly tyto a ještě daleko větší počet jiných těžkostí.

P. Montoya opatří Indiánům v redukcích střelné zbraně. Důsledky tohoto svolení. Nové trestné výpravy mameluků. Jsou zcela poraženi. Guvernér Paraguay osvobozuje provincii od jiného nepřítele.

Přece však nedostačovalo zabezpečit nově obrácené před houževnatým nepřítelem; jejich náčelníci vysvětlovali provinciálovi, že se nikdy nebudou moci bránit se zaručeným úspěchem proti mamelukům, pokud nebudou bojovat se stejnými zbraněmi; to dobře věděl provinciál i ostatní misionáři; avšak ve Španělsku jako námořním státě uvažovali, nedávat Indiánům žádné zbraně; a bylo to všeobecně považováno za velmi rozumné s ohledem na ty, kteří byli dáni za komendy, poněvadž ti snášeli jho jen tak dlouho, dokud ho nemohli odhodit; čehož se nebylo co obávat u svobodných Indiánů; zvláště když byli jediní, na které se člověk mohl spolehnout, aby kryli hranice od Paraguay a Rio de la Plata proti podnikání Portugalců a Indiánů na této straně, kteří jen ničili města Xeres, Villarica a Inda-Real a razili si cestu k bohatým zlatým dolům v Euyaba a v Montegrosso, od doby, co se nechalo povolit (trpělo), aby poškozovali redukce v Guayra Velký údiv budilo, když španělští guvernéri, kterým to vše tak často misionáři předkládali, brali na to tak málo ohledu a nechali se popouzet na tyto muže

lidmi, které hnal jenom špatně chápaný vlastní prospěch, jemuž obětovali blaho státu a náboženství a chtěli mít jen takové křesťany, kteří by jim sloužili jako otroci.

Přesto však v této věci se nechtělo ani jednou s guvernérem mluvit, a P. Borea, který úmyslně dbal, aby jeho záměry byly známy veřejnosti, pověřil P. Montoyu při jeho odjezdu, aby vymohl u krále použití střelných zbraní nově obráceným, aby střežili hranice, zaháněli mameluky a ve službě králi táhli do pole. Avšak tyto zbraně neměly stát pod příkazem jednotlivců, nýbrž měly být uloženy v obecním domě a nadbytek uschován v Assumptionu; a chtěli je také koupit za almužny, tak že by nestály královskou pokladnu ani haléř. Král však shledal tyto důvody za tak důležité, a bezpečnostní opatření za tak účelná, že s prosbou souhlasil a nechal vyhotovit nezbytné rozkazy pro tento účel vicekráli a guvernéřům. Následně se mnozí pokusili vyvolat odvolání tohoto rozkazu; avšak králové, kteří viděli velký užitek tohoto nařízení, nikdy k tomu nesvolili. Také se vytvořili pozvolna tak výborné vojsko z těchto nových křesťanů, že prokazovali monarchům nejdůležitější služby.

Když viděli noví křesťané tuto péči misionářů o sebe, že je totiž uvedli do stavu, že se již nemuseli bát svých nepřátel, tu náhle přestalo všechno reptání proti nim; a jezuité využili tohoto klidu, aby procházeli krajinu Tapé a všechny okolní kraje a vyhledávali ty, kteří se ukryli do lesů při přiblížení mameluků. Našli jich také veliký počet každého stáří a pohlaví a přivedli je do Itapita. Pamatovali tak na to, aby nahradili mrtvé, uprchlíky a ty, kteří byli odvedeni do Brazílie. P. Palermo se plavil se zástupem horlivých křesťanů vzhůru po Parana a vrátil se nazpět do své církve s velikým počtem proselytů.

Nicméně bylo přesto ještě občas vidět loupežnou výpravu mameluků, v krajinách redukci; a když guvernér Paraguay, který obdržel pře krátkou dobou přísné rozkazy od krále, aby nabídl své provincii všechno pro bezpečnost redukci, je navštívil s dobře ozbrojeným doprovodem a dověděl se, že se tato loupežná verbež zdá chtít přiblížit proti Parana, shromáždil čtyři tisíce Indiánů a spěchal jim naproti. P. Alfaro ho doprovázel ještě s dalším jezuitou, a když vyšel jednou dopředu, byl zastřelen jedním z mameluků. Jakmile se to guvernér dověděl, postavil své vojsko do bitevního šiku a napadl tak náhle nepřítel, který se nezajistil, a že zničil všechny, kdo se mu postavili a skoro všechny zbylé vzal do zajetí. Předal je do ochrany neofytů, dokud by nerozhodl o jejich osudu; a Tupise, kteří se nacházeli mezi mameluky, přenechal jejich rozhodnutí. Ti však s nimi jednali dobře, tak že je získali pro Ježíše Krista. Byli potom poučováni o tajemstvích víry a jejich křest byl koncem jejich zajetí.

Avšak P. Alfaro, který byl pohřben v Conceptionu u Uruguay, následoval P. Ruier, jako představený misii; a sotva nastoupil do svého úřadu, požádal ho guvernér z Rio de la Plata o osmdesát neofytů; při tom mu připomněl, že podnik, který zamýšlel, měl velmi přispět k bezpečnosti redukci. Zdržovalo se totiž na východní straně Paraguaye, na čtyři míle dlouhém a mnoha ostrovy posázeném jezeře, množství loupeživé verbeže; a také se sem utekli v tom čase renegáti (odpadlíci národa) a vrazi Patera Espinozy. Beztrestnost, za niž vděčili obtížnosti je dopadnout, jim dodala velikou drzost; působili velké škody v okolí jezera a zapálili také nedávno kostel v redukci St. Lucia.

Od této chátary chtěl guvernér očistit provincii. Hned jak P. Ruier obdržel jeho dopis, sdělil to P. Romeovi. Dom Pedro jim dal statečného Doma Juana de Garra za velitele, který došel po pochodu více jak sta mil k jezeru, kde mu obyvatelé ztěžovali přístup. Nicméně on se přesto se svým mužstvem nalodil, jakkoliv nepřítel využil přednosti svého postavení, byl pronásledován z jednoho ostrovu na druhý a nebylo ani jednoho který by nebyl buď zabit nebo chycen. Při této příležitosti se poprvé poznalo, co je schopna milice redukci, v případě že je dobře vyzbrojená a je jí rozkazováno.

Návrat PP. Tanno a Montoya ze Španělska. Co všechno vyřídili v Římě a v Madridu. Povstání několika měst v Brazílii pro jedno Breve, Urbana VIII. Ohledně vydání zajatých. Calchaquisů v Tucumanu. Guvernér s nimi uzavírá mír; a co dále následuje.

Během této doby se vrátil P. Diaz Tanno s velkým počtem misionářů nazpět do Buenos-Ayres. Doprovázel P. Montoya až do Madridu a odsud se vydal do Říma, kdy vylíčil generálovi svého řádu, P. Bitelleschimu snutný stav, ve kterém opustil indiánské církve v Paraguay. Generál plakal s ním nad touto velkou bídou a zavedl ho nato k Urbanovi VIII. který tehdy řídil církve a který při vyprávění misionáře o loupežných výpravách mameluků a Indiánů byl neméně pohnutý, a nechal mu vyhotovit Breve, v němž pohrozil původcům a podporovatelům tak těžkých soužení církevní klatbou, pokud nebudou ihned působit na to, aby tato ustala.

Potom si papež nechal vyprávět o pracích jezuitů v Paraguay se všemi okolnostmi a dosvědčil vroucí lásku k těmto apoštolským pracovníkům; dal mu pro nevelni krásné dary, zvláště pro P. Orighiho, kterého nazýval svým starým přítelem, jehož bratr byl kardinálem; a povolil mu všechno, oč prosil pro pokoj těchto nových křesťanů. Předešel dokonce jeho přáním a radot misionáře by byla dokonalá, kdyby jen ho mohl papež ujistit, že trest klatby Vatikánu bude moci zlům, které mu vylíčil, účinně odpomoci.

Když se tedy vrátil do Madridu, shromáždil tu P. Montoya pěkný počet misionářů, nimiž se vydal do Lisabonu, aby se tu nalodili a nakonec po mnoha obtížích vypluli a došli v roce 1640 do přístavu Rio de Janeiro, kde je přijal guvernér, Dom Emanuel Sa s velkou poctou. Po několika dnech nechal P. Diaz Tanno se souhlasem duchovních úřadů vyhlásit papežské Breve, o kterém byla dříve řeč. To však pohnulo velkou část města proti němu; útočili na kolegium jezuitů, a tito duchovní měli se nejvíce obávat zuřivosti lidí, dokud guvernér nenechal poslat garnisonu vojáků, aby jim šli na pomoc. Nakonec bylo rozhodnuto udělat papeži návrhy a lidi upokojilo.

Avšak ne tak lehce se uklidnili v městě Všech svatých a v St. Paul z Piratininga, kde došlo ke strašným výstupům. Hlasitě křičelo vzbouřené množství, že nestrpí v žádném případě, aby jim odejmuli jejich otroky, poněvadž v tom spočíval celý jejich majetek; měl by přijít oheň na kněze; a odvolali se na fiskus, státní pokladnu, krále. Ve své zuřivosti správce biskupství k zemi, přiložili mu dýku na hrdlo a hrozili mu smrtí, pokud neodvolá všechno, co učinil. Také vyhnali jezuitu, kteří obhajovali svobodu Indiánů, z města za četného týrání; a když přišla tato zpráva do Rio Janeiro, nechal kapitán obchodní lodi, která tam byla, vypálit ze všech děl, aby nad tím vyjádřil svou radost. Guvernér však, který zrovna jednoho pobuřovače odsoudil k bičování, nechal také tohoto důstojníka přísně potrestat pro jeho svévolnost.

Za těchto poměrů došla zpráva, že vévoda z Braganza byl zvolen za krále Portugalska a že ho jako takového uznává celá královská říše. P. Diaz Tanno, snadno předvídal následky této události pro provincii Paraguay, neboť znal nenávisť Portugalce proti Španělům; také dobře věděl, že nový král nebude dlouho schopen učinit účinná opatření proti loupežným výpravám mameluků; ano, že dokonce pro něho mohou být tyto loupežné výpravy prostředkem, jak oslabit španělskou moc v jižní Americe, a cítil se z tohoto a z ještě jiných důvodů být nucen jak možno nejdříve Brazílii; což také učinil začátkem listopadu 1640, a v témže měsíci dorazil do Buenos-Ayres.

Ne méně šťastně jako P. Diaz Tanno v Římě vyřídil taé P. Montoya svůj úkol v Madridu. Neboť král zajistil svobodu Indiánů novými opatřeními a dřívější závěry, které se toho týkaly, potvrdil. Také ti, co je přestoupili, byli podrobeni inkvizičnímu soudu; a kromě toho měli být Indiáni, kteří byli odvedeni do Brazílie, propuštěni na svobodu a mameluci potrestáni. Nicméně P. Montoya dobře viděl, že by neofyté nebyli zabezpečeni proti

loupežným výpravám mameluků, pokud by se proti nim nemohli bránit jinak než s luky a kyji; a v Paraguay byli udiveni nad snadností, se kterou na návrhy misionáře dovolil král a Vysoká rada pro Indiány použití střelné zbraně.

Abychom se vrátili zpátky k P. Diazu Mannovi, tento misionář shledal při svém návratu, že provincie Tucuman musí velmi trpět od nepřátelství Calchaquisů. Sice s nimi guvernér ještě v témže roce uzavřel mír; přesto věřil, že může jenom tehdy počítat s jistotou, že jej oni neporuší, když budou stát pod neustálým vedením jezuitů, a když budou mít ujištění, že nebudou nikdy a pod žádnou záminkou drženi k otroctví. Učinil přípravy pro setkání s provinciálem, který k ní také vyslal misionáře a tito byli s radostí přijati; a samotní Indiáni, kteří jim v houfech přišli vstříc, nabízeli jim místa k bydlení a pro stavbu kaple, než se vybuduje kostel.

Zatímco však otcové misii chovali ty nejlepší naděje na obrácení těchto národů, napadli obyvatelé z Rioja Diaguity, kteří byli spolkovými druhy Calchaquisů; a ti považovali takové nepřátelství za porušení míru, který byl s nimi uzavřen. Tito, velmi nad tím popuzeni, chtěli hned sáhnout ke zbrani a před vším jiným zavraždit jezuity. Ti se však poptávali u jejich představených; P. Torreblanca činil mezitím jednomu z nejpřednějších kaziků návrhy a vyložil mu, že by národ způsobil bezpráví, když by podnikl povstání kvůli jedné příhodě mezi několika Španěly a Diaguity; a že guvernérovi zcela jistě hodně záleží na tom, žít se všemi Indiány v míru. Když však misionář viděl, že se přesto dělají všechny přípravy k válce, považoval za rozumné se na nějaký čas vzdálit.

Představení přesto věřili, že se nemusí hned vzdávat veškeré naděje, když tito Indiáni se právě tak rychle nechají upokojit jako vzbouřit, a chtěli bez odkladu poslat tam misionáře zpět; tomu však bránil guvernér, kvůli současnému stavu věcí s Portugalskem se nechtěl zaplést kvůli nim do války, která mu připadala velmi nevhodná. Calchaquisové byli nato pak opět klidní, misionáři šli tam, kde je také dobře přijímali a postavili tu v krátké době redukci pod jménem Sanct Carl.

*****.

19.

Pokusy k obrácení národů v Chaco Cesta P. Pastora k Abiponům. Přijetí misionáře zde. Připravenost tohoto národa. Je poslán do Říma. Misie je opuštěna. Tragické následky toho.

Nicméně Chaco byla stále hlavní pozorností guvernéra v Tucumanu a také velmi zbožnému biskupovi leželo velmi nasrdci oráčení tohoto národa. Po rozmluvě s ním se nabídl P. Pastor, rektor kolegia v Santiagu odvážit se pokusu. Nechtěl však zůstat stát na hranicích Tucumanských, kde byli Španělé velmi nenáviděni, nýbrž jeho úmyslem bylo proniknout až k východním hranicím Chaco k Abiponům.

K tomuto podniku však patřilo opravdu velmi odvážné srdce, protože aby se došlo k Abiponům, musela se procestovat velká země, která byla obydlena mnohými národy, kteří byli známi jenom pro svou hroznou divokost. K tomu ještě se po dobu poloviny roku nenašla jediná kapka pitné vody; zbývajících šest měsíců se země kvůli neustávajícím lijákům podobala velkému moři. Zároveň se nabídli všichni otcové kolegia v Santiagu, že svého rektora doprovodí; on však sebou vzal pouze P. Cerqueyra, který hovořil abiponišskou řečí, již se mluvilo v celém Chaco, s velkou plynulostí.

Prvním cílem jejich cesty byla velká indiánská osada, zvaná, Matara, asi sto mil od Santiagu; a byli ujišťováni, že tu najdou průvodce. Mataranové se nazývali křesťany. Protože svatý František Solano kdysi tuto zemi celou procestoval, a otcové Agnasco a Barvena zde kázali evangelium; ačkoli větším dílem tu křesťanství vyhaslo a bylo k němu přimícháno mnoho pověřivých zvyků a lidé se oddávali také všem pohanským výstřelkům. Začali tedy otcové se svou misí zde, kázali, poučovali je o jejich povinnostech, a oni jim s velkou úctou

naslouchali; téměř všichni se zpovídali a misionářům jenom zbývalo je posílit v jejich předsevzetích.

Odtud měli ještě šedesát mil k Abiponům; a kazik z Madary se nabídl, že je až tam doprovodí s ozbrojeným mužstvem; což P. Pastor s díkem přijal; a určitě mu byla tato pomoc daleko nezbytnější, než se tehdy domníval. Musel totiž táhnout lesy, kde by nikdy nenašel cestu, a kde by mu také nebylo možné bránit se proti tygrům a jiné dravé zvěři, na kterou se naráželo téměř na každém kroku. Když však vyšli z těchto nesmírných lesů, přišli do velkých pustin; a k tomu je celá země tak silně zaplavována vystoupením Červené řeky, že bažiny a mokřiny zde nikdy nevysychají. Maratonové byli tak velkými obtížemi brzo odstrašeni; chtěli dokonce donutit misionáře k návratu; a určitě by je byli opustili, kdyby P. Pastor nenašel prostředek získat je malými dárky.

Konečně přišli do krajiny Abiponů; avšak zde byli maratonové přepadeni náhlým strachem; představovali si, že jsou v příliš malém počtu, aby se vystavili divokosti nepřátelského, svými ukrutnostmi proslulého národa; a jenom s velkou námahou je mho P. Pastor upokojit. Nakonec poslal napřed P. Cerqueyru, aby se poohlédl, kde by se dalo nejsnadněji proniknout do země, a rozhodlo se poslat s ním dva Maratony, aby ho doprovázeli. Byli však záhy přece objeveni; povstal všeobecný povyk a brzy uviděli dvě stě jezdců, kteří se na ně řítily plným klusem.

Tito byli úplně nazí bez sedel a třmenů, jejich pohled byl divoký a nejistý; v jejich obličejích se zračila nejstrašnější surovost; a jejich hrozivý pohled a oštěp, který nesli, byly naprosto zaručené k nahnání strachu. Misionář přesto v důvěře v Toho, bez jehož vůle ani vlas s hlavy nepadne, šel srdnatě naproti těmto barbarům, kteří se právě rozdělávali, aby ho obklíčili, a pozvedl svůj kříž a mluvil: „Moje děti, dva z mých bratrů před několika roky právě vašemu národu zvěstovali křesťanství a získali si jeho úctu a dokonce důvěru. Já jsem k vám přišel se stejným úmyslem k blahu vašich duší z velké dálky a za mnoha nebezpečí. Smrt mne neleká; je spíše pro mne ziskem; ale vy se tím připravíte o velké dobro; a to vám způsobí velký žal. K tomu čeho se máte obávat od jediného a neozbrojeného člověka ! Sama důvěra se kterou k vám přicházím, vás přece musí přesvědčit, že přicházím jen proto, abych vám činil dobro!“

Divoši, udivení zprvu smělostí apoštolského muže, potom však stržením jeho řečí, odhodili zbraně k jeho nohám a pozdravili ho s velkou úctou. Nato jim řekl, že nechal svého představeného zpátky v nějaké vzdálenosti; ten že je už letitý muž, kterého si váží mnohé národy; a velitel hordy poslal hned svého syna, aby mu šel naproti a pozval ho, aby přišel k nim. Když tento mladý Indián spatřil P. Pastora, sestoupil s koně, uctivě ho pozdravil a vyřídil svůj úkol. Misionář pak, potěšen jeho pozváním, ve které nedoufal, se ihned odebral s ním, byl velice dobře přijat a zaveden se svými průvodci do blízké osady; tam se jim připravilo jídlo, které však bylo tak odporé, že misionáři, jakkoliv byli vyčerpaní a unaveni se ho mohli sotva dotknout.

Následující den nechal P. Pastor vztyčit kříž, u jehož nohou slavil svatou oběť. Nato vzal do ruky svůj kříž a měl dojemnou řeč; na jejím konci si všichni poklekli před kříž. Den nato přišel nejvyšší náčelník národa, zvaný Caliguila a když mu P. Pastor objasnil, že chce v jeho zemi založit osadu, nejenom že s tím souhlasil, ale projevil nad tím také velkou radost, zavedl oba misionáře do své osady, která ležela naproti Červené řece, a prosil je, aby mu blíže vysvětlili svůj záměr. Všechno mu přesně vysvětlili a on jim odpověděl, že souhlasí sice s tím, aby byly děti pokřtěny; ale nemají je nutit chodit ráno a večer do kostela, jak se to děje v redukcích Guaranů, protože by je nechtěli zvykat na zahálčivý život, jak je to případ u Maratonů. P. Pastor mu však odpověděl, že křesťanské náboženství vůbec neodnímá odvahu; že to se dá zřetelně pozorovat na Španělech samotných Guaranech, kteří nikdy nebyli statečnější, než když se stali křesťany. Caiguila se tím nechal upokojit; a potom ještě to a ono domluveno pro budoucí zavedení křesťanství.

Asi po měsíci opustil P. Cerqueyra Abipony, aby zavedl zpět Maratony do jejich vlasti, jak jim to slíbil. P. Pastor však pokračoval každý den ve vyučování dětí a dospělých a složil jim kromě toho malý katechismus. Nato pak navštívil také národy, které bydlely nejbližší Abiponům, a o nichž se mu řeklo, že jsou velice nakloněni přijmout křesťanství; pak chtěl proniknout dále v Chaco. Ale byl za krátký čas donucen se vrátit do Santjaga, poněvadž čas, který tu měl dle souhlasu nadřízených strávit, zrovna uplynul. Projevil nad tím Abiponům svůj srdečný žal že je musí tak brzy opustit nemůže jim ponechat P. Cerqueyru, jak by si toužebně přál; poněvadž ten dostal jiné určení. Přesto jim slíbil, že je neopustí a oni ho naléhavě prosili, aby jak nejdříve bude možno dodržel své slovo.

Skutečně také naléhavě prosil svého provinciála nejdojemnějšími slovy; protože se však redukce v provincii Uruguay rozmohly, a že bylo potřeba velký počet misionářů, nebylo možné poslat ani jednoho z nich k Abiponům. Pravděpodobně se tehdy ještě nenahlédlo, jak ale od té doby se již dobře ví, jak velikou důležitost měla v této zemi každá osada a že se mělo všechno vynaložit, aby se získal národ, který víc jak některý jiný mohl být přínosem. Tři roky nato byl P. Pastor poslán do Madridu a do Říma, aby prosil o počet pracovníků na misionářskou záležitost; I když jich také našel v Seville množství, kteří ho již očekávali, vrátil se přes to zpět pouze s jedním knězem a několika novicemi, protože největší počet z nich byli Portugalci, a královská vysoká rada zakázala dovést do Ameriky jiné než Španěly. Ale tento zbožný kněz byl k neutěšení, že nebude smět dokončit misionářskou práci u Abiponů, kterou tak šťastně započal a kteří se nakonec od té doby ukázali při mnoha příležitostech jako nesmířitelní nepřátelé redukci.

20.

Nové nájezdy Mameluků. Jsou nově obrácenými poraženi a také osttními Indiány potřeni. Velký pokoj v redukcích. Tresty Boží nad jejich pronásledovateli. Opětovné objevení se Mameluků. Jaou opět poraženi. Velká radost na vzkvétajícím růstu jejich redukci je ztrpčena misionářům kvůli hroznému a vleklému pronásledování.

V době, kdy se P. Pastor připravoval jít zvěstovat Abiponům evangelium, obdrželi zoraťu, že mamelukové dělají velké válečné přípravy; ihned se vytvořilo z mužstva všech redukci vojsko o čtyřech tisících mužích, z nichž jedni byli ozbrojeni luky a šípy a druzí praky; neboť střelné zbraně se mohly dát pouze důtojníkům. Tato malá armáda se připravila a položila se den cesty od nepřátel, kteří se zrovna plavili vzhůru po řece Acaray a kteří sestávali ze čtyř set Mameluků, a skoro tolika Indiánů. Nehledě na tento zdaleka menší počet, opovrhovali tak velice novými křesťany, že pádlovali s dvojnásobnými silami, když se dověděli, že se tito blíží.

Tito se postavili do bojovného šiku u malé zátoky; přivedl je kazik jménem Abirau a ten když viděl, s jakou velkou jistotou se přibližují, tvářil se úplně zoufalý. Když už byli blízko a vyzývali ho, aby se vzdal, tu jim předhodil jejich nespravedlnost a surovost proti křesťanům a dal zanmení k útoku. Bitva byla zahájena výstřelem z děla, která potopila tři vory s Mameluky ke dnu. Nepřítel doufal, že bude úspěšnější na zemi; ale zmýlil se. Neofyté ho napadli s tak velkou pevností, že by ho byli zcela potřeli, kdyby mezitím nepřišla noc. Následující ráno vyrukoval opět nepřítel bojovým postavením; totéž udělali neofyté a opět je porazili. Bouřka, která se zvedla, udělal konec krvavému zápasu. Avšak když ustala, pronásledovali nepřítel, který utekl do lesa, a který se nakonec dal na útěk. Největší ztráty utrpěli Tupisové, z nichž později mnozí přeběhli k neofytům, protože, jak sami doznávali, nemohli déle snášet drzou pých mameluků.

Když se tedy nyní Mamelukové už neodvažovali přiblížit se k redukcím, napadali v malých skupinách ostatní Indiány a dělali různé nájezdy, které jim však přinášely zlo.

Poněvadž byli často spolu se svými důstojníky poraženi od divochů, a ztratili v krátké době dvěstě mužů a velkou část svých pomocných oddílů. Křesťané při tom získali mnohé výhody; k nejvýznamějším z nich patřil opětovné sjednocení těch, kteří se vzdělili z redukce ze strachu před otroctvím, a osvobození jiných, které Mamelukové nedávno uloupili, ale ze strachu před neustálými nájezdy je nemohli hlídat, aby jim neunikli z ruk.

Potom požívaly redukce mír, který už nebyl rušen strachem z Mameluků; zdokonalovali se a pozdvíhali se pomalu na stupeň, na které je dnes vidíme zářit. Požehnání Pána rozlévalo se den ode dne více na práce misionářů, a redukce se zotavovaly z mnohých těžkých ztrát minulých časů. Byly také vidět příklady dobroty a spravedlnosti Boží, které působily mocně na mysl; což byl případ dvou kaziků v provincii Uruguay, kteří se prohlašovali za vyložené nepřátele křesťanství.

První z nich se spojil s Mameluky, aby tak s to popustiti uzdu své nenávisti účinněji jak na křesťanech tak na jejich pastýřích. Také ho asi k tomu pohěl vlastní prospěch a někteé důležité výhody. Protože s však viděl zklamaný v tomto svazku, vzdal se ho. Rozhořčení, že je opustil, počíhali si mamelukové na něho a zabili ho, když ho jednou našli samého. Druhý, který byl obrovité postavy a měl zmijí jazyk, byl postrachem všech křesťanů, a denně si vymýšlel nové pomluvy proti misionářům. Ano, říkal dokonce všude nahlas, že nezemře v klidu, dokud nezneuctí všechny a neumyje své ruce v krvi posledního misionáře.

Bůh potrestal i tohoto darebáka; ovšem udeřil ho otcovsky a ne k jeho záhubě. Jeho žena padla do rukou Mameluků či jejich spojenců, kteří ji připravili o život tím nejostudnějším a hrozným způsobem, a on si právě zlomil nohu, když se tuzpravu dověděl. Tu vyrazil velký výkřik, na nějž přiběhli nově obrácení; a když ho našli ležícího na zemi, cítili se vnitřně puzeni k tomu, aby se na něm pomstili za všechno zlo, které jim způsobil. Pravděpodobně by také svou touhu po pomstě zchladili, kdyby k tomu nebyl přišel misionář. Řekli mu, že nyní mají krásnou příležitost zbavit se tak nebezpečného nepřitele; on se jich však zeptal, zda zapoměli, že křesťan se mstí pouze tak, že prokáže namísto zla dobro? Nato nechal kazika odnést do osady, kde bylo o něj dobře pečováno a byl ošetřen, že se brzy dokonale uzdravil. Tak láskyplné a tak málo zasloužené zacházení změnilo jeho srdce; a úcta k náboženství, které podněcuje takové činy, ho pohnula, aby je přijal.

V tom čase se rozšířila zpráva, že Mamelukové, kteří se už neodvažovali napadat redukce, procházeli křížem krážem divočinou a lesy a brali do zajetí všechny Indiány, které tu mohli dopadnout; a že velký počet křesťanů, které ještě zatím nemohli sjednotit, padlo do jejich ruk; ta s mnohá z ich velmi špatně zacházeli, a usilovali o cudnost žen, také zabili jednu vdovu. Hned byl povolán korpus nově obrácených, kteří je pronásledovali až do hor Tapé, největší část z nich zabili a osvobodili více jak dva tisíce zajatých, mezi nimiž bylo mnoho pohanů, kteří se svým zachráncům poddali a brzy z nich byli velmi horliví křesťané. Konečně nahlédli Mamelukové, že už nemají v blízkosti redukci žádnou jistotu.

Avšak radost nad pokrokem těchto kvetoucích misí byla brzy zkalena těžkým povětřím, které se už delší dobu stahovalo nad hlavou misionářů a konečně propuklo po těžkém hřmění a táhlo za sebou dlouhé, těžké a trapné pronásledování, které nevytrpěla Společnost Ježíšova snad od svého založení. Důstojnost jejich pronásledovatele a velké chvalozpěvy, se kterými ho vyzdvíhovali ti, kterým dal do rukou zbraně proti jezuitům, udržovala mnohé, kteří v žádném případě nebyli jezuitům nepřátelsky nakloněni, dlouhý čas v pochybnostech. Po dlouhé roky zaznívaly jak ve starém tak v novém světě z bezpočetného množství pomlouvačných spisů ta nejhorší obviňování proti jezuitům v Paraguay těmi, kteří vskutku měli přece chránit jejich chování a způsob života před každým pohaněním. Nakonec přece jen prorazila pravda skrze mraky, skrze které se tak dlouho snažili ji zatemnit. Abychom to udělali názorně, musíme pouze ukázat na toho, kdo tu bouři vyvolal. On sám se líčí ve svých vlastních spisech a skrze hanbu, které se takovým způsobem vydal, tak, že by to

samo stačilo ospravedlnit ty, které chtěl zničit. Také vše, co bude o tomto muži zde vyprávěno, je vyjmutο z autentických dokladů.

21.

Dom Bernardin de Cardenas z řádu svatého Františka. Jeho vášeň platit za svatého. Byl odstaven z Guardianátu. Biskup z de la Plata ho ustanovuje pro misie. Je povolán do Limy a zavřen do kláštera; získává si tam přátele a příznivce; je jmenován biskupem v Assumptionu. Jeho řádění po svém jmenování. Nechá se vysvětit před příchodem papežských bull. Jeho svěcení je prohlášeno za ne podle pravidel.

Tímto zvláštním mužem byl Dom Bernardin von Cardenas, rodem z města de la Plata, hlavního města provincie Charcas, původem ze šlechtické rodiny. Vstoupil časně do řádu svatého Františka a dal se po dost povrchních znalostech v učenosti Boží na kázání a měl velký sběh. Holedbal se zjeveními, viděními a Zjeveními od Boha a měl zcela zvláštní vášeň, aby platil za velkého světce. Jeho nadřizení ho jmenovali za guardiána kláštera v la Plata, ale měli brzy důvod toho litovat. Aby se tedy ukázal jako světec, vyšel jednou ven obtížen těžkým křížem a všichni jeho mniši ho museli následovat a veřejně se bičovat. Sotva se to jeho nadřizení dověděli, tak ho odstavili od jeho úřadu a zakázali mu opustit klášter. Po nějakém čase vystoupil opět na kazatelnu a získal svou přednáškou pro sebe mnoho posluchačů, kteří kárali představené, že tak těžce potupili tak svatého muže.

Nedlouho nato měl arcibiskup z de la Plata provinciální synodu, jejímž hlavním úkolem bylo zlepšit mravy Indiánů a nechat je vyučovat. Když nyní bylo velmi málo světských kněží, uchýlil se k řádovým duchovním a P. Cardenas byl jedním z prvních, kteří byli zvoleni pro tento úřad. Vynaložil tedy všechno na to, aby odpovídal vysokému mínění, které měla o něm synoda, prochodil velkou část provincie Charcas, denně kázal, často dokonce několikrát a všude byl ohlašován jako zázračný muž, který je omilostněn nebeskými zjeveními. Mluvil se jenom o jeho přísných úkonech pokání, o těžkém týrání, které vytrpěl kvůli víře od pohanů a o bezpočetných obrácení, které u nich způsobil. Mnozí si ovšem při tom mnohé připomínali a potřásali hlavou; přesto však měl velké množství pro sebe a lid ho následoval v houfích, nazývali ho jenom světce a všude veřejně vytrubovali jeho slávu.

Cílem jeho apoštolátu bylo město Cochabamba, asi třicet mil od Potozi, a když tam dal za sběhu nesmírného zástupu lidí volný průběh své horlivosti, dověděl se od Indiánů, kteří ho následovali, že někde v blízkosti jsou velmi vydatné doly na stříbro; ale měl to držet tak dlouho v tajnosti, až oni o tom udělají dohodu se Španěly. On však zveřejnil věc magistrátu v Cochabamba, který bez prodlení o tom napsal vicekráli v Peru; a hlasitě se chválila horlivost svatého misionáře, který pracoval s tak skvělým úspěchem na spáse duší a při tom nespustil z očí prospěch vlasti.

Uprostřed těchto skvělých chvalořečení dostal náhle rozkaz, aby se vrátil do Limy. Nikdo nepochyboval o tom, že ho tam volají, aby pohovořil s vicekrálem o těchto bohatých stříbrných dolech; a kvůli té domněnce přispěli všichni i ti nejchudší na jeho cestovní výlohy. Neodmítl nikoho a pochyboval o skutečnosti stříbrných dolů tak málo, že přislíbil, že všechno, co mu dali, nahradí s bohatými úroky. Avšak jak velké bylo jeho podivení, když při svém návratu do Limy nebyl připuštěn před vicekrálem a také otcové jeho řádu ho zadrželi, aby zůstal ve své cele. Vicekrál byl totiž přesně informován, že tyto stříbrné doly existovaly pouze v jeho hlavě; představení jeho řádu však byli dotčeni tím, že se tímto hlukem udělal báji země. Navíc také věděli, že na své misii popudil proti sobě mnohé světské kněze a řádové duchovní, kteří tam spravovali farnosti, poněvadž je jejich farní děti opustily a běžely za ním. Také je podali zprávu o některých scénách, které připomínaly jeho procesí v de

la Plata; a kromě toho měl pronášet ve svých kázáních některé věty, které mu mohly přivodit velkou nepříjemnost od jezuitského soudu.

Nicméně poslušnost, kterou byl zavázán, mu nic zvláštního neříkala; věřil, že má talenty, které by se neměly zavírat v klášterě; a místo toho, aby studoval, pracoval na tom, aby si získal přátele a příznivce, navrhoval plány pro královskou vysokou radu a rozvíjel své úsilí a své názory o šíření křesťanství mezi Indiány. Skutečně získal Doma Juana de Solorzana, člena této rady, kterému, jak se domýšlíme, nechal tyto spisy předat; a ten přiměl krále předat mu biskupství v Assumptionu až toto přijde k uprázdňení. On sotva obdržel tuto zprávu opustil okamžitě klášter a spěchal do Potozi, pověsil si kříž na prsa a aniž by si také pohovořil s arcibiskupem, kázal všude, zpovídal a dokonce řídil faru, jejíž pečovateli o duše krátce před tím zemřel.

Při tom neopoměl klást svým posluchačům a kajícím na srdce, že je chudý žadový muž, který potřebuje laskavé dary věřících, aby zapravil výlohy, které jsou nezbytně svázány s vysokou hodností. Měl dokonce tu nerozumnost, že přemluvil umírajícího, aby mu odkázal celý svůj majetek a druhý aby souhlasil s tím, že změní jeho testament a převede na sebe odkaz pěti tisíc tolarů, které byly napřed určeny jinému. Toto vzbudilo reptání a mnozí tím přišli o velký dojem, který na začátku měli o jeho svatosti. Když však došla věc k uším arcibiskupa, tu ho zdvořile vykázal z arcibiskupství a prosil ho, aby se vydal na biskupství, k němuž ho král jmenoval a tam vyčkal papežské bully.

On však dobře pochopil, že tato prosba je rozkazem a odešel s reptáním, přestože on, který sem přišel bez haléře, šel do svého biskupství bohatý, kde si počínal velice bouřlivě, protože ještě nedošly papežské bully, přestože to bylo kvůli daleké cestě sotva možné. Tento nepokoj však měl za příčinu strach, že někdo udělal o něm králi nepříznivé představy, a že ho přiměl k odvolání jeho jmenování. Aby předešel tomuto neštěstí, rozhodl se, že se nechá co možno nejdříve vysvětit; a opatření, která pro to činil, jsou známa z jeho procesních spisů. Vydal se tedy do Tucumanu a došel do Salty v měsíci srpnu 1641. Jeho první návštěva byla v kolegiu jezuitů, kterým líčil naléhavé potřeby biskupství a jak těmto co nejdříve odpomoci. Také jim řekl, že musí věřit, že papežské bully, které byly vyhotoveny před dvěma roky, byly zadrženy nepřátelskýma rukama, a ukazoval jim dva dopisy; jeden od kardinála Barberiniho, který mu sděloval zprávu o vyhotovení bull, druhý od krále, který mu udával jméno biskupství.

První z těchto dopisů byl zřejmě podvržen; a nikdy bych nemohl ani já sám to říci, ani o tom druhé přesvědčit, kdyby ho jeho advokát nepřiložil k memoriálu k ospravedlnění Doma Bernardina de Cardenase, a kdyby také tento nebyl uveden v dopise do Říma, v němž prosil o zproštění od duchovní censure. Tázal se nyní otců kolegia, zda se po takových důkazech o vyhotovení bull může nechat vysvětit; avšak oni se domnívali, že se tím nezpůsobí žádná nesnáz. Nato je prosil, aby mu dali tuto odpověď písemně; což si netroufali mu odepřít.

On nyní ihned poslal opis tohoto vyjádření P. Boreovi, rektorovi kolegia a univerzity v Cordubě, a psal mu, že, i když mu stačí toto doktrinní vyjádření otců kolegia v Saltě, nechat se vysvětit před příchodem papežských bull, přesto by rád vyslechl mínění jeho a univerzity, a že je také v té jisté naději, že tato s ním bude souhlasit. Avšak když odtud obdržel jednomyslnou výpověď všech učenců Božích a ani jeden neuznával takové svěcení za správné, upadl do takového hněvu, že dopis roztrhal. Biskup z Tucumanu, kterého tam přemluvil a nutil, aby ho vysvětil, a který mu, z větší části dle vyjádření jezuitů v Saltě, vyhověl, činil mu proto, když se to dověděl, nejtrpčí výčitky, a řekl, že nebude k utěšení, že se nechal svěst k takovému nesprávnému svěcení; což by nikdy nebyl udělal, kdyby mu bylo známo vyjádření univerzity; i když mu při tomto svěcení neudělil žádnou moc ani soudní pravomoc; což mu také v dopise jasně objasňuje.

Prohlásil také tridentskému koncilu, jemuž byla věc odeslána, toto svěcení za nesprávné podle práva, za neplatné a nicotné ohledně všech biskupských výkonů; z čehož vyplývá, že Dom Cardenas neměl nikdy duchovní soudní pravomoc v biskupství v Assumption, poněvadž byl zproštěn duchovních censur teprve když je dva roky opustil.

22.

Cesta Doma Cardenase do Corduby. Jeho rozmluva s jezuitu. Jeho podivné chování cestou a jeho příchod do města Assumption. Ujímá se držení biskupství. Dómská kapitula protestuje proti tomu. Zvláštnosti. Účinky jeho objevení se u Guaycurrů. Příchod papežských bull. Osobuje si světskou soudní pravomoc. Chování guvernéra.

Jakmile tedy Dom Cardenas vymámil svěcení od biskupa v Tucumanu, vydal se do Corduby a jezuité zde byli prvními, kdo mu složil poklonu. Oplatil jim návštěvu a jejich žáci ho přivítali ve verších a próze. Také zde jedl a během jídla řekl rektorovi že doufá, že bude korunovat své přátelské vyjádření vůči němu listinou, která bude podepsána od něho a všech profesorů Boží učenosti, a v níž uznají platnost jeho svěcení. Také žeby bylo jeho úmyslem započít svůj episkopát tím, že by udělil svaté svěcení řádovým učedníkům, kteří se připravují na kněžství. Rektor mu však odpověděl, že teď nemají žádné takové v domě; navíc nemá žádnou plnou moc připustit je bez svolení svého provinciála ke svatému svěcení, tento však zrovna není přirozen a je velice daleko vzdálen. Co se týká listiny, kterou po něm žádá, že nemůže zranit své svědomí, protože jeho Boží učenci a všichni, které žádal o radu, jednohlasně řekli, že při jeho svěcení proběhly nedostatky, jimiž se toto stalo bezprávným. Tato odpověď vyvolala v srdci Doma Cardenase nejtrpčí záští, které také nikdy vůči otcům tohoto řádu neodložil.

Nicméně skryl své smýšlení, odešel však brzy z Corduby a vydal se do svého biskupství. Jeho cesta byla trimfálním průvodem; poněvadž byl všude přijímán množstvím lidí za hlasitého provolávání. Když přišel na hranice svého biskupství, přijali ho vyslanci, které následovalo z lodí množství jiných, kteří planuli netrpělivostí vidět tak svatého muže. Když se přiblížila noc, prosil vyslance, aby jej nechali samotného; oni však řekli, že mají příslušné rozkazy, nevzdalovat se od jeho boku, bdít nad bezpečností jeho osoby; avšak že si uloží nerušit jeho klid. Nemálo se však podivili, když byli uprostřed noci vzbuzeni šramotem zdoluhavého a silného bičování, které prováděl prelát na sobě; a když se to dělo také následující noc, a on denně s plnou pompou oslavoval svůj vysoký úřad, zaznívala ze všech staran chvála tohoto svatého biskupa, který kráčet ve stopách sv. Tomáše.

Čtyři hodiny před hlavním městem sestoupil do dvorce jezuitů, kteří se tu shromáždili, aby ho přijali; neboť přesně věděli, co se přihodilo v Cordubě. Ale prelát si to nechtěl s nimi zkazit, protože se obával těžkostí při ujímání se majetku biskupství, a toto nebyl čas dělat si nepřátele; přesto však doufal, že budou přinejmenším mlčet, a tím hodně získal. Při jeho vstupu do města bylo hlasité provolávání a sběh lidu nepopsatelné. Doprovázeli ho do kostela, kde měl hrubou Mši a pak s mitrou na hlavě kázal. Potom si nechal líbat ruku, potom propustil lid a že teď je čas, aby šli k jídlu. „Já však,“ pokračoval, „se živím neviditelným jídlem a nápojem, který lidé nemohou vidět. Mým pokrmem je, že činím vůli Toho, který mne poslal dokončit jeho dílo.“ ----- Setrval tedy v modlitbě až do čas nešpor, načež byl opět za jásotu lidu doprovázen do svého paláce.

Nicméně se nevěřilo tomu, že by si присvojil před příchodem papežských bull vůbec nějaké právo; avšak zmýlili se. Ujal se bez okolků držení duchovní soudní pravomoci, aniž by předložil ustavující dopis krále, aniž by svolal kapitolu a niž by složil přísahu věrnosti. Nad tím kapitula nemálo užasla a nejstarší mu předložili námitky; on je však odbyl odpovědí, že on je vrchním pastýřem a ví, co má dělat. Mlčeli, ale co nejdříve shromáždili kapitolu, aby se

poradili, co mají dělat, a hlasy byly rozděleny; několik málo říkalo, že by se měli biskupovi podřídit; ostatní mu však nechali předat slavnostní protest proti výkonu duchovní soudní pravomoci. Nato uložil zastavení jejich příjmů; oni si stěžovali u metropolitě, který je ihned obnovil.

Nyní tedy vykonával denně biskupský vysoký úřad, po proměnění si klekl a modlil se hlasitě modlitbu k Ježíšovi pod svátostnou způsobou; ba brzy začal sloužit denně dvě mše; chodil často bosý a s těžkým křížem na ramenou, občas také nesl Nejsvětější ulicemi a na pole a dával tím požehnání, aby zahnal nemoci a propůjčil polím úrodu. A takových věcí dělal více, aby přitáhl na sebe pozornost lidí, kteří ho vždycky obklopovali v množství a děkovali Bohu za tak svatého muže; i když si tím také mnohé popudil proti sobě. Občas přemýšleli otcové jeho řádu bezprávností jeho přivlastnění si majetku zrovna naproti velechrámu Pána a spílali mu do ctižádostivců, pokrytců a člověka, který nepovažuje žádný prostředek za špatný, aby si přivlastnil pověst svěťce.

Jiní mu předkládali, že se mu má za zlé, že slouží denně dvě mše; on jim však odpověděl, že to nečiní nikdy, aniž by nevysvobodil jednu duši z očistce; že někteří svěťci sloužili dokonce devět mší v jednom dni a k tomu, že on je papežem ve svém biskupství. Ještě více se zlobili nad tím, že udílí svaté svěcení těm, kteří skoro neznali latinu, ba dokonce mnohým, kteří zjevně propadli bludům, na což neměl síly to řešit, nebo kteří nebyli z jeho biskupství a neměli žádný propouštěcí list svých biskupů. On však nejen věřil, že má všechnu moc, nýbrž pokládal kněžské svěcení za druh křtu; a viděli ho jak prosí velmi neřestné lidi, aby se nechali světit, aby zničili své hříchy.

Zanedlouho po jeho příchodu do Assumptionu, dostala se sem zpráva, že Guaycurrové, kteří od jisté doby začali opět se svým nepřátelstvím, jsou opět nakloněni k míru, a že jejich poslanci jsou již velmi blízko. Tu si on namluvil, že je apoštolem míru, a že to je jeho vlastní úkol. Toto tvrzení se zdálo divným guvernérovi, který, protože ho nemohl o tom přivést k rozumu, ho nechal dělat co chce. Oblékl se tedy do svého biskupského ornátu, šel v pluvii s mitrou na hlavě a pastýřskou holí v ruce naproti Guaycurrům, kteří se nemálo podivili nad takovým oblekem a dívali se na něho pohledy, které nevěstily nic dobrého, kdyby nebyl guvernér postavil v blízkosti ozbrojené mužstvo. Divoši se tedy spokojili s tím, že obhlíželi jeho ornát s velkou zvědavostí kus po kuse. On jim však kázal přes tlumočníka, pokřtil některé z nich, o nichž si myslel, že mají chuť stát se křesťany, napomínal je, aby žili v míru se Španěly a po svém návratu do Assumptionu napsal králi, že právě zajistil provincii Paraguay mír a přiměl ty nejnebezpečnější nepřátele země, aby složili zbraně.

Konečně došly papežské bully a to sice v době, kdy dokonce ti, kteří to s ním mysleli dobře, se začali zamýšlet nad jeho chováním. Dal je jednomu jezuitovi, aby je přeložil do kastilštiny, a aby je rovněž nechal přeložit v latinské a španělské řeči. Avšak kněz ho upozornil na to, že je v nich výslovně uvedeno, že všechny jeho funkce mají být pokládány za naprosto neplatné, pokud předcházely jeho svěcení nějaké nepravidelnosti. On poděkoval za upozornění; a protože dobře věděl, co se o jeho svěcení myslí, předčítal sám veřejně tyto bully, chytře se ale vyhnul přeložit připomenutá místa; a pak promluvil, že nikdo už nemůže pochybovat, že je po právu pastýřem Paraguay, inquisitorem ve svém biskupství a vybaven neomezenou mocí jak nad duchovním tak nad světským. Guvernérovi to poslední neušlo; nicméně mlčel; avšak brzy měl příležitost, biskupovi, vůči němuž byl již často ke své škodě shovívavý, ukázat, že jeho nároky v tomto ohledu jsou velmi špatně odůvodněny. Neboť tento zvláštní muž mu často způsobil zlé spory, zasahoval do jeho práv, několikrát ho exkomunikoval a ukládal mu těžká pokání, zprošťoval ho viny. Mnozí ho obviňovali ze slabosti, a je jisté, že neměl dost sil ani chytrosti vzepřít se vážně a účinně často ztřeštěnému chování Doma Cardenase.

Nepřátelství mezi biskupem a guvernérem. Podivné procesí. Veřejné pohoršení a úklady Doma Cardenase proti guvernérovi. Tyto byly překazeny. Návrhy P. Sobrina. Další výstupy a exkomunikace. Zloba mnicha. Dom Cardenas ukládá interdikt nad biskupstvím, dómské kapitula se vzpírá jeho zveřejnění. Opatření proti počínání Doma Cardenase. Násilný čin velitele Doma Leona.

Synovec biskupa, mnich františkánského řádu, který však v žádném případě nesloužil ke cti svého stavu, urazil velmi a nejhanebnějším způsobem guvernéra, a když Dom Gregorio de Hinostrosa nechtěl nechat tuto veřejnou urážku na sobě a nemohl dostat žádné zadostiučinění od Doma Cardenase, nechal jeho synovce potrestat. Nato upadl Dom Cardenas do zuřivého hněvu, opět exkomunikoval guvernéra a udělal procesí, při němž se veřejně do krve bičoval, aniž by dbal na naléhavé připomínky dómské kapituly a duchovního řádu, kteří ho naléhavě prosili, aby udělal konec této scéně. Odpověděl jim, že řád svatého Františka byl v jednom z jeho členů (jeho synovci) uražen a žádá toto zadostiučinění. Když nyní přišel s procesím do kostela svatého Františka, tu chtěly ženy osušit krev, která tekla z jeho zad, svými šátky, avšak P. Sobrino, rektor jezuitského kolegia ho přikryl svým pláštěm.

Krátce nato dal zveřejnit edikt víry, který prikazoval všem obyvatelům země pod exkomunikací, dostavit se do dómského chrámu v určitý den a hodinu. Guvernér nepochyboval, že tento úklad je namířen proti němu a nařídil na tentýž den přehlídku oddílů svého vojska. Biskup měl masu lidu při sobě a nevzdal se lehce plánu, který si předsevzal provést. Vrchnosti bylo úzko a hledali cesty ke zprostředkování. Varovali biskupa a řekli mu, že podle všech předpokladů potáhne kratší konec. Nato se on domluvil s P. Sobrinem, který šel ihned za guvernérem a ujistil ho, že Dom Cardenas by se s ním rád dorozuměl a osvobodil ho od církevní klatby; že bude mít určitě důvod ke spokojenosti; jen ho prosil, aby svým vojákům dovolil, aby poslechli edikt víry.

Guvernér se nechal přemluvit a všechno se dostavilo do dómského kostela v určitou hodinu. Tu měl prelát řeč, zdůrazňoval nezbytnost a vážnost inkvizičního soudu, který se musí poslouchat až k prolití krve; ba i biskupové by měli jít svým příkladem, jak to dělal sv. Ambrož, který vzdoroval samotnému císaři Theodosiovi. Nato zaměřil řeč na guvernéra, vypočítával s velkým patosem všechny jeho úklady proti církvi a řekl, že ví skrze zvláštní zjevení, jak je na něho Bůh rozhořčen; poukázal pak, jak slavně jednal Mojžíš, když pobil před Pánem velké množství rebelujících Izraelitů, a řekl, že by se zde nebe snadněji nechalo usmířit, protože stačí zatknout guvernéra; to ale že není nezbytně nutné. A tu se zvedl ze svého trůnu a volal: „Za mnou křesťané! Kdo se zdráhá mne následovat, toho odsoudím k peněžité pokutě tisíci tolarů anebo ke dvěma stům ran! Všichni, kdo chtějí následovat prapor Pána, ať přijdou a pomohou mi chopit se nepřitele církve; a najdou-li odpor, ať pobijí svého bratra, přítele a nejbližší příbuzné.“

Po těchto slovech vyšel ven, vytrhl službu konajícímu důstojníkovi prapor z ruky a objevil se podoben druhému Phineasovi doprovázenému klérem, kteří všichni nesli zbraně pod šaty. Udivené množství ale nevědělo, co by měli dělat, báli se vyhrůžek biskupa a také se tím nechtěli vzbouřit proti králi, kdyby vztáhli ruce na guvernéra. Biskup, který viděl okolo sebe jenom duchovní, byl v rozpacích, a jeho rozpacitost ještě vzrostla, když se dověděl, že ho guvernér očekává v čele bataliónu mušketýrů; lidé zůstali bez pohnutí; prelát ale ztratil všechnu odvahu. Nakonec přivolal svého důvěrníka a řekl mu do ucha, že by mohl dát náčelníkům a představeným duchovních řádů na srozuměno, že oni přicházejí a chtěli by prosit, aby se nechal uchlácholit.

To se také stalo; a on jim odpověděl, že je dovoleno zahánět násilí násilím. A vytáhl ze své tašky lístek a řekl, že ho varoval jeden velký služebník Boží, že se chce guvernér zmocnit jeho osoby; že poškodil práva církve; že je církevní exkomunikant, na nějž má právo

vložit ruku; ale že nemůže odporovat přimluvě tak mnohých ctihodných osob a uděluje jim milost, o kterou ho naléhavě prosí.

Tento výstup ho připravil velkým dílem o úctu provincie. P. Sobrino byl velice bolestně dojat, že si posloužil ním, aby guvernéra zesměšnil; a jak už mu dříve připomněl, že dává svým právům příliš velký rozsah, když každou chvíli rozhlašuje, že má ve svém biskupství stejnou moc, jako papež v Římě, tak mu říká také teď, že to král (vezme) zcela určitě bude pokládat za špatné, že pobouřil lid, aby zajali guvernéra. Avšak jakkoliv mu to říkal s velkou úctou, nanejvýš se mu znelíbil; poněvadž by si byl přál, aby jezuité byli jeho pochlebníci, protože také on je, proti své vůli, všude chválil; i když oni dobře věděli, jak byl proti nim ve svém srdci roztrpčen. Avšak výsledek jeho pokusu proti guvernérovi mu ukázal, že jeho vážnost není tak neomezená, jak si to namlouval.

Nicméně měl Dom Gregorio rozličné důvody, aby si přál usmíření s biskupem, stejně jako také Dom Caedenas by rád uzavřel mír; blížili se tudíž navzájem a podmínka, pod kterou ho biskup chtěl zprostit viny, sestávala ze čtyř tisíc arrobu (indiánská míra ?) paraguayské byliny, což se asi rovnalo osmi tisícům tolarů. Po mnohém přehadování se konečně dohodli na tom, že vyjmenují rozhodčího, kterého biskup pověří plnou mocí, aby ho zprostil viny. Guvernér se však potajmu zařekl, že těchto čtyř tisíc arrobu nezaplatí; a sotva se to Dom Cardenas dověděl, okamžitě mu nechal povědět, že zproštění naprosto neplatí. Guvernér vyhledal P. Sobrinu, aby navrhl prelátovi, že od něho nemůže požadovat více, než on může zaplatit, a Dom Cardenas byl také dost nakloněn tomu vyhovět guvernérovi, když se zvedl mnich, jménem P. Lozano a řekl, že je toho mínění, aby se guvernér prohlásil za exkomunikovaného na tak dlouho, až zaplatí; a to se jezuitů netýkalo.

Rektor mlčel a odešel; mnich však zvedl kutnu, následoval ho, křičel z plných plic a říkal věci, které jeho stav špatně šlechtily. Kvůli svému zlobnému způsobu života byl tento pohnán svým představeným k potrestání a on se utekl k prelátovi, který ho přijal s otevřenou náručí jako ztracenou ovečku; jeho nejprřednějším zaměstnáním bylo však v tomto útočišti psaní hanopisů, za jejichž autora se jen tehdy vydával, když se tyto líbily publiku. Toto byl ten člověk, na jehož radu se biskup rozhodl ke kroku, který jeho biskupství úplně popletl a poděsil.

Nalodil se v předvečer svatodušních svátků na Paraguay a zanechal svému správci písemný rozkaz, aby příští den vyhlásil všeobecný, místní a osobní interdikt, zákaz pro všechna místa, kde se zdržoval guvernér. Ale tomu vyhlášení se vzepřela dómská kapitula v tak slavnostní den a také většině připadal takový akt, beze vší formy, neplatný. Guvernér však nechal vyhotovit o všem protokol o tom, co všechno se stalo od příchodu Doma Cardenase do provincie a odeslal toto královské vysoké radě do Charcasu; mezitím vyhledal kapitula řádu biskupa, aby zprostil exkomunikované od klatby a odpustil jim peněžní pokuty; poněvadž v celém městě by nikdo nesehnal tolik peněz, kolik on požadoval. Avšak biskup odepřel této prosbě a konal neustále takové násilnosti, že se radili, zda by nebylo lépe, vyhnout se úplně jeho soudní pravomoci; zvláště když ti nejučenější církevní věřili, že on nemá vůbec žádnou soudní pravomoc.

Když se to biskup dověděl, uvalil nový interdikt nad městem, což už několikrát udělal, čímž upadla celá země do hrozného zmatku. Když předepisoval tak vysoké peněžní pokuty, mohli se lidé domnívat, že tím chce obohatit svůj kostel; ale on ho zanechal v tak veliké bídě, že sotva v něm mohla být sloužena bohoslužba slušným způsobem; a tyto peněžní pokuty byly nevyčerpatelným zdrojem pro jeho věrné přívržence a rádce, kteří zemi sužovali, jako málokterý nepřítel v čase těžké války.

Na Zelený čtvrtek roku 1644 napadlo oba duchovní soudce, že postaví dva stoly v chóru kostela, aby tu vybírali peníze. Jakmile se objevil někdo k placení, byl varován, a řekli mu, že pokud pěstoval styk s exkomunikovanými, že propadá sám klatbě a může být zproštěn, když potvrdí písemně a s přísahou, že se chce podříditi všem podmínkám, které se

mu předepíší. Nuž tedy podepsali skoro všichni co chtěli, jen proto, aby nebyli oloupeni o velikonoční přijímání; pouze z množství odtud utekli, a později viděli jednoho u zpovědnice a druhého u stolu přijímání, a vyhnali je násilím z kostela. Tu vstoupil velitel Dom Sebastian de Leon, kterému podali zprávu, co se v kostele děje, a řekl ke dvěma duchovním soudcům, že Jidáš zaprodal svého Pána za třicet stříbrníků; ale oni že nasadili na něho vyšší cenu, jakkoli stále dost lacino. On sám že se bude dobře střežit, aby kupoval zproštění, o němž věří, že ho nepotřebuje; že oni jsou praví simonisté, a že moc nechybí a on vezme závěs od své dýky jako bič, aby vyhnal z chrámu tyto bezbožné prodavače, kteří prodávají nikoliv obětní zvířata ale samotnou nejvyšší a nejsvatější oběť; a jestli nezastaví okamžitě toto pohoršení, udělá on sám takový konec, že mu za to nepoděkují.

Tato vojenská pohružka zapůsobila; nechali ty, kteří ještě nezaplatili a také se nepodrobili podmínkám, přistoupit klidně ke svatému přijímání; a poněvadž co nejméně bylo těch, kteří byli schopni zaplatit peněžité pokání, myslel správce dómu Chapatro, že by to mohl vzít na sebe, zredukovat částku na pětinu, protože byl přesvědčen, že by jinak vůbec nic nedostali. Věřil, že si také proto zaslouží dík; avšak generální vizitátor Dom Lopez de Monsalva mu zaslal rozkaz biskupa, kterým ho vyobcoval z biskupství a odsoudil ho k pokutě třiceti tisíc liber paraguayského koření. Rozhořčen nad špatným nakládáním, o kterém si myslel že si nezasloužil, svolal všechny, jejichž dlužní úpisy měl v ruce, roztrhal je a prohlásil, že již nejsou nic dlužni.

Stále ještě přetrvávaly rozbroje mezi biskupem a guvernérem a exkomunikace byly na denním pořádku, až tento dostal psaní od vicekrále, ve kterém bylo zdůrazněno, že nemá déle trpět utlačování, ve kterém úpí obyvatelé jeho provincie, nýbrž zjednat pořádek podle zákonů, a biskupa zavázat povinností, aby zachovával hranice své čistě duchovní soudní moci. Při pročítání tohoto psaní cítil se guvernér znova povzbuzen, svolal přehlídku všech svých oddílů, vzkázal Indiánům okolních krajů, že k nim co nejdříve přijde, a že by se měli připravit, vykonat rozkazy krále, které jim on přijde oznámit.

Dom Cardenas, který se obával, že všechna tato opatření jsou namířena proti němu, vyhlásil nanovo nad ním klatbu a zakázal pod stejnou pokutou jak Španělům tak Indiánům, aby ho poslechli; To udělal v Paragonu, kde se tehdy zdržoval. Guvernér mu naproti tomu vzkázal, že má důležitý úkol pro službu krále, a že žádá ve jménu jeho Majestátu, aby ho zprostil ode všech duchovních censur. Když se tak nestalo, vydal se do Paragonu s celým svým doprovodem přímou cestou do kostela. Dom Cardenas se lekl, když ho spatřil, a ihned ho zprostil, pak ho objal a nato měl hrubou mši; nato ho zval za hosta a zdálo se, že se s ním upřímně smířil.

*****.

24.

Guvernér dostává rozkaz netrpět déle zlořády preláta. Biskup ho znovu dává do klatby. Guvernér ho žene do úzkých. Chování Doma Cadernase vůči jezuitům. Nechává zavřít jejich školy, zakazuje jim jejich duchovní výkony, chce je vyhnat z Assumptionu a redukce dát za komendy.

Jezuité se denně přesvědčovali, že prelát nemá nic dobrého proti nim na mysli. P. Grijalva, který jednou sloužil mši v kraji, když se dověděl, že se tu zdržuje biskup, měl za zdvořilost, aby mu učinil návštěvu; nemálo se však podivil nad způsobem, jakým byl přijat. Protože, když na jeho zdvořilý pozdrav odpověděl tvrdými slovy a výtkami, řekl, že teologové jeho společnosti jsou neznalí lidé a všichni jezuité jsou kacíři a schizmatikové, které proklíná, exkomunikuje a nazve bludaři. Protože se dověděl, že souhlasili když P. Trurillo udělil zproštění z klatby, kterou biskup uvalil bez všech formalit. Potom mu také

vyčetl, že nedodrželi zákaz, který vyslovil nad hlavním městem, a to sice pod záminkou svých privilegií, které dostali od papeže; když přece papež nemůže udělovat žádné svobody v neprospěch biskupských práv. Nicméně bylo prokázáno, že v době tohoto interdiktu byl kostel jezuitů uzamčen.

Avšak Dom Cardena se nechal už dávno slyšet, že jsou mu jezuité ve vedení biskupství velice na obtíž, pro své prosby za exkomunikanty a pro své nemilé představy; že jejich pýcha je nesnesitelná; při každé příležitosti se staví proti právům církve a zamořují národy zhoubnými názory. Také nemluvil ve svých rozmluvách skoro o ničem jiném a osvědčoval svou nevůli proti nim dokonce ve svých kázáních.

Nicméně jezuité doufali, že by svou přísnou pozorností v celkovém svém chování to mohli dovést k tomu, že by ustoupil od svých předsudků proti nim; tu však jim poslal náhle rozkaz, aby zavřeli své latinské školy; a současně se dověděli, že jmenoval učitele pro vyučování mládeže. Právě při svěcení ukázal, jak málo se stará o to, zda se mládež učila latinu či ne; protože mu však šlo o to, připravit tyto otce o důvěru veřejnosti, vyhlašoval, že to udělal na rozkaz krále; mnozí byli nad tím rozpačití, protože se vědělo, že ta řeč byla pouze vybásněná.

Ba, nezůstal při tom, nýbrž, krátký čas nato jim zakázal zpovídat a kázat; a odpovídal na jejich naléhavé prosby, aby vyzkoušel všechny otce domu, že nepochybuje žádným způsobem o jejich schopnostech, avšak že to vyžaduje sama služba Boží zakázat jim udělování svátostí a slovo Boží. Nicméně nebyl ale přesto bez neklidu, protože při všech těchto věcech nedbal na žádnou formu a nemohlo mu také zůstat skryto, že jeho chování nezapůsobí tím nejlepším dojmem na královský soudní dvůr v Charcasu. Ba, dokonce ho zpravili, že je na cestě rozkaz od tohoto vysokého královského dvora, jímž bude donucen odvolat všechny klatby a zprostit od nich aniž by co za to vyžadoval a kromě toho všechny peněžité pokuty vrátit. A z toho důvodu se nyní začal chovat přátelsky vůči guvernérovi, který projevoval od psaní vícekrát více pevnosti, přesto však se obával; neboť doufal, že bude pro něho snadné naladit ho, aby souhlasil se vším, co on dosud udělal, a věřil, že ještě snadnější to bude s národem.

Měl s ním četné rozmluvy a domníval se, že by jistě mohli po jeho příchodu do biskupství žít spolu v přátelském porozumění, kdyby určití po cti bažící muži nerušili svou nebezpečnou státnickou moudrostí toto porozumění; avšak teď chtěl udělat, co je v jeho možnostech, udobřit minulé, a prominout mu také čtyři tisíce arroboů paraguayské byliny pro výbavu jeho neteře; a dával mu také různé jiná příslibení a sliboval, že mu bude ležet vždy na srdci jeho prospěch, pokud by tento se jinak nedotýkal práv církve, pro niž je on jako biskup rozhodnut obětovat svůj život.

Pokoušel se také různými jinými prostředky získat guvernéra pro provedení svého plánu týkajícího se jezuitů a poslal k němu provinciála dominikánského řádu, který nasadil všechnu svoji výřečnost, aby ho naladil žít s biskupem v přátelství, zvláště když se nikdy nevede stížnost u vyšších úřadů, aniž by člověk neztratil část své vážnosti; moudrý člověk že musí mnohé přehlédnout a i když biskup překročí svou moc týkající se světské soudní moci, je lépe srovnat se s ním po dobrém nežli připustit nějaký proces. Nato mu také radil, aby se nemíchal do záležitosti biskupa, kterou má na mysli ohledně jezuitů, o nichž rozhodl, že je vyžene z Assumptionu a ze všech misií na Parana. Které přináležejí jeho biskupství; protože on s určitostí ví, že získá ohledně toho souhlas krále. Nakonec řekl, že Dom Cardenas je buď nejsvatější muž křesťanství nebo nejhorší člověk na světě, a že v obou případech by jenom ztratil, kdyby se s ním dostal do sporu.

Guvernéř nato odpověděl, že se rozhodl, protože má rád pokoj, že zavře oči nade vším, co nestojí v protikladu k jeho cti a svědomí; že však přesto nebude trpět, ani kdyby kvůli tomu měl ztratit všechnen svůj majetek, aby někdo vyháněl ať jezuity nebo jiný duchovní

řád z provincie, jejíž řízení mu svěřil král, jeho pán; budiž tak, neboť on dostal ohledně toho výslovný písemný rozkaz od Jeho majestátu.

Krátce potom vzkázal tajně jezuitům, jaký úklad se proti nim chystá; aniž by jim přesto sdělil, co on si myslí, že pro ně udělá; a choval se s takovou chytrostí, že se v něm Dom Cardenas mýlil a byl zaručeného mínění, že může provést svůj plán, aniž by mu on v tom bránil. Nechtěl to však provést najednou, ale postupně jít na dílo, a první krok, který pro to učinil, byl následující.

Jezuité vykoupili od Doma Gabriele de Nera jeden dvorec; nechal je požádat, aby mu ho odstoupili za tutéž částku, kterou za něj zaplatili. Avšak aniž by vyčkal jejich odpovědi, vzkázal jim, že jsou dost bohatí, aby mu s tím udělal dar. Protože si nicméně nemohl myslet, že bude moci počítat s jejich velkomyslností, poslal jim opět poselství, že tento statek patří Indiánům z Paragonu, a že on jim poroučí, aby jej během osmi dnů vyklidili; pokud ne, že nechá se jej zmocnit a těm, kteří provedou rozkazy toho se týkající, dá všechny pohyblivé prostředky za odměnu za jejich námahu. Toto psaní bylo předáno rektorovi kolegia prostřednictvím pochlebníka a ten, aniž by mu nechal čas si to přečíst, řekl, že psaní obsahuje rozhodnutí, s nímž je možné se obrátit pouze na apoštolskou stolicí v Římě; jelikož však biskup sám byl jejím legátem, bylo by zbytečné se tam odvolávat a prelát by mu k tomu taky nedal čas.

Biskup mezitím odcestoval do Paragonu, a kde uděloval kněžská svěcení, a jako Bohem nadšený člověk, deklamoval proti jezuitům všechno, co mu jeho tvrdošijnost namlouvala. Říkal také, že nemůže odporovat Duchu svatému, který skrze něho mluví; že musí jako biskup obhajovat práva církve; jako královský rada ale očistit provincii od těch, kteří na sebe strhávají pozemky krále, aby jejich bohatství posílali do cizích zemí, ano, dokonce do takových, které jsou nepřáteli španělské koruny; a že on by to nemohl zodpovědět ani před Bohem ani před lidmi, kdyby neodkryl, jakým způsobem se jezuité k neprospěchu krále a církevního majetku povznegli k majitelům tak obrovského počtu Indiánů. Také vyučují své neofyty odpornému učení, uvádějí biskupy do opovržení, nedbají nic na jejich klatby, dosazují dle své libosti nové pastýře, aniž by se tázali biskupů; mají v majetku bohaté zlaté doly, s jejichž výnosy nakládají dle libosti. Že jim nechal zavřít školy, protože se tam žáci nic nenaučili; a tak pokračoval stále dál a uzavřel nakonec tím, že slíbil posluchačům, že by měli brzy dostat Indiány z redukci za komendy, na což že mají nezadatelné právo, poněvadž tito byli vybojováni.

Tuto řeči opakoval ve svých kázáních a při zvláštních rozhovorech; a jakkoliv mnozí zřejmě věděli o opaku toho, co říkal a také nikdo nemohl věřit na zlaté doly, přece jen jim byla milá myšlenka, že by měli dostat Indiány z redukci za komendy. On to však všude zdůrazňoval ujišťoval také, že jedná v tom ohledu jenom v souladu s rozkazy krále a nakonec to přivedl tak daleko, že všichni vyčkávali s netrpělivostí provedení jeho plánu, od něhož si slibovali velký prospěch. On sám nepochyboval v nejmenším, že se to všechno co nejdříve vyplní, když se náhle dověděl věci, z nichž poznal, že při tom nastaly potíže, které nepředvídal.

25.

Marné namáhání Doma Cardenase zmocnit se dvorce jezuitů. Jeho chování vůči guvernérovi a jezuitům. Rozkazy královského soudního dvora. Prelát požaduje ustanovení Karla V. z archivu, ke zvolení nového guvernéra. Guvernér mu oznamuje jeho vypovězení z biskupství. Návrat preláta do Assumptionu. Povstání zde. Edikt guvernéra. Dává preláta nalodit.

Dom Cardenas otálel se zabráním dvorce jezuitů, poněvadž doufal, že tito otcové ze strachu před jeho hrozbami mu ho sami odstoupí. Avšak jak velice se podivil, když se dověděl, že guvernér na prosbu P. Sobrino tam postavil alkáda inkvizice se silnou stráží! Okamžitě tam poslal duchovního se dvěma písaři a jedním Indiánem, aby vysvětlili alkádovi a jeho mužstvu, že budou v církevní klatbě, pokud se okamžitě nevzdálí. Tento Indián pravděpodobně přišel spolu, aby požadoval nazpět dvorec; alka mu však odpověděl, že pokud jeho kazik nebo jeho corregidor mají nějaký nárok na tento statek, že by si měl na to soudně stěžovat; pokud se však on nebo někdo jiný opovází dělat jen nejmenší zmatek, že bude náležitě potrestán; a nato se obrátil k duchovnímu, který se právě hotovil přechíst klatbu, a řekl mu, že je tu z rozkazu guvernéra, a že by měl tam zanést nařízení; načež ho přinutil, aby se vzdálil.

Když se to prelát dověděl, tu byl zlostí bez sebe; jeden z jeho nerozlučných přívrženců ho však povzbudil, aby jednal s guvernérem jako s nepřítelem církve, a jezuity, kteří jsou beztoho kacíři a schizmatikové, vyhnal z provincie; v kterémžto případě by museli svůj dvorec a všechno ostatní nechat ve štychu. Učinil tedy hned přípravy k provedení tohoto úmyslu, nechal potajmu připravit šest vorů, nalodit jezuity se zásobou solného masa a sucharů, a napsal otcům různých duchovních řádů, že by mu měli poslat kněze pro redukce při Parana. Potom sestavil stížnost proti jezuitům, kteří se vzepřeli, aby Španělům byli předáni za komendy jejich Indiáni, které vybojovali, potom nutil různé osoby, aby stížnost podepsali, a nechal dokonce mučit jednoho klerika, který se tomu zdráhal; potom navrhl usnesení k jejich vyhnání, které nedokončil, a které bylo předloženo vedle ostatních spisů královskému soudnímu dvoru.

Jezuité setrvali ve velkém klidu; také ani neznali velikost nebezpečí. Biskup však si ujednal schůzku s velitelem Domem Francesco Florezem, kterému dával velké sliby; a Dom Francesco Florez se stavěl, jakoby mu bylo toto podnikání velmi příjemné; odebral se však ihned ke guvernérovi, který nechal opevnit kolegium jezuitů, a prelátovi namluvil, jak je dokonale s ním srozuměn vyhnat jezuity. Mezitím obdržel tajné rozkazy od vicekrále a vyslal je ve spěchu do redukcí, kde šesti stům ozbrojeným Indiánům udělil rozkazy, aby se dali co nejdříve na cestu do Assumptionu.

Také biskup dostal nové rozkazy od vysokého královského soudního dvoru, aby všechny exkomunikace zrušil, aniž by co od jediného člověka požadoval; aby se učinil konec všemu utlačování a nepořádku měl se chovat přiměřeně své hodnosti a řídit své biskupství jako moudrý a ctnostný muž. Odpověděl, že se tomuto rozkazu podřídí, pokud neodporují právům církve a jejích biskupů; obrátil se potom na jednoho velitele, zprostil ho klatby a peněžní pokuty, které propadl, avšak s tou podmínkou, že mu předá stará nařízení Karla V. z archivu města, v jejichž moci je dovoleno pro případ, že guvernér sejde smrtí, nebo se vzdálí, zvolit prozatímního guvernéra. Neboť nikdy, říkal, nebylo toto opatření nutnější jako za současných okolností, kdy je nanejvýš nutné pro čest Boží, službu králi a blaho provincie osvobodit národ od útlatu jezuitů; a že je mu zapotřebí k tak nejvýše důležitému dílu právě takového muže jako je on; a že se to jistě podaří, pokud by se on postavil na čelo lidu.

Dom Leon ho žádal, aby uvážil, co chce udělat a jak nespravedlivý je jeho tvrdošíjný duch k pronásledování duchovních, kteří mu neučinili nic zlého. Nato prohlásil Dom Cardenas, že ho dává opět do církevní klatby; že on ho nepotřebuje; že on jedná pouze jako obratný ranhojič, který, aby zachránil ruku, určí zraněný prst, a že on sám je schopný provést svůj úmysl, kdyby se i celý svět proti němu spikl.

Guvernér nakonec nahlédl, že už skoro není pánem v provincii, ba že tu už déle nebude moci být v bezpečí, pokud rychle neobráť všechnu svou moc proti muži, který tvrdí, že se nesmí uznávat žádná jiná moc kromě té jeho vlastní. Zatímco tedy Dom Cardenas popudil v Paragonu celou šlechtu a lid proti jezuitům a exkomunikoval je i se všemi, kteří s nimi byli ve styku a dělal také všechna opatření k jejich vyhnání, vydal se guvernér

s ozbrojenými Indiány na cestu do Paragonu a vyhlásil rozkaz vicekrále, že je z provincie vykázán a jeho důchody obstateny.

Po různých a nepatřičných a marných výstupech viděl se Dom Cardenas z donucena, uposlechnout rozkazu, a vypravil se na cestu do Assumptionu. Cestou se dověděl, že celé město je v nepokoji; a na té zprávě vybudoval naději přátelského přivítání. Skutečně byl také mnohými přivítán, a chtěl tuto okolnost využít ke svému prospěchu a vytáhl přímou cestou ke kolegiu jezuitů; když mu však bylo řečeno, že se tam zdržuje čtyři sta dobře ozbrojených válečníků, změnil svůj úmysl a slezl ve františkánském klášteře, který brzy proměnil v pevnost.

Násilím chtěl mít ono ustanovení Karla V., týkající se prozatímního guvernéra, roztrušoval všelijaké nepravdivé pověsti, získal pro sebe množství lidí a volal: „Poněvadž chci hájit vaše práva a svobody, budu vykázán z provincie jako pobuřovač! Napomínám však jako rada krále všechny, kteří stojí v úřadu a ve vážnosti, jmenovat guvernéra, který zachrání provincii od velkého nebezpečí; a v tak naléhavém případě zastoupí nezbytnost nařízení královského úřadu.“ Bylo nablízku vypuknutí všeobecného povstání; protože biskup vynaložil všechno na to, aby přiměl obyvatele k tomu, že se chopí zbraně; a protože mu nechtěli vydat ono královské ustanovení, uvalil velitele se všemi jeho přáteli jako rozkolníky do klatby. Došlo to tak daleko, že množství ctěných lidí odešlo z města, kde již se ctí nemohli zůstat, a kde nebyla zajištěna ani jejich bezpečnost; a povstání bylo blízké tomu, aby vypuklo.

Tu konečně učinil guvernér přípravy, aby nalodil preláta, který mával okolo sebe klatbami; aby předešel všem nepořádkům, a nechal přijít do města ozbrojené Indiány z redukce; poněvadž už ani on sám nebyl jist životem. Potom dal zveřejnit edikt, ve kterém vylo vyhlášeno, že Dom Bernardin navzdory všem církevním zákonům se vetřel do biskupství Paraguay, aniž by měl duchovní soudní moc. A předešlý správce biskupství musel na žádost guvernéra několikrát převzít jeho správu; což se také stalo s obvyklými slavnostními obřady. Edikt guvernérů dále oznamoval, že se Dom Bernardin zdržuje v klášteře otců Františkánů, kam on přeložil posádku a odtud naplňuje město pozdvižením, zmatkem a pohoršením; proto je pod trestem smrti zakázáno, odebrat se tam, pokud se zde ještě bude prelát zdržovat. Také správce biskupství nechal zveřejnit ustanovení, jímž zakazoval totéž a zprostil všechny poslušnosti vůči řečenému panu biskupovi.

Dom Bernardin konečně nahlédl, že se už déle neudrží, a prohlásil, že už nechce zůstat v zemi, kde jsou skoro všichni exkomunikováni; a konečně se rozloučil 19. listopadu 1644 když podle svého obyčeje odsloužil dvě mše, při čemž řekl, že byl vyhoštěn protože chtěl odpomoci nouzi rodin, jejichž dědictví (tzn. Redukce svobodných Indiánů) na sebe strhli nepřátelé církve. Nato opakoval všechny pomlouvačné řeči o těchto domnělých lupičích, všude je znovu dával do klatby a určil některé kostely, kde dovolil se účastnit služeb Božích a zpovídat, měl nádhernou chvalořeč na kněze, o nichž ani jemu samotnému nebylo neznámo, že mnozí žijí v hanebném konkubinátu a odešel za mnohých neslušných scén se svým doprovodem k bárce k velké radosti všech, kterým byl milý klid a pořádek.

Avšak Dom Cardenas nebyl zdaleka tak uklidněn nad svým svěcením a majetkem, jak se na pohled zdálo; poněvadž už nějaký čas na tom pracoval a pilně psal do Říma, aby žádal od papeže platnost obojího. Byla také uspořádána mnohá zasedání, ale celá věc trvala velmi dlouho a teprve po čtrnácti letech nato, totiž v roce 1658 byl zproštěn viny; jakkoliv se v Assumptionu, kde opět brzy uvidíme že se objevil, znovu choval tak, jakoby nebyl podřízen té nejmenší církevní censuře.

*****.

Můžeme věřit, že všechny tyto události, které se po dobu dvou let seběhly v provincii Paraguay, zrovna zvláště náboženství v redukcích nepodpořily; zvláště když

neofyté, které guvernér pozval na pomoc, všelicos viděli a nad mnohými věcmi se pohoršovali, kromě toho však se neustále ocitali denně ve strachu, že ztratí své pastýře a budou vydáni za komendy.

K tomu byl také počet pracovníků tak malý, že byli sotva schopni udržovat redukce, které založili, v pořádku; a to byl zrovna případ v provincii Tucuman, kde na mnoha místech uplynuly roky, aniž v nich viděli jediného kněze. Co tudíž mohli misionáři dělat spočívalo většinou v apoštolských cestách, které byly často daleké a těžko k vyličení; a mnohá misie musela zůstat u národů, které se zdály být nakloněny k přijetí víry.

V té době se rozšířila pověst, že jezuité objevili bohaté zlaté doly v provincii Uruguay a že se dali do díla s největší obezřetností, aby o tom Španělům nedali vědět. Už jsme dříve viděli, že Dom Cardenas se chopil podobné příležitosti, aby ospravedlnil svůj úmysl, který spočíval v tom, vyhnat jezuitu z redukce. Pokřik tohoto preláta proti nim a pevná důvěra, se kterou mluvil o tomto objevu, přesvědčil všude ony lidi, které popudila proti nim horlivost těchto misionářů na zachování dřívějšího stavu svobody jejich nově obrácených. Někteří o tom dokonce napsali na vysokou královskou radu pro indické záležitosti, že to vyžaduje služba králi odstranit je z redukce a poslat jiné pastýře duší. Nato rozšiřovali se stejnou drzou jistotou, že se tito řádoví mužové neomezují na to, aby použili objevené poklady k obohacení své společnosti, nýbrž vyvážejí také mnoho zlata do cizích zemí.. Vysoká královská rada považovala tuto věc za tak důležitou, že vydala rozkaz ponechat v misiích v Paraguay jenom takové poddané, na jejichž věrnosti se může stavět, a odstranit všechny misionáře, kteří nejsou roditelými poddanými krále Španělska.

Nicméně tyto zlaté doly zmizely velice rychle, a mnozí se styděli, že tak lehko dali víru věci, která spočívala jenom na výpovědi jediného muže, jehož svědectví muselo být z rozličných důvodů přinejmenším podezřelé. Tímto mužem byl Indián, jménem Bonaventura, který sloužil nějaký čas v klášteře v Buenos-Ayres, a potom utekl k potulným Indiánům. Všelijaká dobrodružství, která jsou neoddělitelná od takového způsobu života, ho zavedla do redukce v provincii Uruguay, kde předstíral velikou zbožnost a horlivost o spásu duší, náhle však, a dříve než si toho kdo povšiml, uprchl s jednou vdanou ženou, kterou svedl. Spěchali za ním, chytili ho, zavedli nazpět do osady, kde byl veřejně pohlazen metlou a nato byl poslán nazpět do Buenos-Ayres.

V tomto městě pak vypověděl, že jezuité objevili v zemi, odkud přichází velmi vydatné zlaté doly; a mluvil o tom s tak velkou jistotou, že mnohé přesvědčil; poněvadž dokonce tvrdil, že tam sám pracoval, a že nasbírali ve třech dnech tolik zlatých zrn, že se jimi mohla naplnit půl měrice. Dodal také, že víc jak jednou přišel do pokušení, že by mohl tak velké bohatství použít pro sebe, a že se domluvil s jiným Indiánem, že odnesou tolik zlatých zrn, kolik budou moci; že ho však jeho společník prozradil a že on byl strašně zbit metlou a vyhnán z provincie.

Jedna okolnost, která těm, jimž to vyprávěl, neměla ujít, a kvůli níž celé vyprávění jim muselo připadat jasně podezřelé, byla velká pošetilost, kterou si museli připsat ke své škodě, když nezadrželi takového člověka, který znal jejich tajemství a se kterým tak špatně zacházeli. Avšak zlaté hory, které duchovním patřily, kteří z toho dělali tajemství, mnohé příliš dráždily, než aby tomu neuvěřili bez prošetření. Navíc Bonaventura byl tak dobře připraven na většinu otázek, které na něho měli, že bez nesnází dával na všechno odpověď. Označoval místa, počet a znamení tak přesně, a jeho vyprávění bylo tak jednoduché a nezaujaté, že dokonce i ti, které zcela nepřesvědčil, byli přesto toho mínění, že by se věc měla ihned a na místě přezkoumat.

Zatímco se jen tak povšechně povídalo a nic nebylo rozhodnuto, až rektor kolegia požádal kolegium magistrátu, aby záležitost projednali soudně. Magistrát pak svolil k žádosti; a výtaha byl soudně vyslechnut, špatně však obstál při výslechu. Dávali mu ještě jiné otázky a nakonec zjistili, že to celé není nic jiného než podvod. Dom Pedro Estevan de Avila, podal

zprávu vysoké radě v indických záležitostech, že tyto zlaté hory, o kterých se hodně navykládalo, nemají ani jediný stín skutečnosti. Tu zmlkl mluvka, který ušel trestu pouze na přimluvu jezuitů. Avšak tato beztrestnost mu dala podnět, aby porušil stav mlčení. Mluvil o tom zvláště s těmi, kteří přicházeli ze Španělska; a když mezitím přišel také Dom Hiacinth de Laris, aby vystřídal Doma Pedro Estevana de Avila jako guvernér, tak řekl, že je podivné, že se nechtějí věřit člověku, který nevypověděl nic než co viděl na vlastní oči; a že to bylo jenom proto, že strach před mučidly ho udělal zmateným.

Dom Laris by si nepřál nic toužebněji, než aby tento člověk mluvil pravdu; ale po všem, co předcházelo, nevěděl, k čemu by se měl rozhodnout; když tu pojednou došlo z Buenos-Ayres psaní od biskupa Doma Cardenase, ve kterém psal o těchto zlatých dolech jako o věci, o které nemůže člověk pochybovat. Toto psaní bylo brzy veřejně známé; Boventura triumfoval a guvernér měl teď za svou povinnost, vyptat se přesně na tuto věc. Po několika rozmluvách s výtahou (mluvkou), se nakonec rozhodl, okamžitě se vypravit a nalodil se s výpravou padesáti mužů; vzal řečeného Bonaventuru a jednoho zkušeného horníka, jménem Martin de Vera sebou a vydali se na cestu.

Nebyl však ani na půli cesty když Indián zmizel. Nad tím útekem se zarazil; nicméně byl však už tak daleko, aby se vrátil s nepořízenou. Šel tedy až k prvním redukciím na Parana, kde nikomu neodhalil něco o příčině své cesty; jenom se zeptal několika nově obrácených všeobecně o zlatých dolech a doporučil jim, aby o tom dále nic neříkali. P. Diaz Tanno, který byl tehdy představeným misií, přesto dostal zprávu o jeho záměrech, a naléhavě ho prosil, aby navštívil všechny tyto redukce; vyzval ho zároveň jménem krále, aby vážně vyžadoval od biskupa v Assumptionu, aby mu předložil důkazy své jistoty o zlatých dolech, o kterých tvrdil ve svém dopise. Nemohl odřeknout tak slušné prosbě, odeslal rychlého posla, na něhož se mohl spolehnout, k Domu Cardenasovi, vyzval ho úředně k odpovědi a šel pak do jedné země, kde záhy zjistil, že jeho objevení se s ozbrojeným mužstvem vzbudilo velký neklid ve všech redukciích.

Zeptal se na důvod pohnutí a obdržel odpověď, že neofyté byli až moc dobře poučeni o záměru biskupa Cardenase vyhnat misionáře z těchto provincií a nahradit je světskými knězi, nepochybovali při jeho objevení s vojáky, že přišel jen proto, aby provedl tento plán, a že jeho kaplan, kterého měl sebou, chce převzít vlastnictví ve všech těchto církvích. Ostatně z toho nemůže nic dobrého povstat, jestliže brzy neuklidní tyto nové křesťany, kteří v té věci nerozumí žádnému žertu; poněvadž jsou přesvědčeni, že tuto změnu podnikli jenom s tím úmyslem, aby je oloupili o jejich svobodu; a že to nejmenší zlo, jehož se bylo obávat, bylo odlidnění ve všech redukciích.

Guvernér nato odpověděl, že je daleko vzdálen od názorů biskupa z Assumptod'onu; a aby je o tom přesvědčil, nechal ihned odcestovat svého kaplana do Buenos-Ayres a nedovolil mu sloužit Mši ani v jedné redukci. Odcestování tohoto kněze a ujištění, kterého se dostalo neofytům o přátelském smýšlení guvernéra vůči misionářům, všechny uklidnilo; Indiáni mu prokazovali úctu, která příslušela jeho hodnosti; a pokračoval bez překážky ve všech prohlídkách, jak bylo jeho úmyslem.

Především prohlásil všem svým vojákům, že kdo by první objevil zlatý důl, bude povýšen do hodnosti velitele; že ho skvěle vybaví a dá mu jako dar dvě stě filipinů. Předpokládal, že padesát vojáků, nadšených takovým slibem, vynaloží všechno, aby našli, co se mělo najít. Konečně přišel jeden, jemuž řekl jeden Indián, že byl ještě jako dítě zaveden svým otcem na místo, kde byl zlatý důl; a nabídl se, že ho tam zavede. Dom Laris mu opět dal své slovo, pokud bude věc pravdivá; když se však dotazoval Indiána, odpověděl tento, že svého otce ztratil, když mu bylo pět roků; na tuto odpověď nic zvláštního neočekával. Nicméně předal ho přesto horníkovi, jemuž dal sebou vojenskou stráž, aby obhlédli důl.

Několik dnů šli zcela hroznými cestami a konečně přišli k cíli, kde však nenašli nic než škeble, jejichž trpytivé barvy by snad mohlo pětileté dítě pokládat za zlato; také však

nebylo vidět ani stopy po dole. Mezitím dospěl spěšný posel, kterého poslal Dom Laris do Assumptionu, s dopisy od tamního guvernéra a od Doma Cardenase. První podával zprávu, že slyšel často mluvit o zlatých dolech v Uruguay; ovšem tak nejasným způsobem, že by se tomu nedalo rozumným způsobem věřit. Avšak druhý napsal, že může v určený čas ihned dát jisté důkazy o hledaných zlatých dolech; a nakonec uzavřel po mnohém odbíhání, které nepatřilo k věci, že by se měli především vyhnat jezuité z těchto provincií, a že zisk, který toto přinese, převáží ty nejvydatnější zlaté doly v bohaté míře.

Dom Laris upadl z toho do velkého hněvu a začal si myslet, že ti, kteří ho přiměli k tomuto vyšetřování, se nechali svést svou nenávistí vůči jezuitům; avšak na druhé straně také nevěděl, jak si má vykládat útěk Bonaventury. Jezuité ale, kteří se ovšem domýšleli, že se brzy bude vykládat, že ho udělali neviditelným, dali si všechnu myslitelnou námahu, aby mu přišli na stopu, a nakonec se jim podařilo ho najít. Guvernér, před něhož byl svázán přiveden, nechal mu hned sejmout pouta, pak si ho vzal stranou, aniž by mu činil jakoukoliv výčitku: „Příteli, mé a tvé štěstí leží ve tvých rukách; zaveď mne ke zlatým dolům, které jsi podle své výpovědi viděl, a o kterých jsi mluvil s takovou jistotou, a počítej s tím, že pro tebe udělám více, než bys kdy mohl doufat!“ --- Indián však odpověděl s výrazem největšího údivu „Pane, nevím, co má vaše řeč znamenat; nikdy a s žádným člověkem jsem nemluvil o zlatých dolech!“

Guvernér se domníval, že tak mluví proto, že si myslí, že není volný. Dal mu tedy slavnostní ujištění, že ho bere pod svou zvláštní ochranu, a potom mu připomněl všechno, co mu vyprávěl o zlatých dolech, kde pracoval, o opevněních, které tam k jejich střežení vybudovali, o věznicích, které tam měli; avšak ten člověk tvrdil svatosvatě, že se nepamatuje, že by kdy něco podobného řekl. Byl natažen na mučidla; avšak ani násilí největších muk z něj nevyrazilo nic jiného, než že nikdy nemluvil o dolech a opevněních, že snad musel být opilý. „Nuže potom,“ - říkal guvernér - „ať už to byla opilost nebo podvod, odpykáš to svým životem!“ A ihned ho odsoudil k trestu. Jezuité se nicméně za něho přimlouvali, a kvůli svým neustálým prosbám dosáhli, že odtamtud odešel se dvěma sty ranami holí.

Nuž tito otcové doufali, že pomluva, která se jejím původcům nezdařila, je pro vždy vyřídi s hanbou, že ji marně použili pro jejich záhubu. Avšak tato pomluva patřila k oněm, jejichž první dojem zanechá stopy, které nebudou vyhlazeny ani tím nejautentičtějším ospravedlněním. Protože brzy nadělaly tyto zlaté doly v Paraguay větší hluk než před tím; ba dokonce se zvětšily a roznesly se daleko přes provincii Uruguay; a i když by se vrátily do středu země, a byly prohlášeny po nejpečlivějších vyšetřováních skrze nejslavnostnější výrok za bajku, přesto je rozšiřovali jako skutečnost na obou hemisférách; a ještě teď jsou lidé, kteří nechápou, jak může někdo pochybovat o jejich existenci.

*****.

27.

Stav redukcí. Mučednická smrt P. Romea. Řádění Doma Cardenase v Corrientes. Indiáni redukcí porážejí Guaycurry. Dom Cardenas dostává opakované rozkazy, aby se objevil před k. soudním dvorem. Příchod nového guvernéra do Assumptionu. Dom Cardenas se vrací zpět do tohoto města a nanovo pronásleduje jezuity. Vyhání je z redukce Itatinů, a posílá tam světské kněze. Ti se dají na útěk a redukce stojí v krátkém čase prázdné.

V Tucumanu požívali tehdy jezuité míru a pokoje, protože tam pracovali pod ochranou biskupa, který jim předcházal příkladem. Také Pán obdařil jejich práce svým nejhojnějším požehnáním. Ostatně byly jejich redukce na Parana, a na Uruguay, i když také měli co vytrpět v sousedních provinciích, kvetoucí jak nikdy, nevyjímaje dokonce ani ty, kde bylo často slyšet dost blízko bouřit počasí a čas od času se pocítily mocné otřesy. Své ztráty bohatě nahradili; neobávali se tady žádných nepřátelských nájezdů, ani také mameluků a

jejich spojenců, a vytvořili právě onen křesťanský stát, který všechny kdo ho viděli zblízka, uváděl v nadšení. Cvičili se zde ve ctnostech, o nichž by člověk nevěřil, že jsou jich tito lidé schopni, a co bylo ještě podivuhodnějšího jejich viditelné zvětšování bylo právě tak dílem nově pokřtěných jako jejich misionářů, kteří jim vlévali horlivost, kterou byli sami prodechnuti.

Avšak ne tak se dařilo u Itatinů, které pobuřoval jeden kazik; a tři misionáři, kteří se u nich zdržovali, by skoro přišli o život. Nicméně přesto neztratili odvahu; a když jednou vnikl do osady hladový tygr a sežral čtyřicet osob, řekli jim tito otcové, že to je pouze predehra větších běd, pokud se upřímně neobráť k Pánu. Tato řeč zapůsobila; a aby zlo zcela udusili, dali kazika a jeho přátele z některých neofytů přivést do jiné redukce, která byla vzdálená dvě stě mil; nato se všichni vrátili k pořádku. Také se nechali slyšet některé sousední národy, že by se chtěli obrátit k víře; a P. Romero se k nim hned vydal; také zrovna vztyčil misionářský kříž, a doufal, že zde založí velkou obec věřících. Když ale jednou bral do rukou svůj breviář, aby se pomodlil církevní denní modlitby, tu viděl, že ten je na mnoha místech poskvrněn od krve, a poznal, že oslaví Pána mučednickou smrtí, která byla dávno cílem jeho přání. A to se také stalo; neboť byl napaden hordou barbarů, kteří k němu přišli pod záminkou obrácení, a kterého utloukli kyji spolu s jedním řádovým mladíkem jedním věrným neofytou. Drahocenná smrt tohoto nejznámějšího misionáře v Paraguay se stala 22. března 1645.

Během této doby rozbil Dom Bernardin Cardenas své sídlo v Corrientes, kde k nemalému podivení všech vládl jakoby byl současně guvernérem a biskupem, obsazoval úřady, jiné jmenoval na jejich místa, světil kněze, kteří neměli žádný propouštěcí list od svého biskupa; a to vše nejenom bez souhlasu, nýbrž také navzdory všemu odporu správce tohoto biskupství. Jezuité neměli ještě v tomto městě žádný dům; poněvadž tu však často museli projíždět, a také tu bylo nezdárka potřeba duchovní pomoci, zdrželi se tady občas na prosbu obyvatelů na krátký čas. To ale tento biskup zazlival a jeho špatná nálada se rozšířila dokonce na ty, kteří jim poskytovali přístřeší; proto obojím uložil interdikt. A prováděl toto stále dále, i když ho povolal královský soudní dvůr do Charcasu, aby podal účet o svém chování. Neboť on nedbal na toto předvolání a odpovídal na to nadávkami na guvernéra a jezuity, že rozšiřují všechnu neřest a bludy, olupují církev a biskupy o jejich svobodu, a které by neměli dost (málo) rychle vyhladit ze země.

Přihodilo se v témže roce 1646, že se Guaycurrové spojili s jinými indiánskými národy a dali dohromady daleko větší vojsko nežli Španělé, aby zničili město Assumption. Zavraždili již mnoho obyvatelstva venkovských krajin a všechno se trásl a klesalo na mysli; avšak guvernéř, který dostal zavčas zprávu, dal bez prodlení přijít milici z redukci; a barbaři, kteří mysleli, že město převálcují a nepočítali s útokem, byli náhle přepadeni těmito statečnými, kteří pokryli pole mrtvými a šířili tak velké zděšení, že se od té doby žádný nepřítel neodvážil, přijít do blízkosti města. Guvernéř, který právě podal královsko-indické radě zprávu o chování biskupa, uvedl také tuto důležitou službu, kterou prokázaly redukce zemi; což, jak připojil, by se nikdy nestalo, kdyby ho nepostavil mimo možnost vyhnat odtud jezuity; poněvadž pak by se všichni Indiáni rozprchli, a provincie by byla provždy ztracena.

Tento přechytralý biskup pořád ještě doufal, že vtáhne opět v triumfu do svého biskupství; poněvadž měl přátele a ochránce u královského soudního dvora; ale byl nemálo překvapen, když se dověděl, že jak město Corrientes, tak všechna ostatní města, kde mohl občas najít útočiště, obdržela zákaz přijmout ho, pokud se co nejdříve nepodřídí výzvě, aby se objevil před královským soudním dvorem, protože na tom závisí klid těchto provincií a služba králi. Protože nicméně ho královský soudní dvůr jmenoval biskupem v Paraguay, tvrdil, že musí nejdříve cestovat do Assumptionu, aby ustanovil správce biskupství; a nalodil se v Corrientes, aby jel do tohoto města; Když byl ještě vzdálen osm mil odtud, dostal však zákaz přijet blíže, a opětovnou výzvu královského soudního dvora, datovanou 29. dubna 1647, v níž mu bylo současně oznámeno, že je jmenován biskupem v Popayanu, provincii

v Nové Granadě, která byla ve vzdálenosti přes tisíc mil. On se ale omluvil, že mu daleká cesta a jeho vysoký věk nedovoluje přijat toto biskupství, které vlastně, jak dobře pochopil, bylo jenom čestným vyhnanstvím.

V následujícím roce Dom Diego Escobar osočil guvernéra Doma Gregora de Hinoztroza do Paraguay; a prelát se to sotva dověděl, když se ihned připravil do Assumptionu, k čemuž nakonec dostal povolení, aby urovnal své obchody. Nový guvernér sice obdržel rozkaz, vzepřít se všemu, co by chtěl biskup a jeho přívrženci podniknout proti jezuitům; ačkoliv (přestože) věděl, jaké nepříjemnosti musel vytrpět jeho předchůdce od tohoto biskupa, přivíral nad mnohým oči; a Dom Cardenas neopomenul ihned vytáhnout proti jezuitům, a protože našel tak slabý odpor, posadit se opět do držení biskupství; ačkoli dómská kapitula opět slavnostně proti tomu protestovala.

Jako dříve nechal také nyní všude roztrušovat všechny staré pomluky, které on a jeho přívrženci rozšiřovali proti otcům jezuitům, a byl v tom výborně podporován jedním laickým bratrem svého řádu, který s pomocí jiných složil nesčetné množství pomlouvačných listů proti jezuitům, jimiž byla dokonce zaplavena i Evropa. Protože se jim nyní jednalo o důkazy, aby přesvědčili nestrannou veřejnost, která znala přívržence biskupa a jejich podpis neměl žádnou váhu, nutili dokonce žáky, aby to podepsali; aniž by jim dovolili přečíst si listy sami. Jeden z těchto mladíků, jménem Ignác Frkat, jehož otec mu zakázal dát své jméno pod takový list, byl až do krve zbičován, aniž se nechal podřídít. Tento mladík vstoupil pak později do Společnosti Ježíšovy a vykonával v ní se ctí první úřady v provincii.

Zatímco byl Dom Cardenas tak dobře obsluhován svými přívrženci, nebyl o nic méně činný; chtěl nicméně jít do díla pozvolna a jezuity o jejich misie oloupit. První, z níž je vyhnal, byla redukce Itatinů; a uměl tento pokus pod tak zdánlivými záminkami zastříti, že se guvernér proti tomu nevzepřel. Pravděpodobně mu nebylo známo, že dali světským kněžím ozbrojené mužstvo, aby se uvedli do jejich vlastnictví, a že s čtyřmi misionáři, které odtud vyhnali a vedli nazpět do Assumptionu tak zle zacházeli, že P. de Arenas z toho zemřel. To nejsmutnější na této věci bylo, jak se také muselo nezbytně potom projevit, že Itatinové, kteří nepochybovali, že se touto změnou chce podniknout útok na jejich svobodu, podnítili povstání, nad nímž se oba světští kněží tak polekali, že se ve spěchu vrátili do Assumptionu. Říkali po svém návratu také veřejně, že je jim nepochopitelné, jak mohli jezuité obstát mezi těmito Indiány, kteří neplatili nic ani za Mše, ani za pohřby, ani ostatní poplatky štóly.

Ve velmi krátké době stály nakonec obě redukce prázdné, a biskup, po jehož soudu mohli jezuité vychovat pouze špatné křesťany, chtěl nechat raději bloudící a rozptýlené stádo bez pastýřů, nežli poslat nazpět ty, kteří jediní by mohli přivést tyto zpět do ovčince. Ale nesoudil tak královský soudní dvůr v Charcasu. Po první zprávě o případu u Itatinů poslal ihned patřičné rozkazy, poslat tam jezuity nazpět. Přesto však přišly tyto rozkazy příliš pozdě. Uplynul téměř rok, co redukce stály prázdné; a ať se jakkoliv snažili ti, kteří měli pověření shromáždit tyto uprchlé a v nedostupných zemích rozptýlené Indiány, podařilo se jim dovést nazpět sotva jejich polovinu. Zcela nepopsatelné jsou těžkosti, které museli kvůli tomu vytrpět; P. Mantilka se nikdy nemohl uzdravit z tělesných bolestí, které si při tom přivodil; přesto však toužil po milosti, která mu také nemohla být odepřena, aby mohl ukončit svůj život v misiích.

28.

Smrt guvernéra. Dom Cardenas se nechává jmenovat za guvernéra a velitele. Vyhání jezuity nejhanebnějším způsobem z města. Dostává nové rozkazy, dostavit se před královský soudní dvůr. Dom Sebastian de Leon dostává příkaz zavést opět klid a dosadit zpět jezuity.

Válka mezi oddíly biskupa a Doma Sebastiana. Biskupští byli poraženi a biskup donucen k odcestování.

Příchylnost Doma Bernardina de Cardenas se zvětšovala každým dnem pro zjevnou lhostejnost, kterou guvernér projevoval vůči jezuitům, a těmto otcům hrozila těžká nepohoda; poněvadž se jejich přátelé při pohledu na sveřepost a klatby preláta neodvážili se jich zastat. Dom Cardenas nicméně věděl, že guvernér je pevně odhodlaný postavit se proti všemu, co by proti nim začal, a jakkoliv se sám zrovna nešetřil, přesto už neměl tak násilný krok. Avšak náhle padla i tato ochranná zeď; guvernér zemřel, a jeho smrt byla zároveň povеле m k povstání a k nejprudšímu zmatku. Všecko proudilo do radnice, díky onomu domnělému nařízení Karla V. ke zvolení prozatímního guvernéra, což zřejmě spadalo do práv vicekrále; a lid, podněcován pochlebníky biskupa, provolal Doma Cardenae za guvernéra a velícího generála.

Nikdo už déle nepochyboval o vyhnání jezuitů; přesto si Dom Cardenas nechal dát zdání, že je vyhání pouze na naléhavou prosbu všech stavů města. Začal tedy tím, že sesadil všechny úředníky, kteří netroubili na jeho roh, a dosadil na jejich místa své přívržence; nato pak vynaložili jeho věrní všechno, aby přiměli lid k tomu, aby požadovali vyhnání jezuitů z města a z provincie; a předstírali jim, že jejich odstraněním získá biskupský guvernér v držení asi dvacet tisíc Indiánů, které chce přidělit Španělům podle horlivosti, kterou v té věci osvědčí. K tomu bude provincie obohacena o nesmírné poklady ze zlatých dolů, které tito nepřátelé Boha a krále tak pečlivě utajovali, které však budou lehce odhaleny, jakmile je jednou vyženou z redukci.

Když tedy nyní bylo smýšlení připraveno, začal prelát s přípravami a nechal nakonec v měsíci březnu 1649 dobýt útokem kolegium ozbrojenou rukou; otcové, kteří byli zrovna pohrouženi v modlitbě, dostali rozkaz, aby se okamžitě vzdálili z města; dokonce i nemocní byli nemilosrdně vytáhnuti ze svých postelí; a všichni byli svázáni, smýkáni až na břeh řeky, posazeni na vory a bez zásob přenecháni proudu řeky, který je mohl strhnout až do moře, pokud by nebyli uvázli na ostrově, který nebyl daleko vzdálen od Corrientes, kam se dostali jen s velkou námahou. Zde byli mile přijati velitelem španělských oddílů Domem Emanuelem Babralem, který nechal ošetřit jejich nemocné a celý rok za ně platil; oni však vzdělávali během této doby lid tak dobře svou pílí a svou velkou zbožností, že město projevovalo velkou touhu, obdržet tady kolegium.

Sotva však otcové opustili Assumption, tak byl jejich dům vyrabován, jako nějaká pevnost; všechno, dokonce dvěře kláštera a kostela byly odneseny, a celý dům uveden do stavu, že jako takový by sotva mohl sloužit divokým zvířatům za doupě. Dom Bernardin pamatoval na to, aby odměnil ty, kteří mu tak hbitě posloužili; vyjímaje černochoy, kteří byli ihned zabaveni, našlo se velice málo kořisti, která by se mohla rozdělit mezi tak mnohé. Jezuité pak, jmenovali podle práva, které jim udělil Gregor XIII., a uznali králové Španělska ve svých státech, smírčího soudce, který hájil jejich čest, ujal se výsledku svědků a odsoudil Doma Cardenase k odvolání a k nahrazení veškeré škody; kterýž proces trval dva roky, ale byl potom papežem, i králem potvrzen ve všech bodech.

Královský soudní dvůr nemálo užasl nad neslýchanými věcmi a jmenoval Doma Andrea Garavita za vizitátora a prozatímního guvernéra Paraguay, aby znovu nastolil v této provincii pořádek a subordinaci; zaslal také Domu Cardenasovi rozkaz, aby se neprodleně objevil před jejich soudní stolicí, aby tu složil účty z jakých důvodů si присvojil úřad guvernéra a velícího generála a vyhnal jezuitu; poněvadž pak oba tyto body přísluší světskému soudu, nezprošťuje ho jeho biskupská hodnost, aby se dostavil před soudní pravomoc dvorního soudu; toto rozhodnutí rady potvrdil vicekrál.

Jelikož zatím měl Dom Andrea Garavito de Leon ještě jiné úkoly a nemohl hned tak rychle přijít do Assumptionu, přenesl královský soudní dvůr až do jeho návratu tento úřad na velitele oddílů Doma Sebastiana de Leona s úkolem, sebrat dostatek sil aby mohl dosadit

jezuity opět do jejich kolegia, a obyvatele z Assumptionu přidržet k jejich povinnostem. Tento důstojník se vzdálil z města jako mnoho jiných, aby nebyl svědkem věci, které nemohl zabránit, a aby se zbytečně nevystavil mrzutostem s biskupem. Zachoval se s velkou moudrostí, nechtěl se také nechat hned vidět ve městě, aby nezvěšil zmatek; zvláště když v tom nebyl ten nejsilnější. Sdělil tedy své ustanovení nejvzdálenějším obydlím města a shromažďoval si pomalu stoupence. Když bylo toto dosti silné, poslal posla do Corrientes, aby vyzval jezuity, že se mají k němu dostavit; potom nechal zpravit vrchnost a důstojníky v Assumptionu o svém pověření, a ujistil je, že se nechtěl ujmout výkonu svého úřadu dříve, dokud jim nesdělil rozkazy královského soudního dvora.

Nicméně byl varován, aby se měl na pozoru, že bylo Španělům a Indiánům oznámeno, aby se všude chopili zbraní, poněvadž žádná moc nemá právo odebrat Domu Cardenasovi vládu v Paraguay. Sám napsal o tom Domu Juanu Romero de Cruzovi, že on sám se nyní hodlá vyznamenat hrdinnými činy a vítězstvím a že má právo a moc na své straně. Že mu Bůh předal vládu, a každého, kdo by se chtěl vrhnout na guvernéra, toho On zabije, jako On zabil posledního guvernéra. Dom Sebastianu nechal čas na rozmyšlenou; když se však dověděl, že prelát dělá přípravy, jaké se dělají ve městě ohroženém obléháním, dal povolát španělské oddíly a tři tisíce Indiánů.

Avšak oddíly biskupa nejen že se vůbec nelekly, když je viděli se přibližovat, nýbrž měli také velikou radost; poněvadž byli ujištěni, že andělé slíbili prelátovi, že se budou bít za něho; a kvůli tomuto ujištění opatřili se vojáci provazy, aby jimi svázali Indiány, které se chytře rozhodli ušetřit, aby z nich udělali otroky. Konečně se objevili, a Dom Sebastian stále doufal, že odbude věc bez prolití krve. Oddíly biskupa mu však šly vstříc, zatím co biskup sám se odebral do kostela, kam ho následovalo množství žen a starců; a modlil se zde před Nejvyšším Dobrem, aby Pán osvobodil jeho církev a provincii od kacířů a bezbožníků, kteří se spřisahali proti jeho pomazanému a králi. Dom Sebastian ujistil, že přichází v pokojném úmyslu nastolit právo a pořádek ve své vlasti, a že mu případně velice bolestné, bude-li nucen vytáhnout dyku proti svým spoluobčanům, kterou doposud používal jenom k jejich obhajobě.

Avšak oni mu nenaslouchali, protože proti němu vytáhli jako na křížovou výpravu, a všichni věřili, že (jinak) spáchají zločin, protože to biskup zakázal pod klatbou a tělesným trestem. Odpověděli tedy nato pořádnou palbou z mušket, která skolila na zem důstojníka vedle prozatímního guvernéra a ho samého lehce zranila. Biskupští vydrželi první nápor s blouznivou pevností těch, kteří se považovali za nezranitelné; avšak andělé nepřišli, a když viděli, že jsou zklamáni ve své naději, bránili se, aby nezemřeli pod sekerou kata, jako zoufalí. Jiní hledali spásu v útěku, a Dom Sebastian zakázal je pronásledovat; mnozí se vzdali, a vítěz vtáhl bez odporu do města, kde na veřejném místě přečetl své pověření a potom dal ošetřit raněné.

Nato šel do kostela, kde biskup seděl v slavnostním ornátu na trůnu, v jedné ruce pastýřskou a v druhé velitelskou hůl. Dom Sebastian mu políbil s úctou pravici a prosil ho o velitelskou hůl. Prelát mu ji předal bez jediného slova a odebral se s celým svým průvodem do domu; zde mu Dom Sebastian ihned před svědky sdělil rozkaz dvorního soudu, aby se neprodleně odebral do Charcasu; což on také slíbil. Pak přikročil k znovu uvedení jezuitů, dal na své náklady upravit jejich budovy, rozkázal přinést zpět všechno domácí náradí a v krátkém čase to dovedl k tomu, že tito otcové mohli opět vykonávat své duchovní výkony.

Dom Cardenas konečně odcestoval a dorazil dne 17. března 1651 do la Plata, kde měl mnoho přívrženců a dobrodinců, kteří mu připravili nádherný vjezd. Postavili triumfální oblouky, nesčetný lid mu šel naproti a radostné provolávání nebralo konce. Takovým způsobem byl veden do kláštera svého řádu, kde si přál sestoupit. Mniši ho přijali pod baldachýnem a vedli ho do kostela, kde bylo zazpíváno Te Deum. Odtud byl doveden do domu, který pro něho najali, a mnoho vážených osob a duchovních ho navštívilo a líbali mu ruku. Tyto pocty mu dodaly velké naděje pro úspěch v jeho záležitostech. Avšak tento sladký

omyl netrval dlouho; brzy nahlédl, že návrat do jeho biskupství je mu provždy uzavřen, zvláště když se trvalo na tom, že má přijmout biskupství v Papayanu. Byl mu též učiněn návrh, aby sám odcestoval do Španělska, kde může urovnat své záležitosti jistěji než zástupce, kterého tam poslal. Avšak on nepadl do léčky; a když ani dvorní soud na tom netrval, nechal mu král vykázat penzi dvou tisíc piastrů k jeho obživě, dokud nebude rozhodnut proces a jeho budoucí osud.

*****.

29.

Opětovné tlachání o zlatých dolech jezuitů. Ti se ujímají svých pronásledovatelů. Indiáni z redukci porážejí Mameluky. Nové údaje o zlatých dolech. Pomlouvač odvolává. Biskup z Buenos-Ayres chce obsadit redukce světskými knězi. Důležité služby redukci proti nepřátelům.

Vizitátor Dom Andrea Garavito de Leon se právě vydal na svou cestu do Assumptionu; a čím byl blíže, tím více našel lidí, kteří ho ujišťovali, že jezuité vlastní bohaté zlaté doly; avšak na jeho otázky o důkazech neodpovídali nic jiného než, než že je to známá věc. Domníval se proto, že najde v Assumptionu, kde se nacházely všechny jednotlivé doklady k procesním aktům, jisté důkazy o tom. Vyslychal všechny, kteří podepsali, stejně jako ty, kteří chtěli udávat, vyslechl také svědky a konfrontoval je vzájemně; avšak brzy rozpoznal celé předivo lži těchto podpisů, které donutili pomocí zastrašením nebo lstí; a byl přesvědčen, že všechny důkazy se omezují na řeči biskupa, jeho přívrženců a jeho kreatur.

A potom měl soud a chtěl všechny, kteří v době vyhnání jezuitů zastávali vrchnostenské úřady, a těmto násilností nejen že neodporovali, nýbrž mnohem více jich zavinili, spolu se všemi falešnými svědky, potrestat; avšak sami jezuité ho prosili o ušetření, protože si nechtěli udělat nesmiřitelné nepřátele z nejváženějších rodin v zemi, kteří byli do celé věci zapleteni, už kvůli tomu, aby mohli účinně pracovat na spáse duší. Současně vypověděl ze země udavače domnělých zlatých dolů a odsoudil je k těžké peněžní pokutě.

Když nyní dokončil úkol dvorního soudu a zrovna se hotovil vrátit se do Peru, viděl se náhle zapleten do války, kterou za současných podmínek nebyl schopen s důrazem vést. Dověděl se totiž, že vyrazila početná armáda mameluků ve čtyřech oddílech ze Sanct Paul v Piratiningu, aby zaplavili provincii. Poněvadž zrovna v této době vypukla válka mezi Španělskem a Portugalskem, nezabýval se s tímto podnikem jako s předešlými, na které se mohlo pohlížet pouze jako na výpravy lupičů, kteří vytáhli na lov otroků; nýbrž toto byla formální válka, kterou podnikl vícekrát z Brazílie ve jménu svého pána, a byla vedena pravidelnými oddíly, které měly ve svém čele velitele, na které se dalo spolehnout.

Než však nemohl Dom Andrea de Leon vůbec stavět na španělských a indiánských milicích města a okolí, které nebyly cvičeny pro válku a také nebyly zvyklé bít se s pravidelnými oddíly; a vsadil všechnu svoji naději na oddíly Guaranů, kvůli tomu poslal také ve spěchu do všech redukci na Parana povolat všechno zbraně schopné mužstvo, aby obsadili průsmyky. Avšak misionáři ho předešli; jejich neofyté stáli už v poli a jejich pochodové kolony byly tak dobře vypočítané, že ještě téhož dne přepadli všechny čtyři oddíly Mameluků, velmi velký počet z nich „strhli k zemi“ (zabili?), a ostatní donutili, aby utekli v takovém spěchu, že všechna výstroj spolu se zraněnými zůstala v jejich rukách. Zrovna tak porazili Guaycurry, kteří byli s oněmi dorozumění, anebo chtěli využít zmatku, ve kterém Španěly už viděli, s takovou silou, že se od té doby neodvážili objevit v této provincii.

Krátce potom co Dom Leon odcestoval zpět do la Plata, objevil se znovu jeden udavač jezuitských zlatých dolů; a přestože, potom co se již stalo, nepřikládal královský soudní dvůr tomu údaji žádnou věrohodnost, byl dán Domu Juanu Blasquezovi de Balverde, který procestoval provincie jako vizitátor s větší plnou mocí nežli Dom Leon, příkaz, aby věc prošetřil. Avšak s tímto údajem se stalo totéž, co s předešlými; neboť udavač byl od kapitána

Gabriele de Cuallara, jednoho z nejhrolivějšího přívržence biskupa Doma Cardenase, poučen k této lži, a obdržel za to zasloužený trest. Tento Gabriel de Cuallar pak odvolal na smrtelném loži ústně a písemně všechny pomluvy a lži, které rozšiřoval proti jezuitům; řekl také, že ho k tomu svedl Dom Cardenas; prosil otce Společnosti Ježíše slavnostně o odpuštění a propukával v největší jejich chválu.

Toto objasnění bylo zasláno královské radě v indických záležitostech, a zapůsobilo o to hlouběji na mysl krále, než když mu zbožný biskup z Tucumanu několikrát podal zprávu o podivuhodné a nevýslovné horlivosti jezuitů, a také mu objasnil, že Dom Cardenas, který si umínil zničit tyto otce za každou cenu, pomocí svých důvěrníků nachal rozšiřovat v těchto provinciích proti nim množství hanebných pomlouvačných listů. O tomtéž podal zprávu papeži Klementu X. a vyjádřil ve svém listě jak králi tak papeži, svůj obdiv, jak se tito otcové po takovém hanebném zacházení, zasazovali pro své největší napřátele a naléhavě za ně prosili Doma Andrea de Leona, aby trest, k němuž je odsoudil, byl změněn na nějakou maličkost, která nestála za řeč.

Také biskup v Buenos-Ayres, Dom Christoph Moncha de Velasco, měl úmysl, přeměnit redukce v tamnější provincii ve vlastní farnosti; guvernér však, který předvídal následky toho, opřel se proti tomu ve jménu krále. Biskup mu hrozil klatbou, pokud mu bude bránit, aby ve svém biskupství volně nakládal se svými názory; a guvernér ho nechal nakládat. Biskup tedy vydal oběžník, v němž poručil jezuitům vyklidit redukce, a vyzval své světské kněze, hlásit se do těchto farností. Byl však nemálo v rozpacích když viděl, že se nepřihlásil ani jediný; poněvadž tyto farnosti nebyly pro ně moc přitažlivé; a také velmi pochybovali o tom, že by tam dlouho zůstali. To přimělo biskupa k zamyšlení; prozkoumal blíže chování jezuitů, doznal úpřímně, že příliš snadno uvěřil jejich pomlouvačům, stal se jejich nejvřelejší přítelem a obhájcem a zůstal jím až do své smrti.

Avšak také guvernér měl brzy důvod, aby dokázal prelátovi, že neodepřel svůj souhlas k jeho úmyslu bez příčiny; protože ještě v témže roce 1655 chystali se Frontonové a jiné národy zničit město Corrientes, které nebylo schopné klást jim odpor; jediná pomoc v této tísní byli Indiáni z redukci, kteří zahnali tyto barbary na útěk. Právě tak zahnali také Calchaquisy a nějaký čas na to samé Angličany, kteří ohrožovali Buenos-Ayres a doufali, že město přepadnou; neodvážili se však přiblížit k přístavu jakmile se dověděli, že je tento tak dobře vyzbrojen. Přesto nebyly s to tak důležité služby otevřít oči některým lidem, kteří měli násilím Indiány za otroky, a nechtěli uznat, že tito, jakmile jim odstranili jejich duchovní pastýře a dali jim španělské velitele, z obavy že ztratí svoji svobodu, ihned se dali na útěk a stali se nejnebezpečnějšími nepřáteli těchto provincií, jejíž největší bezpečností nyní byli.

30.

Král Španělska poručí přezkoumat učení jezuitů. Komise v Assumptionu. Směšnost tvrzení Doma Cardenase. Opětovné obvinění jezuitů o utajeném držení zlatých a stříbrných dolů.

Během toho, co toto všechno probíhalo v Americe, předal laický bratr Diego Villaton ve Španělsku královské radě v indických záležitostech list a další jiné proti jezuitům a jejich obhájcům. Nijak zvláště nezapůsobily; přesto když biskup Dom Cardenas kladl svůj vlastní důraz na neslýchané bludařství, kterému učili jezuité své neofyty, domníval se král, jakkoliv nemohl uvěřit, že je toto obvinění oprávněné, když se něco podobného nepředhazovalo ani v jeho evropském ani v ostatních amerických státech, že bude rozumné opatřit si o tomto tak důležitém bodě posudek; nejenom proto, aby se zlu, pokud skutečně existuje, odpomohlo, nýbrž současně, aby se netrpělo nechávat učení tohoto duchovního řádu, který má misie na celém zemském okruhu, déle v dvojsmyslném světle. Ostatně byla tu řeč pouze o katechizmu, který nechávali jezuité vyučovat své nově obrácené, protože podle

tvrzení Doma Cardenase byly v něm obsaženy všechny bludy, které jezuitům vytýkal. Protože však přezkoušení tohoto katechizmu mohlo být uskutečněno jenom a pouze na místě saměma osobami, které byly schopné mluvit guaranskou řečí, ve které byl katechizmus sepsán, napsal král kardinálovi v la Plata a dal mu příkaz věc přesně vyšetřit.

Jakmile kardinál obdržel list od krále, vyzval Doma Cardenase, aby mu během dvaceti dnů oznámil, co je v tomto katechizmu obsaženo za mylné, a na čem zakládá svůj posudek. Dom Cardenas pak odpověděl, že ze čtyř výrazů, které on v tomto katechizmu ztrácuje, mají oba první význam, které cudnost španělské řeči nedovoluje uvést, ty dva zbývající že jsou jména d'áblů. Zbylá část jeho dost dlouhého dopisu byla prudká pohanění jezuitů, stejně jak ve všech jeho dopisech.

Arcibiskup poslal jak list krále tak psaní biskupa Domu Juanovi Blasquezovi de Balverde, který byl právě v Assumptionu, a dal mu příkaz, aby ihned dal dohromady komisi kompetentních soudců a ty čtyři výrazy, které biskup z Paraguay ztrácuje prošetřit se vši přísností; k tomu dodal, že se toto prošetření nemůže vykonat v la Plata, poněvadž se tady nemluví guaranskou řečí. Vizitátor svolal přiměřeně tomuto úkolu komisi z nejváženějších duchovních, kteří ovládali dokonale guaranskou řeč; a objevili se všichni, mimo P. Francisca Basqueze de la Mora, provinciála jezuitů, který se nechal omluvit, a omezil se na to, že poslal děkovaný dopis, který byl přečten a všeobecně schválen.

Poznamenal v něm, že Dom Bernardin nemá a nikdy neměl znalosti řeči, do níž byl katechizmus přeložen, a že se při jeho odsouzení spolehl na lidi, kteří této řeči rozuměli tak málo jako on sám. Dále poznamenal, že přeložení katechizmu nebylo žádným dílem jezuitů, nýbrž že bylo sepsáno P. Gregoriem de Ossunou v peruánské řeči a do guaranštiny přeloženo ctihodným služebníkem Božím P. Ludwigem Bolanosem; kteřížto otcové byli oba z řádu svatého Františka. Originál, psal dále, bylo dvěma koncily v Limě, překlad pak oběma biskupy v Paraguay v čele těchto a ještě zvláštním synodálním shromážděním schválen, a v důsledku obojího pod trestem neposlušnosti a církevní klatby všem farářům a misionářům Indiánů, kteří hovořili guaránsky, nařízeno používat tento katechizmus a žádný jiný; toho bylo všude dokonce i v Brasílii dbáno; kde se právě mluví touto řečí; nevidí tedy z jakého důvodu připisuje Dom Bernardin se Cardenas jediné jezuitům bludná učení, která, jak on tvrdí, se nacházejí v tomto díle.

Toto všechno bylo všeobecně známo; navíc ještě ležel rukopis P. Bolanose an stole. Byly tedy ještě přezkoumávány ony čtyři výrazy, o nichž byla řeč, a shledalo se, že jsou těmi jedinými, které se daly použít. Užasla však celá komise nad důvody, podle kterých zavrhl prelát výrazy Tubá a Tupá. Nboť jeho celý důkaz spočíval na tom, že na koncilu, který se konal v Římě v roce 745, papež Zacharias ztratil jistého Adelberta, který složil modlitbu, v níž vzýval jako dobré anděly Tubuele a Tubuase, kteří byli přece d'ábly; z čehož on vyvodil závěr, že Tubá, což v katechizmu znamená Bůh, a Tupá Bůh Otec, jsou dva démoni. ---

Tímto způsobem zmizely všechny strašné bludy jezuitů, nad kterými vyvolal Dom Cardenas tak hlasitý pokřik v celé Americe, a jeho advokát pak v celém Španělsku.

Obtížnějším bylo pro Doma Blasqueze de Balverde dokončit úkol ohledně zlatých dolů jezuitů. Protože musel vykonat dalekou cestu do drsných a hornatých krajín, kam ho onen podvodník, o němž byla právě řeč, vehnal; a horníci, které sebou vedl, ho ujišťovali po všech možných zkoumáních, pod těžkou přísahou, že zde není vůbec žádný náznak stříbrných nebo zlatých dolů, nýbrž také že celá země se ani nehodí pro vyrábění (zpracování) takových kovů.

Vizitátor považoval tedy za zbytečné jít dále, a chtěl se vrátit nazpátky do Assumptionu, když náhle zazněla pověst, že byly objeveny v téže provincii Uruguay stříbrné doly. Věc se odehrála totiž takto. Jeden Indián přinesl jistému mnichovi kámen, v němž bylo několik žil stříbra, a řekl mu, že ho našel ve velmi vydatném stříbrném dole, který patří jezuitům. Když pak tento mnich po nějaký čas kázal, zaváděl řeč na stříbrné doly, které

vlastní jezuité; a na důkaz, že nemluví o žádných bájích, ukazoval svým posluchačům kámen, který mu byl přinesen. Tyto pověsti se rozšiřovaly jako rychle se šířící oheň a dokonce ti, kteří to s jezuitou minili dobře, nevěděli co si mají o tom myslet; až se najednou zjistilo, že Indián, který dal tento kámen kazateli, ho odcizil z kostela PP. Františkánů, kde tento byl v podstavci sochy Nejsvětější Panny, ve kterém se nacházelo více takových kamenů, které byly dovezeny z Peru. Dom Blasquez de Balverde z toho jenom poznal, jak mnoho nepřátel mají jezuité ve všech státech a ti že jsou všeho schopni; aniž by se tedy déle zdržoval, vrátil se nazpět do Paraguay, kde zahájil proces s udavači a potrestal je náležitě.

31.

Pomluvy na jezuitu ve Španělsku. Král to nechá vyšetřovat. Úspěch toho vyšetřování. Opětovné misie v zemi Chaco. Marné snažení misionářů.

Krátký čas po onom shromáždění, kde byl katechizmus, v němž Dom Cardenas našel veškerá bludná učení jezuitů, prohlášen za pravověrně katolický, odcestoval P. Diaz Tanno v r. 1660 do Španělska, ani netak proto aby obhajoval věc svých bratrů, ale aby podal závěr o misionářských záležitostech a aby prosil o pracovníky, jejichž nedostatek v této provincii s každým dnem vzrůstal. Při svém návratu do Španělska však shledal, že všude, kam přišel, byli nanejvýš rozhořčeni na jezuitu; a nemálo se podivil, když mu bylo zakázáno přijít do Madridu; pravděpodobně aby jeho přítomnost nepřidala hořlavinu do ohně, který chěli uhasit. Když však předal spisy, které mu byly dány sebou od otců této provincie, vysoké královské radě v indických záležitostech, obdržel vbrzku nejen toto povolení, nýbrž tato vysoká rada mu také prokázala čest, že k němu poslali dva z jeho spolubratrů jako poslance, aby mu projevíli spokojenost krále s chováním a horlivostí Společnosti Ježíšovy pro šíření království Božího ve všech provinciích Paraguay.

Sotva však dorazil do Madridu, tak se dověděl, že tu panuje největší rozhořčení na jezuitu; že laický bratr Billalon a někteří jiní mnichové rozšiřují proti nim množství hanebných pomlouvačných listů, v nichž předhazují misionářům v Paraguay, kacířství, krádeže, prozrazování zpovědního tajemství jako to nejmenší z nepravostí. V jednom z těchto pomlouvačných listů, z nichž mnohé byly veřejně vyvěšeny, se dočetlo, že Společnost Ježíšova si zaslouží jako usvědčená ze všelijakých podvodů, veřejné zbičování, jako svádějící a rušící veřejný pořádek vyhnání ze země, pro jejich zlodějny odsouzení na galeje, a za kacířství upálení. Jeden jiný pamflet měl titul: „Katolický odpor proti veřejným a bezbožným útokům jezuitů proti církvi a králi v provincii Paraguay, kterou ujařmili klatbami podloženými bludným učením, které si sami zavedli, a kteří právě začali otravovat sousední provincie.“ Třetí takový byl nadepsán: „Vysvětlení (prohlášení?) prorockého poslání svatého Pavla, ve kterém tento apoštol předpověděl všechna zlořečená díla jezuitů. Přeloženo z latiny do španělštiny pro porozumění všem.“

Musí to být opravdu zlé s věcí, když se člověk utíká k takovým prostředkům. Ale je taová jistá drzost, které se daří alespoň na nějaký čas; a agenti Doma Cardenase uposlechli jeho volebního hesla: „Pomlouvej drze, něco vždycky ulpí“ (Calumniare audacter, semper aliquid haerebit). Ostatně laický bratr Villalon našel ochranu dokonce v radě; a rozšiřoval se svými pomocníky lži všeho druhu po libosti a nacházel všude víru. Nicméně král vydal zákaz, k němuž ho přiměl Dom Anton de Leon, který přednesl spor v radě a prohlásil, že ve všech spisech, které předal zástupce Doma Cardenase, nebylo obsaženo ani jediné pravdivé slovo. Když pak Villalon přes tento zákaz nemlčel, nechal ho král vykázat do kláštera jeho řádu v Seville; avšak ani to ho neudrželo na uzdě; odebral se někjaký čas nato do Říma, kde tropil své konání jako ve Španělsku.

Když tedy pak ani král už neměl nejmenších pochyb o učení misionářů, kteří byli komisí v Assumptionu dokonale ospravedlněni; ani také o zlatých dolech, o kterých výpověď Doma juana Blasqueze de Balverde i tu nejmenší domněnku zaplašila; ani o nevyčíslitelných sumách, které, jak je Dom Cardenas obvinil, si přivlastnili, ani také o velké části jejich panství v Paraguay, kde vykonávají královskou moc, přesto se však chtěl přece jen přesvědčit, zda není alespoň jeden v jednom či druhém bodě, z nichž celou společnost obviňovali, vinen; a proto napsal generálovi řádu P. Olivovi, který v jednotě s králem, poslal do Paraguaye vizitátora, kterého nemohl nikdo podezírat; a ten po nejprísnějším vyšetřování nenašel vůbec nic, co by mohlo zavdat nejmenší podnět k těžkým obviněním, které naválili na jezuity.

Nový biskup v Assumptionu obdržel také od královské rady pro indické záležitosti příkaz, aby co možno nejdříve navštívil všechny redukce jezuitů, nejen ve svém biskupství, nýbrž i v Buenos-Ayres. A nic nebylo jezuitům vítanější; za první kvůli uklidnění svých nově obrácených, které přiváděl do velkého neklidu strach, že ztratí své pastýře a pak budou předáni za komendy; za druhé, že se tak jednou dokonale královsko-indická rada přesvědčí, že misionáři jsou daleko od toho strhnout na sebe duchovní a světskou soudní moc v jejich misiích a zabrání zvýšení daně. A výsledek této návštěvy odpovídal dokonale jejich přáním. Prelát, zvyklý na ty největší obtíže apoštolského života, vykonal tuto dlouhou a velmi namáhavou cestu jako pravý pastýř, neshledal při ní nic, co by ho neposílilo ve vysoké představě, kterou si vytvořil o této křesťanské republice, a napsal o tom králi a indické radě nejprátelejšími výrazy.

Na druhé starně osvědčovali také neofyté dobré mínění, které bylo dáno králi a indické radě o jejich věrnosti a jejich horlivosti pro službu králi. Neminul jeden rok, aby se nevyznamenal svou statečností chránit provincie před nepřátelskými nájezdy a města od úplného zániku. Vždy stáli připraveni na první pokyn guvernéra; a porazili v témže roce 1665 Calchaquisy, kteří pustošili okolí u Santa-Fé a měli v úmyslu zničit samotné město. Ba, nabízeli se dobrovolně ke všem pracem; krátce na to vybudovali na prosbu guvernéra Diaze de Antina pevnost Tabati, opevňovací díla a dómský kostel v Buenos-Ayres, aniž by si nechali zaplatit jediný halěr; protože se redukce staraly o jejich obživu, ba dokonce o výživu jejich vlastních; a byli přes pokřik Doma Cardenase, i když nezaplatili ani nejmenší daň, nejužitečnějšími poddanými krále v Americe. Přesto Španělé, kteří užívali plodů jejich práce, považovali za nepatrné, když se vyčerpávali takovým způsobem a nasazovali svůj život pro veřejné blaho.

Poněvadž provincie Tucuman byla bez ustání vystavována loupežným výpravám a týrání divochů a nevidělo se žádného jiného prostředku jak je zkrotit, nežli je obměkčit, aby přijali učení evangelia, byli otcové Společnosti znovu v pokušení poslat do země Chaco misionáře; a stejně tak byli otcové, přesvědčeni, že by k tomu byl nezbytný zázrak milosti, neboť tito národové žili v přesvědčení, že je chtějí udělat křesťany, aby z nich pak udělali otroky; a přesto že sotva dostačovali duchovním potřebám v Tucumanu, byli nejvýš ochotní převzít tyto misie. Odebral se tam provinciál, stařec sedmdesát tří letý a několika pomocníky a povzbuzoval je svým příkladem překonávat překážky, na něž už jen sám pohled by postačil, aby odstrašil i ty nejodhodlanější.

Když nakonec zřídili osady těchto Indiánů, byli dle zdání dobře přijati, a také začali své misie s jakýmsi úspěchem; ale netrvalo to dlouho, přísahali se tito proti misionářům, kteří se nakonec proti své vůli museli vzdát a nesklidili žádné jiné plody svých nesmírných námah nežli křest tří letitých starců, kteří krátce nato uzavřeli svůj život. Sice v následujícím roce požadoval tentýž národ opět, s naléhavými prosbami, misionáře nazpět; avšak i tentokrát byly jejich práce marné; založili sice jednu redukci pod jménem Františka Xavera, nemohli však tuto nikdy pohnout k tomu, aby přijali křesťanství. Následující léta až do roku 1678 uplynula za neustálých válek Španělů proti indiánským národům této země, kteří se proti nim sjednotili; a všechny pokusy k jejich obrácení zůstaly marné.

32.

Podnikání Portugalců v Paraguay. Indiáni redukcí berou do zajetí portugalského kapitána s jeho mužstvem. Vylekají opevnění, které vybudovali Portugalci a způsobí hroznou krvavou lázeň v nepřátelském vojsku.

Indiáni v redukcích přispěli namálo k vítězství Španělů; brzo pak se ukázala příležitost, kdy jejich sláva zaznívala v celé jižní Americe. Uprostřed roku 1679 se Dom Philip Corbulon, guvernér v Paraguay, dověděl, že je v Erio de Janeiro čtrnáce lodí s oddíly, zbraněmi, municí a se vším vybavením, jaké je potřebné pro velký podnik. Také se v Assumptionu rozšířila pověst, že je na pochodu útvar portugalských oddílů proti redukcím. Po této zprávě poslal Dom Philippe ve spěchu kurýra ke guvernérovi v Rio de la Plata, dalšího do redukcí. Které vyzval, aby se připravili a jmenoval dva z jejich nejstatečnějších corregidorů za polního plukovníka. Poručil jim také vyslat malé oddíly proti pobřeží Brazílie, aby sledovali pohyby Portugalců.

To všechno bylo provedeno s velkou rychlostí a tři oddíly, každý o čtyřech stech mužů, pochodovaly, jeden podél Parana, druhý k Sanct-Paul z Piratininga, třetí směrem k moři, a vykonaly tak cestu více jak tři sta mil. Když přišel třetí oddíl k předhůří Sanct-Maria, přepadli část mužstva portugalské lodi, která ztroskotala na pobřeží, a zajali je spolu s kapitánem, který táhl na Buenos-Ayres, kde jak doufal, nebyl plán místodržitele z Rio Janeiro ještě znám. Odváděli tedy své zajaté, které by byli všechny zabili při vzpomínce na všechny ukrutnosti, které Portugalci způsobili, nebýt napomenutí misionáře, zpět do redukcí, a kapitán prosil představeného redukcí marně o dovolení, aby mohli volně odtáhnout; litoval s ním jeho neštěstí, odkázal ho na guvernéra, který lépe ví, co se má dělat v takových případech a slíbil mu mnoho od jeho lidské laskavosti; opatřil ho také bohatě vším nutným pro jeho cestu, a dal do doprovázet silným počtem Indiánů.

Jakmile se dověděl guvernér o jeho příchodu, poslal mu naproti vůz a jednoho důstojníka, aby ho pozdravil a doprovodil do hlavního města. Při příchodu sem shledal celou garnisonu ve zvrání a byl pozdraven salvou z mušket. Guvernér mu prokazoval velkou zdvořilost, uspořádal četné slavnosti a uspořádal za jeho přítomnosti přehlídku čtyř set Indiánů, kteří ho doprovázeli od Papeju. Zvláště se velice podivil tento důstojník nad dobrosrdečnými lidmi, kteří tu pod zbraněmi měli tak hrozný válečnický vzhled, a ještě více nad obratností jejich při cvičení se zbraněmi. Potom je guvernér rozdělil, a jedna jejich polovina představovala Španěly, druhá Portugalce, a začala válečná hra, při níž byl boj tak prudký, že ho člověk sotva mohl rozlišit od skutečného zápasu, až nakonec byli Portugalci poraženi a zahánáni na útěk. Portugalec pak říkal docela nahlas, že tyto oddíly by byly neporazitelné, kdyby s takovou vážností a v takovém pořádku, s takovou obratností a smyslem pro čest, se bili v poli.

Když byly slavnosti u konce, řekl guvernér svému hostu, že ho považuje za statečného muže nežli aby pochyboval, že je poučen ve válečných povinnostech a aby mu nezazlíval, když ho zadrží i s jeho mužstvem v pevnosti, neboť mu nemůže dát svobodu, aniž by spáchal zradu an svém monarchovi. Důstojník užasl, jak byl guvernér dobře zpraven o všech portugalských výpadech; přesto však zdaleka nevěděl tolik, jako sám guvernér. Protože ten právě dostal svých vyzvědačů zprávy, že vybudovali za ostrovem Sanct Gabriel celou pevnost. Guvernér tam ihned odeslal lehkou válečnou loď, a nechal se zeptat, kdo jsou a co je jejich úmyslem. Poslali parlamentáři bezpečný doprovod a ten spatřil ke svému údivu řádně vybudovanou pevnost s děly, násypy, otroky a skladišti plnými zbraní, válečné a potravinové zásoby, opatřené vším, co je nutné k vybudování města.

Dom Manuel de Lobo, který tu velel, dal španělskému důstojníkovi plnou volnost, aby si všechno prohlédl, a pak ho nechal se vrátit; následující den pak poslal guvernér

k portugalskému generálovi, jakým právem se napevno usadil v zemi, která patří španělské koruně. Po opětovných dotazech a odpovědích na obou stranách, v nichž bylo Portugalcům jasně poukázáno na nemístnou troufalost, vyzval guvernér z Buenos-Ayres Doma Manuele přátelsky, aby se vzdálil a aby se nevydával nejistému výsledku války.

Mezitím ale sebral všude oddíly, nejen ve své provincii, nýbrž, jak ho k tomu zmocnil vícekrát, v Tucumanu a v redukcích, kde dal dohromady značné vojsko. Indiáni se dostavili s bubnováním a znějícími hříčkami na místo svého určení; a protože se k nim ještě nepřipojili všichni Španělé, cvičil je plukovník Dom Antonio de Vera Muzico v obléhací válce, která jim byla doposud neznámá; a on užasl nad lehkostí, s jakou pochopili toto cvičení. Také však portugalský velitel využil tento čas a nechal založit přední hradby. Ostaně sestávala jeho garnisona z výkvětu oddílů, které zajišťovaly domu Braganza portugalskou korunu.

Když pak byla španělská armáda v pořádku, vyzval guvernér opětovně Doma Manuele de Lobo, aby vyklidil místo, a prosil ho, aby tuto radu nepodceňoval, protože čest a náboženství mu ukládají povinnost sdělit mu, že nemůže vzdorovat přesile; ba dokonce se nabídl, odevzdat mu všechny portugalské zajatce a opatřit mu všechno potřebné k čestnému ústupu. Avšak Portugalce, který věřil, že mu guvernér dělá tento návrh ze strachu, jím pohrdnul s domýšlivou pýchou.

Mezitím uspořádal španělský vrchní velitel své vojsko; všichni vyslechli mši a přijali svátost; Dne 6. srpna 1680 armáda o půlnoci vytáhla; za ní následovaly tři kolony Indiánů z redukcí pod velením svého polního plukovníka a tří španělských důstojníků; a naposledy zadní houf, který sestával z trupů guvernéra.

Všichni šli pěšky, a vrchní velitel učinil toto opatření, aby první výstřely z děl zasáhly pouze koně, samotné oddíly však, které tím utrpí málo nebo vůbec nic, budou schopny slézt ztečí valy dříve než obléhání získají čas k novému nabití. Ale tři indiánští velitelé, kteří veleli neofytům, mu namítali, že takovým způsobem povede všechny své oddíly na jatky, že koně, splašené ohněm z děl, vnesou tak hrozný zmatek mezi vojsko, že už nebude možné je uspořádat, čímž se Portugalcům dostane času k velice šťastnému výpadu. Vrchní polní velitel shledal tuto poznámku velice správnou a podivil se, že Indiáni, kteří se poprvé ocitli v útoku tohoto druhu, už na první pohled si všimli, co ani on ani jeden z jeho důstojníků nepostrehli. Rozdělil tedy koně na křídla a dozadu, aby mohly být použity v případě nouze, a nechal pak vypočodovat ty tři kolony, které se již při denním rozbřesku nacházely u paty zdí.

Velitel poručil začít s útokem až k tomu dá pokyn výstřelem z pušky. Když však se jeden neofyt odvážil vystoupit na násep, kde se nikdo neukázal, a kde našel vojáka na stráží spát, usekl mu hlavu. To spatřil další voják a vystřelil na něho, aby upozornil, že je nepřítel na vale; ale neofyté, kteří ve tmě noci nemohli rozpoznat odkud přišel výstřel, považovali ho za znamení k útoku a v okamžiku vystoupila jejich kolona na násep. Portugalci, kteří v prvním úleku měli za to, že je tu celá armáda, přiběhli sem ve velkém počtu a vypálili ihned z kanónu, který však byl tak přecpaný, že se roztrhl. Pak ihned vnikly obě zbylé kolony ze dvou různých stran; a než získali obležení čas se vzpamatovat, viděli že jsou ve své pevnosti uzavřeni, a jejich sklad s prachem v rukách nepřítele. Jejich zděšení bylo tak hrozné, že jeden z jejich velitelů, jménem Simon Sarto uprchl s částí své kompanie v šalupě, aby se dostal k lodi, která ležela před ; avšak přišla mu vstříc španělská loď, která je zajala. Méně šťastní byli jiní portugalští uprchlíci, kteří ve velkém počtu naskákali do šalupy a utopili se.

Když se Portugalci zotavili z prvního úleku, postavili se do bitevního pořádku a začal boj s mohutným rozhořčením; avšak Portugalci zápasili nakonec více kvůli cti, a Indiáni je napadali s tak velkou zuřivostí, že v krátkém čase pokryli zem mrtvými. Křičeli o pomoc, avšak Indiáni, kteří nerozuměli jejich řeči, nebo je nerozeznali od Memeluků, byli by zabili všechny do posledního muže, kdyby nepřispěchali španělští důstojníci a neřekli jim, že je boj u konce. Portugalci napočítali dvě stě mrtvých; ostatní byli vzati do zajetí. Generál nebojoval,

protože ležel nemocný ve svém loži. Španělský velitel ho zachránil před zuřivostí Indiánů, kteří ho vyhledali a chtěli zabít jako původce této krvavé války. Navštívil ho a prokázal mu nejvyšší zdvořilost. Španělé ztratili v tomto památném dni pouze šest mužů; z Indiánů bylo třicet zabito a ještě větší počet zraněn.

Misionáři pomáhali umírajícím, přátelům jak nepřátelům a byli při tom často v nebezpečí být od obou zastřeleni. Ale velký zisk, který pro ně vzešel z tohoto vítězství, byl v tom, že otevřel oči mnohým, kteří byli zaujati proti jejich redukcím, a ukázal jim, jak nejvyšší důležité služby mohou vykonat v takových případech. Také jejich provinciál dostal děkovný dopis od vicekrále, od královského soudního dvora, guvernérů a od mnoha významných osob. Říkalo se dokonce v Peru a v Chile, kde angličtí námořní piráti způsobili nesmírné škody, že by se takové neštěstí nikdy nestalo, kdyby měli v těchto říších redukce jako v Paraguay; a Dom Andrea de Noblez, který mezitím přišel ze Španělska, aby vystřídal Doma Joseph Garra jako guvernér, prosil naléhavě vicekrále, aby služby, které tyto noví křesťané prokázali koruně tak nezištným způsobem, nenechal bez odměny.

33.

Důsledky této války. Marné námahy biskupa v Assumptionu založit redukci. – Jezuité ji vystaví, avšak marně pracují na obrácení jiných divokých národů. Nové pokusy o obrácení v Chaco. Mučednictví P. Solinas a Dom Pedro Ortiz de Zavaly. Španělé vytáhnou do pole kvůli jejich vrahům. Jejich slabost vůči těmto divokým národům. Misijní dům jezuitů v Tarija.

Zničení této kolonie, kterou Portugalci pojmenovali del Sacramento, připadlo regentovi z Portugalska velice bolestné, a bylo o tom mnoho vyjednávání mezi oběma dvory; důsledky toho později uvidíme. Zatímco však to v provincii Rio de la Plata vypadalo válečnický, v krajině Paraguay panoval poměrně klid. Že však v Assumptionu stále ještě trvala určitá ostýchavost před jezuity, nebyl žádný div po tak těžkých pomluvách a násilnostech; a nový biskup Dom Faustino de las Cafas pochopil hned při svém příchodu, že by se nepohlíželo dobře na zakládání nových redukcí, a chtěl s ohledem na to šetřit vážnost některých osob, které se o tom vyjadřovaly hlasitěji nežli ostatní. To ukázal při následující příležitosti.

Potulní Indiáni se sjednotili při řídce Monday, která se vlévá do Parana v jednu osadu, a jeví se být nakloněni přijmout misionáře. Jakmile se to dověděl, poslal tam jednoho velmi horlivého řádového muže. Avšak ti sotva ho zahlédli, utekli odtud a ukryli se v lesích; on šel za nimi; ale nemohl dosáhnout toho, aby mu jen jediný naslouchal. Nuže, biskup se domníval, že tento mnich nemá přes svou velkou ctnost a nejlepší vůli přece jen nezbytný talent, a vyhledal mezi svými kleriky muže, který se mu zdál vhodný k tomu, aby získal důvěru barbarů. Tento byl děkanem jeho kostela, svatý a velmi chytrý kněz, který řídil biskupství dlouho a s velkou moudrostí, a který také velice rád převzal tento úkol. Tomuto sice naslouchali, avšak pouze z ochoty a bez nejmenší vůle poslouchat jeho učení. Brzy pochopil, že strach, že ztratí svoji svobodu, byl důvodem jejich nedůvěry; což také biskupovi objasnil s dovětkem, že jezuité jsou jediní, kterým se může podařit přivést tyto divochy pod jho Ježíše Krista. Biskup, který se nechtěl vystavit nebezpečí odpovídat za záhubu těchto duší, napsal ohledně toho provinciálovi, který vyhověl jeho prosbě a poslal tam dva misionáře, kteří pracovali s tak velkým Božím požehnáním, že napočítali po dvou měsících skoro dva tisíce katechumenů.

Poněkud však s menším úspěchem kázali evangelium jednotlivým národům v zemích, kde se nedal učinit jediný krok, aby se nešláplo na zmiji, nebo nenarazilo na divoká zvířata a nemuselo pronikat hustými a trnitými lesy, kde byli rozseřováni až do krve. Přesto získali

mnohé jednotlivce a odvedli je do jiných redukci, kde byli připojeni ke stádu Kristovu. V ten samý čas (1683 -1685) poslal provinciál nové pracovníky do Chaco, jejíž obyvatelé stále ještě stáli provinci Tucuman hodně námahy, a o kterých věřili, že je mohou zkrotit jenom tím, že z nich udělají pravé křesťany.

Odešli tam tedy P. Diego Ruiz a P. Antonio Solinas, a odebrali se nejdříve do Salty, kde sídlil obvykle guvernér. Tady se k nim připojil jeden velmi zbožný kněz, jménem Dom Pedro Ortiz de Zavala, z jedné nejstarších šlechtických rodin; neboť se cítil už delší čas přitahován nevýslovnou touhou pracovat v misijních pracích, a dlouho prosil o povolení k tomu. Dali se tedy na cestu dne 20. dubna 1683 a přišli po nevýslovných námáhách dne 6. května na vrchol hory santa, nejvyšší hory v zemi, kde se dala přehlédnout při jasném nebi celá země. Vrchol této hory není v žádném čase zahalen mraky; občas tu ale člověk vidí u svých nohou něco jako moře mlhy, která zcela odejme očím pohled na zemi.

Tři misionáři se pásli pohledem v té výšce; a považovali to za proroctví, že jejich údělem nebude štěstí rozehnat tmy nevěry, která pokrývala nešťastný kraj; a že jediným plodem jejich prací bude nebe, které zde vidí v takové nádheře a slávě, jako se nevidí na žádném jiném místě na světě. Aby teď sešli do roviny, museli se vrhnout do hustoty těchto mračen, které se rozpouštěly ve vodu a vytvářely takovou tmou, že na sebe museli neustále volat, aby se navzájem neztratili. Tato však jim byla dokonce i užitečná, že skryla před jejich očima bezpočet propastí, neboť by jim zděšení znemožnilo sestupovat dolů. Konečně dorazili do nehostinného, mračny moskytů pokrytého, často zaplavovaného a lidožrouty obývaného údolí.

Nicméně je tu navštívil kazik, který je zavedl do jejich osady, a tady se shromáždil značný počet divochů z kmenů Tobas a Tannos, kteří je zavedli do roviny a byli nakloněni tomu žít pod jejich vedením. Začali zakládat redukci, která v krátkém čase čítala asi čtyři sta rodin. Jelikož se však blížila zima, kdy bylo nemožné spojení s Tucumanem, muselo být postaráno o potraviny, aby se obyvatelé nové kolonie nerozprchli; a tento těžký úkol převzal P. Ruiz a vydal se do Salty, kde také našel podporu. Avšak běhen jeho nepřítomnosti, když druzí dva misionáři procházeli okolím ve volných hodinách po kázání, a získávali nově obrácené, zpřísahly se divoké národy proti nim a zabili je s Indiány jejich doprovodu. I jeho samého pronásledovali, avšak minuli ho, poněvadž šel jinou cestou, a po svém návratu našel redukci prázdnou a později se dověděl od jednoho křesťana, který uprchl, bližší okolnosti jejich smrti.

V Sardini u Bitty je kapucínský klášter, kde jeden mnich z Olienu (y?), rodiště P. Solinase, zrovna když bylo společenství v Refectoriu, náhle vyrazil zcela mimořádný výkřik radosti, který vzbudil jistý druh nevole. Když pak povstali od stolu, dal mu guardián ohledně toho drsnou výtku; on však odpověděl, že mu v tom okamžiku Bůh ukázal, jak jeho krajan, P. Solinas, kněz Společnosti Ježíšovy, právě v Chaco, provincii v Paraguay, obdržel mučednickou korunu; a že nemohl potlačit svoji velkou radost nad tím. Gardián mu poručil, aby toto zjevení zaznamenal písemně; což také učinil v přítomnosti celého konventu a stvrdil přísahou. Také gardián a konvent podepsali listinu, poslali její originál do Olienu, kde je uschována. V následujícím roce došla zpráva o jeho smrti, která se stala v uváděný den.

Jezuité se cítili příkladem svých bratří povzbuzeni, a doufali, že země Chaco, skropená jejich krví a potem, by se mohla nakonec stát úrodnou na křesťany; proto také toužebně žádali, aby byli použiti k této misii. Avšak jejich počet nebyl dostatečně velký; a sotva mohli stačit obstarat už stávající misie, nebo zakládat nové mezi národy, se kterými se mohlo daleko bezpečněji počítat jako s těmi v Chaco. Na druhé straně si však vícekrát z Peru a guvernér v Tucumanu mysleli, že čest španělské koruny vyžaduje pomstít krivou přísahu Mocovisů a Tobasů, jejichž pýcha a drzost stále více přibývala, čím šetrněji se s nimi zacházelo, aby je zachovali v klidu. Vícekrát vévoda z Palaty dal tedy příkaz prozatímnímu

guvernérovi, aby vytáhl s vojskem do Chaco a potrestal vrahy Doma Ortize de Zavaly a P. Solinase, za jejich krivou přísahu.

Avšak toto polní tažení, ve které se skládaly velké naděje. Proběhlo tak, že národy v Chaco z toho jenom vyvodily, že se nemají čeho od Španělů obávat, a že mohou jejich hranice beztréstně plnit; a následující podnikání Španělů sloužilo jen k tomu, aby je ještě více posílily v tomto přesvědčení. Ba, došlo to tak daleko, že se obyvatelé pohraničních měst nesměli ani odvážit opustit své hradby, aby odpomohly nedostatku, který přivodilo zpusťování jejich polí. Zatím jezuité pomýšleli na jiné prostředky a považovali za nejvhodnější prozatím zřízení řádového domu ve městě Tarija, které hraničí s nejbližšími obdlií Chiriguanů, z nichž někteří byli spojenci Španělů; protože odtud by mohli snadno vnikat do Chaco; a také takový dům v blízkosti by byl užitečný misiím jako shromaždiště a k ústupu. A to se brzy stalo skutkem. Avšak Prozřetelnost měla při tom jiné úmysly; poněvadž měly všechny námahy měly přijít k dobru početných národů, které dosud znali jenom podle jmen, a které až doposud byly marné, a které bez přestání používali k obrácení národů v Chaco.

34 .

Nové misie u Chiriguanů. Horlivost lásky misionářů. Guvernér odrazuje jezuitu od těchto misií a přemlouvá je, aby otevřeli misie u Chiquitů. P. Arce se tam vydává. Popis této země a jeho obyvatel. Misie u Chiquitů jsou trnem v oku obyvatelům v Sancta.Cruz.

Nejbližšími z těchto národů byli Chiquitové, a prozřetelnost zvolila k jejich obrácení apoštolského muže, který od svého dětství toužil po tomto určení, jako něžný mladík vstoupil do Společnosti Ježíšovy a skrze mnohé těžké zkoušky a nebezpečí dosáhl vlastností horlivého misionáře. Jeho jméno bylo Joseph de Arce. Dlouho mu bylo odpíráno svolení k tomuto dílu; když však jednou ležel na smrtelném loži, a provinciál, který ho nesmírně cenil, dovolil mu na jeho prosbu, složit slib, že v případě jestli opět nabude zdraví se zasvětil misionářskému dílu, byl okamžitě zdrav. Tato okolnost rozhodla u jeho představených, aby mu déle neodpírali povolení; a protože tehdy byla v Tucumanu řeč jenom o Chiriguanech, byl odslán tam s jedním společníkem.

Na začátku vyslal dopředu některé Guarany jako katechisty, aby vyzkoumali jejich náladu; a tito neofyté dělali co nejvíce možné vyličit jim blaženost křesťanství a neúnavnou lásku otců, kteří obhajují s celou mocí jejich svobodu; přesto však viděli, že tyto národy jsou plny nedůvěry. P. Arce je brzy následoval, a zasel několikrát usmíření mezi uraženými kaziky, dověděl se také od Guarany, že jsou tyto národy všeobecně nakloněny křesťanství; ba on sám našel dokonce některé, kteří mu naslouchali s úctou a naléhavě prosili, aby u nich zůstal. Pokřtil zde také některé umírající, kteří ho naléhavě prosili o křest. Když přišel ke břehu řeky Guapay, tu k nim přišla žena v slzách a bledosti. Byla sestrou jednoho kazika a stěžovala si jim, že guvernér ze Santa Cruz odsoudil jejího bratra k smrti, který však neměl na žalovaném zločinu žádný podíl; a prosila je naléhavě, aby se za něho u guvernéra přimluvili.

Příležitost se zdála misionářům velice vhod, aby získali lásku celého národa; a vysvitla jim naděje, že se právě objevil den spásy pro tento národ. Nabídli se také za prostředníky této věci a vadali se do Santa Cruz, kde je přijal guvernér s velikou přívětivostí a schválil jejich prosbu. Poněvadž část chirigiguanského národa ležela v jeho gubernii, sdělil mu misionář svůj úmysl využít dobré nálady tohoto národa k obrácení nakřesťanskou víru; poněvadž je to jediný prostředek smířit je se Španěly úpřímně a provždy; a prosil ho, aby tento podnik podpořil s celou svou mocí.

Sám guvernér, který spojoval s velkou bázni Boží velkou zkušenost, mu řekl, že nepochybuje o jeho horlivosti; ale že je přesvědčen, že by byl lépe upotřebitelný u jiného národa nežli u Chiriguanů, jejichž nepřekonatelná vzdálenost od křesťanství, lehkomyšlnost a

bezcitnost, nedůvěra a nevěrnost jsou všeobecně známé. Také mu řekl, že naděje na mučednickou korunu, která ho vzpružuje, není dostačujícím důvodem, aby ho takový národ přetáhl jiným národům, které stojí blíže říši Boží. Chiquitové, jejich sousedé, s ním před nějakým časem uzavřeli mír, a o jejich úpřímnosti se nemusí pochybovat; že ho prosí o misionáře, a on nemůže žádné z Peru dostat, protože tito otcové sotva stačí pro onu říši; že je tedy toho mínění, že by měl nechat Chiriguany, kteří ho k sobě tahají jenom z vlastního prospěchu, a převzít Chiquity, za jejichž učenlivost on ručí; že chce ohledně toho napsat na jejich provinciála, a pokud to bude nutné, na generála řádu.

Oba misionáři mu však odpověděli, že jejich záměrem není nic jiného nežli získat duše; a že jsou připraveni jít tam, kam je jejich představení pošlou; když však byli teď posláni ke Chiriguanům, nezáleží to na nich, aby šli jinam. Vyžádali si tedy od guvernéra souhlas odejít a vrátili se zpět na Guapay, kde byli pro tak důležitou službu přijati s největší radostí; a oni chovali ty největší naděje na spásu těchto národů; pracovali velmi dlouhý čas s neutuchající horlivostí lásky, překonali všechny překážky a založili dokonce několik redukci, přesto však brzy poznali, jak pravdivě hovořil guvernér; neboť jediným plodem jejich působení bez odpočinku byl křest několika dětí a umírajících; redukce, které založili, udržovali s nadějí, že se následně stanou křesťany; velice pracně unikli několika přísahání, a dříve než si toho všimli, stály redukce prázdné.

Během této doby obdržel provinciál list od guvernéra ze Santa Cruz, ve kterém ho naléhavě žádal, aby otevřel u Chiquitů misie, které mu leží na srdci jako nejvyšší důležitá věc jak pro náboženství tak pro zájmy krále, a které by také byly velmi hodné horlivosti misionářů. Provinciál upadl z toho dopisu do rozpaků; neboť nemohl dost dobře poslat P. Arceho k Chiquitům, aniž by se nevzdal Chiriguanů a tím však uzavřít misionářům krajinu Chaco snad provždy. Zatím co však byl nerozhodný, co v té věci udělat, obdržel náhle radostnou zprávu, že do Buenos-Ayres přišlo čtyřicet otců Společnosti, a vyrozuměl ihned rektora tohoto města, že by mu mohl poslat pět z nich; nato dal P. Arcemu příkaz, aby se odebral do Santa-Cruz a domluvil se s guvernérem. Nežli však pokročíme dále, chceme něco málo říci o těchto Indiánech.

Existuje více národů, které vystupují pod jménem Chiquitů, a jejich země sahá od čtrnáctého až k jeden a dvacátému stupni jižní šířky. Je plná řek a rybníků, z nichž několik prvních se rozprostírá od jihu přes východ k severu, a potom se opět spojují v Marmore, v němž se vlévají pod jménem Rio de la Madera do velké řeky Amazon. Jsou ostatně bohaté na ryby a krajina má dostatek zvěřiny; méně však nežli hadů a zmijí, které jsou většinou velmi jedovaté. Když pominou lijáky a záplavy, jsou pěstovány kukuřice, bavlna, cukr, rýže, tabák a plody a zelenina všeho druhu; avšak neznají tu ani obilí ani víno. Vedro je na mnoha místech velmi velké a klima proměnlivé, což má za následek těžké nemoci a mor každým rokem; při čemž však více lidí umírá kvůli jejich pověřčivým zvykům nežli kvůli tíži zla.

Vzrůst obyvatel dosahuje střední velikosti, jsou též silní, bystří, správného úsudku a nadto pracovití, což přišlo misionářům vhod, měli s tím mnoho potíží u Guaranů. S výjimkou opilství, nemají jinak sklon k velkým neřestem. Jejich zuřivost je dělá hroznými pro všechny jejich sousedy. Nemají žádnou zvláštní formu vlády a řídí se většinou podle rady starších; hodnost jejich kaziků není dědičná, a není s tím také právě spojené žádné zvláštní právo. Jejich velmi jednoduchá obydlí jsou většinou v lesích. Nedají se u nich najít žádné zvláštní náznaky náboženství; jenom se bojí démonů, kteří, podle jejich pověstí, se jim ukazují pod strašlivými postavami. Také považují duše za nesmrtelné, a pochovávají své zemřelé s jejich zbraněmi.

Řeči těchto národů se lze jen velmi těžko naučit; poněvadž každý okres, a v něm opět každá vesnice má své vlastní nářečí; takže první misionáři všechny své velké námahy považovali za nicotné oproti potížím naučit se těmto různým řečem. Tyto národy vedly skoro stále války se Španěly, a už Ruflo des Chaves, o kterém byla řeč v prvním svazku, se s nimi

musel bít. Tyto rozbroje trvaly až do r. 1690, kdy Dom Augustin de la Concha uzavřel s nimi mír, a tento tím zvěčnil, že jim opatřil blaženost křesťanské víry. Náboženství jim bylo sice už dříve zvěstováno, avšak museli být opuštěni; a v oné době zmizela každá stopa křesťanství mezi nimi.

Právě zmíněný generál, který získal Chiquity svým přátelským chováním, shledal je dost nakloněné tomu, aby přijali křesťanství; a poněvadž je chtěl k tomu ještě více popohnat, dal jim naději, že dostanou za misionáře jezuity a tak se nebudou muset obávat o svoji svobodu. Tak prozívatelnost pracovala dopředu pro založení těchto dvou křesťanských republik, které vzdělávali tito řádoví muži podle vzoru prvních; a jejich redukci je opravdu nemalý počet.

Ale misie u Chiquitů se nechtěla vůbec zamlouvat obyvatelům ze Santa-Cruz a namítali všechno možné, aby od toho misionáře odradili. Říkali jim také, že není nejmenší náznak, obrátit někdy tyto barbary, kteří kromě postavy nemají na sobě nic lidského, všemi náboženstvími pohrdají, ani jednou nechtěli přijmout ani ty ze svých sousedů, kteří lichotili jejich choutkám; a že příčinou jejich charakteru je rozhořčení vůči Španělům a jejich zuřivost; a i kdyby unikli zuřivosti těchto tygrů, tak by přišli o život v této zamořené zemi podnebí; a že by byla k politování záhuba tak výborných pracovníků, kteří by mohli prokázat náboženství a státu tak velké služby.

P. Arce však měl příliš velké zkušenosti, aby neprohlédl důvody, které hnaly tyto mluvčí k takovým řečem. Věděl zcela dobře, že se v Santa-Cruz utvořila společnost pro obchod s otroky, která měla stále v poli dobrodruhy, aby chytali všechny roztroušené Indiány, které potom prodávali v Peru nebo v úpohraničních provinciích; a přesto že si to mnoho čestných mužů velmi k srdci bralo, neodvažovala se přesto ani vrchnost trestat přísnými zákony tuto odpornost, aby nedali popud k povstání, které by sebou přineslo ještě horší důsledky. Stal se dokonce případ, že misionáři Morů a Chiquitů vedli kvůli tomu stížnost u královského soudního dvoru v Charcasu, a toto vysoké místo, aby neurazilo bohaté a mocné osoby, nechtělo udělat v té věci žádný výrok, nýbrž je odkázalo na vícekrále Peru, který jakmile se to dověděl, vynaložil všechno, aby odstranil takové pohoršení. Vydal tedy neprodleně edikt, který zakazoval pod trestem smrti, kupovat nebo prodávat násilím odvedného Indiána; A guvernéra nebo velitele, který trpěl tak hanebný obchod odsoudil k sesazení z jeho úřadu.

35.

P. Arce mezi Chiquity. Velká bída u tohoto národa. Jejich horlivá touha po Křesťanství. Panoquisové se obracejí. P. Arce onemocní a je zázrakem uzdraven. Je náhle odvolán svým provinciálem. Vpád Mameluků. Jsou Panoquisy a Chiquity poraženi. Nové redukce a jejich kvetoucí stav.

Když tedy tento apoštolský muž dokončil své záležitosti v Santa-Cruz, rozloučil se s tímto městem a našel po mnoha marných námáhách dva ukazovatele cesty, kteří ho dovedli k prvním bydlištím Chiquitů; kam došel po třech týdnech nejméně obtížné cesty ke konci roku 1692 tak vyčerpán, že se sotva mohl udržet na nohou. Při svém příchodu do první osady byl pohnutý pohledem na nejsmutnější bídu. Byl tu všeobecný mor a viděl se mezi umírajícími, opuštěnými nemocnými a bez veškeré pomoci. Co vzbudilo jeho údiv a zdvojnásobilo jeho bolest, bylo hluboké dojetí mnoha obyvatel, jimž leželo na srdci neštěstí těch, kteří zemřeli před jeho příchodem aniž by přijali svatý křest, a srdečnost, s kterou děkovali Bohu za milost, že neupadli do nebezpečí být oloupeni o tuto blaženost.

Projevil tak hlubokou účast na jejich bídě a prokazoval jim tak velkou lásku, že ho tento lid pokládal za anděla z nebe; ba zdálo se dokonce jakoby jeho přítomnost jim vrátila zdraví; neboť nemálo se jich zotavilo a šli za několik dnů nato do lesa, kde skáceli strom, aby

z něho zhotovili kříž. Tento misionářský kříž byl zasazen posledního listopadu na místě, které vybrali, aby se tu postavil kostel. Všichni padli na kolena, aby se modlili k Ukřižovanému; a misionář postavil celý národ Chiquitů slavnostně pod ochranu Matky Boží.

Ihned se pracovalo na stavbě kostela, který byl zasvěcen apoštolu Indiánů; a po deseti dnech v něm misionář slavil poprvé svatou oběť. Výsledek odpovídal tak dobrému začátku; horlivost všech, kteří se tlačili, aby byli vyučováni a pokřtěni, mu neponechala ani okamžik volný. Strávili část noci tím, že si opakovali, co těm dobrým lidem bylo přes den dobře dvacetkrát řečeno, oni však jen polovině porozuměli; avšak učenlivost a správná touha těchto neofytů velmi osladila tak namáhavé a nepříjemné cvičení. Rád by byl sluha Boží udělil katechumenům křest, o který ho se slzami v očích prosili; avšak zkušenost s lehkomyšlností Indiánů vedla jezuity k pevnému předsevzetí, udělovat dospělým tuto svátost jen po dlouhých zkouškách. Omezil se tedy P. Arce na to, křtít nemocné, kteří byli v nebezpečí smrti a děti.

Během této doby poslali Panquisové, jejichž předkové byli křesťany k sluhovi Božímu a nechali prosit, aby je navštívil; nebo, pokud bu jim nemohl tuto milost prokázat, jim dovolit, aby přišli oni za ním. Dal jim odpovědět, že je přijme, pokud za ním přijdou, jako své děti; a oni se ihned vydali v houfech a všichni chtěli být přijati do počtu katechumenů. Kostel byl příliš malý, aby je všechny pojal; a misionář byl nucen několikrát za den konat vyučování, což kladlo nejvyšší namáhavou práci jeho osobě. K této celkové vyčerpanosti, která pocházela z části z nedostatku potravy, z části také z toho že neměl ani ve dne ani v noci okamžik klidu, se přidala velká horečka; a on věřil, že přišla jeho poslední hodina; náhle se však uzdravil a všechna slabost zmizela. Protože poznal v tomto podivuhodném uzdravení prozřetelnost Boží, která ho chtěla udržet ve zdraví pro spásu těchto národů, pojal předsevzetí, že se nebude šetřit a podvolí se více jak jindy své horlivosti; avšak dostal psaní od provinciála, který pravděpodobně nevěděl nic o poměrech, ve kterých se nacházel; a opustil Chiquity s ujištěním, že je neopustí; radil jim, aby se přiblížili řece St Michael, kde je zdravější vzduch a kde budou také bezpečnější, a rozloučil se nedbaje slz a hlasitého vzlykání svých milovaných dětí, kam ho volala povinnost.

Po jeho odchodu se objevili Mamelukové na hranicích Chiquitů a zaměřili svůj pochod proti národu Panoquisů, kteří ještě získali čas učinit opatření nachystat nepříteli léčku, do které také upadl, a zabili mu mnoho lidí, aniž se dali spatřit. Ne více šťastnější byla tato loupeživá sběr při pokračování v této válce; neboť přestože také Chiquitové utrpěli mnohé škody, na konci zahnali nepřítel na útěk, a odebrali mu asi patnáct set zajatců. Ba oddělil se od nich také jeden národ divochů, kteří nahlédli jak malý užitek mají ze spojení s Mameluky, a obrátili se ke křesťanskému náboženství.

Nicméně strach před těmito loupežníky pohnul obyvatele redukcí, aby se stáhli blíže k Sancta-Cruz; avšak obava před Španěly pohnula misionáře, vzdálit je znovu od tohoto města. Někteří obyvatelé se nestyděli uloupit neofyty, kteří pracovali na svých polích, a dokonce špatně zacházet s jejich duchovními pastýři, kteří chtěli odporovat této násilnosti. Nadto dávali těmto novým křesťanům pohoršení svým výstředním životem; a tyto důvody přiměly P. Arceho, aby přeložil osadu o osmnáct mil dále k severu. Vytvořily se pak postupně vkrátké době mnohé redukce, a otcové misií chovali naději, že uvidí celou zem od severu proti Tucumanu až k Paraguay osídlenou křesťany. Každý se podívoval nad rychlostí, se kterou se utvořila tato nová církev a dokonce u národa, o nichž si mysleli jak vzdálení jsou od říše Boží. Neboť bylo lze spatřit téměř hrdinné ctnosti mezi nimi; a byli neofyté, kteří navzdory očividným nebezpečím žijou, získávali Ježíši Kristu nové ctitele. Síla víry se také šířila stále dále; protože misionáři, kteří se měli dostavit na určené místo, které bylo vyznačeno křížem, užasli nemálo, když uviděli na své cestě u jakési pevnosti vztyčený kříž, který tu postavil národ Parayuasů, protože tito, když slyšeli mluvit křesťany mnoho o podivuhodné moci kříže, doufali, že skrze něj budou osvobozeni od tygrů, kteří jim působili velké škody.

36.

Zatímco náboženství a království španělské získalo na severu Paraguay novou provincii, která se zalidňovala horlivými křesťany, činilo Portugalsko opětovné pokusy založit v blízkosti kolonii a opět vystavět pevnost del Sacramento. Philipp V. francouzský princ, který nastoupil na španělský trůn, dal guvernérovi z Rio de la Plata příslušné rozkazy. Opevnit přístav, a také napsal provinciálovi jezuitů, aby ho podporoval prostřednictvím oddílů z redukci; ti brzy nato pracovali s velkou neúnavností na této pevnosti. Bylo jich počtem dva tisíce a zůstali utábořeni se svými misionáři před městem, kde se sami zásobovali; a když po této době, kdy už stavba byla dokončena, chtěl jim guvernér dát jejich odměnu a ta obnášela pro každého jednotlivce jeden real na den, od doby co byli vzdáleni z domu, obnášelo to sumu osmdesát tisíc piastrů, kterou však oni nechtěli přijmout, nýbrž připomínali guvernérovi, aby za to opatřil královská skladiště municí, které se jim už téměř nedstávalo.

Nicméně Portugalci z Brazílie, kteří znali už znali statečnost neofytů ze zkušenosti, se spojili s jedním divokým národem, a přepadli jednu z redukci, pojmenovanou „U tří králů“, kterou také zpustošili a vyplenili, že obyvatelé sotva měli čas, zachránit svoji svobodu útekem. Avšak museli toto přepadení draze zaplatit; poněvadž neofyté v rychlosti sebrali dohromady vojsko, které je vyhledalo a po mnohých velmi tvrdých srážkách je zcela porazilo, že nezůstal ani jeden nepřítel ať už Portugalec nebo Indián, aby nezůstal buď mrtvý na bitevním poli nebo nebyl zajat.

Portugalci, kteří se v pevnosti del Sacramento nanejvýš opevnili, věřili, že Španěly přejde chuť vyhnat je odtud; a začali s nimi azcházet s velkou domýšlivostí. Náhle však dal vicekrál guvernérovi Domu Alonzode Valde Inclanovi rozkaz, shromáždit všechny oddíly provincie a jejich pevnost dobýt. Dom Alonzo neztratil ni jediný okamžik, poslal spěšného posla do Tucumanu, do všech španělských měst, stejně také k představeným redukci na Parana a na Uruguay a vyzval je, aby mu poslali jak možno nejdříve čtyři tisíce jejich neofytů. Když pak bylo celé vojsko pohromadě, prohlížel je před očima Portugalců, rozdělil je a ty statečně posatvil na místo, které bylo nejvíce vystaveno ohni z děl. Ale oni to sami brzo zodpověděli a požadovali o dovolení jít útokem po několika výstřelech. Dali jim za odpověď, že průlom není ještě dost velký; oni však odpověděli, že to je jejich starost slézt dobře hradby. Nechali je tedy dělat podle jejich vůle.

Sotva se dali do pohybu, tak na ně byla vapálena celá baterie; avšak oni stáli jako zed', a ani jeden necouvl ze svého šiku; stejně tak přestáli při bližším náporu palbu pěšáků, třebaže při tom mnozí utrpěli škodu. Tato neslýchaná neohroženost uvedla opevněné do tak hrozného strachu, že, když tito hrdinové ztekli hradby, se ve spěchu nalodili na čtyři lodě, které právě přicházely s pomocnými oddíly, a zanechali na pospas svou celou baterii s celou vojenskou zásobou, kterou byla pevnost bohatě vybavena. Tato expedice stála Španěly velice málo; neofyté při tom ztratili padesát mužů a měli dvě stě zraněných. Tak skvělé vítězství předčilo daleko slávu těchto Indiánů, a velitel podal králi zprávu, že nemá v celé Americe žádné jiné oddíly, u nichž by s jistotou mohl počítat s jejich věrností a statečností. Také nyní nepřijali ani haléře; jakokoliv jim guvernér nechal nabídnout sto osmdesát tisíc piastrů, které jim patřily při půldruhém realu za jednotlivce a den od doby jejich odjezdu.

37.

Utěšený stav redukci u Chiquitů. Práce P. Cavallero u Aruporezů a Mannacicasů. Pověst tohoto národa o svatém apoštolovi Tomášovi.

Během této doby pak rozkvétala nová republika Chiquitů s nemenší silou, a Pán žehnal a oslavil ji skrze znamení a zázraky. Úplné obrácení srdcí těchto národů nebylo samo o sobě žádným malým zázrakem Svatého Ducha; neboť panovala nadpřirozená radost a

vděčnost pro Boží dobročinnost mezi těmito novými dětmi církve, kteří si odřekli to nejpotřebnější, aby mohli ozdobit oltáře a získat jiné pohany k oslavování Ježíše Krista. Často vyrazily houfy těchto nově pokřtěných do okolí, a zřídka přicházeli bez velkého počtu proselytů zpět. Obvyčně nesl jeden z nich vpředu prapor, a šli do indiánských obydlí, líčili blaženost ve službě pravého Boha a objasňovali hlavní body učení evangelia. Mnozí sebou přiváděli zpět více jak šedesát rodin z různých národů, které ani nebyly spřízněné s Chiquity, a brzy s nimi byli jedno srdce a jedna duše. Nemálo z těchto nových apoštolů prolilo také krev pro Krista, kterého zvěštovali a probouzeli mezi svými bratry svatou touhu po mučednické koruně.

P. Cavallero převzal po P. Arcemu vedení této nové redukce, která nesla jméno svatého Františka Xaviera; a nikdy snad neměl tento apoštol Indiánů tak dokonalého napodobitele. Práce tohoto apoštolského muže, jehož život byl také ozdoben mučednickou korunou, přesahují všechnu víru; Pán ho obdařil milostí uzdravování; a obrátil mnoho z těchto národů k víře. Jednou přišel k Indiánům, jejichž obrácení mu leželo na srdci, a byl tak vyčerpaný a svůj oděv od trnů v lese tak roztrhaný, že na něm visely jen nuzné hadry; takže ho tito lidé považovali za otroka, který utekl Španělům. Také ho těžce pronásledovali někteří španělstí lupiči, protože jim silou odporoval, když chtěli chytat Indiány za otroky; a osvobodil malý národ Puraxisů od těchto lupičů.

Ti mu pak děkovali jako svému osvoboditeli ústy svého kazika, který ho pozval, aby navštívil jejich sousedy Aruporeze, a doprovodil ho tam. Také mu řekl, že by se chtěli s nimi a s dalšími svými spojenci shromáždit v jednu osadu, aby tam žili pod zákonem pravého Boha. Misionář svolil s radostí jejich touze; také Aruporezy našel tak dobře naladěné, že když je poučil o podstatných bodech svaté víry, nemohl jim odřeknout prosbu, aby pokřtí osmdesát jejich nejmenších dětí. Jeho záměrem však bylo obrátit Mannacise; a kazik, který si ho nesmírně oblíbil, dělal všechno možné, aby ho od toho úmyslu odradil. Říkal mu, že tento národ je velmi početný, strašný pro svoji statečnost a že přísahali záhubu všem Španělům, kteří vykonali v jejich zemi hrozná ukrutnosti; také že je jejich země nepřístupná a bez cest.

Sluha Boží však byl tím ještě více povzbuzen, a připravoval se na cestu. Nějakou dobu šel provázen kazikem a jeho válečníky, přišel nakonec až k hranicím Mannacisů a našel je zatarasené, jak mu to bylo předem řečeno. Když nakonec pronikl do druhé osady, tu ho tito divoši obklopili s hněvivě opilými pohledy a ihned na něho vystřelili šípy; on však pocítil, jak o tom později sám vypravoval, odvalu jak nikdy. Mezitím tlumočník, kterého měl při sobě, na ně zavolal, aby nedělali nic zlého muži, který není jejich nepřítelem, a měl k nim řeč o nutnosti poznat Boha; a Duch Boží mluvil skrze jeho ústa s takovou silou, a dotkl se jejich srdcí takovým způsobem, že se nakonec sklonili před mužem Božím a líbali jeho kříž. Mezitím pak přispěchal také kazik Purarisů a napomínal je se svými Indiány k uctívání pravého Boha; podívovali se navzájem, že ti, kteří byli dříve vůči sobě nepřátelští, se nyní mezi sebou přátelsky domlouvají, jako kdyby žili navzájem v nejvřelejším vztahu.

Během toho času postavil Igu, tlumočník misionáře, s pomocí několika příbuzných velký kříž na náměstí osady. Když to P. Cavalleri uviděl, měl promluvu skrze ústa svého tlumočníka o spáse a Vykupitelovi lidského pokolení, která byla s velkou pozorností vyslechnuta. Nato pak ho prosili přední z osady, aby u nich zůstal. On sám by si to byl toužebně přál; jelikož se však blížila zima a on se musel nezbytně vrátit do redukce Sancti Francisci Xaviera, slíbil jim, že příští jaro opět přijde; toto příslibení je naplnilo velkou útěchou. Konečně ho propustili s projevy nejúprimnějšího přátelství, a dali mu také na dlouhou cestu doprovod.

Je taková pověst u tohoto národa, že v jejich zemi kázal evangelium svatý apoštol Tomáš; a jisté je, že z jejich bájí vysvítají mnohé stopy křesťanství. Měli také vzdálenou myšlenku o jednom Bohu, který se stal kvůli lidské spáse člověkem; a jedna z jejich pověstí vypráví o překrásné paní, která bez tělesného obcování s mužem, porodila zázračné dítě, které

ve svých mužných létech konalo zázraky, křísil mrtvé, vracel chromým krok, a slepým zrak, a nakonec shromáždil velký národ, v jehož přítomnosti vystoupil do nebe a proměnil se v slunce, které nás osvětluje. Mají množství bůžků a mezi jiným jakýsi druh trojice, která sestává z otce, syna a svatého ducha. Otcí dávají dvě jména: Omequaturiqui a Uragozorizo; syna nazývají Urazana a ducha Urapo. Paní otce se jmenuje Suipoci, která aniž by ztratila své panenství, se stala matkou Urazana. Oni tři bozi jsou nazýváni společným jménem Tiniamacas. Jinak jsou velice pověřčiví, a jejich kněží, zvaní Mapono, je svádějí k mnohému zlu; Mapono této osady zvláště činil všechno možné, aby je přiměl k tomu, aby připravili muže Božího o život; byl však potrestán hroznou smrtí; což ještě zvýšilo úctu vůči muži Božímu.

38.

P. Cavallero se vrací opět ke Mannacicasům. Jeho práce tady. Navštíví Guiriquicase a naladí je k přijetí evangelia. Obrácení mapona. Obrátí ještě jiné národy. Zvláštné podnět k obrácení Bahocasů.

Přesto však zůstal apoštolský muž v redukci Sanct Franciscus Xavier déle než zamýšlel, a mohl se vrátit teprve v říjnu 1706 ke svým nově získaným Indiánům, kteří ho přivítali s velkou radostí. Jeho první cesta vedla k Sibacasům, do osady Mannacicasů, jejichž mapono je chtěl přemluvit, aby ho zavraždili; a byl nadmíru potěšen, když tu našel velký počet Indiánů, kteří se jevíli nakloněni k přijetí víry, a které získal sám syn a nástupce onoho mapona, jemuž se otevřely oči při prvním oslovení, aby rozpoznal světlo pravdy. Netrvalo dlouho a prohlásila celá osada, že by se chtěli stát křesťany; misionář se vydal na veřejné místo osady, kázal tu a brzy poznal, že mocnější učitel nežli on poučuje vnitřně srdce těch, kteří naslouchají jeho slovům.

Když bylo jeho kázání u konce, dal postavit velký kříž spolu s oltářem, postavil tu obrazy našeho Spasitele, nejblaženější Panny a svatého Michaela; a všechnen lid padl na kolena a opakoval slova, která jim misionář předříkával: „Ježíši, náš Pane, buď mým Otcem! Maria, Matko Boží buď naší dobrou Matkou!“ A tato slova zaznívala se svatou radostí v celé osadě. Ba, víra zakořenila tak hluboké kořeny do srdcí těchto Indiánů, že byla brzo dost silná, aby odporovala všemu pronásledování; a brzo by byl mladý mapono pokřtěn ve vlastní krvi; neboť ho přepadla horda barbarů, dělali mu trpké výčitky pro jeho křivou přísahu vůči bůžkům a chtěli ho přinutit, aby opět přivedl národ k jejich službě. Když jim poukázal na těžký omyl modlářství a řekl jim, že on je tak dokonale přesvědčen o svaté pravdě nebeského učení, že za to dá svůj život, tlouli ho napůl mrtvého a nechali ležet ve vlastní krvi.

Tak rychlé a tak výborné plody měly snad vést P. Cavallera k tomu, aby u Sibacasů zůstal déle; avšak on tu měl pouze rozsít semeno evangelia; jiní měli přijít po něm, aby zalévali a sklízeli; neboť on byl podobně jako apoštolé hnán od jednoho národa ke druhému, a jeho velká moudrost spočívala v tom, že naslouchal hnutím Božího Ducha. Než se tedy kdo toho nadál, obrátil své kroky ke Guiriquicasům, kteří po dlouhou dobu byli zapleteni do války se Sibacasy. Učinil kazikovi těch posledně jmenovaných návrh, aby ho doprovázel; ten ale uváděl všechny možné důvody, aby ho odradil od jeho úmyslu. Nicméně měl přesto misionáře tak v oblibě, že tam šel s ním.

P. Cavallero tam předeslal dva ze svých neofytů, aby vypožorovali náladu obyvatel; ti však přišli brzy zpět se zprávou, že celá osada je ve hrozném pozdvižení a že ho očekávají, aby ho zabili svým bůžkům. Misionář vyslechl chladnokrevně jejich zptávu, šel do osady, našel ji prázdnou a v ní jen jednoho Indiána, jménem Sonema, který byl následně nástrojem k jejich obrácení. Služebník Boží vešel do jejich chrámu a rozbil, naplněn horlivostí Boží, všechny jejich modloslužebné obraz; kazik, který ho doprovázel, naplněn starchem, vrátil se se svými zpět.

Indiáni z této osady odebrali se do lesa a měli tu poradu, co se dá v té věci dělat; také Sonema se nacházel mezi nimi. Když tedy byli nerozhodní, řekl jim tento Indián, že by se neměl tento muž připravovat o život; jeho dobrota a přívětivost přesahuje všechno, co se o něm může říci. To je upokojilo; a rozhodli se spatřit toho muže a vyslechnout, co jim má co říci. Ten je velmi přátelsky přijal, aniž by se divil nad jejich příchodem; oni se však nad ním divili, jako nad nadzemskou bytostí. Také jejich mapono tam přišel, dlouho se na něho zdvořile a uctivě díval, aniž by řekl slovo. Všichni byli výsostně pozorní k řeči misionáře, občas pohlédli na svého mapona, aby z jeho obličeje vyčetli, co si myslí o učení evangelia. On je však nenechal dlouho v pochybnostech o tom; neboť sotva byl misionář u konce, padl mu k nohám, prosil ho, aby ho přijal mezi počet svých učedníků a přede všemi vyznal, že toto je jediný skutečně svatý zákon, který může lidi přivést k určení, pro které byli stvořeni; že Kristus je pravý Bůh, a on že je nabádá ze srdce Ho uctívat a Jeho svaté učení následovat.

Nad tím byl misionář a neofyté tak velice potěšeni, že přiběhli a Mapona objali. Ihned byl vztyčen kříž, a Guiriquisové proniknutí sladkou radostí, se před ním shromáždili. A prosili Božího muže naléhavě, aby pokřtil jejich děti, které mu představili. Svolil k jejich prosbě a počet jejich byl tak veliký, že k tomu potřeboval celý den a ruce mu často únavou klesaly; zvláště když nenašel ani několik minut, aby si vzal trochu jídla.

Měl však sluha Boží sotva nezbytný čas k tomu, aby připravil tuto zemskou říši pro evangelickou setbu, která slibovala bohatou úrodu; neboť ho tísnil čas a poslušnost, aby se vrátil ke své církvi; což se neobešlo bez slz. Avšak navštívil je přesto podle svého slibu v srpnu roku 1707 opět, získal a smířil některé jejich národy, které se navzájem zneprátelily, a pak se vydal ke Jurucurezům, k velmi zlému a statečnému národu, kteří plenili celou zemi a zavraždili všechno, co jim padlo do rukou. Mapono tohoto národa, který dostal zprávu o jeho příchodu, poručil ve jménu svých bohů všem obyvatelům, aby se odebrali do lesů; a misionář při svém vstupu do osady skoro žádného člověka; neboť také těch několik, kteří tu ještě byli, utekli při pohledu na něho; jenom jeden mladík se s ním dal do řeči a řekl potom svým spoluobčanům, že cizí kněz není vůbec takový netvor jak ho jejich bůžci skrze mapona líčili; a že musejí být špatnými znalci lidí, když se děsí tak dobrotivého člověka.

Po této zprávě se všichni vrátili nazpátky, naslouchali mu a nadpřirozené světlo tak osvítilo jejich srdce, že spálili všechny své bůžky. Přiměl je také, aby uzavřeli se svými nepřáteli mír, což na jeho domluvu ihned učinili. Za krátký čas nato rozloučil se opět s nimi k jejich velkému zármutku, navštívil mnohé jiné národy, které připravil k víře, a přišel na svých cestách také k Bohocasům, kteří souhlasili skrze zázračnou událost, že přijmou křesťanství. Již dříve k nim promlouval na svých apoštolských toulkách a oni ho dobře přijali a ubytovali ho v čisté chýši; kde se nemálo podivil, když tam našel biče, které byly osazeny trny. Když jim vyjevil své podivení nad takovým nástrojem pokání, řekli mu, že ho mají ve všech jednotlivých chýších; avšak na jeho otázku, co s tím dělají, odpověděl kazik následovně:

Jednou nás žádali Borillové, že bychom je mohli přijmout mezi nás, a my jsme svolili k jejich žádosti. Avšak tento národ byl velice povýšený a hrdý, častovali nás pohrdáním, a všechno naše konání i nekonání uváděli v posměch. To nás velmi uráželo, a tak jsme se rozhodli, že se těchto drzých hostů zbavíme. Uprostřed tmavé noci jsme zavraždili všechny muže a ponechali jsme ženy a děti, které nám nějak mohly sloužit. Tu byla náhle celá naše osada postižena morem, a my jsme nemohli pochybovat o tom, že je to trest nebe, který jsme teď chtěli utišit. Doslechli jsme se, že bičování je nástrojem pro křesťany, čímž usmírují zlé činy proti Bohu, a umínili jsme si, stejným způsobem se kát za své zločiny. Vztyčili jsme tedy velký kříž, u jehož paty jsme se každý den shromáždili, padli na tvář a pak jsme se do krve bičovali. Nebe nám vnuklo prostředek proti zoufalství, jak je usmířit; neboť za krátký čas ustal mor, a od té doby žádný na něj nezemřel. Opatrujeme však nástroje našeho pokání, abychom podrželi v paměti vzpomínku na naše uzdravení.

Nepřátelské národy pustoší španělská obydlí a města. Vítězství Doma Estevana de Urizara nad nimi. Mnozí se podrobí Španělům. Redukce Lullů. Co zabránilo jejich obrácení.

P. Cavallero by byl rád před svým opětovným odchodem do St. Franciscus Xaver předat péči o zahradu u Mannacicasů jinému misionáři; nemohl však od svého provinciála kvůli smutným poměrům v Tucumanu ani jediného; neboť jezuité zde byli v nepatrném počtu a nad míru zaměstnání. Když Chiriguánové nechávali v klidu zemi, byli Španělé tak bezstarostní, jakby se neměli co obávat jiného nepřítele. Toho si však povšimli jiné divoké národy a začali loupit, pustošit a ničit venkovská obydlí; a když ani tato pustošení neprobudila ještě Španěly z jejich návyku ke spaní, napadali města, plenili jejich okolí, dopouštěli se těch nejstrašnějších ukrutností a přiváděli obyvatele na žebráckou hůl. Město Estech bylo zcela zničeno; sotva mohli z jeho trosk vybudovat pevnost, ale ani ta dlouho neobstála.

V této době (1707) byl poslán Dom Estevan de Urizar, zkušený válečník, jako guvernér do této provincie, a po svém příchodu okamžitě viděl nezbytnost zajistit hranice, tyto barbary zahnat do úzkých a pomstít potupu, kterou způsobili Španělům, citelným způsobem. Jeho prvním záměrem bylo proniknout s velkou silou do Chaco; to prodiskutoval nejdříve s těmi, kteří znali zemi, a pak napsal o záležitosti vícekrát. Tento odpověděl, že podle jeho mínění ať jsou potrestáni Topasové, Mataguayosové, Mocovisové a jejich svazoví spojenci; a co nejdříve udělat přípravu k této válce.

Dom Estevan nemeškal a dal dohromady v krátkém čase ze všech stran oddíly, se kterými pronikl v roce 1709 do Chaco na různých místech současně. Dále vybudoval mnohé pevnosti, získal Lully, o nichž se skoro jedno století nic neslyšelo, a kteří teď bydleli v blízkosti Mocovisů, a porazil všude nepřátelské Indiány, kde se jen nechali vidět; ačkoliv se Mocovisové a jiné národy, které napáchaly Španělům nejvíce škod, stáhli zpět do nepřístupných pohoří Abiponů. Jeden z těchto národů projevil po mnoha bitkách, zvláště když se dověděli, že Španělé zacházejí dobře se svými zajatci, dost ochoty se jim podřídit. Byli to Maldalasové; navázalo se s nimi vyjednávání, a úspěch z toho byl tak šťastný, že kazikové s celým národem přitrhli ke Španělům a rovinatý prostor, kde by se usadili.

Kazikové byli přijati se všemi počty a vykázal se jim prostor u řeky Valbuena, kde Španělé vybudovali pevnost a drželi tu silnou posádku. Také se jim podrobil při tomto tažení jiný národ, nazývaný Ojatasové, kteří projevovali touhu přijmout křesťanské náboženství; stejně tak jako ostatní různé národy, které byly nepřáteli Mocovisů a společně se spojovali proti Španělům. Takže toto polní tažení končilo ke cti Španělů; a jelikož se právě schyloval říjen a řeky začaly vystupovat, nechal Dom Estevan de Urizar dát všechny hranice své provincie do dobrého stavu, určil ve všech městech Tucumanu nové milice, aby je střežily, a propustil ony, které byly na polním tažení.

Mezitím se usadily všechny kmeny Lullů při řece Valbuena a hned žádali o misionáře od Otajasů. Naproti tomu Malbalasové se nechali svést od Mocovisů, a guvernér se dověděl ze všech stran, že nemají nic jiného na mysli nežli spojit veškerou sílu obou národů a udělat vpád do Tucumanu. Proto rozhodl, že je nechá odvést do Buenos-Ayres. Oni se tomu nebránili, protože měli při tom tajný úmysl, a byli pevně rozhodnuti zavraždit mužstvo, které je doprovázelo. Skutečně zavraždili velitele a čtyři vojáky, a byli by pravděpodobně provedli svůj úmysl, kdyby nebyli Španělé ihned zpozorovali jejich zradu, kterou zaplatili svojí svobodou; protože sotva došli do Buenos-Ayres nechal je guvernér rozdělit za komendy, dal je přesto k mírným pánům, a většina z nich se následně obrátila ke křesťanství.

Dom Estevan však vážně uvažoval o tom rozdělit Otojasy a Lully do dvou redukcí; a napsal vzáří 1711 o tom P. Garrgovi, kterého prosil, a jménem krále vyzval, aby tam poslal misionáře. Avšak to nebylo při nejlepší vůli možné, protože již třináct let nepřišel ze

Španělska žádný misionář, a v předcházejícím roce, velký jejich počet, kteří měli odejít do Ameriky, byli spolu s biskupem z Limy, zdrženi (ponecháni) v Holandsku. Vypomáhal sice P. Machoni, který působil od začátku polního tažení na jejich obrácení; guvernér, který to beztak považoval za nebezpečné nechat oba národy tak blízko vedle sebe, cítil se být nakonec donucen ke své velké lítosti, poslat i Otajasy do Buenos-Ayres, a podrobit je jednomu pánovi; který přece jen odpovídal jeho důvěře, a dal si přikázat, nechat je vyučovat ve víře, a zacházet s nimi jako se svým dětmi.

Nato obrátil celou svoji pozornost na Lully, jejichž redukce byla založena na řece Valbuena pod jménem St. Antoniu; a jejichž vedení hned převzal P. Machovi. Dom Estevan se otcovsky staral, aby chránil tyto Indiány před svedením od nevěřících a aby jim zajistil nezbytnou obživu, až budou schopni svou prací opatřit si sami své životní potřeby; ba dokonce chtěl, aby vojáci, kteří byli posádkou v pevnosti Valbuena, jim pomohli vybudovat jejich osadu. Když však poznal, že mezi oběma národy této národnosti, kteří si říkali velcí a malí Lullové, panuje nejednotnost, nechal redukci rozdělit hradbou; a PP. Negros a Machovi, kteří byli nad nimi ustanoveni, museli v pevnosti přebodovávat.

Nicméně byla trpělivost těchto otců vystavena těžkým zkouškám. Neboť tito divoši nebyli schopni žádného přemýšlení, ani nebyli zvyklí žít ve společenském spolku, a nemohli pochopit nutnost, že člověk musí pracovat, aby si opatřil nezbytné životní potřeby. Ještě hůře to šlo s poučováním o svatých tajemstvích; protože byli oddáni všem neřestem a hloupí jak sotva který nejdivočejší národ. Vyžadovalo to skutečně milosti zázraku pro jejich obrácení; protože posvátnost evangelia jim naháněla hrůzu, ze které se sotva mohli zotavit; a mimoto považovali i křest, který se zpočátku uděloval jenom dětem a i těm jen ve smrtelném nebezpečí, za opravdový jed; takže raději zemřeli bez pomoci, než by chtěli přijat křest; ba často se nechali zanést na takové místo, kde byli jistí, že je misionáři nenajdou.

Občas se stalo, že pomoc Nejvyššího požehnala námahám misionářů, a že nemocní, kteří se nechali pokřtít, dosáhli ihned uzdravení; přesto se však nemohlo nijak zvlášť pokročit s obrácením těchto divochů. Největší překážka zřetelně pocházela od několika odpadlíků, kteří byli v dřívější době pokřtěni, a zneuctili křest hanebnými výstřelky. Mezi nimi se nacházel jistý Ferrenad, který byl velmi vážený u národa, a přetvařoval se pokud misionáře potřeboval, aby byl oblíbený u guvernéra, který ho jmenoval plukovníkem; potom však se stal z pochlebovače misionářů jejich pronásledovatelem. Když pak sluha Boží mluvil veřejně o neřesti smilstva a opilství, tu mu vpadl tento nešťastník do řeči a řekl, že by neměli přikládat tomuto španělskému knězi žádnou víru; že viděl množství Indiánů, kteří se slavnostně přihlásili ke křesťanství, a při tom se denně opíjeli; což jim jejich faráři nepřičítali za hřích; „co se týká dokonce ženských, dodal, dokazuje příklad samotných Španělů, že v tom křesťanská víra ponechává velkou volnost; neboť není žádných pochyb, že jsou velmi oddaní svému náboženství; a přesto je všeobecně známo, že si v této věci nečiní žádné násilí; člověk se musí jenom podívat, co se děje všechny dny v jejich pevnosti!“ ---. Tato řeč zapůsobila nemálo na posluchače, z nichž mnozí byli příliš často očitými svědky výstřelkům, které panovaly v této pevnosti.

Nákaza nicméně ještě nenapadla větší Lully; avšak Ferrand, který je nemohl získat, je pronásledoval a dělal jim tak mnoho utrpení, že se ve velkém počtu vzdálili z redukce. Mnoho nechybělo, aby nastaly všechny hrůzy občanské války v této nové kolonii, a víc jak jednou byli misionáři v nebezpečí stát se obětí jejich řádění. Ferrand všude rozšiřoval nejhanebnější pomluvy proti P. Machonimu; vynaložil všechno na to, aby to dotáhl k tomu, že bude redukce opuštěna. K tomu využil znamenitě dobu nemoci, která zde vypukla; a řekl jim: „Jediný prostředek zachránit si svůj život spočívá v tom, že se vrátíte do svých starých bydlíšť; a na důkaz, že to s vámi myslím dobře, následuji sám jako první radu, kterou vám uděluji.“ A vypravil se skutečně s padesáti rodinami, a tento příklad následovali brzy všichni. Misionáři se však utěšovali počtem těch, kteří zůstali a nadějí, že tito, kteří nebudou nadále

vystavení našeptávání tohoto odpadlíka, se nyní stanou povolnějšími a učenlivějšími. Nicméně to bylo velice těžké, barbary tohoto druhu, kteří se více ze strachu nebo z vlastního prospěchu připojili ke Španělům, a bydleli v blízkosti nepřátelských národů a neřestných křesťanů, obrátit na křesťanství; a misionáři brzy poznali, že domácí redukce z těchto nikdy neudělají křesťany, kteří by se dali srovnávat s guranskými nebo chiquitskými, kteří nebyli vystaveni překážkám toho druhu.

40.

P. Caballero s vrací zpět k Mannacicasům. Noční dobrodružství a jiné události zde. Další apoštolské práce a cesty tohoto misionáře. Káže evangelium Puizucasům. Jeho mučednická smrt. Apoštolské práce PP. Zea a Tetrose. Mučednická smrt bratra Romera a otců Arce, Blende, Silva a Maco, a mnoha neofytů.

Zatímco probíhaly tyto události na hranicích mezi Chaco a Tucumanem, zabýval se P. Caballero, který se vrátil k Mannacicasům, tím, sklídit plody svých namáhavých prací a přivést do redukce své nově obrácené spolu těmi, které ještě doufal získat; avšak první redukce, kterou založil a pojmenoval Conception, neměla zdravou polohu kvůli lesnatým a bažinatým krajům. Sjednotil s nimi ještě některé malé národnosti, které navštívil a jimž vštípl touhu po poznání Boha a blaženém životě, který jim zajistí potřebnou obživu. Tento horlivý misionář doufal, že budou hned zároveň jeho napomínáním uzdraveni ze svých pověřčivých zvyků; přesto je však překvapil uprostřed noci, když prováděli slavnost mrtvoly jedné ženy se svými obvyklými ceremoniemi. Tehdy jim dal ostré napomenutí a nebe ho podpořilo; protože skrze odstrašující příklad Mapona, který při tom hrál hlavní roli a který náhle zmizel, aniž ho opět někdy viděli, zůstalo v nich trvalé zděšení nad jejich pověřčivými obyčejí.

Mannacicasové, kteří bydleli v sousední osadě, se tam odebrali na první pokyn Božího muže; ty nejvzdálenější však chtěl odvést do St. Franciscus Xaver; avšak P. Hervas, který je tam měl odvést, nenašel, když vešel do jejich bydliště, nic nežli uschlé kosti; protože s výjimkou několika málo kteří uprchli, je vyhnal mor. Předal tedy tuto smutnou zprávu P. Cavallerovi, který zůstal v Conception; tady strávili oba kněží celý rok, aby usprádali novou církev; P. Cavallero však pokračoval ve svých apoštolských toulkách.

Přišel k jednomu národu, který žil v neustálé válce s Mannacicasy, avšak byli daleko méně divocí, nežli všechny sousední národnosti. Protože zde panovala velmi dobře zorganizovaná vláda a policie; osady byly velmi zalidněné, ulice přímé podle šňůry, domy velmi čisté, pohodlné a vyzdobené, válečníci měli umělecky zhotovené zbraně, a ženy zpracovávaly své oděvy velice jemným způsobem a protkávaly je uměleckými květinami.

Lidé odrazovali misionáře, aby se nedával na pospas tomuto válečnému národu, avšak on se nenechal snadno odradit; a když mu potom při jeho přiblížení k první osadě, vyjel vstříc oddíl jezdců, kteří, aniž mu chtěli naslouchat, vystřelili na něho krupobití šípů, z nichž ani jeden k jejich velkému údivu ho nezasáhl, a on šel srdnatě k nim, rozhodli se na něho počkat. Jeho řeč, kterou je oslovil, je naladila smírně, stali se zdvořilými, nabídli jemu a jeho neofytům občerstvení a dali jim v blízkosti chrámu pohodlné ubytování. Noční, se strašně pověřčivými ceremoniemi, odbývaná pohřební slavnost, zaplavila nově obrácené tak hrozným zděšením, že ho nutili, aby se s nimi vrátil do Conceptionu. On je poslechl, ale doufal, že navštíví tento národ opětně v příštím roce; avšak tito měli mezitím co dělat se Španěly a bylo s nimi těmito tak špatně zacházeno, že se neodvažoval vydat se tam a chtěl ponechat času, aby rány zahojil.

Na své cestě do Conceptionu cítil se silně přitahován, aby, kromě jiným národům přednostně zvěstoval evangelium Puizocasům; třebaže byl při této myšlence přepaden tak velkým strachem, že ho polil studený pot, až z toho onemocněl. Nicméně se odevzdal do vůle Boží a vydal se se svými neofyty na cestu. Protože však byl tak slabý, museli ho občas nést.

Svatý muž byl od Puizocasů přijat s velkou přívětivostí a spolu se svými průvodci ubytován a pohoštěn; navštívil ho také kazik a promluvil s ním o účelu jeho návštěvy. Když se však zrovna chtěl sluha Boží sebrat k modlitbě, tu přišli někteří z jeho neofytů a podali mu zprávu, že většina z jeho neofytů byla zavražděna, a že nemá ztrácet ani okamžik, pokud chce ujít stejnému osudu. Když však naslouchal jejich řeči beze strachu, vzali ho na svá ramena a spěchali s ním pryč; avšak pronásledovali je a sluha Boží byl smrtelně raněn šípem mezi ramena. Prosil soucitné neofyty, aby ho nechali ležet na zemi a utekli; a potom obětoval svou krev za své vrahy, kteří ho utloukli kyji. Toto se stalo dne 10. září 1711. Dvacet jeho nově obrácených ho předešlo do nebe; a byli to první Mannacicasové, kteří zpečetili svou víru svou krví. Pět z nich, kteří se dali na útěk, zemřeli v Conceptionu na své rány a děkovali Bohu ve svaté radosti za tak drahocennou smrt.

Svatý misionář byl hořce oplakáván všemi, kdo ho znali. Ti, kteří byli posláni, aby hledali jeho mrtvolu, našli ji uprostřed noci při jasu světla, které vyzařovala, a přinesli ho do Conceptionu; kde P. Bonavente musel rozdělit jeho šaty a co mu patřilo mezi Chiquity. Církev tu pak kvetla v tak hojném požehnání, že už sestávala z pěti redukcí, která co se týkalo horlivosti a výborného pořádku si víc nemusela přát; a právě se chystali založit šestou z okolních národů; z nichž nejvíc naklonění k víře evangelia se jevíli Borosové, Morotocosové a Quiezové.

Avšak v oněch letech (1712 -1719) pil okrsek zemský v těchto zemích ještě mnoho krve mučedníků; a sice nejprve u národa Zamucosů, kdy měli misionáři Chiquitů úmysl rozšířit se na jihu a chovali naději, že ve svých redukcích udrží spojení, které by usnadnilo komunikaci mezi Tucumanem a Paraguay. Poněvadž pak národ Zamucosů byl zde jedním z nejpřednějších a bydlel v deseti dost od sebe vzdálených osadách, které zabíraly veliký pruh země, rozhodli se hlásat tady evangelium Ježíše Krista.

P. Zea se vydal na cestu v červenci 1716 s velkým počtem Chiquitů, a došel tam po nepopsatelných strastech. Bouřky, záplava, hladomor, neschůdné krajiny, kde si museli sekerou v ruce proklestit cestu hustými lesy, to byla jen část jejich utrpení; avšak všechny tyto útrapy osladilo přátelské přijetí u těchto národů a jejich upřímná touha po poznání Boha, takže se cítili hojně odměněni. Vztyčili tu co nejdříve misijní kříž a pokřtili mnohé upřímné k Pánu. Avšak k velikému svému hoři dostal zde P. Zea list od generála svého řádu, kterým ho pověřoval vedením své provincie; a on musel předat misie P. Negrosovi.

Nicméně kazik nedodržel své slovo; ba, když P. Negros došel, byl nemálo zaražen když uviděl celou osadu prázdnou a spálenou. Nakonec se dověděl, že Zamucosové odtáhli několik dnů cesty dále k rybníku s hojností ryb; a laický bratr Romeo a několik Chiquitů, kteří byli sním, pronikli až k nim. Byli velmi dobře přijati a kazik se hned vydal v doprovodu několika svých lidí s nimi na cestu naproti misionáři a hovořil podle zdání s velkou radostí o blaženosti žít a zemřít jako křesťané; avšak než se tito dobromyslní toho nadáli, napadli je a dvanáct z nich utloukli. Kazik rozpoltil P. Romeovi sekerou hlavu. Dva Chiquitové, kteří unikli této krvavé lázni podali zprávu P. Negrosovi.

Všechny církve Chiquitů byly otřeseny touto smutnou událostí; a misionáři se utěšovali nadějí, která také nebyla na škodu, že krev, která skropila zemi Zamucosů ji učiní úrodnou na pravé křesťany. O nic méně je také těšila nábožnost a svatá horlivost těchto nových křesťanů, kteří s neúnavnou touhou získávali Kristu stále nové ctitele, přitahovali k sobě velký počet Indiánů z různých národností, jejichž řeči často sotva rozuměli, sdíleli s misionáři práci s vyučováním a překonávali všechn odpor a omrzlost až je zkontrolovali a udělali z nich pravé křesťany.

Během toho však byli otcové de Arce a de Blende pověřeni hledat jiná spojení mezi Tucumany a Paraguay výše na sever, a zvěstovat národům těchto zemí učení věčné spásy; při čemž téměř stejným způsobem dosáhli mučednické koruny. Když jednou P. Blende měl u Payaguasů s velkou laskavou horlivostí kázání o čistotě křesťanství, rozhněvali se na něho

všude mládežníci, kteří byli oddáni všem výstřelkům, a rozhodli se zbavit se tohoto soudce mravnosti. Jeden mladý neofyt, který byl s misionářem, je zapřísahal se slzami a prosbami, aby se nedopustili tak hrozného zločinu; ale dosáhl tím pouze tolik, že se stal první obětí jejich zuřivosti. Když se misionář dověděl o jeho smrti, připravoval se sám na svou oběť. Už slyšel barbary, kteří přicházeli s divokým křikem. Jakmile je spatřil, poklekl si, sepal ruce do kříže na prsou a v této poloze je očekával s velkou radostí a klidem. Jeden mladý Payagua mu zasadil ránu kyjem na hlavu a nato byl proklán mnoha šípy. Totéž se přihodilo na břehu Maniory P. de Arceovi, vůči němuž předstírali tito divoši licoměrně velké přátelství; a krátce na to utloukli ještě dva jiné otce z misie, PP. Sylvu a Maca, divocha téhož národa, spolu s třiceti guranskými neofyty.

41 .

První redukce u Chiriguanů. Jejich horlivost. Redukce Lullů. Je přeložena. Kvetoucí stav redukcí u Chiquitů. Jsou Španěly voláni na pomoc proti Chiriguanům. Jejich velká statečnost a jejich vítězství.

V době těchto událostí podnikli také několikrát Chiriguanové kroky, aby přiměli jezuity usmířit je se Španěly, a slavnostně se zaříkali, že chtějí napravit chyby, které tyto otce donutily, aby je opustili. P. Guevara, který doprovázel guvernéra Doma Estevana de Urizara při jeho posledním polním tažení, potkal jednou jednoho jejich kazika, jménem Moringa a upřímně si získal jeho úctu a důvěru. Moringa vzbudil horlivost dalších Chiriguanů, a když byl k nim poslán P. Guevara, shromáždili se okolo něho ve velkém počtu; postavili kapli; a kdyby chtěl misionář upustit od základní zásady jezuitů, pokřtít tyto Indiány teprve po dlouhých zkouškách, byla by celá osada brzy křesťanská; neboť sem proudily ze všech stran proselyté, a dostavilo se dokonce mnoho kaziků. Konečně byla zřízena v roce 1715 dne 28. srpna, první redukce Chiriguanů k velké radosti tohoto národa pod jménem Conception.

Tento národ se neustále obával, že budou muset ze země odtáhnout, protože považovali za jisté, že nakonec pak budou uděláni sluhy Španělů; a přesto že také očima viděli svobodu Guaranů a Chiquitů, tak ani tento jasný příklad nemohl zcela rozptýlit jejich strach. To přimělo jezuity, nepřijímat od nich zbytečně ani tu nejmenší službu. To je bolelo; a aby jasně dokázali svoji upřímnost a své obrácení, opouštěli ať byly jakkoliv naléhavé polní práce, všechno, aby stavěli svůj kostel, takže je nemohli misionáři vůbec odvrátit nebo přimět k tomu, aby nejdříve dokončili svá obydlí. Nebylo jim pak také už déle možné odpírat křest těm, kteří byli dostatečně připraveni; a měli útěchu vidět jak vyvolal křest ty nejzáračnější účinky. Conception byla brzy tak kvetoucí církví, že se doufalo, že celé chiriguánské Cordiliéry uvidí v krátké době úplně křesťanské a tím že rozšíří evangelium v Chaco. Tyto naděje trvaly také tak dlouho proto, že nebe získalo během této doby velký počet svatých duší, nemluvě o bezpočtu dětí, které zemřely se svátostí křtu.

Také redukce Lullů začala po odchodu oněch odpadlíků vzkvétat s výbornými plody; i když se otcové misíí stále ještě obávali, že se tito rozprchnou, než se toho člověk naděje; neboť poloha osady nebyla dost dobrá, aby obyvatelům zajistila všechno nezbytné, ani opatřila jejich dobytku dosti pastvy; také proto, že byli blízko oněm z jejich národa, kteří se nechali svést, a konečně proto, že je ještě nemohli navyknout práci. Protože jejich lenost přesahovala všechny představy; Dom Estevan to musel zdaleka déle snášet, než by si to myslel, a P. Machovi jim marně šel vpřed svým příkladem. Oni mu klidně přihlíželi; a ani jednou nemysleli zdaleka na to, aby mu pomohli. K tomu ještě přistupoval špatný příklad španělských vojáků, kteří byli v blízkosti a začínali v samotných redukcích s nejkřiklavějšími výstřelky.

Jediným prostředkem jak odpomoci tomuto zlu bylo, odvést redukce do lepší a od pevnosti vzdálenější krajiny, a P. Machovi poukázal guvernérovi na nezbytnost této změny a

prosil ho o puštěnou pevnost Miraflores, kdy byly lepší louky, lesy a vápencové kamení ke stavbě; guvernér pak s radostí svolil k této prosbě. Přesídlení se stalo ve velké rychlosti dne 10. srpna 1716. Misionář pak zdůraznil Lullům, že toto je výborným dobrodiním guvernéra; a že si nyní musejí také navyknout získávat své živobytí prací, která je tu nesrovnatelně snazší nežli v Balbueně. Oni ujišťovali misionáře, že si už v budoucnu nebude muset na ně stěžovat; a slovo dodrželi. Přesto že si nepodržela tato redukce dlouho horlivost, kterou vykazovala v Mirafloresu v prvních letech; a v níž by určitě déle vytrvali, kdyby byl déle žil ctnostný Dom Estevan; avšak tento ušlechtilý muž zemřel v měsíci květnu 1724 a s ním vyhasl blahobyt a štěstí Tucumanu. Královský soudní dvůr jmenoval prozatímního guvernéra, který se choval tak špatně, že hranice byly vbrzku zaplaveny nepřátelskými stranami; a když nyní Lullové nebyli už déle v bezpečí a zatímco se pro ně hledala krajina, nebezpečí denně nabývalo vrchu, odešlo mnoho z nich nazpět do své krajiny; ale P. Negros, který nyní řídil redukci, zavedl ty, co ještě zbyli, do krajiny u Sanit Michael, aby zabránil jejich odchodu.

Nejlepší, nejmilejší a nejzbožnější ze všech misíí v těchto dalekých zemích, byla a zůstala nová republika Chiquitů; kde již vlastně vůbec nebyli Indiáni k obrácení, a kde noví křesťané oživeni apoštolským duchem, občas sami, občas se svými duchovními pastýři vycházeli vyhledávat pohany, aby je učinili spoluúčastnými na vlastní blaženosti. Mnozí sem také přicházeli ve velkých skupinách, aby uprchli před Portugalci, kteří je chytali za otroky; a vyžadovalo to čas a velkou trpělivost, aby si zvyklo tolik proselytů z tak různých národů na téhož ducha. Misionáři vytrpěli mnoho od jejich hrubosti a bylo nade vše těžkým úkolem navyknout je práci, snášet jejich poklesky a starat se o jejich bezpečnost.

Až doposud sahali Chiquitové ke zbrani jenom aby zahnali nepřitele, kteří je napadli a ještě nikdy nebojovali za Španěly. Nicméně byli přesto silnou obranou proti barbarům, kteří mohli napadnout provincii Santa Cruz z této strany; dokonce i ti nejstatečnější a nejneklidnější Chiriguanové se střežili, začít s nimi sváry. Přesto Chiriguanové víc jak jednou prokázali, že se jenom neradi nechávají použít ke společnému boji se Španěly, jak to činívali Guaranové. Nicméně je však museli Španělé zavolat na pomoc, když v roce 1726 pronikli Chiriguanové v obrovském počtu ze svých hor, pustošili a plenili krajiny u Santa Cruz a vraždili všechny Španěly, které zastihli osamocené. Zemské úřady napsaly ohledně toho P. Aquilarovi, že by jim mohl poslat tisíc mužů k posílení španělských oddílů.

Misionář svolal ihned kaziky; vyložil jim, že jejich čest vyžaduje, aby přišli na pomoc králi v tak naléhavé potřebě, a že sama urážka Boha, jehož kostely a chrámy barbaři zničili, je vyzývá k pomstě. Přesvědčil je; a oni se nabídli, že rádi učiní všechno, co od nich požaduje. Bylo shromážděno ze všech redukcí tisíc mužů a P. Aquilar je doprovázel. Jeho přítomnost byla také nanejvýš nezbytná, chránit tyto neofyty před různou nevrlostí ze strany Španělů, a vyžadovalo to veškerou jeho moudrost a trpělivost, aby urovnával nedorozumění a odstraňoval překážky. Chiquitové se však vyznamenali ve všech bojích; veliký počet Chiriguanů zůstal na bitevním poli, přes osm set z nich bylo zajato, ostatní zahnaní na útěk a pronásledováni až do Cordiliér, kde jich bylo ještě vzato do zajetí tisíc; a tak skvělé vítězství nestálo vítěze ani jediného muže. Sice krátce na to se Chiriguanové opět pozvedli, avšak byli podruhé od těchto válečníků na hlavu poraženi.

42.

Opětovné zlé nakládání s jezuitu v Paraguay. Povstání v Assumptionu a v provincii. Dom Joseph Antequerra, původce toho. Jezuité jsou třikrát vyhnáni z kolegia. Co při tom utrpěly redukce. Nový guvernér udělá konec revoluci.

Zatímco tedy jezuité Společnosti Ježíšovy vzdělávali země tohoto světadílu svýn potem a krví, vystavovali se nespočtým trampotám a nebezpečím, zvěstovali evangelium pohanským

národům těchto divokých zemí a založili novou křesťanskou republiku, kde náboženství kvetlo nejen jako v první církvi nejkrásnějšími květy a všemi ctnostmi, nýbrž také jejich nově obrácení chránili hranice králů, španělským a vykonávali nejdůležitější službu bez jakékoliv odplaty, trvalo proti nim, od doby jejich posledního pronásledování v Paraguay skrze Doma Bernardina de Cardenase, stále ještě tajemné záští v srdcích všech, protože dokázali odejmout své neofyty osobní službě Španělů; a toto záští narůstalo v tom poměru, v jakém se zvětšoval počet nově obrácených; přestože tím církev a stát všestranně získali, a oni sami by byli získali, kdyby nebyli slepí z přehnané chamtivosti ke svému vlastnímu prospěchu.

V této roztrpčené náladě myslí se všude v Paraguay vyčkávala aspoň jedna příležitost, vzbudit nové sváryproti těmto otcům, a pohřbít svobodu jejich nově obrácených pod sutiny jejich redukci. Zloba některých soukromých osob, hrabivost a pýcha jednotlivce vysokého stavu, a podivný důsledek neočekávaných událostí přivodily však brzy prostředky a cesty a vzbudily těmto misionářům těžká pronásledování; naplnily celou provincii povstáním, zapletly ji do pozdvižení, které by ji bez pochyb celou rozvrátily, kdyby toho barbaři, kteří bydleli v jejím okolí, využili ke svému užitku, a kdyby tu nestáli jako pevná hradba titíž neofyté, které chtěli za každou cenu donutit k otroctví, a kteroužto hradbu nemohli nikdy prolomit, a kteří byli vždy připraveni odzbrojit revoluci.

Toto hrozné povstání trvalo od roku 1717 až do 1735 téměř bez přerušení a bylo vyvoláno hrabivostí a křiklavými nespravedlnostmi Doma Josepha de Antequerra, který byl vyslán královským soudním dvorem do Paraguay na vyšetřování; a vystavil celou zemi hrůzám občanské války. Zapudil guvernéra, sám se nechal lidem jmenovat na jeho místo, a poněvadž se obával odporu jezuitů, začal ohřívát proti nim všechny staré často si odporující pomluvy a byl v tom znamenitě podporován. Třikrát byli během této doby otcové tohoto řádu vyhnáni nejpotupnějším způsobem ze svého domu v Assumptionu, vyrabováni a bylo s nimi zle nakládáno; nedbáno nařízení královského soudního dvoru, vícekráte a samotného krále Španělska, kteří poroučeli uvést je se všemi náležitostmi do jejich dřívějšího držení. Antequerra sice na konec odpykal na krvavém lešení životem svoje povstání, odvolal před svou smrtí slavnostně všechny pomluvy, které rozšiřoval proti jezuitům, a prosil je upřímně o odpuštění za všechno špatné zacházení, které jim přivodil z části sám, z části nechal způsobit jinými; přesto však ani jeho smrtí nevyhasl ještě dlouho plamen povstání a nenávist proti tomuto řádu se udržovala dále ještě mnoho let.

Biskupové a královští poradci sice odporovali jak jen mohli dlouho těmto křiklavým násilnostem, se vši svou mocí; přesto se však povstání rozmáhalo tak hrozně, že veškerý pořádek byl zcela zrušen. Guvernér a mnoho jiných ctihodných mužů bylo zavražděno, a zmatek tak hrozný, že občas člověk, přestože se utvořila junta, nevěděl, ani kdo nyní poroučí, ani co se má dělat. Také se neuznávala žádná moc, a nikdo neposlouchal, jen když se mu to hodilo, anebo v tom viděl prospěch pro sebe. Mnoho osob přišlo při tom o život, byly spáchány v průběhu tak dlouholeté revoluce děsivé násilnosti; až nakonec po mnoha utkáních byli rebelové v otevřené bitvě poraženi, jejich velitelé potrestáni přísnou spravedlností smrtí.

Redukce však utrpěly násilnostmi tak dlouhého povstání téměř nenahraditelné škody. Vícekrát poslal během anarchie Doma Antequerry generál s mužstvem, aby povstání utlumil, oddíly tohoto pobuřovatele porazil a nastolil pořádek. Avšak tento generál, který měl jenom několik Španělů, nechal přispěchat z redukci několik tisíc Indiánů, z nichž mnoho zůstalo v bitkách, jiní skrze lest Antequerry byli zajati a rozděleni za otroky. Ano, říkal dokonce hlasitě a veřejně, že je jeho pevným úmyslem zmocnit se čtyř nejbližších redukci. Měl při tom úmysl vyhnat jezuitu a odebrat novým křesťanům střelnou zbraň; aby je královští velitelé, jimž na tom velice záleželo, aby zůstali ozbrojení, nemohli použít proti němu; a kromě toho také přislíbil, že všechny tyto Indiány odevzdá za komendy. Sotva však neofyté dostali zprávu o jeho záměru okamžitě se rozptýlili částečně do vzdálenějších redukci, kde se ho nemuseli

obávat, částečně do lesů a hor; a to vše se dělo v tak velkém spěchu, že mnozí při tom zahynuli a těhotné ženy přišly o svůj plod bídou a strachem na cestě.

Také byli neofyté často voláni královskou stranou na pomoc a nezřídka stáli v tisících a po dlouhou dobu v poli. Tím pak trpěly, nemluvě o mnoha jiném, polní práce; nastal strašný hladomor; špatná výživa vyvolala nakažlivé nemoci, kterým mnozí podlehli; a jiný nemalý počet se dal na útěk a hledal potraviny v lesích a pouštích. Ale bída, utrpení, obtíže a hrozné nesnáze misionářů v takové nouzi byly nepopsatelné; a oni se utěšovali jediné tím, že se v tomto hrozném stavu nezmenšovala horlivost jejich nově obrácených v náboženství a ve službě králi, a že v důsledku toho mohla být opět získána většina uprchlíků; což se také z větší části stalo.

Nakonec v roce 1735 udělal Dom Bruno de Zavala, kterého jmenoval král za guvernéra Paraguay, svou chytrostí, statečností a svou velkou vážností při veškeré mírumilovnosti konec těmto bouřím; a nechal, když porazil rebely v poli, potrestat nej přednější osnovatele a pobuřovatele po zásluze, nastolil, i když po velkých námáhách, opět pořádek; a poněvadž nepřátelé vlády byli nepřáteli jezuitů, přál si, jakmile byl opět všude klid, s naléhavou prosbou vrátit zpět v celé provincii jezuitu; tito, když provinciál nechal celou věc projít poradou, přišli desátého října téhož roku opět do Assumptionu, kde je přijal guvernér v čele oddílů a vrchnosti, biskup s celým klérem a představenými duchovních řádů za radostného svolávání lidu a pak byli odvedeni do dómského chrámu, kde bylo zazpíváno Te Deum, a pak do kolegia. V témže roce obdrželi také nové kolegium v Buenos-Ayres a v Montevideu. Rádi odpustili a zapomněli tito otcové, kteří byli vždy nakloněni míru, všecno zlé nakládání, a oddali se za viditelného požehnání Pána a se vši horlivostí svým duchovním úkonům, zahojili mnohé rány, které způsobila revoluce, přivedli zpět mnohé pobloudilé k jejich povinnostem a k opravdovému polepšení života.

43.

Nové vpády divochů do provincie Tucuman. Španělé prosí poslat k nim misionáře. Opětovné pokusy získat Chaco. P. Lizardi u Chiriguanů. Těžkosti misionářů. Chiriguanové přepadnou redukci Conception. Mučednická smrt P. Lizardiho a jeho sakristiána.

Současně se však zdálo, že se hněv Boží ještě neusmířil s touto nešťastnou provincií; byla vystavena, když by se toho člověk nejméně nadál, nebezpečí, že bude za své povstání pykat rukama barbarů. Nesmiřitelní nepřátelé Španělů, Guaycurrové a Mocovisové chtěli využít slabosti, do které uvedly tuto provincii velké nesvornosti v Paraguay, a vpadli jako smluveni ve stejnou dobu a na různých místech a plenili zemi až k branám hlavního města. Zděšení bylo všude velké nad všechna popisování, a tato nejvyšší bída země mohla být opět povznesena jenom spěšnou pomocí redukcí, kterým tak mnoho zlého připisovala, se kterými tak špatně zacházeli z nenasyté hrabivosti, a stále ještě je chtěli mít za otroky. Mezi ostatními nepřátelskými národy, které pustošily zemi, se nacházeli také Tobatinové, z nichž již před mnoha léty získali misionáři okolo 400 rodin; kteří však pro hrozby revoluční strany, a pro hlad a bídu v redukcích Parana, jimž byli přiděleni, zděšení a přivedeni k zoufalství, se opět vzdálili do svých lesů; teď však udělali všechny cesty nejistými, vyťahovali španělská obydlí a zavraždili všechno, co jim padlo do rukou.

Nyní viděli Španělé, kteří byli příliš slabí na to, aby tento národ zkrotili a dali jejich nepřátelství jiný cíl, že není jiného prostředku, než tam poslat misionáře; a prosili guvernéra, biskupa a všechny úřady, aby se ohledně toho obrátili na provinciála jezuitů. P. Aquilar pak, který stál v čele toho úřadu, byl sám velmi horlivý muž, než aby bylo zapotřebí mnoha proseb přimět ho k tomu; ale nebyla to žádná lehká věc, a misionáři, které tam poslal, našli až po letech pobyt, kam se tento národ stáhl.

Nicméně se nespustil z očí úmysl sjednotit provincii Chaco se španělskými zeměmi; na čemž se již více jak jedno století pracovalo, a v jejichž zemi již tak mnoho misionářů prolilo krev. Prvořadou překážkou byli stále ještě Chiriguanové, o jejichž obrácení se tak často marně snažili jezuité, a vůči nimž veškerá moc Španělů byla příliš slabá. Také byl tento národ v ustavičném strachu, že křesťanské náboženství není nic jiného nežli prostředek ze kterého se vychází, aby se z nich udělali otroci. Když však nicméně to byl jediný prostředek, jak zajistit klid v provincii Tucuman a smířit upřímně tento národ se Španěly, nevzdali se přes všechny dosavadní nezdařené pokusy myšlenky získat je jemností náboženství; a jezuité, kteří pokládali mučednickou korunu za svou nejkrásnější odměnu, a neočekávali žádnou jinou odměnu od tohoto světa za svou práci, byli také stále k tomu připraveni.

Toto bylo všeobecně známé; a město Tatina, které bylo nejvíce vystaveno zlému jednání těchto strašných Indiánů, rozhodlo se využít horlivosti otců, se obrátilo na vicekrále, který též naléhavě žádal představené řádu, aby souhlasili s prosbou; a přihlásilo se jich tolik k této misii, že byl provinciál v rozpacích, koho má k tomu jmenovat. Nakonec padla jeho volba na P. Lizardiho, jednoho z nejsvatějších kněží Společnosti, kterému ještě přidal PP. Chomého a Ponse; kteří, když bylo všechno připraveno, co bylo nutné k jejich misii, se nalodili začátkem měsíce května na Uruguay.

Když došli k hranicím, viděli ke svému velkému údivu, že tu právě všichni hodlali začít opět válku proti Chiriguanům, a chtěli je doprovodit s ozbrojeným mužstvem k tomuto národu. Oni však byli rozhodnuti bojovat proti tomuto národu pouze s evangeliem v ruce a řekli oněm, kteří jim chtěli o tom dělat své návrhy, že jediným prostředkem, který sluší apoštolským pracovníkům k šíření víry mezi uctívači bůžků, kterým se mají řídit podle výroku, který kladl Vykupitel světa na srdce svým apoštolům, je nebát se těch, kteří mohou usmrtit jen tělo; a že misionář musí být vždy připraven k tomu, zpečetit svou krví pravdy, které hlásá. Ať už byla misie jakkoliv obtížná, neprotivila se tak moc pravidlům rozumu, jak se obyvatelé pohraničního města domnívali; protože redukce, která byla kdysi v Tariqueai, nebyla tak zcela rozptýlená, že by se nemuselo doufat, že se tu najdou jen trosky; a P. Ximenes, který ji kdysi spravoval a jeho řádový dům, který ji řídil, dostali jednou mocnou návštěvu svých starých neofytů, kteří se nad jejich přátelským přijetím tak velice radovali, že se rozhodli usadit se nablízku; tím se stalo, že se to stále více jich usazovalo, a nakonec se utvořila redukce chiriguanských křesťanů, která dostala jméno Concepcion a v lásce a horlivosti ke křesťanskému náboženství nezůstali za nikým pozadu.

To bylo ono, na čem zakládali P. Lizardi a jeho druhové nějakou naději, a také říkali těm, co jich chtěli odradit od vniknutí do tak divoké země, že by určitě nikdo nevěřil, že tito divoši, kteří před svým obrácením neměli z člověka nic kromě vnější postavy, dospějí jednou k tak vysoké ctnosti a dokonalosti. Po tak neočekávaném úspěchu by tedy měly zmizet všechny lidské důvody v očích těch, ke kterým Pán pravil: „Hle, posílám vás jako ovce mezi vlky!“ Nakonec naléhali na misionáře a říkali jim, že by měli dva z nich jít v doprovodu několika důstojníků až do Salzthal a odtud poslat ke Chiriguanům v Cordilierách, aby je pozvali k uzavření dlouhotrvající mírové smlouvy; P. Chomi ale chtěl pak použít první příležitost k tomu, aby sám pronikl do Cordilier.

Tento návrh považoval P. Lizardi za rozumný a také ho schválil. Avšak Chiriguanové neodpověděli na jeho pozvání. Nato jim šel naproti sám s P. Ponsem; nemohl však přemluvit žádného k tomu, aby ho následoval do Salzthalu. Nato tedy udělali sami cestu až do Cordilier, kde by cesty mohly odstrašit i ty nejneohroženější; nemluvě o tom, že se tu střídala vedra často okamžitě s hrozným chladem, a člověk nemohl udělat jediného kroku, aniž by nespádl do propasti; kromě toho hrozilo každým okamžikem nebezpečí být roztrhán divokými a věčně hladovými zvířaty. Pořádili tam však tak málo, že napsali svému provinciálovi, usuzujícíe lidským způsobem, že tento lid nedává žádnou naději na obrácení; ba že mají tak veliký odpor vůči křesťanskému náboženství, že mnozí prohlašovali, že by se nechali raději na kusy

rozsekat, nežli je přijmout; a misionáře trpěli pouze v naději, že dostanou od nich nějaké dárky. Byli nicméně přesto rozhodnutí proniknout ještě dále, aniž by se nechali odradit nepatrným plodem dřívějších pokusů; a že mají pevnou důvěru, že Pán, jemuž z lásky berou na sebe nevýslovné námahy, nakonec jejich pracím požehná.

Nicméně vrátili se přesto brzy nazpět, když přišel P. Lizardi do Vonception, našel neofyty ve velkém rozrušení, poněvadž vznikla pověst, že se Chiriguanové připravují je napadnout. Chtěl je uklidnit; ale podařilo se mu to teprve tehdy, až šel sám ještě jednou do Cordiliér, aby spatřil, jestli se tu dělají přípravy; avšak nespatřil z toho ani to nejmenší. Na této cestě získal jednoho kazika, který ho následoval s celou svou rodinou a který ho ujišťoval, o spřisahání proti jeho životu. Když pak byl nazpět v redukci, kterou po nějaký čas řídil, bylo jeho stádo tak dojata jeho svatou horlivostí, takže se jasně ukázalo, že by se Chiriguanové mohli stát těmi nejvýbornějšími křesťany, jakmile dají sluch hlasu milosti ve svých srdcích.

Dne 15. května téhož roku dostal P. Lizardi opět zprávu, že se Chiriguanové od Ingre připravují napadnout jeho redukce. On se však domníval, že je to zase planý poplach, anebo že nebezpečí není tak naléhavé; a aby nepolekal své nově obrácené, rozhodl se, že jim o tom nic neřekne. Jako obvykle vracel se pozdě večer domů, vyčkal zbožná cvičení, a oddal se na krátká čas odpočinku. O půlnoci vstal podle svého zvyku, vykonal svou modlitbu a připravoval se na slavení svaté mešní oběti. Sotva začal tuto svatou slavnost, přicházely v tmavém svítání houfy Chiriguanů; a jeden mladý křesťan, jménem Manuel, přiběhl spěšně do kostela, kde byli shromážděni všichni neofytové a křičel ze vší síly, že je nepřítel před branou! Po tomto hlasu vyběhli všichni ven a dosáhli blízkého lesa; kněz byl právě u offertorium a zůstal sám se svým sakristiánem. Neofyté nepochybovali, že je bude následovat a byli velice překvapeni když dosáhli svého útočiště a ho neviděli. Zůstal při oltáři, avšak nesloužil dále mši svatou, poněvadž se obával, že ji nebude moci dokončit; a byl zaměstnán jediné tím, nabídnout Bohu oběť svého života. Barbaři ho našli v tomto postavení a napadli ho podobní zuřivcům, stáhli mu jeho kněžský oděv, strhli mu šaty s těla, vzali jeho sakristiána do zajetí a pošlapali nohama všechny obrazy a svaté nádoby. Po tomto znesvěcení vyloupili barbaři chýše a zapálili redukci, která se v krátké době přeměnila v hromady popela; načež se vzdálili se svým lupem a svými zajatci.

Chlad byl krutý a P. Lizardi skoro nahý a blízký ztuhnutí. Když už nemohl jít dále, posadili ho na jedno skalisko a rozvázali mu ruce. Sepnul je do kříže, v jedné držel svůj krucifix a v tomto postavení očekával blažený okamžik, který ho měl sjednotit s Bohem. Nečekal dlouho; mračno šípů, které ho všechny zasáhly, ho usmrtilo dne 17. května 1735, v devětatřiceti letech jeho života. Následoval ho jeho věrný sakristián k mučednické palmě a byl zavražděn nejkrutějším způsobem. Následující den vyslal P. Pons, který obdržel zprávu o tomto přepadení, jednoho neofyta, aby zjistil, kam se P. Lizardi dostal; a když tento nic nezvěděl, vydal se sám na cestu, obdržel nakonec zprávu o místě a způsobu, jak dokončil svou oběť, našel jeho bezduchou tělesnou schránku, která byla pohřbena s největší slavností. Rozptýlení obyvatelé Conceptionu však byli převedeni do jiné redukce.

Toto byli také téměř jediní křesťané, kteří se z Chiriguanů obrátili; protože všechny ostatní, dřívější i pozdější pokusy získat tento národ pro křesťanství, byly marné; jenom na skoro všech cestách misionářů dostalo se vybraným jednotlivcům křtu, nebo někteří následovali misionáře. P. Pons řídil redukci, kam byli přesazeni; P. Chomé byl poslán do krajiny Chicasů; ale L.P. 1738 ho povolal jeho provinciál odtud zpět a poslal ho k Zamucosům, kde nakonec vybudovali krásný kostel, a obrátili veliký počet z tohoto národa nevýslovnou horlivostí těchto misionářů ke křesťanské víře.

Obvinění jezuitů ve Španělsku. Král nařizuje kontrolní komise. Jezuité se ospravedlňují proti falešným udáním svých nepřátel a pronásledovatelů.

Zatímco tedy misionáři ve všech provinciích tohoto dalekého kontinentu nešetřili svého potu a své krve, aby přivedli Indiány pod zákon křesťanství a upevnili vážnost španělských králů, měl jejich provinciál a prokurátor ve Španělsku neustále co dělat, aby vyvraceli staré pomluvy, které si proti nim vybásnili a nikdy se neunavili je opakovat. Tento hlasitý pokřik ze všech stran vzbudil nakonec pochybnost u některých členů královské rady pro indické záležitosti o určitých delikátních bodech; přestože byli jinak přesvědčeni o nevině obžalovaných; a sám král chtěl, aby byla pravdivost věci postavena do nejjasnějšího světla, aby nepřátelé tohoto řádu byli zahanbeni a museli mlčet.

Již v roce 1715 se objevil na španělském dvoře francouzský duchovní, který ve svém mládí ve službě mořeplavce jeho provincie Amerika, navrhl zrovna plány k rozšíření jeho obchodu a našel způsob jak předat králi hanopis proti jezuitům, který obsahoval všechna obvinění jejich nepřátel; a navrhoval způsob jak odpomoci tomuto zlu, jehož původci měli být jezuité. Král však když si list přečetl a poručil ho prozkoumat, dal mu vědět, že je lépe zpraven o záležitostech v Paraguay nežli kdo jiný; a potvrdil všechna privilegia, která on a jeho předkové propůjčili jezuitům jejich nově obráceným. To donutilo duchovního, aby Španělsko opustil; a nechal vytisknout svůj list ve francouzské a latinské řeči, a rozšířil jej ve velmi krátké době nejen v tomto království, nýbrž také v protestantských zemích, kde byl list přijat s velkým potleskem.

Nicméně, když v něm jezuité nenašli nic, co by nebylo již důkladně vyvráceno, pohrdli hanopisem po vzoru krále; přívrženci revoluce v Paraguay však neodpočívali a vynesli ho na povrch, když už byl dávno zapomenut, v roce 1732 opět s velkým křikem, a rozdělili exempláře členům vysoké rady a dvorním místům; které na to učinili ještě pozornějšími, když mnohé v něm se shodovalo s dřívějšími zprávami zvláště guvernéra Doma Martina de Baruy z roku 1730; a to přimělo jezuitu, aby na to odpověděl. P. Gaspar Rodero, generál-prokurátor pro Indii vyvrátil obvinění tak jadrně, že na to nikdo neodpověděl. Avšak guvernér Dom Barua, kterého se král ptal na jeho názor o dřívějších zprávách, našel v nich mnohé, co se mu nehodilo do krámu a vyhotovil jinou zprávu, která dala indické radě mnoho k přemýšlení; zvláště o dvanácti stech tolarů, které jezuité v důsledku jeho tvrzení, byli dlužni králi z daní jejich Indiánů.

Filip V. věděl na čem je; nicméně poručil přesto dekretem z 28. listopadu 1743, aby se věc důkladně vyšetřila a buď se tak těžká urážka a nesnesitelná pomluva proti celému duchovnímu řádu potrestala, nebo pak taková neodpustitelná nedbalost tak význačné škody a tak křiklavé porušení královských práv se mělo jasně prokázat; a pověřil svého nejvyššího domácího a dvorního soudce Doma Juana Basqueze de Augera, aby se okamžitě vydal a nechal přesně vyšetřit všechny skutečnosti královskou komisí a projednal vše s představeným jezuitů; aby vyslechl, co mají k odpovědi o daních, a poručil také jednomu z královských radních pro indické záležitosti, aby o tom vyslechl generálního prokurátora jezuitů pro Paraguay, který se zrovna tehdy nacházel ve Španělsku.

To všechno bylo důkladně provedeno, a Dom Basquez de Agüero napsal v únoru roku 1736 králi dlouhou zprávu, v níž mezi jiným oznamoval, že počet daně schopných Indiánů není zdaleka tak velký, jak ho uváděl Dom Barua; neboť podle přísěžných listů farářů bylo těch, ve všech třiceti redukcích jenom devatenáct tisíc nově obrácených, kteří měli platit daně; neboť počet těchto kvůli nakažlivým nemocem, dále odchodem těch co zahynuli ve válkách a v ostatních královských službách, stejně jako vyhnaných od Mameluků, kteří zničili více jak polovinu redukcí, velký počet obyvatel zabitých a ještě daleko více zajatých, významně klesl. Také poznamenává, že platili tuto daň jednoho tolaru na hlavu z výnosu svých prací, a vždycky řádně platili, ačkoliv byli jejich duchovní pastýři povinni k největší

šetřnosti, aby je udrželi ve stavu schopnými daň zaplatit; a že museli mít neustále bdělé oko, neboť tito Indiáni neuměli vůbec šetřit a také nebyli nijak zvlášť pracovití, kromě toho pak guvernér častou používal velký jejich počet pro válku a k práci králi; takže by je, v případech že měla být daň zvýšena, uvedli do nemožnosti ji zaplatit; jak by ji byli, jako až doposud, s největší přesností zaplatili.

Avšak to podstatné pro ospravedlnění jezuitů bylo vyvrácení zprávy Doma Martina de Baruy. Tento guvernér z ní rozdělil potajmu mnoho opisů. Jeden z nich padl do rukou P. Gabrieli Novatovi, který se polekal nad pomluvami, jimiž tento list překypoval, a nad lstivými obraty přednesu a sdělil tyto svému provinciálovi, P. Aquilarovi, který se okamžitě chopil pera, aby je vyvrátil. Nejvyšší dvorní soudce užasl nad důkladností vyvrácení, které neponechalo nic, co by se mohlo přát, a choval tu největší úctu k P. Aquilarovi. Tentýž úsudek se také líbil královské radě v indických záležitostech a mnozí radní si velice přáli osobně poznat toho, kdo tento sepsal. Podle tohoto listu sepsal slavný Muratori známé dílo: „Šťastné křesťanství v Paraguay v misiích Společnosti Ježíšovy“, které bylo přeloženo skoro do všech řečí.

P. Aquilar také ukázal, mimo mnoha jiného, jak velice se tento guvernér mylí, když uvádí čtyřicet tisíc Indiánů, kteří měli podléhat dani, a stejně poukázal na dřívějších jakož i na pozdějších, ba dokonce na vlastních údajích zmíněného guvernéra z roku 1730, že se napočítalo ve všech redukcích 29.000 rodin. K tomu v roce 1737 tento počet kvůli hladomoru, nemocem a útěkům klesl na dvacet tři tisíce rodin, jak vyplývá z úředních a přísedních listů farářů.

Když tedy základ, na němž stavěl Dom Martin de Barua, že jezuité jsou dlužní královské pokladně dvanáctkrát sto tisíc tolarů, byl narušen jeho účetní chybou, rozpadl se i jeho závěr sám od sebe. Protože se však tento článek týkal velmi delikátního bodu, který bylo možné sotva dostatečně osvětlit, objasnil jej P. Aquilar se vši možnou přesností. Dokázal, že všechna tvrzení tohoto guvernéra jsou nesprávná; a dokázal to tak jasně, že Filip V. a jeho indické poradní shromáždění užasli nad tak velikou neznalostí u muže, který strávil nejlepší část svého života v Paraguay, a nad tak velikou nesvědčitostí u úředníka tak vysokého postavení.

Barua se nestyděl tvrdit, že výtěžek práce těchto Indiánů všechnen spolu předáván jezuitům, kteří dávali svým neofytům jen tolik plátna, kolik potřebovali ke svému ošacení, ostatní pak použili k vlastní potřebě. Proti tomuto těžkému obvinění postavil provinciál jednohlasné svědectví mnoha kompetentních mužů, kteří byli lépe nežli on znalí věcí a na vlastní oči viděli, jak to v redukcích chodí; a uváděl mezi jiným co napsal sám Dom Pedro Farardo, biskup v Buenos-Ayres po své návštěvě všech redukcí králi, kterého ujistil, že neviděl v celém svém životě ani tak velký pořádek ve všech věcech, ani kdy takovou nezištnost, která by se podobala nezištnosti těchto misionářů, kteří ze všeho, co patřilo Indiánům, nevyužili ani to nejmenší, ani pro svou obživu ani pro své ošacení.

Zpracovatel zprávy pokračoval dále, že Indiáni komendů zaplatili ročně králi daň čtyři tolary za každou hlavu; a domnívali se, že by sehrál mohl spokojit, co se týkalo Indiánů v redukcích, se dvěma tolary, neboť tito prokazovali státu významné služby; přinejmenším takové, které spadaly do soudní pravomoci Buenos-Ayres; neboť ty, které patřily do Assumptionu, dodal, už po mnoho let nevykonávali žádné služby. Dále odpovídal P. Aquilar, že Dom Martin de Barua je pravděpodobně toho názoru, že král nesmí těmto Indiánům za nic počítat, že po tak dlouhou dobu zajišťují hranice, proti straně, které on nadržuje, a že jejich přítomnost umožnila samotnému Domu Bruno de Zavalovi, aby byl schopný přinutit provincii Paraguay k poslušnosti monarchii. Avšak králi nebylo neznámo, co je to stálo. Monarcha byl také velmi dobře zpraven o tom, že zajistili hlavní město této provincie před neštěstími, kterými bylo ohroženo ze strany Guaycurrů.

Kromě toho, pokud se skutečně myslí, že daň, od doby kdy byla uložena, byla tak špatně placena že redukce ještě dluží dvanáctkrát sto tisíc tolarů, tak by buď od roku 1681 neplatily, nebo by musely mít daleko více obyvatel, kteří byli daní povinni, nežli sám Dom Martin de Barua spočítal, neboť musel přece, když byl sám v zemi, dobře vědět, že od sčítání v roce 1677, v průběhu kteréhož obnášela souhrnná suma daně 10500 tolarů, z moci královského nařízení ze dne 17. července 1684 bylo nařízeno, aby byla daň vybírána jen v takové míře, až se shledá nařídit jinak, což se do doby, kdy on sestavuje tuto zprávu, ještě nestalo.

Aby svému tvrzení dodal ještě více důrazu, ujišťoval Dom Barua, že královští úředníci, kteří byli pověřeni zvýšením daně se shodli s těmito misionáři a nekonali svoji povinnost; „což mne“, dodal, „neudivuje. Protože tito otcové hovoří tak hlasitě o své moci, že bych se sám neodvážil stavět se proti jejich podnikání kvůli shodě, kterou udržují s vicekrálem Vašeho majestátu v Peru; jemuž mohou namlouvat co chtějí, když je o to těžší v tak velké vzdálenosti, aby až k němu pronikla pravda. Jsou také tak důmyslní, že naklonili biskupa z Paraguay ke všemu, co chtěli; a já jsem právě tak připravený upozornit Váš Majestát na důsledky takové shody.“ Bylo však nejvýš podivné, že se Dom Barua odvážil psát takovým způsobem a k tomu za takových okolností o tak znamenitém vicekráli, jako byl Marcheze z Castel-Fuete, a o tak úctyhodném biskupovi jako byl Dom Josephu Palesovi; když nebylo nic tak vhodného, jak posílit monarchu v podezření o jeho shodě s revoluční stranou v Paraguay.

P. Aquilar ve své odpovědi na tento bod znamenitě poukázal na to, jak se pisatel této zprávy velmi špatně daří, vyzvedávat moc jezuitů tak vysoko a předhazovat jim zneužívání, které z toho dle jeho názoru mají, v době, kdy byli s hanbou vyhnáni ze svého kolegia v Assumptionu a kdy vicekrál musel použít ty nejzávažnější pohrůžky, aby ho donutil k jejich opětovnému dosazení; také v celé provincii se k nim nesměl nikdo hlásit, aby se nevystavil jeho hněvu.

Avšak záludnost Doma Barua se ukázala ještě zřetelněji v odpovědi na dotaz krále, co si myslí o návrhu Doma Bartelmise de Aldunate, dosadit do redukcí španělské corregidory. Protož on králi odpověděl, že to by bylo v redukcích jezuitů velmi nebezpečným podnikem; a že on udělal všude, za pět let, co spravoval provincii Paraguay, tu zkušenost, že Indiáni, kteří byli vedeni jezuity, na nich zcela závisejí; kteroužto moc oni strhli na sebe a ani jednou se o ni s králem nepodělili. Z čehož on vyvozuje závěr, že by bylo velice nebezpečné vést národy tímto způsobem a předělávat jen to nejmenší, a že španělští úředníci, které by chtěli dosadit do těchto osad, by si tam nebyli jisti životem. Kdo také, dodal, by chtěl při známých zásadách jezuitů, převzít takovou komisi?

Odpověď P. Aquilara na takové zlomyslné obvinění byla, že se Indiáni opravdu přenechávají vedení otců Společnosti Ježíšovy, kteří je přivedli často s nesmírnou prací, ba nezřídka za cenu své krve z jejich lesů a sotva přístupných hor, kam by Španělům nebylo nikdy možné proniknout; že to dovedli s pomocí Boží milosti tak daleko, že přetvořili tyto lidožrouty ve zbožné a horlivé křesťany, a z nejstrašnějších nepřátel královských podaných udělali nejvěrnější vazaly, které Jeho majestát má v Novém světě; kteří byli vždy připraveni, uposlechnout rozkazy krále a guvernérů na vlastní náklady a obětovat život v jejich službě. Také připomněl Domu Martinu de Baruovi a všem, kteří podobně smýšlejí, zda neměla být vděčnost, důvěra a příchyllost Indiánů k jejich duchovním otcům, kteří je vedli k poznání Boha a zjednali jim tak velké přednosti pod ochranou katolických králů, jedině proto kárána a pro ně vyvolána tak těžká pronásledování, že oni (jezuité) se nikdy neunavili ve své pevné horlivosti, udržet Indiánům vlastnictví jejich svobody.

Nepopřel, že je více než pravděpodobné, že by považovali za útok na jejich svobodu, na kterou jsou výsostně žárliví, kdyby jim chtěli dát španělské corregidory; protože by byli přesvědčeni, že budou brzy těmi nejnešťastnějšími lidmi, pokud budou jednou podřízeni

velitelům, které vede jenom vlastní prospěch k tomu, aby přijali ony úředníky. A dozajista, dodal provinciál, není žádných pochyb, že by tito korregidoři nad nimiž by nikdo neměl právo držet bdělé oko, brzy zneužili prostotu a věrnost těchto Indiánů, jak z toho, i když beze všech důkazů, jsou obviňováni misionáři; a kdo by se o tom chtěl přesvědčit, musí se jen podívat, jak se, nedbaje všech opakovaných rozkazů španělských králů, zachází s Indiány komendů, a to dokonce před očima guvernérů a biskupů.

Nakonec také dodává, že jsou redukce tak příhodné, že by povstání neofytů, kdyby je někdo k tomu podnikl, bylo snadné a bez pomoci; avšak poukázal při tom, že se to dá říci o všech indiánských osadách, odkud by ostatně bylo o to snadnější utéci a spojit se s nepřáteli Španělů, když mnoho osad Indiánů je dost blízko, aby tam našli místa úkrytu, kde by byli uprchlíci dobře přijati; což je nyní častým případem. A ještě daleko horší by bylo, pokračoval dále, kdyby těm, kteří jsou pod vedením jezuitů, bylo veleno španělskými koregidory, a kteří by se viděli v nebezpečí, že ztratí svou svobodu, a nedali se přimět k tomu, aby se rozprchlí a vrátili se do svých starých bydlíšť, nýbrž aby přišli na nápad, zničit španělská obydlí, aby se tak pomstili, že se nedodržel slovo a že se jejich služby tak špatně uznaly.

Poznamenal potom též, že by lidé v samotných městech nebyli proti nim zajištěni, pokud by je někdo krajně podněcoval, protože je v provincii nemálo měst, které se musejí bránit před Hrstkou méně vycvičených pohanů; a že dokonce v samotných hlavních městech jsou denně nuceni snášet velká trápení od těchto barbarů, které není možné zatlačit zpět násilím. A což, nebyli s to postavit proti, dvacet tisíc Indiánů, kteří se mohli měřit s nejlepšími oddíly španělskými a portugalskými, nezahnali zpět dvakrát Portugalce od kolonie del Sacramento a po tak mnoho let neudrží v jejich okolí všechny indiánské národy ve strachu?

Po tom všem, uzavírá, když nedbaje těchto důvodů, bude král považovat za záhodné zavést v redukcích španělské korregidory, jezuité nejen že nebudou odporovat, nýbrž použijí všechnu svou vážnost u neofytů, aby je přiměli k tomu, přijmout tyto úředníky, i když jsou přesvědčeni, že při prvním představení těchto, uprchnou odtud všichni křesťané, a oni sami budou snad prvními, kteří padnou za oběť jejich pomstychtivosti.

Prosí také krále, aby uvážil, že jezuité, když zakládali tuto republiku tak daleko od španělských měst a obydlí, činili to se souhlasem s guvernéry a králi, jeho předky, kteří při tom měli záměr, vybudovat hradbu proti podnikání brazilských Portugalců a Indiánů u hranic; nepřihlížeje k ostatním důvodům, jejichž důležitost se poznala událostmi samými; ostatně však bylo tak málo úmyslem těchto otců využívat svobody svých nově obrácených pro svou zálibu a výtěžek jejich obchodu použít ke svému zisku, jak to tvrdí Dom Martin de Barua, když je obecně známo, že při způsobu, jakým je tento obchod prováděn, mají z něho Španělé ten největší zisk. Také jasně ukázal, že se již často připomínalo, že když se připustí volnější styk mezi nimi a Španěly, že pak by lajdáctví a výstřelky brzy nastoupily v tak povznášejícím křesťanství, které dospělo k tak velké vážnosti, na místo nevinnosti, zbožnosti a horlivosti, kterou, s výjimkou prvních století, mohl člověk zřídka vidět; nemluvě o tom, že lehkomyšlnost, se kterou se nechávali podvádět, by je brzy uvrhla do nejkrasnější bída, že by nebyli s to sloužit svému monarchovi jako až doposud bezplatně, a sloužit bohoslužbu s takovým leskem a nádherou, kterou lidé tak velice obdivují.

Filip V. ale nepotřeboval žádné nové důkazy po všem, co mu často napsali biskupové, guvernéři a jiní, jejichž svědectví nemohlo být podezřelé, a o bedném stavu, o němž věděl že se nacházejí čtyři indiánské osady, které jsou v blízkosti Buenos-Ayres; přestože jejich obyvateli byli pouze křesťané. Kromě toho bylo tomuto monarchovi a také biskupům této provincie příliš dobře známo, jak je nemožné pracovat účinně na obrácení tamních Indiánů, kteří žijí v blízkosti Španělů, nebo se jim často stane, že vidí, co se u nich děje.

Nejvyšší dvorní soudce Dom Juan Basquez de Agüero, ještě před tím než mu byl vlastnoručně předán tento list P. Aquilara, pověřil také P. Rodera, generálního prokurátora pro Indii, touto věcí; a ten mu odpověděl co se daní týkalo, že by bylo holou nespravedlností,

kdyby se od redukce požadovalo tolik, jako od těch, kteří byli podrobeni mocí zbraní; za prvé že jejich podrobení bylo dobrovolné; za druhé že služby, které prokazovali státu bez jakékoliv odplaty a s vlastními velkými náklady obnášely více jak ekvivalent toho, co platili ostatní Indiáni. Tomuto účtování se nedá oponovat; a jasně nadto ukázal, že když by se od nich požadovala stejná daň a stejné odvody, které se vyžadují od těch, co jsou nejvíce zatíženi, a naproti tomu se jim dalo totéž placení za válku a veřejné práce, že by jim zůstala navíc velká suma; a že oni, nepřihlížeje k tomu všemu, byli vždy jak ve válce tak v míru vyzbrojeni a museli si obstarávat zbraně a munici za vlastní peníze.

O svobodě pak, pěstovat styk se Španěly, které chtěli zavést do redukce; protože se však vyčítalo misionářům, že míří k tomu, udělat své neofyty nezávislými na vládě, už něco P. Aquilar odpověděl; a dodal ještě, že většina Španělů, kteří našli prostředky a cesty, jak se vplížit do redukce, dali se nanejvýš zřídka odradit od toho dávat důvod nově obráceným k pohoršení, od svádění jejich žen anebo jejich unesení, a že si sebou odnášeli všechno, co se jim líbilo. Také že stačí držet nové křesťany v největší závislosti, biskupové, guvernéri a královští komisaři at' navštěvují redukce, jak často chtějí, nebo posílají své rozkazy spolehlivými osobami; že doposud nebyl jediný důvod ke stížnosti, že by nebyli přijati slušným způsobem a že se nehledělo na jejich nařízení s největší pozorností.

45.

Úspěch těchto prohlídek. Nařízení krále. Chiquitové byli jmenováni bezprostředními vazaly koruny. Psaní Marcheze del Valleho královskému komisaři. Šťastné zakončení této věci.

Dom Juan Vasquez de Agüero vyhotovil králi obšírnou zprávu, král poručil předat tuto spolu s vyvracujícím listem P. Aquilara a dalších k veřejnému vytisknutí; potom bylo sepsáno královské opatření, které Filip V. podepsal dne 28. listopadu téhož roku 1743. Nato poslal dvě psaní, na provinciály jezuitů a na jeho poddané, ve kterých jim popřál štěstí ke šťastnému ukončení této důležité záležitosti, kdy se pomluvy a kramářství jejich nepřátel rozplynuly v nic, a napomínal je k pokračování ve svých snahách udržovat nadále národy pod svým vedením ve vyučování nejčistšímu učení křesťanství a ve věrnosti, se kterou mu až doposud sloužili.

Jedna okolnost však, která nemálo zapůsobila že krále naladila, aby misionářům projevil tak veřejné a dokonalé ospravedlnění, byla, že nepřišla téměř ani jediná loď z Buenos-Ayres do Španělska, dokonce ani v čase, kdy jejich nepřátelé vynakládali všechno na to, přivést ho proti nim, aby nepřinesla zprávu o nějakém novém dobytí, které získali pro církve a stát, neobsahovala údaje o jednom nebo více mučednících, kteří prolili svou krev pro zvěstování evangelia. Obzvláště však byl král velice pohnut, když se dověděl, že položili základy k nové křesťanské republice, o které budeme brzy obšírně mluvit.

Člověk se asi podiví, že ani ve zprávě Domu Juana Vasqueze de Agüera, ani v opatřeních krále Španělska nebylo vzpomenu to křesťanské republiky Chiquitů. To pochází zčásti z toho, že tato záležitost ještě nijak zvláště nezaměstnávala královskou radu pro indické záležitosti, zvláště když byl tento národ příliš vzdálený, aby se stýkal se Španěly, a nebyl vystaven nebezpečí být předán za komendy; proč tu také požívali misionáři většího klidu nežli v ostatních provinciích; zčásti také, že Chiquité nebyli ještě prohlášeni za bezprostřední vazaly koruny následně nebyli podřízeni dani. Nicméně požívali všech svobod, které jezuité redukcím povolili, když je vytáhli z jejich divočiny a sjednotili je. Byli také chráněni biskupy a guvernéry provincie Santa-Cruz proti aroganci Španělů a nebyli dokonce vyžadováni pro službu králi.

Při jedné takové příležitosti požádal P. Rico, který byl tehdy ve Španělsku generálním prokurátorem krále velmi naléhavě, aby postavil žesťanské Chiquity na stejnou úroveň jako Guarany; a Filip V. souhlasil se žádostí a vydal v roce 1745 rozkaz Domu Francesco

Palaciosovi auditorovi při královském soudním dvoru v Charcasu, přijmout tyto dle přiložených předpisů za bezprostřední vazaly koruny. Tento komisař tam také co nejdříve odcestoval; protože však měl jen povrchní znalost o těchto misiích, napsal jeho přítel Dom Pardo de Figueroa dopis Marchezu del Valle Umbrozovi, který vzbudil rozruch dokonce v Evropě kvůli svým velkým znalostem, ve kterém mu sdělil všechny náhledy, které potřeboval, aby dobře splnil svou komisi.

Tento přípis zněl následovně:

„Budu pokládat za veliké štěstí, když záležitost, kterou má Vaše Blahorodí vykonat u Chiquitů, bude mít šťastný úspěch, který si tato zaslouží; avšak sotva se najde něco obtížnějšího, než výčet těchto nových křesťanů, podle kterého daň, která jim má být uložena, By se dala přesně určit. Neboť znám tuto zemi dost na to, abych Vám řekl, že zde dost často vane jižní vítr, vznikají epidemické nemoci, po nichž vždy následuje velká úmrtnost; takže počet obyvatel, daleko vzdálen tomu, aby každým rokem přibýval, se mnohem častěji rok od roku významně zmenšuje“.

„Jinak budete mít to potěšení uvidět tam křesťany, kteří jsou dokonale vyučeni jak v náboženství tak ve všech povinnostech občanského života; všude pak užasnete nad jejich zručností ve všech mechanických uměních a obratností, se kterou dovedou používat zbraní; také se potěšíte jejich hudbou; neboť provádějí největší díla s velkou dokonalostí. Hrají výborně na všechny nástroje a jejich tance by se líbily ve Francii i v Itálii. Musíme pravdivě uznat, že v Americe jenom jezuité jsou schopni způsobit takovou proměnu. Spatříte laskavé obyvatelstvo, služby Boží v celé nádheře a opravdové křesťany, kteří jsou prodchnuti veškerou horlivostí prvotní církve“.

„To jsou ta bohatství, která hledají tito apoštolští mužové v Novém světě; a v tom spočívá panství jezuitů v Paraguay. Nevýslovnými pracemi získali církvi a monarchovi poddané, kteří, než přišli do jejich rukou, byli podobní spíše divé zvěři nežli lidem, a z nichž utvořili republiku, která denně zalidňuje nebe světci. Mohu co nejvíce doporučit Vašemu blahorodí, abyste se setkal s těmito misionáři s největší možnou úctou, a jsem také přesvědčen, že jim nevytknete nic, co by, v souladu s duchem vašeho slavného institutu, nesměřovalo k větší slávě Boží.“

Když přišel auditor do sv. Franciscus Xavera, první a nestarší redukci která byla založena v této zemi, setkal se tu s P. Stephano Pallozim, nejvyšším představeným misií, a s P. Diego de Contrerasem, kteří se sem vydali, aby ho přijali a všude provedli. Byl nejvyš potěšen jejich přijetím a oni neméně jeho zdvořilostí. Při takovém vzájemném porozumění nemohla tato komise mít než dobrý výsledek. Misionáři přišli před něho se vším, co mu mohlo být příjemné; on pak jak se zdálo měl stejně upřímné přání jako oni sami urovnat záležitost tak dobře, jak jen si to mohli přát. Chiquitové se cítili polichoceni, že král Španělska chtěl jejich svobodu zajistit tím, že je přijal za bezprostřední vazaly koruny; a oni se jemu zavázali stejně ochotně platit stejnou daň jako Guaranové.

46.

Opětovná nepřátelství divochů v Tucumanu. Nové naděje misionářů pro Chaco. Nepřátelství Abiponů v Rio de la Plata. Mocovisové chtějí misionáře. Zrádčovství kazika Mataguayosů. Hladomor v redukcích u Parana a Uruguay. P. Tetros u Tobatinů. Obrácení Sencasů a jiných národů.

Již po dobu několika roků začali nicméně národy v Chaco se svým nepřátelstvím a loupežemi v Tucumanu a ukrutnosti, kterých se zde dopouštěli, byly více jak barbarské. Dom Juan de Montizo a Moscozo guvernér této provincie, vypravili se nakonec v r. 1741 se značným vojskem, vnikli do nepřátelské země, porazili Indiány v mnoha bojích, odvedli velký počet zajatců a rozšířili strach ze španělských zbraní daleko v Chacu. Jako první prosili

Topasové o mír a přiměli také Mocovise přijat podmínky, které jim uložil guvernér; avšak oba národy nedrželi dlouho slovo. Mocovisové byli zejména trestáni od Zamucusů. Toužili přepadnout jejich redukci St. Ignatius; když ti však právě chtěli slavit slavnostně svátek svatého Josefa a všichni pracovníci z polí byli shromážděni, chopili se Zamucusové za hlasitého křiku při přiblížení nepřátel zbraní, seřadili se a porazili barbary tak zdatně, že ti odhodili pryč své zbraně, aby mohli rychleji utíkat; Zamucusové se však dali za nimi a pronásledovali je daleko do lesů, aniž ztratili více jak tři koně.

Toto vítězství dodalo Zamucusům velkou odvahu vůči nepříteli, kterého dosud považovali za nepřekonatelného; a Topasové ztratili navždy chuť válčit s národem, jejichž divokost změnilo křesťanství v chytrou a spořádanou statečnost. Tehdy znovu doufali jezuité rozšířit evangelium v Chaco, což dosud mařil strach před otroctvím a špatné příklady Španělů. Nehledě na to, chovali důvěru, že jejich vytrvalost a prolitá krev jejich bratrů učiní konečně tuto zemi úrodnou, takže nepolevili ji zalévat svým potem. Jejich naděje se zvětšila mírností, se kterou zacházeli se zajatými; aby zmenšili moc špatného příkladu, začali pak sami v městech Tucumanu misie, kterým Pán tak bohatě žehnal, že brzy zmizely všechna pohoršení a výstřelky a navrátila se nevina mravů, časté přijímání svátostí a cvičení ve ctnostech.

Zatímco na to potom užíval Tucuman dosti všeobecného klidu, byla provincie Rio de la Plata neustále pleněna nepřátelskými stranami. Abiponové přivodili městu Santafé málem úplnou zkázu a město Corrientés bylo ještě v ubožejším stavu. Posádka sice vydobyla několik výhod nad těmito barbary, ale to obyvatele uspalo; a když se toho nejméně nadáli, divoši najednou přišli, zaplavili zemi, loupili a vraždili; a bylo by po městu veta, pokud by Abiponové když by se nejméně doufalo, nezmizeli se svou kořistí a svými zajatci. Později se dělávaly s nimi mírová jednání, ale bez zvláštního úspěch; podobně když se o tom zrovna pochybovalo, udělal se mír jakoby sám od sebe; a Mocovisové, kteří se od roku 1730 během expedice Doma Estevany de Urizara přidali k Abiponům, Etno národ k tomu nalaďovali.

Nemálo se však lidé divili, když viděli po sjednání míru v Šantafé, jak přicházejí Mocovisové v houfech do města a přivádějí své ženy a děti. Jejich kazikové je hnali do kolegia jezuitů, kteří je přijali s velikou přívětivostí; a zvláště slavnost bohoslužby zapůsobila hluboce na jejich mysl. Jejich příklad a také jejich projevy přitáhly sem také Abipony, a otcové domu jim dělali návrhy, odrazovali je od jejich loupežnictví a nepřátelství, a jejich zprostředkování přineslo nejlepší výsledky. Ba, Mocovisové šli ještě dále; jeden z jejich kaziků, jménem Anacaigui prosil o misionáře a o místo k redukci; což se také uskutečnilo po dohodě s guvernérem a provinciálem; a byl tam poslán velice horlivý P. Burghez, který se ujal tohoto národa s velkou láskou. Redukce dostala jméno St. Franciscus Xaver; a tak velice přibývala, že se v krátké době podílel na práci s P. Burghezem P. Zea; a když byla nakonec redukce odsunuta dále, připojili se nejen ostatní Mocovisové, kteří jenom z pouhého strachu před Španěly se nepřipojili k přijetí křesťanství, nýbrž také veliký počet Abiponů s nimi.

V této době vyprosil si jeden kazik Mataguayosů v krajině Chaco od guvernéra misionáře; a P. Castanjabes, ačkoliv byl postižen velmi těžkými bolestmi, obdržel na svou naléhavou prosbu souhlas od provinciála, aby tam šel. Velmi zbožný muž, Franz Azoca jménem, ho doprovázel s několika muži. Sotva však přišli do země, ohlásil vnitřní hlas sluhovi Božímu, že ho očekává mučednická palma. Byl sice v první osadě dobře přijat, když však poslal své průvodce na dřevo k postavení kaple a zůstal sám s Azocou, byl tímž křivopřísežným kazikem, jehož jméno bylo Gallinazo, který přišel s mnoha divochy ubit spolu se svými průvodci. Jeho smrt se udála dne 15. září 1744.

Nato začaly národy v Chaco opět se svým nepřátelstvím proti Španělům; avšak guvernér, Dom Felix Arias a velitel Dom Francesco Barreda vyrazili proti nim se silným mužstvem a porazili je tak důkladně, že hranice zůstaly dlouho volné a bezpečné. Očekávalo se, Mataguayosové se objeví jako první nepřátelé; ale k údivu všech se v poli neobjevil žádný muž z tohoto národa; naopak, veliký zástup těchto šel guvernérovi naproti při jeho cestě do

Santafé; nabízeli mu své služby a řekli mu, že se jim oškliví hanebná křivopřísežnost Gallinazeho. Tento národ uzavřel také se Španěly ochranný a obranný spolek, a když je po nějaké době navštívil P. Pons, byl přijat s nepředstíraným znamením radosti a přátelství; všichni ho naléhavě prosili, aby se ujal jejich duší a slibovali mu učenlivost, se kterou bude jistě spokojen.

Vyvstal však během této doby v redukcích na Parana a Uruguay nepřítel, proti kterému síla nic nezmohla a největší odvaha nic nezajistila. Byl to hladomor se všemi zly, které ho následují. Krupobití, kobylky a záplavy úplně zničily úrodu na poli. Nikdy se neprojevila ctnost těchto Indiánů a jejich odevzdanost do Boží vůle tak zřetelně, jako v této veliké bídě. Duchovní pastýři tím byli do hloubi duše dojati; ale dobře při tom poznali, že pokud nebudou učiněna opatření k odpomoci, musí se obyvatelé redukcí nezbytně rozptýlit, aby hledali potravu; a že jejich rozpuštění bude nevyhnutelné, pokud nebudou pole obdělána a oseta pro příští rok. Stavěli tedy na Prozřetelnost a začali s důvěrou v ni sbírat pro své neofyty; a Pán požehnal jejich námahám; a nikdo nezemřel hladu. Ba, aby byla radost těchto horlivých misionářů korunována, obdrželi náhle zprávu od národa Tobatinů, kteří náhle zmizeli v roce 1738 z redukce Naší milé Paní.

Dlouhé roky procházeli PP.Negros, Billagarcia a Escandron s nevýslovnými obtížemi všechny lesy, hory a divočinu, kde se jenom trochu mohli domnívat, že se tu stáhli jejich uprchlíci; a P. Negros, který se kvůli nim nejvíce namáhal, obdržel pak úkol, aby je následoval na jejich nynější bydliště, kam se stáhli zčásti ze strachu před Španělskou porobou, zčásti také, aby bydleli v úrodnějším okrsku. Jejich radost, když ho uviděli, byla nepopsatelná; prosili ho, aby pokřtil děti, které se jim od té doby narodily; a všichni se pak sjednotili ve velmi přívětivém kraji, a byli nadmíru činní vybudovat si obydlí a kostel, který byl postaven pod ochranu svatého Joachima, po kterém byla pojmenována redukce St. Joachim de Trauma.

V tomto čase byl také získán jiný národ, který se nazýval Genoas, a bydlel v blízkosti redukce při Parana, od nichž byla oddělena velkým hvozdem. Někteří z nich přišli častěji ze zvědavosti do dvorce redukce St. Michael, kde jim P. Herera tak často jak je uviděl, mluvil do srdcí, i když jeho slova nezabrala. Nakonec si povšiml, že prokazují mimořádnou úctu jednomu indiánskému úředníkovi v redukcí, a prosil toho muže, kterému řekl, že mu napadlo že si ho Bůh vyhlédl k tomuto úkolu, aby je připravil k víře. Tento jednal přesně podle předpisů misionáře; a jeho úsilí přineslo požehnané plody. V roce 1746 přišlo jich v měsíci červenci veliký počet na návštěvu a byli velmi potěšeni přátelským přijetím. Několik dnů po nich se objevil jejich nejpřednější kazik a řekl misionáři, že on a všichni jeho vazalové jsou připraveni přijat křesťanství; avšak nechtěli opustit svoji zemi; dali mu však na vůli založit redukci, kde jemu líbí, avšak že by musely zůstat na každý pád lesy mezi nimi a Guarany. Misionář rád přivolil k jeho návrhu řekl kazikovi, že ihned napíše svému představenému, aby dostal k tomu povolení.

Ukázalo se však, když se již záležitost měla uskutečnit, že kazik slíbil více, než mohl dodržet; protože zdaleka ne všichni Genoasové byli nakloněni přijmout křesťanství, jak se on domníval. Misionář doporučil tedy kazikovi, aby se odloučil od těch, co nesmýšlejí stejně jako on; a on k tomu také rád svolil; ale požádal pak také misionáře, aby ho brzy pokřtil. Když mu však otec namítl, že není k tomu dostatečně připraven, nutil ho začít co nejdříve s vyučováním, a byl při tom velice pozorný.

Skutečně pak v krátké době přijal svátost opětovného narození; pak byla jeho víra podivuhodným způsobem posílena. Když totiž byl jednou kvůli svému synovi, který ležel na smrtelné posteli, velice zarmoucen tu se cítil misionář v nitru podnícen, k přímlově u svatého Antonína z Padovy, ke kterému choval obzvláštní úctu, aby vyprosil uzdravení tohoto dítěte u Pána veškerého života. A sotva tak učinil, když se náhle chlapci dostalo úplné uzdravení.

Za krátký čas na to, přišel jiný kazik stejného národa, který bydlel blíže moře, a slíbil mu, že přijmou s celým národem křesťanskou víru, jakmile se dohodnou na místu redukce; což se stalo v roce 1746. V téže době počalo pronikat světlo evangelia také do Chaco, redukce Lallů vzkvétala v nové a nejvyšší potěšující horlivosti, a otcové Andreji a Arriquez, kteří ji vedli, přijali sem nedávno více Ififtinezů, kteří byli přátelský ale rozptýlený národ; a v témže roce se pracovalo na tom, aby se sjednotil celý národ. Také byla horlivostí jednoho velmi ctnostného kněze, z kapituly dómského chrámu v Tucumanu získán národ Biletasů; avšak jezuité se zdráhali převzít jeho vedení, poněvadž nechtěli položit svůj srp na cizí žně; a kromě toho se jejich horlivosti otevřel v jižní Americe veliký nepřítel.

47.

Otevření misie u Pampasů ... Mravy tohoto národa. Postavení redukce mezi nimi. Její kvetoucí stav. Španělé je svádějí k požívání pálenky. Zhoubné následky toho. Přijíždí španělská fregata na objevitelskou cestu. Rozpuštění redukce u Pampasů.

Už dlouhé roky byl znám na velkém zemském pásu, který je ohraničen proti jihu magelanskou mořskou úžinou, proti východu magelanským mořem, proti západu Cordiliery od Chili a proti severu skrze Tucuman a Chaco, potulný národ, nazývaný Pampasy, který se zdržoval někde v širých rovinách od Buenos-Ayres a potuluje se až městu Mendoza, závislém na Chili, kde není obzor ničím omezen, ani silou větrů, které nazývají Španělů Vientos-Pamperos, a které probouzejí v Rio de la Plata často prudké bouřky. Mezi nimi také existují horské národy, které bydlí v okolí oheň vyplivující hory a jsou nazýváni Tuelchésové. Všeobecně jsou všechny tyto národy, jako vůbec všechny jižní národy, lehkomyšní, nestálí, nerozhodní, a převyšují skoro všechny ostatní pýchou a hrdostí; přestože se ve světě sotva najdou lidé, kteří by vedli chudobnější a bídňější život. Jejich chudoba však pochází jen z jejich lenivosti; a jedině ti, kteří bydleli v blízkosti Španělů, si zvykli z naléhavé nouze trochu pracovat.

Tyto horské národy, jakkoliv panuje v jejich zemi krutý chlad, nedají si námahu, aby si sami zhotovili šaty. Kupují látky a deky od Aucaesů, kteří pasou stáda a zhotovují z jejich vlny jakýsi druh oděvu. Obvyklou potravou tohoto horského národa je maso kobyl, lišek, pštrosů a Guanacosů (?); Pampasové považují maso z volů za lahůdku a kradou jich ze španělských bydlíšť kolik jenom mohou; jejich vlastní rozsáhlé roviny jsou sice plné divokých volů, ale oni se bojí námahy je chytit. Ti, kteří přicházejí nejčastěji dohromady se Španěly, naučili se od nich hře, kterou vášnivě milují, a při níž často stráví celé noci. Ostatně jsou největšími prospěcháři ze všech lidí; a čím více jim člověk dá, tím více požadují. Neprokáží nikomu tu nejneopatrnější službu, pokud předem nezaplatí, a jsou v obchodě právě tak velkými podvodníky jako jsou smělymi zloději.

Nicméně se zdá, že mají jakýsi pojem o Bohu a jejich řeči mají slova k vyjádření nejvyšší bytosti; Aucaesové také vzývají slunce; a všichni považují duše za nesmrtelné. Jinak mají tito barbari množství pověřivých zvyků; kdo se chce mezi těmito národy oženit, musí si ženu koupit; ale pošlou tuto pryč, jakmile se jim znelíbí a koupí si jinou; kazikové a bohatí mohou si jich držet kolik chtějí.

Přestože se Pampasové nikdy veřejně neprohlásili za nepřátele Španělů, a dokonce mnoho jejich kaziků si připojovali jména svatých a španělská rodinná jména, přestože se vzdávala veškerá naděje přetvořit je na pravé křesťany, přesto v roce 1759 žádali dva z jejich náčelníků a dva z horských národů plukovníka Doma Juana de St. Martina v Buenos-Ayres o otce Společnosti, aby je vyučil v pravé víře. Dom Juan uvědomil hned o věci guvernéra a ten P. Machoniho, který byl tehdy provinciálem. Provinciál pak, který nechtěl ztratit tak příznivou příležitost přinést těmto národům světlo evangelia, přednesl záležitost otcům

kolegia v Buenos-Ayres, kde se k tomu nabídli P. Mathias Strohl a P. Manuel Guerini a byli přijati.

Poněvadž kazikové žádali místo k vybudování redukce, byla tato ihned hledána podle jejich přání tři míle od magelanského moře a nalezena v krásné rovině naproti mysu Santa Maria. Dne 6. května 1740 vydala se následovně tato celá nová kolonie se svými misionáři na cestu a po dvaceti dnech v den slavnosti Nanebevstoupení Páně na místo určení, kde byl ihned zasazen kříž, při jehož patě sloužili otcové misie svatou obětí. Několik Guaranů, kteří doprovázeli otce, postavili na jejich žádost kapli a chýše pro všechny. Ruka Pána byla pak se svými služebníky a udělila mnohým z nemocných zdraví podivuhodným způsobem. Všichni nově pokřtění se tísnili s velkou horlivostí k tomu, aby slyšeli slova spásy a planuli žádostí přijat svátost znovuzrození. Poněvadž se však otcové ztěžka vyjadřovali v řeči těchto národů, prosili tyto, že k nim budou mluvit španělsky, čemuž oni poměrně dobře rozuměli, i když sami mluvit neuměli.

Pověst o tak mnohých zázračných věcech přitáhla mnoho pohanů do této redukce, která dostala jméno Conception; a mnoho museli otcové vytrpět od hrubosti těchto divochů; až je konečně přemohla jejich neúnavná trpělivost a láska a milost Boží pohnula jejich srdci, takže se upřímně obrátili. Vyžadovalo také nevýslovnou námahu, navyknout tyto národy, které měly nepřekonatelný odpor k práci, aby orali a oseli svá pole. Zpočátku vzali omi sami a Guaranové největší podíl práce na sebe; a vyžádalo si to dlouhou dobu, než je konečně tyto lidé napodobili. Neméně byla jejich trpělivost zkoušena od Španělů, kteří vynakládali všechno, aby vemluvili Indiánům nedůvěru k nim; zatímco samotným otcům domlouvali, aby divochy opustili, protože je nikdy nezkrátí; protože jim záleželo na tom, aby je dostali do své roboty. Nakonec však byla jejich trpělivost korunována; neboť nově obrácení se stali pracovitými, učenlivými a tak horlivými ve službě Bohu, že kolonie kvetla v blaženém míru a dnem a nocí bylo slyšet v osadě chvalozpěv Pánu.

V této době (1744) byl rovněž uzavřen mír mezi některými těmito horskými národy a Španěly; a misionáři nyní doufali, že budou šířit světlo evangelia bez překážek ve všech magellanských zemích. Po uzavření tohoto míru se guvernér chystal, v důsledku nedávno obdrženého rozkazu krále, navštívit tyto redukce a zařídit zvýšení daně, aby nemohly v budoucnosti vzniknout kvůli tomu nějaké nepříjemnosti. Jezuité o tento rozkaz žádali krále, protože to byl jediný prostředek, jak umlčet pomluvy svých odpůrců. Avšak právě když se guvernér chystal k této cestě, dorazil jeho nástupce, Dom Joseph de Andoneagnui, a tato záležitost musela být odsunuta na pozdější dobu. Ostatně král se dověděl s největší radostí o šíření křesťanství v těchto krajinách, a udělil guvernérovi rozkazy, aby toto všemi způsoby podporoval, zaplatil všechny nezbytné výdaje pro zaopatření misionářů, jejich kaplí a za založení těchto osad, z královské pokladny, a pokud by to bylo tak dalece nutné, dal otcům ozbrojený průvod při jejich případných cestách.

Ukázalo se pak také jak byly tyto redukce užitečné pro zemi, a jak velice mohly sloužit ve válkách s divochy v těchto krajinách jako obrana. Obdělávání polí nebylo ostatně nikde tak dobře prováděno, a zbožnost a horlivost pro službu Boží mohla být sotva větší. Tak rychlá a tak obdivuhodná proměna potulujících se lidí, kteří byli oddáni všelikým neřestem, mohla najít víru pouze u těch, kdo to uviděli na vlastní oči. Protože se však nicméně nemohlo zabránit tomu, aby, zvláště během války, Španělé nenašli prostředek přispět k jejich zálibě pro kořalku, tato byla povolna, bez vědomí misionářů, přivážena do samotných osad; jelikož se pak tyto národy neumí v ničem mírnit, stalo se brzy opilství všeobecným.

Zneužívání tohoto nápoje však přineslo brzy nesmírné následky; povstávala nejzuřivější nepřátelství mezi různými kmeny, které tu pokojně žily mezi sebou; sahalo ke zbraním a bylo proléváno mnoho krve. Neposlušali již misionáře, ba oni sami se ocitali v nebezpečí života. Nakonec zpravili guvernéra o záležitosti, a ten poslal okamžitě útvar vojáků do Conceptionu a ty nejprovinilejší do pevnosti Monte-Bideo. Brzy byl nastolen

pořádek; a když navíc poloha místa, jakkoliv byla velice příjemná, přesto nezdravá kvůli hloubce polohy, hledalo se výše položené místo na jednom pahorku, který byl položen čtyři míle od moře a na pětaticeti stupních jižní šířky. To pak ovšem vyžadovalo nemálo námahy; avšak i to bylo překonáno a redukce vzkvétala více jak dříve a panovala v ní milá svornost a zbožnost.

Sotva byla tato záležitost u konce, tak dorazila do Buenos-Ayres španělská fregata o sto padesáti tunách a osmi dělech. Na ní se nacházeli nejohrovenější španělští námořníci, jejich určením bylo objíždět západní pobřeží magellanského moře až k magellanské cestě a provádět pozorování. Prvním úmyslem krále bylo, vyhledat na tomto pobřeží národy, které by přijaly křesťanství a zřídit pod vedením jezuitů redukce podobné těm v Paraguay; druhým ale, vyhledat pohodlný přístav, který by se dal snadno opevnit, aby sloužil jenom španělským lodím, zajišťoval snadnější přístup do pevniny a zabránil jiným národům se tu usadit. Prohlídkou tohoto pobřeží se dostalo daleko důležitější znalosti o něm, než se před tím vědělo. Shledalo se jako jisté, že nemá a nemůže mít obyvatele.

Při rozmluvách, které měl P. Gardiel, který se účastnil cesty jako pozorovatel, s horskými obyvateli nejzazších hranic, mu řekli mimo jiné, že se v blízkosti moře dělí se tak zvaná Luční řeka na dvě ramena; a na ostrově, který vznikl tímto rozdělením, se nacházejí Španělé, tj. Evropané, které tady mají obyvatele ve zvyku nazývat Španěly; a dodali, že jejich předkové pěstovali s těmito Evropany obchod; protože však některé z nich zabili, byl tento styk přerušen; přesto však je možně občas je vidět jezdit se šalupami po velké zemi; a že i ti nejstarší Indiáni nikdy nevěděli kdy a v které době se na tento ostrov vypravili.

Nicméně velmi brzy zmizely naděje spatřit rozšíření křesťanského náboženství v plném rozsahu v magellanských zemích až na nejzazší konec jižní Ameriky; natolik je jisté, že redukce Conception, jejíž založení a úspěšné pokroky jsme viděli, a které se nepodobala žádná jiná v Paraguay ani co do počtu ani horlivosti, nepřestála, a že v posledních letech (1746-47) byla válka mezi Španěly a tímto národem vášnivá; což by se asi nestalo, kdyby se nepožadovalo se spěchem, který nebyl ani nezbytný ani naporučený, to, co přesahovalo jejich síly a čím musela velká část z nich zahynout; také se tím nezískalo nic jiného, než že je přivedli do zuřivosti; takže jsou nyní nejrozhořčenějšími nepřáteli Španělů, a že byli misionáři nejednou v nebezpečí stát se jejich první obětí.

*****.

48 .

Zrušení řádu Společnosti Ježíšovy a vyličení špatného zacházení, které je stíhalo v Paraguay.

Avšak brzy se stahovala jiná, všeobecná nepohoda nad obzorem této kvetoucí církve s jejich duchovními otcí; a posledním nezbyvalo nic jiného, než vzývat neprozkoumatelné úradky Boží. Velice dojemně je vyličená tato událost v cestě P. Floriána Paukeho do Paraguay. (* Viz Pater Florianus cesta do misí v Paraguay a dějiny misí St. Xavera a St. Peter. Příspěvek k dějinám jezuitů v Paraguay. Vydáno z rukopisu Paukeho od P. Johanna Frasta, horlivého (zakladatele) nadace Zmetl a kněží v Edelbachu. Vídeň 1829. k.k. privilegium a n.o.e. zemská tiskárna a knihkupectví. Velmi zajímavý spis, který je záhodno číst) Tento misionář, který sám založil v r. 1763 novou redukci, píše po svém návratu do St. Franciscus Xaver v r. 1765, jak následuje (str 136-157).

„Žijeme zde pokojně klidně a jen slyšíme, jak Španělé a Portugalci pronásledují staré misie. Častěji k nám přicházejí ze všech stran vyprávění, jakoby měli jezuité království v Paraguay a svého vlastního krále Nicolause. Byly ukazovány zlaté mince, které měl nechat razit tento jezuitský král v Paraguay. Pověst těchto vyprávěných událostí byla tak rozšířená, že se jim přikládala víra dokonce v některých státech v Paraguay. Smáli jsme se těmto

bajkám, jejichž nepodloženost nám leží před očima, a také jsme nemohli uvěřit, že náš pád je rozhodnut. Vždy jsme plnili dál horlivě své povinnosti a obraceli pohany. V roce 1766 přišel ke mně opět kazik a žádal, že bych mu měl zřídit redukci, že přijde za pět měsíců se svým národem.“

Nicméně přibližoval se pro nás zkázonosný pád; jezuité byli už vykázáni z Francie a Portugalska; my v Paraguay jsme však měli pevné přesvědčení, že král Španělský nedopustí, aby se s námi nakládalo podobně.“

„Dne 16. července 1766 ve čtyři hodiny ráno bylo kolegium jezuitů v Santafé obklíčeno vojáky. Poslaní úředníci přišli k bráně, požadovali, že má P. rektor jít spěšně k nemocnému; a když vyšel, zajali ho i otvírajícího vrátného, vnikli do domu, do každého pokoje, zastihli některé se modlit, některé se zabývat oblékáním, nahnali všechny do zvláštního sálu, a zavřeli je na tak dlouho, dokud nebyly všechny pokoje vyklizeny. Odpoledne museli otcové svůj řádový dům opustit, s obrazem Ukřižovaného zavěšeným na krku; s brevírem pod paží museli opustit město, aniž by směli říci svým přátelům poslední Sbohem celé město bylo v pozdvižení, když bylo známo toto neočekávané a tvrdé zacházení.“

„Dne 21. července jsem seděl s mým spolubratrem zrovna u oběda, když přišel španělský chlapec a přinesl první zprávu o osudu našich bratří ve městě. Vypadl mi nůž z ruky a aniž jsem si mohl udat jediný uklidňující důvod, potřásl jsem nevěřícně hlavou, když do pokoje vstoupil můj přítel důstojník Dom Franz de Andino se čtyřmi vojáky a dopisem velitele. Jeho vzezření, jeho slzy mluvil dost hlasitě o našem neštěstí. List velitele oznamoval, že na vysoký rozkaz mají být jezuité kolegia odvedeni do Buenos-Ayres; že však nebylo ještě nic rozhodnuto ohledně misionářů. Pověřoval mne vést dále můj úřad, a neříkat nic Indiánům co se přihodilo. Důstojník se po čtvrt hodině vzdálil; a sotva byl z vesnice, když do mé jizby vnikal nárek mých Indiánů. Nato hned jsem slyšel, že se chystají s ženami a dětmi táhnout do divočiny. Běžel jsem k nim. Jedny jsem upokojil; jiné jsem musel strhnout s koní; všichni bědovali, nikdo neodpověděl na mé otázky. Kazikové byli zděšeni na nejvyšší stupeň. Eithaalin se nechtěl vůbec dát vidět; nemohl pro vzlykání promluvit ani slovo se mnou. Vysvětloval jsem jim, že by měli mít jen trochu trpělivosti, poněvadž ještě není nic rozhodnuto; avšak oni sami poslali do Santafé několik mužů, aby vyzvěděli pravdu; a ti přinesli zpět jistotu, že ve městě není už jediný otec k nalezení; nyní se opět shromáždili. Vstoupil jsem k nim a řekl: Moje děti, kdyby i k tomu mělo dojít, že bych vás musel opustit, tak nepůjдете přece ode mne, před časem ... Moje milé věrné děti mě poslechlly až na Eithaalina, který prohlásil, že kdybych i já měl být odveden jako otcové ve městě, že buď vztáhne ruku i se svými poddanými na Španěly anebo musí zemřít; aby se obojímu vyhnul, že chce zatím jít do redukce St. Hieronymus. Skutečně odešel pryč se čtyřmi sty z jeho kmene.

Velitel a celé město se velice polekali nad jeho uniknutím; neboť se ho velice obávali. Mezitím prohlásil jeden nerozvážný Španěl v St. Peter, že teď se brzy přijde a otce zruší; a celá obec znovu odtáhla pryč. Opět jsem je našel a znovu přivedl zpět“.

„V následujícím týdnu mi zaslal velitel upozornění a žádal mne, abych mu poslal v určený den do města dobře ozbrojené a věrné Indiány, kteří měli doprovodit královské komisaře do mé redukce. Oznámil jsem mu přes doručovatele dopisu, že by se měl postarat, aby tito komisaři přišli ke mně bez vojáků; neboť jinak by se bylo obávat, že budou na cestě od Indiánů, kteří již neznají hranic ve svém rozhořčení proti Španělům, zavražděni.“

„Obec v St. Peter, opět uprchla; znovu jsem je přivedl do vesnice. V době mé nepřítomnosti však se navrhl v St. Xaver plán, vydat se do hlubších lesů a vzít sebou nás misionáře. Odporoval jsem tomuto nesmyslu. Děti, volal jsem k nim, tímto počínáním přivoláte na nás pronásledování Španělů! Odpovídali, my se jich nebojíme; budeme jen zmužilejší, když budou při nich; avšak když budou sami, budou se třást a utečou. Když budou na nás střílet, uskočíme stranou a padneme na zem a tak málo trefí; a až vystřelíme na ně s našimi oštěpy, nenecháme je znovu nabít, a budeme bojovat s našimi oštěpy, které známe

od starých dob. Pokud nás budou přece jen chtít dále pronásledovat, pak máme v naší zemi dost koutů, kde nás nenajdou, i když občas, jako ty, se dívají s dlouhýma očima (tak nazývají můj dalekohled).

„Nechal jsem nyní jet mého Dominga (jednoho kazika) s pět a dvaceti dobře ozbrojenými Indiány do Santafé, aby odvedli komisaře a misionáře, kteří za několik dnů dorazili. Několik Španělů přišlo jako svědkové. Naneštěstí měli k obsluze obyčejné mladíky, kteří vyrabovali moje skladiště a pustošili moji zahradu. Obec byla velice rozhořčena dávala najevo svoji nespokojenost tak hlasitě, že jsem se musel obávat násilností. Protože když viděli, jak se sluhové vrhli na můj majetek, věřili, že brzy přijde řada na jejich. Přednesl jsem komisařům, kteří beztoho si všimli nepřátelského dojmu, který učinila jejich přítomnost na mé Indiány, naléhavě, že je nejvyšší čas udělat konec zlořádům jejich služebnictva, pokud nechtějí sami trpět hladu anebo způsobit vraždění. Velice se ulekli a prosili, abych ohlásil obyvatelům vesnice, že směji každého příchozího, který si dovolí křivdu, potrestat podle své úvahy. Požádal jsem, aby to Indiánům řekli sami a dali tím důkaz úcty k jejich bezpečnosti; a když uposlechli, nepohoda se stáhla.“

„První záležitostí bylo převzetí mého malého vlastnictví; Dokonce i ta nejmenší domácí zásoba byla sepsána, jak jsou dlouhé a široké stoly, z jakého dřeva etc. Když byly prohledány všechny truhly a bedny, ptali se na peníze. Vysvětlil jsem jim, že redukce žádné nemají, že všechny naše potřeby pouze vyměňujeme a ukázal jsem jim moji hotovost, německých mincí, tři zlatých a několika krejcarů. Musel jsem o tom složit přísahu, že nic více nevlastním. Ujistil jsem o pravdě svého tvrzení svou kněžskou ctí. Tu Španělům změklo srdce a vrchní velitel Dom Pedro zvolal se slzami v oku: jsou to ona velká bohatství, která se hledají u ubohých misionářů? Podržte si své peníze pro sebe; budete je možná potřebovat, abyste si koupil chléb na své cestě; my máme pouze rozkaz, vyžadovat peníze redukcí, ne však, co je vaše vlastní. Kéž by Bůh chtěl, aby to udělali také s mým ostatním vlastnictvím! Měl jsem mnoho knih, které jsem si zčásti dovezl z Evropy, zčásti zde vyměnil, nebo dostal darem od svých přátel; dále tři krásné dalekohledy, hudební nástroje, různé nářadí a matematické nástroje. Všechny tyto věci vzali si pánové pro sebe před mýma očima; mi neponechali nic nežli obraz Ukřižovaného, starý breviář a dvě malé duchovní knížky.“

„Z mého bytu se šly sepsívat církevní věci a spočítat pokud možno nejvíce dobytka. Předal jsem 24.000 kusů skotu, 1200 klisen na chov mezků, 1500 koní, 1700 ovcí a pět set tažných volů. Moji Indiáni přihlíželi zarmoucení; aby však nepozbyli mysli, tvářil jsem se vesele, ačkoliv mi bylo krušno.“

„Měl jsem srdečnou útěchu spojenou s nekonečným žalem, když mne moje farní děti prosily, abych je ještě jedenkrát smířil s Bohem a vyzpovídal. Trávil jsem celou dobu v kostele, zatímco komisaři dělali ještě následné prohlídky a mne nechali zavolat, když našli nějakou závadu. Odsud pak odcestovala kolona do St. Peter, já jsem jim dal dvacet mužů jako ochranný doprovod; a poněvadž jsem zpozoroval, že se cítí bezpečně jenom pod mou ochranou, přenechal jsem zatím své lidi novému faráři a mému zarmoucenému spolubratrovi Raimundovi Wittermayerovi, který stále plakal. Světského kněze určeného pro St. Peter jsme vzali hned sebou. Tady trvaly záznamy čtyři dny, pak vedla cesta do St. Hieronymus, kam jsem je, nedbaje jejich proseb nedoprovázel, ale dal jsem jim sebou jak žádali čtyřicet mužů krytí“.

„Po zde skončených záležitostech vzali sebou dva misionáře do St. Peter zpět, přidružili také zde jednoho misionáře, pak se zastavili u mne, aby odvedli také mne a moje spolubratry ... Srdce se mi chtělo rozskočit, poněvadž už bylo rozloučení nevyhnutelné; a abych zmírnil bolest neustále pokračujícího loučení, vyjádřil jsem přání, aby mi nikdo nedělal doprovod ... Avšak marně; když jsme vyrazili, nasedl můj věrný Domino s pětadvaceti Indiány na koně a jel s námi; celá vesnice lomila rukama a plakala; takže samotní komisaři byli dojati. Ze všech úst se ozýval křik: Běžte a jeďte otcové; ale vraťte se brzy nazpátek!“

„Když jsme dojeli do Santafé, museli jsme zastavit. Přišlo šest vojáků hlídat nás šest misionářů. Když komisaři oznámili veliteli, že s námi přišli Indiáni, nechal poručit Domingovi, aby odtáhl. Tento však, neovládaje svůj hněv, mluvil tak, že jsem užasl. Nemůže být pravdou, hřměl na ně, že váš král poručil uloupit nám naše otce; a ještě méně, že bychom s nimi neměli mluvit. Snad jste si to vymysleli mezi sebou; vaše šibalství, které jste už dokázali nám a našim otcům, je příčinou, že nás toto zlo postihlo. Myslíte si, že budete šťastnější skrze vyhubení našich otců? Nemáte žádný důvod, abyste tomu věřili. Víte velmi dobře, jak jsme s vámi zacházeli, před tím, než jsme žili s těmito otcí; a máte se co nadít od nás dobrého, když jste nám odvedli naše otce, kteří nás vedli k počestnému životu, k poslušnosti k našemu králi? Jste vy podřadní křesťané? Už jsou vaše rány zahojeny, které jsme vám uštědřili? Dejte pozor, umíme je obnovit. Známe všechny vaše přátelské činy, které jste nám prokázali! Řekněte vašemu veliteli, že on nosí hůl, kterou dostal teprve nedávno; já nosím svou déle. Měl by nám podat důkaz své srdnatosti a nezůstat sedět ve městě. Chce-li s námi válčit, nesmí si myslet, že odtud utečeme. Ať poručí svému městu, ale ne nám; neodjedu odsud dříve, až se mi to samému bude líbit, a jestli chce, tak ať vyrukuje, a odežene nás odsud násilím; neustoupím na jeho rozkaz a budu naše otce doprovázet, pokud to síly našich koní připustí.“

„Tento postoj nemálo velitele poděsil; poslal hned odpověď, Domingo nám může dělat doprovod zcela podle své libosti; nebyl to nikdy jeho rozkaz, aby ho odehnal. Tuto lež si musel vymyslet voják atd ... Následující den jsem přemluvil svého věrného Dominga, aby se vrátili domů, on by byl rád táhl až do Buenos-Ayres, aby přiměl guvernéra, dát mne zpět redukci. Vysvětlil jsem mu, že to přesahuje moc místodržitele; a teprve potom naskočil se svými lidmi na koně. Přijeli k mému vozu, sestoupili, líbali mi nesčetněkrát ruce a plakali. Jenom Domingovo oko nezvlhlo; beze slova se postavil přede mne, náhle mrtvolně zbledl, ruce a nohy se mu roztrásky. Španělé přispěchali, protože se domnívali, že ho ranila mrtvice. Po delší době přišel k sobě. Hled' otce, říkal, všichni tvoji synové o tebe pláč; já jediný nepláč, a také nemohu plakat. Není tomu tak proto, že bych necítil bolest ve svém nitru, ale děje se to kvůli prudkosti bolesti, že se od nás loučím; je mi jako bych už neměl dýchat ;Otcé! Bůh ti odplat' cos nás naučil, cos u nás vystál; ať ti nevypadne z paměti, že jsme tě milovali jako otce... „Dal jsem jim své požehnání a oni odjeli.“

„Čtvrtého října jsme uviděli Buenos-Ayres a dojeli po deváté hodině do kolegia Betlém. Dvě kompanie granátníků nás očekávalo s napřaženými bajonety. Sběh občanů byl tak veliký, jakoby byla k vidění poprava mnoha zločinců ... Dva misionáři zemřeli; nesměl zaznít žádný umíráček; museli jsme své bratry předat v tichu hrobu. Naši přátelé, ať si byli kde chtěli, byli zapleteni do našeho smutného údělu ;mnozí byli odvedeni ze svých domů a vykázáni do Monte Bideo, nebo na sousední ostrovy. Ilzon, bývalý místodržitel Paraguay, poslal našemu P. Antonovi Mirandovi, svému starému příteli, zlatou dózu, naplněnou zlatými mincemi, aby ulehčil jeho bídě, a byl v noci zatčen, přiveden naloď a poslán na osmdesát mil od Buenos-Ayres vzdálený ostrov.“

„Stráž se denně vyměňovala, a po několika daných znameních vykonávána s námi přehlídka. Museli jsme se postavit jako vojáci, abychom byli sčítáni ; když jeden chyběl, byl prohledán každý kout, až se našel. Soužení tolik z vnějšku, množila se naše utrpení i vnitřní zradou. Jezuité, kteří bydleli v domě duchovních cvičení, byli většinou Američané, kteří nemohli snést myšlenku, že mají opustit svoji vlast. Nechybělo proto jejich rozhořčených projevů, které guvernéra, když mu byly oznámeny, musely popudit. Dva kněží našeho řádu nezavázání ještě sliby, žádali místodržitele, aby byli propuštěni z našeho řádu a mohli žít ve své vlasti jako světští kněží. Aby si ho naklonili pro svá přání, museli najít prostředky, a napsali a vyhotovili zprávu o všem, co viděli a slyšeli. Odhalil jsem jejich neušlechtilé jednání skrze jeden z jejich dopisů, který jsem našel v bytě jednoho důstojníka, a také se mi podařilo

prostřednictvím jednoho majora, který mne měl rád a byl mi velmi nakloněn, vynést je z domu do jiného úkrytu. „

„Od tohoto majora jsme se také dověděli, jak se po našem odjezdu z misíí vede v našich dřívějších obcích. Zdrojem jeho vyprávění byl sám místodržitel. Osm dní po našem odstranění, se obyvatelé kolonie Sanct Peter vrátili zpět do divočiny. Moji Mocovisové v Sanct Xaver se však chovali klidně a poslouchali svého faráře. Divoši dštili opět všude, plížili se ze svých hvozďů, změnili cestu do Peru. Pampasové vpadli do vesnice Magdalena, asi hodinu od Buenos-Ayres, loupili děti, a vraždili dospělé. Byli pronásledováni jízdou a když si byli jisti bezpečím, přepadeni. Dvanáct Indiánů bylo zabito a zbytek našel spásu v útěku. Španělé, rozkurážněni tímto vítězstvím, pronikli hlouběji do lesů, třetího dne se však viděli obklíčeni, se zuřivostí napadeni a padli pod ranami Indiánů. Marně se očekával návrat vyslaných. Nepřišel nikdo. Místodržitel poslal dragouny, aby dostal zprávu. Po čtyřech týdnech se vrátili se zprávou, že našli bitevní pole, a viděli od tygrů ohlodané kosti svých bratrů ve zbrani.“

„Také našli dobří přátelé z Buenos-Ayres prostředek dát nám zprávu o naší misii, kterou sestavil jejich místodržitel, aby dokázal, že jsme byli zcela zbyteční a snadno nahraditelní. Poslal dva dominikány do předhůří Hornos, aby obrátili tamější Indiány. Ve městě se dělaly na ně a na místodržitele sázky a předpovídalo se, že se vrátí s nepořízenou. Také se tak stalo. Dva kněží přistáli a našli cíl své cesty poblíž pobřeží, prostřednictvím tlumočníka ohlásili Indiánům, že jim jdou zvěstovat cestu spásy. Indiáni se ptali: jak to přijde, že nosíte bílý oděv? My jsme slyšeli, že praví otcové našich venkovanů nosí černý. Král je povolal do jiné země; řekli Španělé. Na otázku proč?, odpověděli noví kazatelé nerozvážně, že byli proto posláni pryč, poněvadž byli nevěrní králi, a poněvadž jejich učení nebylo pravé. Indiáni užasli nad tím a mínili, jestli se to nevědělo dříve? Kromě toho vždycky slyšeli, že černí otcové jsou dobrými muži; a když král s dobrými muži takto zachází, jak bude jednat s nimi, kteří nejsou ještě žádnými křesťany a nejsou dobří? – Dominikáni chtěli rozptýlit jejich pochybnosti a bohatě je obdarovali; dali také jejich dětem jídlo a pozvali je, aby se objevili příští den na stejném místě. Oni však nepřišli; kněží vešli do chýši těch váhavých, našli je prázdné a rozdělené dárky rozvěšené. Prodleli tu osm dnů; ani jeden člověk se nedal vidět, a oni museli sebrat své dárky a plavit se zpět.“

Během našeho pobytu v Buenos-Ayres otrásl námi srdce rvoucí osud mladých řádových bratrů. Nalodili se v Evropě se svatou horlivostí, aby pracovali v našich misích na vinici Páně. Myšlenka, že uvidí při svém příchodu okruh působení jejich toužebných přání uzavřen, jim nešla na rozum. Deset měsíců byli hnáni sem tam bouřemi na moři, zatímco orkány, způsobené našimi nepřáteli, vrhly náš řád do propasti. Bez potuchy o své zlé budoucnosti, radovali se při spatření Monte-Bidea, že mohou opět vstoupit na pevnou půdu; vyhodili kotvu, a spěchali, těšíc se životem, opustit loď, -- když tu přišel zdrcující rozkaz, že žádný jezuita nesmí opustit palubu; loď že musí nazpět do Španělska, protože řád je zničen!“

„Mnoho nebezpečně nemocných jezuitů leželo na lodi; prosili, aby alespoň tito mohli být přineseni na zem, a obdrželi výsměšnou nelidskou odpověď, že je jedno, jestli umřou na vodě nebo na zemi; že na lodi nebudou alespoň potřebovat hrobníky, aby jim vyhloubili půdu. Kdy však kapitán činil připomínky, že nemocní jezuité nakazí celé mužstvo, bylo devět jezuitů naloženo do bárky, která je měla přivést k bethlehemitům v Buenos-Ayres, kteří ošetřovali nemocné. V první noci jejich plavby vrhla je bouře na skály a proudy je pohostinně přijaly, když na zemi jim nikdo nevěnoval místo k odpočinku. Mrtvola jednoho novice byla nalezena na pobřeží del Sacramento a tam na rozkaz portugalského místodržitele s nádherou pohřbena. Španělský v Buenos-Ayres nechal některé na břeh vyhozené mrtvoly, nenápadně zahrabat, čímž naplnil všechny obyvatele města odporem. Jejich cit byl ještě více pobouřen, když se zazdil kostel velkého jezuitského kolegia a církevní nádoby ze zlata a stříbra byly doneseny do bytu místodržitele. Nevole proti jeho chování se vyjadřovala nahlas

a on to připisoval našemu podněcování národa. Proto zdvojnásobil zbraně proti nám a dal nám vědět, že jestli vstoupíme s obyvateli města do nejmenšího spojení a na jakýkoliv způsob, že nás nechá pověsit na veřejném místě...

Na konci března jsme slyšeli, že v Monte Bideu zakotvila válečná fregata krále Španělska. Domnívali jsme se, že tak přišla chvíle našeho odvedení do Španělska, a nemýlili jsme se. Prvního dubna 1767 jsme opustili Buenos-Ayres jako zločinci. Ráno nastoupila před náš dům zdvojená stráž; po obědě jsme byli spočítáni. Prosili jsme, aby jeden velmi těžce nemocný misionář a jeden jezuita z kolegia v Cordubě, kterého připravilo naše postavení o rozum, mohli být umístěni u betlehemitů. První tam šel, druhý musel s námi. U brány stála kompanie granadýrů, kteří nás vzali doprostřed a odváděli. Vojáci měli zbraně ostře nabity, rozkaz, střílet na každého, kdo by se pokusil utéci. Ačkoliv nás odváděli v době obvyklého poledního odpočinku z města, bylo přesto mnoho lidí na ulicích, kteří nás ze srdce oplakávali.“

Dne jedenáctého května byly zvednuty kotvy k cestě do Španělska. Bouře by nám brzy uspořila další cestu; avšak moudrost našeho kapitána nás zachránila; my, ve spodním prostoru lodi, jsme museli denně bojovat s obtížemi. Poněvadž jsme museli ležet sto sedmdesát jezuitů spolu pohromadě a poněvadž naše lůžka byla příliš krátká a úzká nenacházeli jsme v noci odpočinek; trápil nás hmyz všeho druhu, a naši nebezpečně nemocní nás naplňovali úzkostlivou starostí, protože jsme jim nemohli pomoci a museli jsme se obávat, že se od nich nakazíme ...Dva jezuité na naší fregatě zemřeli, jejich mrtvolu potopili do moře. Strava, kterou nám podávali, byla skrovná; a když já sám jsem dostal ze zvláštní obliby kapitána lepší jídlo, krvácelo mi srdce, když jsem viděl, jak moji bratři trpí bídu s nouzí. Etc.

To tedy byl konec, to byla odměna těchto horlivých sluhů Božích za věrné služby, které prokázaly koruně Španělska, nevyčísitelná dobrodiní, která prokázali národům Indiánů; které přetvořili z divokých lidožroutů na rozumné lidi a svaté křesťany, svou vlastní velkomyslnou obětí, za nevýslovných námah a nebezpečí života, je vytrhli z jejich úkrytů a nepřístupných divočin a hor, a jejichž půda byla zavražďována po dvě století jejich potem a krví — Patřili popravdě k těm, které Pán oslavil, když byli kvůli Jeho jménu obtíženi a pronásledováni, protože jejich velká odměna měla být v nebi. Zem byla také příliš chudobná, aby odměnila tak hrdinné ctnosti a práce; sám Pán věčnosti byl jejich nadevše velkou odměnou, jehož svaté jméno a evangelium hlásali těmto národům. Nicméně se však utěšovali, že velký počet těchto, dosáhl věčné spásy skrze jejich apoštolské práce. Co se od té doby stalo z těchto ubohých národů učí dějiny; a nezbývá než jenom oslavovat nevyzpytatelné záměry věčné moudrosti v bolestné a hluboké pokoře.

OBSAH

1. Příjezd vizitátora do redukcí. P. Lorenzano mezi divochy. Následky obrácení jedné Indiánky. Války. Pokus o obrácení Guaycurrů. Město Santiago žádá zpět jezuitu. Misionáři u Diaguitů.
2. Rozkaz krále jak pohlížet na Indiány. Španělové jsou kvůli tomu jezuitům nepřívětivě nakloněni. Obrácení prvních čtyř redukcí. Nevýslovné námahy, nebezpečí a práce misionářů.
3. Setkání P. Lorenzano s divochy. Nepřátelství k jezuitům v Paraguay. Nový provinciál Jezuitů a jeho opatření. Práce P. Gonzálese. Nerozumnost guvernéra a nebezpečí, která od něho odvrátí misionář.
4. Kvetoucí stav redukcí. Marné práce u Guaycurrů. Zázrak při křtu. Těžká nebezpečí

misionářů a hrdinné ctnosti mezi novými křesťany. Velký počet jezuitů přichází z Evropy.Práce u Calchquitů.

5. Původ tzv. mameluků v Brazílii. Plenění a z úskoky této loupeživé verbeže. Pověry a čarodějnictví. Báje Indiánů o svatém apoštolu Tomášovi, který hlásal v těchto krajích evangelium.
6. Stav redukci na Parana. O národu Paguapua. Objevení se zde P. Gonzalese. Neohroženost tohoto misionáře a požehnané působení jeho horlivosti. Marné práce u Guaycurrů.jezuité pracují na obrácení mouřeníků
7. Poměry jezuitů v Paraguay. Objevitelská cesta P. Romea. Guaycurrové žádají opět misionáře. Nové redukce v Guayra. Co se tu přihodilo podivuhodného s nepřátelským vojskem. Kazik Tayoada a jeho národ. PP. Montoya a Salazar u těchto lidožroutů. Jejich rozhodnost. Smrt P. Johanese Romea a P. Fildse. Další objevitelské cesty. PP. Gonzales a Petrus Romeo zakládají redukci na Piratini.
8. P.Maceta zřizuje novou redukci. Obrácení kazika Tayaoda a důsledky toho. 3kodlivé chování Španělů ve Villarica. P. Montoya máří jejich záměr a zakládá redukci U archandělů. Národ Korunovaných. Nová redukce tady. Chytrá odvaha P. Mendozy.
9. Překážky při šíření evangelia v Chaco. Dobyť této provincie.Jsou tam posláni misionáři. Holanďané v Paraguay. Zrada Niezuova. Mučedníci PP.Gonzales, Rodriguez a Castillo. Válka proti jejich vrahům. Jsou poraženi a zločinci souzeni.
10. Apoštolské práce PP. Montoya a Tanno u Gualachů. Jejich chování vůči strašnému kazikovi Guiraverovi a vůči mamelukům, kteří přepadají redukci Vtělení. Nové redukce. Obrácení Indiánů, které svedl Nizzu,a kazika Giravery.
11. Vpády Mameluků do redukci. Jejich zpusťování. Odvádějí obyvatele do zajetí.Účinná láska misionářů při této příležitosti. Požadují osvobození svých od portugalského guvernéra.marnost jejich námahy.
12. Marné působení tak zvaných kouzelníků v Guayra. Válka Calchaquisů se Španěly. Nepředloženost jistého Urdiny.Další plenění Calchaquisů. Podivné námahy misionářů u chudého národa Caiguasů. Kvetoucí stav redukci v Paraguay.
13. Opětovný vpád Mameluků do redukci v Guayra, které zničí a jejich obyvatele zajmou. Guvernérkám odpírá pomoc. Jiné redukce jsou zpusťovány morem. Velké ctnosti neofytů. Činnost misionářů. Vystěhovávají se s dvěma nejstaršími a kvetoucími redukcemi. Hrozná bída při tomto tažení. Mamelukové ničí města Eidam Real a Villarice do základů.
14. Město Xeres požaduje jezuitu. Konec války Calchaquisů proti Španělům. Obrácení a nové redukce v Tape. Práce misionářů u Itatinů. Nové přepady mameluků. Guvernér a biskup zneprátelejí redukce. Jezuité vybízejí oba ke smíru.
15. Opětovné vpády mameluků. Apoštolské práce v provincii Uruguay a u Itatinů. Misionáři chrání posledně jmenované proti nárokům Španělů. Apoštolské cesty P: Borea. Mučednická smrt P. Espinozy a P. Mendozy. Nepříznivé důsledky mírnosti jezuitů proti nepřátelům. Vítězství věřících. Nenávist guvernéra proti jezuitům. Důsledky toho. Mor v redukcích a v Tape. Nové, strašné plenění Mameluků. P. Diaz Tanno a P. Montoya jsou posláni do Evropy.
16. Přeložené některých misií kvůli opětovným vpádům mameluků.Podivná pobožnost těchto loupežníků, kteří odvádějí celou redukci zajatých. Apoštolské práce v Tucumanu. Otcové františkánského řádu požadují nazpět redukci. Důsledky tohoto požadavku. Mučedníci otcové Osorio a Ripario.Mamelukové pokračují ve svých loupežných výpravách. Práce misionářů zachránit své Indiány.
17. P. Montoya vyžádá Indiánům z redukci střelné zbraně. Účinky tohoto povolení. Nové loupežné výpravy Mameluků. Jsou zcela poraženi. Guvernér z Paraguay osvobozuje provincie od jiného nepřítele.

18. Návrat P.P. Tanno a Montoya ze Španělska. Co oby vyřídili v Římě a v Madridu. Povstání některých měst v Brazílii kvůli Breve Urbana VII. ohledně vracení zajatých. Nepřátelství valchaquitů v Tucumanu. Guvernér s nimi uzavírá mír; a co dál na to následuje.
19. Snahy o obrácení národů v Chaco. Cesta P. Pastora k Abiponům. Ochota těchto národů. P. Pastor je odvolán. Je poslán do Říma. Misie jsou opuštěny. Smutné důsledky toho.
20. Nové vpády mameluků. Jsou od nově obrácených poraženi a také od jiných Indiánů potřeni. Velký mír v redukcích. Tresty Boží nad jejich pronásledovateli. Opětovné objevení se Mameluků. Jsou opět poraženi. Radost nad kvetoucím růstem redukcí je misionářům ztrpčena strašným a dlouho trvajícím pronásledováním.
21. Dom Bernardin de Cardenas z řádu sv. Františka. Vášněn být považován za světc. Je zesazen z Guardianátu. Arcibiskup z la Plata ho jmenuje k nové misii. Je povolán do Limi a je uzavřen do kláštera; Získává si tam přátele a příznivce; je jmenován biskupem z Asumtionu. Jeho řádění po jeho jmenování. Nechává se vysvětit před příchodem papežské bully. Jeho svěcení je prohlášené za neplatné.
22. Cesty Doma Cardenase do Corduby. Jeho domluvy s Jezuity. Jeho podivné chování na cestě a jeho vjezd do města Asumtion. Ujímá se držení biskupství. Dómská kapitula protestuje proti tomu. Podivnosti. Účinky jeho objevení se u Guaycurrů. Příchod papežských bull. Přisvojuje si světské soudnictví. Chování guvernéra.
23. Nepřítelství mezi biskupem a guvernérem. Podivné procesí. Veřejné urážky a narážky doma Cardenase proti guvernerovi. Tyto jsou zmařeny. Návrhy P. Sobrina. Další výstupy exkomunikace. Zloby jednoho mnicha. Dom Cardenas vyvěšuje interdikt nad biskupstvím, domská kapitula se brání proti jeho vyhlášení. Opatření proti řádění doma Cardenase. Násilný čin velitele doma Leona.
24. Guvernér obdrží rozkaz, aby už déle netrpěl zlořády preláta. Biskup ho dává znovu do klatby. Guvernér ho zahání do úzkých. Chování doma Cardenase proti jezuitům. Nechává zavřít jejich školy, zakazuje jim jejich duchovní činnosti, chce je vyhnat z Asumtionu a předat redukce za komendy.
25. Marné namáhání doma Cardenase zabrat dvorec jezuitů. Jeho chování proti guvernerovi a jezuitům. Rozkazy královského soudního dvora. Prelát požaduje výnos Karla V. z archivu ke zvolení jiného guvernéra. Guvernér mu oznamuje jeho vykázání z biskupství. Návrat preláta do Asumtionu, pozdvižení tady. Edikt guvernéra. Nechává preláta nalodit.
26. Špatné důsledky těchto událostí pro redukce. Rozšiřuje se pověst, že jezuité objevili bohaté zlaté doly. Věc se vyšetřuje, dom Laris podniká cestu s udavačem o zlatých dolech. Co se přihodilo na té cestě. Lži doma Cardenase. Podvod odhalen a potrestán.
27. Stav redukcí. Mučednická smrt P. Romea, řádění doma Cardenase v Corrientes. Indiáni s redukcí porážejí Guaycurry. Dom Cardinas dostává opětovné rozkazy, aby se objevil před královským soudním dvorem. Příchod nového guvernéra do Asumtionu. Dom Cardinas se vrací zpět do tohoto města a znovu pronásleduje jezuity. Vyhání je z redukce Itatinů a posílá tam světské kněze. Tito se dávají na útěk a redukce stojí v krátké době prázdné.
28. Smrt guvernéra. Dom Cardenas se nechává jmenovat guvernérem a velitelem. Vyhání jezuity z města potupným způsobem. Dostává nové rozkazy, aby se dostavil před královský soudní dvůr. Dom Sebastian de Leon dostává příkaz znovu nastolit klid a dosadit zpět jezuity. Válka mezi oddíly biskupa a doma Sebastiáná. Biskupští jsou poraženi a biskup nucen k odjezdu.
29. Opětovné řeči o zlatých dolech jezuitů. Tyto se mění v jejich pronásledovatele. Indiáni z redukcí porážejí Mameluky. Nové údaje o jezuitských zlatých dolech.

Udavač si protiřečí. Biskup z Buenos Aires chce obsadit redukce světskými kněžími. Důležité služby redukcí proti nepřítelům.

30. Král Španělska poroučí prozkoumat učení jezuitů. Komise v Asumtionu. Směšnost tvrzení doma Cardenase. Opětovné obvinění jezuitů o tajném držení zlatých a stříbrných dolech.
31. Pomluvy jezuitů ve Španělsku. Král nechává tyto prošetřit, výsledek tohoto šetření. Opětovné misie v zemi Chaco. Marné námahy misionářů.
32. Podnikání Portugalců v Paraguay. Indiáni z redukcí berou do zajetí portugalského kapitána i s jeho mužstvem. Zaútočí na pevnost, kterou sbudovali Portugalci a způsobí strašnou krvavou lázeň nepřátelskému vojsku.
33. Důsledky tohoto vítězství. Marné snahy biskupa z Asumtionu zřídit novou redukci. Jezuité uvedou tuto do stavu, pracují však marně na obrácení jiných divokých národů. Nové pokusy o obrácení v Chaco. Mučednická smrt P. Solinase a doma Pedra Ortize de Zavala. Španělé vytáhnou do pole jejich vrahům. Jejich slabost vůči tomuto divokému národu. Misijní dům jezuitů v Tarija.
34. Nové misie u Chiriguanů. Láskyplná horlivost misionářů. Guvernér odrazuje jezuitu od této misie a přemlouvá je, aby otevřeli misii u Chiquitů. P. Arce se tam vadává. Popis této země a jejich obyvatel. Misie u Chiquitů je trnem v oku obyvatelům města Santa-Cruz.
35. P. Arce mezi Chiquity. Velká chudoba u tohoto národa. Jejich horlivá touha po křesťanství. Panoqizové se obracejí. P. Arce onemocní a je uzdraven zázrakem. Je náhle odvolán svým provinciálem. Vpád Mameluků, jsou poraženi Panoqizy a Chiquity. Nové redukce a jejich stav.
36. Statečnost Neofytů z redukcí při opětovném zabrání pevnosti Del Sacramento.
37. Kvetoucí stav redukcí u Chiquitů. Práce P. Cavallera. u Aruporezů a Mannacicasů. Pověst tohoto národa o svatém apoštolu tomášovi.
38. P. Cavallero se vrací zpět k Mannacicasům. Jeho práce tady. Navštěvuje Guiriquace a přemluví je k víře v evangelium. Obrácení Mapona. Obrací ještě jiné národy. Zvláštní předpoklad k obrácení Bohocase.
39. Nepřátelské národy plní španělská obydlí a města. Vítězství doma Estevana de Uricara nad nimi. Mnozí z nich se podrobují Španělům. Někteří jsou přiděleni za komendy. Redukce u Lullů. Lenost těchto národů, co brání v jejich obrácení.
40. Páter Cavallero se vrací zpět k Mannacicasům. Noční dobrodružství a jiné příhody tady. Další apoštolské práce a cesty tohoto misionáře. Káže evangelium Puizocasům. Jeho mučednická smrt. Apoštolské práce P. Zei a Negrose. Mučednická smrt bratra Romea a otců Arceho, Blendeho, Silvy a Macca a mnoha Neofitů.
41. Nová redukce u Chiriguanů. Jejich horlivost. Redukce Lullů. Je přesídlena. Kvetoucí stav redukcí u Chiquitů. Jsou povoláni Španělé na pomoc naproti Chiriguanům. Jejich velká statečnost a jejich vítězství.
42. Nové špatné zacházení s jezuitu v Paraguay. Povstání v Asumtionu a v provincii. Dom Josef Antequerra, původce tohoto povstání. Jezuité jsou třikrát vyhnáni ze svého kolegia. Co přitom utrpí redukce. Nový guvernér udělá revoluci konec.
43. Nové vpády divochů do provincie Tucuman. Španělé prosí, aby tam poslali misionáře. Opětovné snahy získat Chacco. P. Lizardy u Chiriguanů. Trampoty misionářů. Chiriguanové přepadají redukci Contepion. Mučednická smrt P. Lizardyho a jeho sakristiána.
44. Obvinění jezuitů ve Španělsku. Král nařizuje vyšetřovací komise. Jezuité se ospravedlňují proti falešným udáním svých nepřátel a pronásledovatelů.

45. Výsledek těchto šetření, opatření krále. Chiquitové jsou jmenováni bezprostředními vazaly koruny. List Marcheze del Valle Umbrozy královskému komisaři. Šťastné ukončení této záležitosti.
46. Opětovná nepřátelství divochů v Tucumanu. Nové naděje misionářů pro Chacco. Nepřátelství Abyponů v Rio de la Plata. Mocovisové požadují misionáře. Proradnost kazika Mataquayosů. Hladomor v redukcích na Parana a Uruguay. P. Negros u Tobatinů. Obrácení Geonazů a jiných národů.
47. Otevření misí u Pampasů. Mravy těchto národů. Zřízení redukce mezi nimi. Jejich kvetoucí stav. Španělé je svádějí k užívání pálenky. Škodlivé následky. Přijíždí španělská fregata k oběvitelské cestě. Rozpuštění redukce u Pampasů.
48. Zrušení řádu Společenství Ježíšovy a vyličení špatného zacházení, které je stihlo v Paraguay.

Konec

Kniha mi připomíná 50. léta 20. století v zemích východní Evropy. Ukazuje, že tehdejší boj proti církvi měl staré kořeny a naprosto stejné metody. Začínalo se pomluvami a končilo násilnými tragediemi. Je drastické zjištění; že nejhorší nepřátelé církve pocházeli z pokrytců. (Srov. 1Jan 2,18-19). Překvapuje (v tomto případě u Jezuitů) až „najívná láska k nepřítelům“! Ale i v tom byli zcela věrní Kristovu učení! Za své nepřátele neúnavně orodovali, až dosahovali jejich osvobození, a ti se jim pak „odměňovali“ tím, že se obraceli proti nim nebo se jim přímo mstili.